

Regeringens proposition

1989/90:43

om kapitalkravet i banker och andra
kreditinstitut

Prop.
1989/90:43

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i
bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 26 oktober 1989.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Odd Engström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att reglerna om kapitaltäckning och upplåningsrätt för kreditinstitut reformeras och att kapitalkravet avpassas till en internationellt accepterad lägsta nivå. Reformen innebär totalt sett en skärpning av kapitalkravet.

Det läggs fram förslag till ändringar i de lagar som reglerar banker, finansbolag, fondkommissionsbolag, kreditaktiebolag och hypoteksinstitut. Ändringarna innebär att så långt som möjligt enhetliga kapitaltäckningsregler kommer att gälla för samtliga dessa kreditinstitut.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1990. Kapitalkravet skall vara uppfyllt senast vid utgången av år 1992.

Huvuddelen av lagförslagen i denna proposition har granskats av lagrådet. Propositionen innehåller därför tre delar: lagrådsremissen (s. 43), lagrådets yttrande (s. 249) och föredragande statsrådets anmälan av lagrådets yttrande m. m. (s. 250).

Den som vill ta del av samtliga skäl för lagförslagen måste läsa alla tre delarna.

1 Förslag till

Lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

Härigenom föreskrivs i fråga om bankrörelselagen (1987:617) dels att 2 kap. 9–11 §§, 4 kap. 4 och 9 §§ samt 7 kap. 7 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in en ny paragraf, 2 kap. 9 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

9 §

Till insättarnas skydd skall en bank ha ett visst lägsta kapital i form av eget kapital i bankaktiebolag, egna fonder i sparbank samt eget kapital i central föreningsbank tillsammans med anslutna lokala föreningsbanker (kapitalkrav).

En bank skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 9 a §, som motsvarar åtta procent av värdet av bankens placeringar, beräknat enligt 10 § (kapitalkrav). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalbasen och kapitalkravet gemensamt.

Med eget kapital och egna fonder får likställas dels fyrtio procent av ett belopp som svarar mot bankens reserver för utlåning, garantiförbindelser och utländska valutor samt mot bankens reserv för obligationer, varmed avses det belopp med vilket obligationernas värde beräknat enligt 4 kap. 4 § 1 överstiger nettovärdet, dels med det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer. I båda fallen får medräknas högst ett belopp som motsvarar det egna kapitalet eller de egna fonderna.

Med eget kapital och reserver i en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker avses summorna av eget kapital och reserver i dessa föreningsbanker. Förlagsinsatserna räknas därvid inte in i det egna kapitalet. Det nominella värdet av dessa insatser får dock likställas med eget kapital intill ett belopp som tillsammans med det nominella värdet av förlagsbevis och and-

ra skuldförbindelser enligt andra stycket motsvarar det egna kapitalet.

Från det egna kapitalet och de egna fonderna skall avräknas det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock inte ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i panträtt i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller att lämna lån till kommuner.

Har en bank ett väsentligt ekonomiskt intresse i ett aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som har förvärvats för att bereda banken lokaler för dess verksamhet eller tillgode därmed sammanhängande behov, skall från bankens eget kapital eller egna fonder avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot bankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Utan hinder av andra och tredje styckena får bankinspektionen, om det finns synnerliga skäl, tillåta en bank att likställa eget kapital och egna fonder med det nominella värdet av sådana förlagsbevis, andra skuldförbindelser och förlagsinsatser, som där avses, intill ett belopp som motsvarar en och en halv gånger det egna kapitalet eller de egna fonderna.

9 a §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt sista stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. I bankaktiebolag eget kapital, i sparbanker reservfonder och upp-

skrivningsfonder samt i föreningsbanker eget kapital med undantag för förlagsinsatser.

B. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bankens reserver för utlåning och garantiförbindelser.

C. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bankens reserver för aktier, obligationer och utländska valutor, dock högst sjuttio procent av skillnaden mellan nettobokföringsvärdet och det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

Med supplementärt kapital avses det nominella värdet av förlagsandelsbevis samt förlagsbevis och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid av minst fem år och med rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, enligt medgivande av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av bankinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

Från summan av det primära och supplementära kapitalet skall räknas av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver något slag av bankverksamhet. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst fem procent av företagets egna kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger tio procent av bankens egna ka-

pital eller egna fonder. Avräkning skall inte heller göras för tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 11 §.

10 §¹

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar samt *ingångna* garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för banken (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. skattkamarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag, hypoteksinstitut eller Nordiska investeringsbanken,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, hypoteksinstitut, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämföras med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1 – 3,

5. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i vär-

Kapitalkravet enligt 9 § bestäms i förhållande till bankens tillgångar samt sådana garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för banken (placeringar). Placeringarna delas in i följande grupper:

A 1. Inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar.

2. Värdehandlingar och fordringar för vilka svenska staten, en svensk kommun eller en därmed jämförlig samfällighet svarar.

3. Värdehandlingar och fordringar för vilka utländska stater eller centralbanker svarar, om värdehandlingen eller fordran gäller i den nationella valutan och är refinansierad i samma valuta.

4. Övriga värdehandlingar och fordringar för vilka svarar någon av de utländska stater och centralbanker som regeringen föreskriver.

5. Fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden, för vilka säkerheten ut-

¹ Senaste lydelse 1987:1327.

dehandling eller fordran, som anges under A 1—4.

B 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,

2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar, därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp,

3. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller panträtt i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträten,

4. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1—3.

C 1. fordringar för vilka säkerheten utgörs av

a) panträtt i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om pantvärdet ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträten,

b) panträtt i fastighet som helt eller delvis är inrättad för industriell

görs av sådana tillgångar som avses i 1 eller sådana statliga värdehandlingar som avses i 2—4.

B 1. Värdehandlingar och fordringar för vilka allmänna pensionsfonden eller ett svenskt företag som bedriver något slag av bankverksamhet svarar.

2. Värdehandlingar och fordringar för vilka svarar en kommun eller en därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.

3. Värdehandlingar och fordringar med en återstående löptid av högst ett år för vilka en utländsk bank svarar.

4. Värdehandlingar för vilka svarar en bank i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.

5. Värdehandlingar och fordringar för vilka svarar någon av de internationella utvecklingsbanker som regeringen föreskriver.

6. Fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden, för vilka säkerheten utgörs av värdehandlingar eller fordringar som anges i 5.

C. Fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden, för vilka säkerheten utgörs av panträtt i bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom det uppskattade värde som banken bestämt efter särskild värdering.

verksamhet eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten eller

c) förlagsbevis eller aktie, som är inregistrerad vid Stockholms fondbörs,

2. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

D. övriga tillgångar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital och egna fonder.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. I övrigt uppgår kapitalkravet vid varje tidpunkt till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar som anges under B,

fyra procent av summan av placeringar som anges under C och

åtta procent av summan av placeringar som anges under D.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

D. Övriga tillgångar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

– sådana tillskott som enligt 9 a § sista stycket skall räknas av från kapitalbasen,

– tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 11 §,

– de placeringar som anges i första stycket A,

– fordringar mot företag som ingår i samma koncern som banken,

– fordringar som har garanterats av ett företag i samma koncern som banken,

– fordringar mellan en sparbank och Sparbankernas Bank samt

– fordringar mellan en föreningsbank och Föreningsbankernas Bank.

I övrigt skall vid bestämmandet av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

– tjugo procent av summan av de placeringar som anges i första stycket B,

– femtio procent av summan av de placeringar som anges i första stycket C samt

– hela summan av de placeringar som anges i första stycket D.

Till grund för bestämmandet av kapitalkravet enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. fordringar, för vilka reserver

1. Tillgångar, för vilka reserver

som avses i 9 § andra stycket av-
satts, till sitt bruttovärde,

2. övriga tillgångar till sitt net-
tovärde,

3. garantiförbindelser, som är
knutna till kreditgivning, till sitt no-
minella belopp,

4. övriga garantiförbindelser till
halva sitt nominella belopp samt

5. andra åtaganden på kapital-
marknaden till sitt nominella be-
lopp, om inte regeringen, eller, efter
regeringens bemyndigande, bankin-
spektionen i föreskrift angivit ett
lägre belopp.

Med uppskattat värde i första
stycket B 3 och C 1 avses det värde,
som banken bestämt på grundval av
särskild värdering. Har enligt gäl-
lande statliga bestämmelser om bo-
stadslån till främjande av bostads-
byggandet sådant lån beviljats till
uppförande av viss byggnad, skall
till grund för bedömandet i stället
för uppskattningsvärdet läggas det
enligt nämnda bestämmelser fast-
ställda pantvärdet för byggnaden el-
ler den fastighet där denna uppförs
om inte särskilda skäl föranleder
annat.

som avses i 9 a § andra stycket B
och C har satts av, värderas till sitt
bruttobokföringsvärde, aktier, obli-
gationer och utländska valutor dock
högst till sitt marknadsvärde.

2. Övriga tillgångar värderas till
sitt bokförda värde.

3. Garantiförbindelser med an-
knytning till kreditgivning värderas
till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser
värderas till halva sitt nominella be-
lopp.

5. Andra åtaganden på kapital-
marknaden värderas till sitt nomi-
nella belopp, om inte regeringen fö-
reskriver ett lägre belopp.

Regeringen får bemyndiga bank-
inspektionen att meddela sådana fö-
reskrifter som enligt denna paragraf
ankommer på regeringen.

11 §

Om ett bankaktiebolag genom
aktieinnehav eller på annat sätt har
andel i ett utländskt företag som
driver någon form av bankverksam-
het och andelen uppgår till lägst tju-
go procent av företagets aktiekapital
eller motsvarande, skall, utöver vad
som anges beträffande kapitaltäck-
ning för aktier eller andelar i företa-
get i 9 § fjärde stycket, följande gäl-
la.

För det utländska företagets pla-
ceringar skall bestämmas ett kapi-
talkrav. Banken skall vid varje tid-
punkt uppfylla kapitalkravet enligt
10 § och den del av kapitalkravet i
det utländska företaget som svarar

Om en bank har ett dotterföretag,
skall vad som föreskrivs i 9 § om
kapitalkrav tillämpas även på kon-
cernen (konsoliderat kapitalkrav).

Koncernens kapitalbas och place-
ringar skall bestämmas med
tillämpning av de regler som enligt
4 kap. 11 § gäller för upprättandet
av koncernbalansräkningar. Även
den del av kapitalbasen som belöper
på minoritetsandelar skall ingå. Re-
dovisad goodwill skall räknas av
från primärt kapital. Placeringarna
skall tas upp till de värden som fö-
reskrivs i 10 § eller, om dotterföreta-
get inte är en bank, i annan lag.

Regeringen eller, efter regering-

mot bankens andel i företaget.

Vid beräkningen av det särskilda kapitalkravet för det utländska företaget och vid bestämmandet av vad som i detta sammanhang skall anses som eget kapital skall 9 och 10 §§ gälla i tillämpliga delar. För de fordringar som banken eller företag som avses i första stycket har på något av dessa företag krävs inget eget kapital. Detsamma gäller fordringar för vilka ett företag som avses i första stycket svarar. Vid beräkningen av bankens eget kapital skall 9 § fjärde stycket inte tillämpas. Vid tillämpningen av 9 § andra stycket får med det egna kapitalet likställas så stor del av det utländska företags reserver m. m. som svarar mot bankens andel i företaget.

Bankinspektionen beslutar i fråga om kapitalkrav och vad som skall anses som eget kapital.

ens bemyndigande, bankinspektionen får i samband med att tillstånd lämnas enligt 6 § besluta att vad som föreskrivs i första stycket skall tillämpas även på ett företag som inte är dotterföretag till banken. Företagets kapitalbas och placeringar skall då beaktas i den omfattning som motsvarar den andel banken äger i företaget. I övrigt tillämpas andra stycket.

4 kap.

4 §

Utöver vad som föreskrivs i 14 § bokföringslagen (1976:125) gäller följande vid värdering av en banks omsättningstillgångar:

1. Räntebärande obligationer som avses i 2 kap. 10 § första stycket A 2 och B 1 får tas upp till ett värde (medeltalsvärde) som grundas på ett medeltal av emissionsräntorna under de senaste tio åren på obligationer som utfärdats av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, Svensk Bostadsfinansiering Aktiebolag BOFAB och Sparbankernas Inteckningsaktiebolag Spintab och som avser kreditgivning för nyproduktion av bostäder eller, i den mån bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår, för annat byggande. Medeltalet fastställs av bankinspektionen. Obligation får dock inte tas upp över anskaffningsvärdet.

2. Omsättningstillgång i övrigt får tas upp över anskaffningsvärdet, om förutsättningarna enligt 14 § fjärde stycket bokföringslagen är uppfyllda och bankinspektionen ger tillstånd till det.

1. Räntebärande obligationer som omfattas av 2 kap. 10 § första stycket A 2 och B 1 får tas upp till ett värde (medeltalsvärde) som grundas på ett medeltal av emissionsräntorna under de senaste tio åren på obligationer som utfärdats av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, Svensk Bostadsfinansiering Aktiebolag BOFAB och Sparbankernas Inteckningsaktiebolag Spintab och som avser kreditgivning för nyproduktion av bostäder eller, i den mån bostadslån enligt statliga bestämmelser lämnas, för annat byggande. Medeltalet fastställs av bankinspektionen. Obligationer får dock inte tas upp över anskaffningsvärdet.

9 §

Förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

I förvaltningsberättelsen skall upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Sådana förhållanden som inte skall redovisas i resultaträkningen eller i balansräkningen men som är viktiga för bedömningen av bankens verksamhetsresultat och ställning.

2. Händelser av väsentlig betydelse för banken, som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.

3. Medelantalet under räkenskapsåret anställda personer, såväl för banken i dess helhet som för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda, det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, varvid tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen skall anges särskilt, dels till övriga anställda och delegater i banken samt, om banken har anställda i flera länder, löner och ersättningar angivna särskilt för varje land jämte uppgift om medelantalet anställda i respektive land.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust.

Ett bankaktiebolag, en sparbank och en central föreningsbank skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om *det egna kapitalet och de egna fonderna, om därmed enligt 2 kap. 9 § likställt kapital samt om kapitalkravet enligt bestämmelserna i 2 kap. 10 och 11 §§.*

Ett bankaktiebolag, en sparbank och en central föreningsbank skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om *kapitalbasen och kapitaltäckningen enligt 2 kap. 9–11 §§.*

En föreningsbank skall därutöver lämna upplysningar i följande hänseenden:

1. Väsentliga förändringar i medlemsantalet och summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 §§ föreningsbankslagen (1987:620).

2. Den rätt till utdelning som gjorda förlagsinsatser medför.

3. Summan av de förlagsinsatser som har sagts upp och skall inlösas under de näst följande två räkenskapsåren.

7 kap.

7 §

Bankens styrelse är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns anledning att anta att en bank gjort sådana förluster att

1. ett bankaktiebolags eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet,

2. en sparbank inte kan uppfylla kravet på *egna fonder* i 2 kap. 9 och 10 §§,

2. en sparbank eller en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker inte kan uppfylla kravet på *kapitaltäckning* enligt 2 kap. 9–10 §§.

3. en central föreningsbanks och de anslutna lokala föreningsbankernas eget kapital inte svarar mot det belopp som fordras enligt 2 kap. 9 och 10 §§.

Balansräkningen skall granskas av revisorerna. Om antagandet om bankens förluster bekräftas skall styrelsen genast underrätta bankinspektionen.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.
 2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får, intill utgången av år 1992, föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 2 kap. 9 §. Sådana föreskrifter får dock inte innebära att det kommer att gälla ett lägre kapitalkrav än som svarar mot kapitalbasens storlek i förhållande till placeringarnas värde vid lagens ikraftträdande eller mot den högre grad av kapitaltäckning som därefter har uppnåtts.
 3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 2 kap. 9 a § tredje stycket får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.
 4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 2 kap. 10 § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § och 4 kap. 23 § bankaktiebolagslagen (1987:618) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 kap.

5 §

Ingår ett bankaktiebolag i en koncern, där moderbolaget inte är bank, skall bestämmelserna i bankrörelselagen (1987:617) om banks rörelse och om tillsyn av bank samt bestämmelserna i denna lag om banks ledning gälla för moderbolaget i tillämpliga delar och för övriga företag, som om de vore dotterföretag till bank. Begränsningarna i fråga om banks rörelse skall avse företagen gemensamt. Koncernbidrag får ges endast efter medgivande av bankinspektionen.

I en sådan koncern som avses i första stycket får det bokförda värdet av moderbolagets aktier eller andelar i dotterföretag som driver någon form av bankverksamhet inte överstiga moderbolagets eget kapital. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i panträtt i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller att lämna lån till kommuner.

Vad som sägs i 3 kap. 3 § om förbud att förvärva aktier i bankaktiebolag gäller även beträffande förvärv av aktier i ett sådant moderbolag som avses i första stycket.

Om det finns synnerliga skäl, får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen medge undantag från bestämmelserna i första och andra styckena.

4 kap.

23 §

I emissionsprospektet skall följande uppgifter lämnas, nämligen

1. en kortfattad historik över bankaktiebolaget och dess verksamhet,
2. en redogörelse för bolagets och, om det finns dotterföretag, koncernens verksamhet samt för bolagets del uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rörelsens karaktär och utveckling,

3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt 2 kap. 9 och 10 §§ samt, i förekommande fall, 11 § bankrörelselagen (1987:617) och dess betydelse för bankbolaget,

3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt 2 kap. 9–10 §§ samt, i förekommande fall, 11 § bankrörelselagen (1987:617) och dess betydelse för bankbolaget,

4. uppgifter om bolagets styrelseledamöter, revisorer samt anställda och delegater i ledande ställning, samt

5. en redogörelse för ägar- och rösträttsförhållanden i fråga om bolagets aktier.

Uppgifterna enligt första stycket 1 behöver inte lämnas av bankaktiebolag, vars aktier är inregistrerade vid Stockholms fondbörs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Lag om ändring i sparbankslagen (1987:619)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1, 3 och 4 §§ sparbankslagen (1987:619) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

5 kap.

1 §

Om det är påkallat för att upprätthålla en sparbanks verksamhet, får sparbanksstämman besluta att bilda en garantifond genom bidrag av huvudmän eller andra.

För att vara bindande skall teckning av bidrag till garantifonden ske på en teckningslista. På denna skall anges om ränta skall utgå och i så fall hur den skall beräknas. Vidare skall avskrifter av sparbankens senaste balansräkning och revisorernas yttrande över denna fogas till teckningslistan.

Garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1987:617). I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.

Garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1987:617). I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.

3 §

Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om sparbanken till följd av återbäringen inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på *egna fonder*.

Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om sparbanken till följd av återbäringen inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på *kapitaltäckning*.

4 §

Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9 och 10 §§

Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9–10 §§

bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på *egna fonder*. Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på *kapitaltäckning*. Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 3 § och 9 kap. 14 § föreningsbankslagen (1987:620) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 kap.

3 §

En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1987:617).

En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1987:617).

9 kap.

14 §

När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta föreningsbankens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av föreningsbankens medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av dem betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1987:617). De medel som sålunda inte får betalas ut skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.

I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av dem betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1987:617). De medel som sålunda inte får betalas ut skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.

De medlemmar eller innehavare av förlagsandelar som vill klandra skiftet skall väcka talan mot föreningsbanken senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman.

Om en medlem eller innehavare av en förlagsandel inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman har anmält sig för att lyfta vad han har erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Lag om ändring i lagen (1963:76) om kreditaktiebolag

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1963:76) om kreditaktiebolag skall föras in fyra nya paragrafer, 4 a-4 d §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**4 a §*

Ett kreditaktiebolag skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 4 b §, som motsvarar åtta procent av värdet av bolagets placeringar, beräknat enligt 4 c § (kapitalkrav).

4 b §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt sista stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Eget kapital.

B. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för utlåning och garantiförbindelser.

C. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för aktier, obligationer och utländska valutor, dock högst sjuttio procent av skillnaden mellan nettobokföringsvärdet och det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

Med supplementärt kapital avses det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid av minst fem år och med rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, enligt medgivande av regeringen eller efter rege-

ringens bemyndigande av bankinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

Från summan av det primära och supplementära kapitalet skall räknas av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst fem procent av företagets egna kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger tio procent av bolagets egna kapital. Avräkning skall inte heller göras för tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 4 d §.

4 c §

Kapitalkravet enligt 4 a § bestäms i förhållande till bolagets tillgångar samt sådana garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget (placeringar). Placeringarna delas in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

— sådana tillskott som enligt 4 b § sista stycket skall räknas av från kapitalbasen,

— tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 4 d §,

— de placeringar som anges i första stycket A,

— fordringar mot företag som ingår i samma koncern som kredit-

aktiebolaget samt

— *fördringar som har garanterats av ett företag i samma koncern som kreditaktiebolaget.*

I övrigt skall vid bestämmandet av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

— *tjugo procent av summan av de placeringar som anges i första stycket B.*

— *femtio procent av summan av de placeringar som anges i första stycket C samt*

— *hela summan av de placeringar som anges i första stycket D.*

Till grund för bestämmandet av kapitalkravet enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. *Tillgångar, för vilka reserver som avses i 4 b § andra stycket B och C har satts av, värderas till sitt brutobokföringsvärde, aktier, obligationer och utländska valutor dock högst till sitt marknadsvärde.*

2. *Övriga tillgångar värderas till sitt bokförda värde.*

3. *Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.*

4. *Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.*

5. *Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp, om inte regeringen föreskriver ett lägre belopp.*

Regeringen får bemyndiga bankinspektionen att meddela sådana föreskrifter som enligt denna paragraf ankommer på regeringen.

4 d §

Om ett kreditaktiebolag har ett dotterföretag, skall vad som föreskrivs i 4 a § om kapitalkrav tillämpas även på koncernen (konsoliderat kapitalkrav).

Koncernens kapitalbas och placeringar skall bestämmas med tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) gäller för upprättandet

av koncernbalansräkningar. Även den del av kapitalbasen som belöper på minoritetsandelar skall ingå. Redovisad goodwill skall räknas av från primärt kapital. Placeringarna skall tas upp till de värden som föreskrivs i 4 c § eller, om dotterföretaget inte är ett kreditaktiebolag, i annan lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.
 2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får, intill utgången av år 1992, föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 4 a §. Sådana föreskrifter får dock inte innebära att det kommer att gälla ett lägre kapitalkrav än som svarar mot kapitalbasens storlek i förhållande till placeringarnas värde vid lagens ikraftträdande eller mot den högre grad av kapitaltäckning som därefter har uppnåtts.
 3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 4 b § tredje stycket får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.
 4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 4 c § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Lag om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar¹

dels att 13 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in tre nya paragrafer, 39 b–39 d §§, och närmast före 39 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

13 §²

Som grundfond för kassan ställer staten till förfogande en av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, riksgäldskontoret utfärdad garantiförbindelse på *tjugoen* miljarder kronor.

Som grundfond för kassan ställer staten till förfogande en av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, riksgäldskontoret utfärdad garantiförbindelse på *tjugofem* miljarder kronor.

Kapitaltäckning

39 b §

Kassan och föreningarna skall tillsammans vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 39 c §, som motsvarar åtta procent av värdet av kassans och föreningarnas placeringar, beräknat enligt 39 d § (kapitalkrav).

39 c §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt sista stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Kapitaltäckningsfond.

B. Avsättningar till reservfond och säkerhetsfond, dock endast sjuttio procent av avsättningar för vilka avdrag vid inkomstbeskattningen har medgetts enligt 2 § 8 mom. åttonde stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

C. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot kassans och föreningarnas reserver för obligationer, dock högst sjuttio procent av skillnaden mellan nettobokföringsvärdet

¹ Lagen omtryck 1983:578.

² Senaste lydelse 1989:239.

och det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

Med supplementärt kapital avses det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid av minst fem år och med rätt till betalning först efter kassans och föreningarnas övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, enligt medgivande av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av bankinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

Om kassan eller en förening har förvärvat aktier i ett sådant bolag eller andelar i en sådan ekonomisk förening som avses i 39 a § och kassan eller föreningarna har ett väsentligt ekonomiskt intresse i företaget, skall från summan av det primära och supplementära kapitalet räknas av åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna eller andelarna i företaget och företagets bokförda skulder.

39 d §

Kapitalkravet enligt 39 b § bestäms i förhållande till kassans och föreningarnas tillgångar samt sådana garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för kassan och föreningarna (placeringar). Placeringarna delas in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden

som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

— sådana aktier och andelar som enligt 39 c § sista stycket skall räknas av från kapitalbasen,

— de placeringar som anges i första stycket A samt

— fordringar och garantier mellan kassan och föreningarna.

I övrigt skall vid bestämmandet av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

— tjugo procent av summan av de placeringar som anges i första stycket B,

— femtio procent av summan av de placeringar som anges i första stycket C samt

— hela summan av de placeringar som anges i första stycket D.

Till grund för bestämmandet av kapitalkravet enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Obligationer, för vilka reserver som avses i 39 c § andra stycket C har satts av, värderas till sitt bruttobokföringsvärde, dock högst till sitt marknadsvärde.

2. Övriga tillgångar värderas till sitt bokförda värde.

3. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

5. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp, om inte regeringen föreskriver ett lägre belopp.

Regeringen får bemyndiga bankinspektionen att meddela sådana föreskrifter som enligt denna paragraf ankommer på regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen

får, intill utgången av år 1992, föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 39 b §. Sådana föreskrifter får dock inte innebära att det kommer att gälla ett lägre kapitalkrav än som svarar mot kapitalbasens storlek i förhållande till placeringarnas värde vid lagens ikraftträdande eller mot den högre grad av kapitaltäckning som därefter har uppnåtts.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 39 c § tredje stycket får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.

4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 39 d § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar¹ skall föras in tre nya paragrafer. 60 a – 60 c §§, och närmast före 60 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Kapitaltäckning

60 a §

Banken och föreningarna skall tillsammans vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 60 b §, som motsvarar åtta procent av värdet av bankens och föreningarnas placeringar, beräknat enligt 60 c § (kapitalkrav).

60 b §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt sista stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Avsättningar till reservfond, dock endast sjuttio procent av avsättningar för vilka avdrag vid inkomstbeskattningen har medgetts enligt 2 § 8 mom. åttonde stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

B. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bankens och föreningarnas reserver för obligationer, dock högst sjuttio procent av skillnaden mellan nettobokföringsvärdet och det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

Med supplementärt kapital avses det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid av minst fem år och med rätt till betalning först efter bankens och föreningarnas övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och

¹ Lagen omtryckt 1983:588.

andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, enligt medgivande av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av bankinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

Om banken eller en förening har förvärvat aktier i ett sådant bolag eller andelar i en sådan ekonomisk förening som avses i 30 a § och banken eller föreningarna har ett väsentligt ekonomiskt intresse i företaget, skall från summan av det primära och supplementära kapitalet räknas av åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna eller andelarna i företaget och företagets bokförda skulder.

60 c §

Kapitalkravet enligt 60 a § bestäms i förhållande till bankens och föreningarnas tillgångar samt sådana garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för banken och föreningarna (placeringar). Placeringarna delas in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

— sådana aktier och andelar som enligt 60 b § sista stycket skall räknas av från kapitalbasen,

— de placeringar som anges i första stycket A samt

– fordringar och garantier mellan banken och föreningarna.

I övrigt skall vid bestämmandet av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

– tjugo procent av summan av de placeringar som anges i första stycket B,

– femtio procent av summan av de placeringar som anges i första stycket C samt

– hela summan av de placeringar som anges i första stycket D.

Till grund för bestämmandet av kapitalkravet enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Obligationer, för vilka reserver som avses i 60 b § andra stycket B har satts av, värderas till sitt bruttobokföringsvärde, dock högst till sitt marknadsvärde.

2. Övriga tillgångar värderas till sitt bokförda värde.

3. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

5. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp, om inte regeringen föreskriver ett lägre belopp.

Regeringen får bemyndiga bankinspektionen att meddela sådana föreskrifter som enligt denna paragraf ankommer på regeringen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får, intill utgången av år 1992, föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 60 a §. Sådana föreskrifter får dock inte innebära att det kommer att gälla ett lägre kapitalkrav än som svarar mot kapitalbasens storlek i förhållande till placeringarnas värde vid lagens ikraftträdande eller mot den högre grad av kapitaltäckning som därefter har uppnåtts.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 60 b § tredje stycket får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.

4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 60 c § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Lag om ändring i fondkommissionslagen (1979:748)

Härigenom föreskrivs i fråga om fondkommissionslagen (1979:748)
dels att 16 och 18 §§ skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall föras in tre nya paragrafer, 18 a–18 c §§, av
 följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*16 §¹

Fondkommissionsbolag får inneha värdepapper som anges i 15 § första stycket 4 till ett anskaffningsvärde som uppgår till högst fyra miljoner kronor eller som svarar mot fyra procent av den genomsnittliga årsomsättningen i bolagets kommissionshandel under de fem närmast föregående kalenderåren, dock högst etthundra miljoner kronor. Om ett fondkommissionsbolag ingår i en koncern, i vilken ingår ytterligare fondkommissionsbolag eller en bank som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse, gäller vad som nu har sagts för koncernen i dess helhet. I sådant fall skall moderbolaget till bankinspektionen anmäla vilka värdegränser som bestämts för de olika företagens innehav av värdepapper. I fråga om bolag som ej har varit verksamt under fem kalenderår skall den genomsnittliga årsomsättningen i stället avse den tid bolaget har varit verksamt.

Fondkommissionsbolag får, för att underlätta fondkommissionsrörelsen, förvärva egna aktier i moderbolag utan hinder av bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385). Detta gäller dock endast om aktierna är av det slag som sägs i 21 § första stycket. Anskaffningsvärdet av det sammanlagda innehavet av egna aktier och aktier i annat bolag i den koncern som bolaget tillhör får inte vid något tillfälle överstiga ett belopp som svarar mot tre procent av det för bolaget högsta tillåtna värdet enligt första stycket.

Fondkommissionsbolag får, för att underlätta fondkommissionsrörelsen, förvärva egna aktier *och aktier* i moderbolag utan hinder av bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385). Detta gäller dock endast om aktierna är av det slag som sägs i 21 § första stycket. Anskaffningsvärdet av det sammanlagda innehavet av egna aktier och aktier i annat bolag i den koncern som bolaget tillhör får inte vid något tillfälle överstiga ett belopp som svarar mot tre procent av det för bolaget högsta tillåtna värdet enligt första stycket.

Vid tillämpningen av första stycket skall ej medräknas innehav av sådan aktie eller andel som avses i 15 § andra och tredje styckena.

Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att fondkommissionsbolag får inneha värdepapper som avses i första stycket i större omfattning än som anges där.

18 §²

Fondkommissionsbolag skall till *uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är*

Ett fondkommissionsbolag skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 18 a §, som motsva-

¹ Senaste lydelse 1988:546.

² Senaste lydelse 1987:1328.

betryggande i förhållande till bolagets tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga placeringar skall tas upp till sitt nettovärde. Åtaganden på kapitalmarknaden skall dock tas upp till sitt nominella belopp, om inte regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

Eget kapital krävs ej för inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka svarar staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag, hypoteksinstitut eller försäkringsbolag. Eget kapital krävs ej heller för fordran hos annat fondkommissionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär.

Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt 2 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommissionsbo-

rar åtta procent av värdet av bolagets placeringar, beräknat enligt 18 b § (kapitalkrav).

laget har förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.

Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen för viss tid medge att fondkommissionsbolags eget kapital får uppgå till ett lägre belopp än som anges i första stycket.

18 a §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt sista stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Eget kapital.

B. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för utlåning och garantiförbindelser.

C. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för aktier, obligationer och utländska valutor, dock högst sjuttio procent av skillnaden mellan nettobokföringsvärdet och det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

Med supplementärt kapital avses det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid av minst fem år och med rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, enligt medgivande av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av bankinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

Från summan av det primära och supplementära kapitalet skall räknas av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapi-

tal eller i annan form i ett företag som driver något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst fem procent av företagets egna kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger tio procent av bolagets egna kapital. Avräkning skall inte heller göras för tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 18 c §.

18 b §

Kapitalkravet enligt 18 § bestäms i förhållande till bolagets tillgångar samt sådana garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget (placeringar). Placeringarna delas in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

— sådana tillskott som enligt 18 a § sista stycket skall räknas av från kapitalbasen,

— tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 18 c §,

— de placeringar som anges i första stycket A,

— fordringar mot företag som ingår i samma koncern som fondkommissionsbolaget samt

— fordringar som har garanterats av ett företag i samma koncern som fondkommissionsbolaget.

I övrigt skall vid bestämmandet av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

— tjugo procent av summan av de placeringar som anges i första stycket B,

— femtio procent av summan av de placeringar som anges i första stycket C samt

— hela summan av de placeringar som anges i första stycket D.

Till grund för bestämmandet av kapitalkravet enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Tillgångar, för vilka reserver som avses i 18 a § andra stycket B och C har satts av, värderas till sitt bruttobokföringsvärde, aktier, obligationer och utländska valutor dock högst till sitt marknadsvärde.

2. Övriga tillgångar värderas till sitt bokförda värde.

3. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

5. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp, om inte regeringen föreskriver ett lägre belopp.

Regeringen får bemyndiga bankinspektionen att meddela sådana föreskrifter som enligt denna paragraf ankommer på regeringen.

18 c §

Om ett fondkommissionsbolag har ett dotterföretag, skall vad som föreskrivs i 18 § om kapitalkrav tillämpas även på koncernen (konsoliderat kapitalkrav).

Koncernens kapitalbas och placeringar skall bestämmas med tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) gäller för upprättandet av koncernbalansräkningar. Även den del av kapitalbasen som belöper på minoritetsandelar skall ingå. Redovisad goodwill skall räknas av från primärt kapital. Placeringarna

skall tas upp till de värden som föreskrivs i 18 b § eller, om dotterföretaget inte är ett fondkommissionsbolag, i annan lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.
 2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får, intill utgången av år 1992, föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 18 §. Sådana föreskrifter får dock inte innebära att det kommer att gälla ett lägre kapitalkrav än som svarar mot kapitalbasens storlek i förhållande till placeringarnas värde vid lagens ikraftträdande eller mot den högre grad av kapitaltäckning som därefter har uppnåtts.
 3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 18 a § tredje stycket får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.
 4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 18 b § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan skall föras in fem nya paragrafer, 3 a—3 c. 38 och 39 §§. samt närmast före 3 a och 38 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Kapitaltäckning

3 a §

Kassan skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 3 b §, som motsvarar åtta procent av värdet av kassans placeringar, beräknat enligt 3 c § (kapitalkrav).

3 b §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses kassans reservfond.

Med supplementärt kapital avses det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid av minst fem år och med rätt till betalning först efter kassans övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, enligt medgivande av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av bankinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

3 c §

Kapitalkravet enligt 3 a § bestäms i förhållande till kassans tillgångar samt sådana garantiförbindelser och andra åtaganden på kapital-

marknaden som innebär en kreditrisk för kassan (placeringar). Placeringarna delas in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

De placeringar som anges i första stycket A undantas vid bestämmandet av kapitalkravet. I övrigt skall placeringarna tas upp till sammanlagt

- tjugo procent av summan av de placeringar som anges i första stycket B,

- femtio procent av summan av de placeringar som anges i första stycket C samt

- hela summan av de placeringar som anges i första stycket D.

Till grund för beräkningen enligt andra stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Tillgångar värderas till sitt bokförda värde.

2. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

3. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

4. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp, om inte regeringen föreskriver ett lägre belopp.

Regeringen får bemyndiga bankinspektionen att meddela sådana föreskrifter som enligt denna paragraf ankommer på regeringen.

Tillsyn m. m.

38 §

Kassan står under tillsyn av bankinspektionen.

Vid meddelande av föreläggande

eller förbud i samband med tillsynen kan bankinspektionen förelägga vite.

Inspektionens beslut enligt denna lag får överklagas hos regeringen. Inspektionens beslut har omedelbar verkan, om inte annat beslutas.

Regeringen meddelar ytterligare föreskrifter om tillsynsverksamheten.

39 §

Kassan skall med årliga avgifter bekosta bankinspektionens verksamhet enligt de ytterligare föreskrifter som regeringen meddelar.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får, intill utgången av år 1992, föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 3 a §. Sådana föreskrifter får dock inte innebära att det kommer att gälla ett lägre kapitalkrav än som svarar mot kapitalbasens storlek i förhållande till placeringarnas värde vid lagens ikraftträdande eller mot den högre grad av kapitaltäckning som därefter har uppnåtts.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 3 b § tredje stycket får förlagsbets och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.

4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 3 c § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Lag om ändring i lagen (1988:606) om finansbolag

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1988:606) om finansbolag dels att 11 § skall ha följande lydelse, dels att det i lagen skall föras in tre nya paragrafer, 11 a – 11 c §§, och närmast före 11 § en ny rubrik av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**Kapitaltäckning*

11 §

Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som inestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, kreditaktiebolag, hypoteksinstitut och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om det finns särskilda skäl kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.

Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbank eller central föreningsbank. Till upplåningen skall läggas ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget. Garantiförbindelser skall tas upp till sitt nominella belopp. Detsamma gäller andra åtaganden, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen har föreskrivit ett lägre belopp.

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas

1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbank, cen-

Ett finansbolag skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 11 a §, som motsvarar åtta procent av värdet av bolagets placeringar, beräknat enligt 11 b § (kapitalkrav).

tral föreningsbank eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital.

2. fyrtio procent av ett belopp som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i 2 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital samt

3. kapital som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.

Från finansbolagets eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad bolaget tillskjutit som aktiekapital eller i annan form till annat in- eller utländskt företag som driver finansieringsverksamhet.

Om det mellan finansbolag råder sådant nära samband som anges i 4 §, kan bankinspektionen i det särskilda fallet bestämma att upplåningsrätt skall beräknas gemensamt för bolagen.

11 a §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt sista stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Eget kapital.

B. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för utlåning och garantiförbindelser.

C. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för aktier, obligationer och utländska valutor, dock högst sjuttio procent av skillnaden mellan nettobokföringsvärdet och det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

Med supplementärt kapital avses det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser med en ursprunglig löptid av minst fem år och med rätt till betalning först efter

bolagets övriga borgenärer, dock sammanlagt högst till ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Som primärt eller supplementärt kapital får dessutom, enligt medgivande av regeringen eller efter regeringens bemyndigande av bankinspektionen, räknas andra kapitaltillskott och reserver än som sägs i andra och tredje styckena.

Från summan av det primära och supplementära kapitalet skall räknas av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver något slag av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet uppgår till högst fem procent av företagets egna kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger tio procent av bolagets egna kapital. Avräkning skall inte heller göras för tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 11 c §.

11 b §

Kapitalkravet enligt 11 § bestäms i förhållande till bolagets tillgångar samt sådana garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget (placeringar). Placeringarna delas in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden

som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

— sådana tillskott som enligt 11 a § sista stycket skall räknas av från kapitalbasen,

— tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 11 c §,

— de placeringar som anges i första stycket A,

— fordringar mot företag som ingår i samma koncern som finansbolaget samt

— fordringar som har garanterats av ett företag i samma koncern som finansbolaget.

I övrigt skall vid bestämmandet av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

— tjugo procent av summan av de placeringar som anges i första stycket B,

— femtio procent av summan av de placeringar som anges i första stycket C samt

— hela summan av de placeringar som anges i första stycket D.

Till grund för bestämmandet av kapitalkravet enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Tillgångar, för vilka reserver som avses i 11 a § andra stycket B och C har satts av, värderas till sitt bruttobokföringsvärde, aktier, obligationer och utländska valutor dock högst till sitt marknadsvärde.

2. Övriga tillgångar värderas till sitt bokförda värde.

3. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

5. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp, om inte regeringen föreskriver ett lägre belopp.

Regeringen får bemyndiga bankinspektionen att meddela sådana föreskrifter som enligt denna paragraf ankommer på regeringen. "

11 c §

Om ett finansbolag har ett dotterföretag, skall vad som föreskrivs i 11 § om kapitalkrav tillämpas även på koncernen (konsoliderat kapitalkrav).

Koncernens kapitalbas och placeringar skall bestämmas med tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) gäller för upprättandet av koncernbalansräkningar. Även den del av kapitalbasen som belöper på minoritetsandelar skall ingå. Redovisad goodwill skall räknas av från primärt kapital. Placeringarna skall tas upp till de värden som föreskrivs i 11 b § eller, om dotterföretaget inte är ett finansbolag, i annan lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får, intill utgången av år 1992, föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 11 §. Sådana föreskrifter får dock inte innebära att det kommer att gälla ett lägre kapitalkrav än som svarar mot kapitalbasens storlek i förhållande till placeringarnas värde vid lagens ikraftträdande eller mot den högre grad av kapitaltäckning som därefter har uppnåtts.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 11 a § tredje stycket får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.

4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 11 b § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 oktober 1989

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Hjelm-Wallén, S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Lööv

Föredragande: statsrådet Feldt

Lagrådsremiss om kapitalkravet i banker och andra kreditinstitut

1 Inledning

Banker skall till skydd för insättarna ha ett visst lägsta eget kapital i förhållande till den kreditrisk som är förenad med en banks tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden. På motsvarande sätt åläggs fondkommissionsbolagen att ha ett eget kapital till visst lägsta belopp för att skydda sina uppdragsgivare. I syfte att värna om finansbolagens soliditet finns regler som begränsar bolagens upplåningsrätt i förhållande till vissa likvida tillgångar och det egna kapitalet. Också för kreditaktiebolagen gäller vissa upplåningsrättsregler som är intagna i bolagens bolagsordningar. Slutligen har hypoteksinstituten upplåningsrättsregler som är relaterade till respektive instituts lagstadgade fonder.

Hösten 1983 tillkallades med stöd av regeringens bemyndigande en kommitté, kreditmarknadskommittén (KMK), Fi 1983:06 (f. d. landshövdingen Nils Hörjel, ordförande, överdirektören Alf Carling, överdirektören Stig Danielsson, riksbanksdirektören Erik Karlsson – sedan Karlsson begärt entledigande förordnades i hans ställe fr. o. m. den 1 januari 1985 riksbanksdirektören Anders Sahlén – och ambassadören Kurt Malmgren).

Kommittén skulle behandla bl. a. frågor om kreditmarknadens funktionssätt och finansinstitutens rörelse regler i syfte att skapa mer rationella, lagfästa rörelse regler för skilda slag av institut som verkar på den svenska kreditmarknaden. I detta ärende behandlas de delar av kommitténs slutbetänkande (SOU 1988:29) Förnyelse av kreditmarknaden som rör reglerna om kapitaltäckning.

Den s. k. Baselkommittén för tillsyn över banker (the Basle Committee on Banking Supervision – efter en tidigare ordförande också kallad Cooke-kommittén) bildades år 1974 på initiativ av cheferna för centralbankerna inom tiogrubbens länder. I tiogruppen ingår bl. a. Sverige. Kommittén har till uppgift att genom rekommendationer förbättra tillsynen

över internationellt verksamma banker och strävar efter att nå enighet om normer för tillsyn. Det förutsätts att berörda nationella beslutsorgan anpassar sina regler efter vad som överenskommits.

I juli 1988 presenterade kommittén sina gemensamma kapitaltäckningsregler för internationellt verksamma banker. Avsikten är att reglerna skall tillämpas fullt ut vid utgången av år 1992.

Med uppdrag att göra en teknisk och saklig överarbetning av kreditmarknadskommitténs kapitaltäckningsregler och lämna förslag till de ändringar som föranleds av Baselkommitténs förslag tillsattes våren 1988 inom finansdepartementet en arbetsgrupp, till vilken knöts en referensgrupp med representanter från kreditinstituten. Arbetsgruppen som kallade sig kapitaltäckningsgruppen (KTG) presenterade sitt förslag i december 1988 i en departementspromemoria (Ds 1988:70) Reformering och internationell anpassning av kapitalkravet i svenska kreditinstitut.

Kommittébetänkandet och promemorian har remissbehandlats.

Till protokollet i detta ärende bör fogas dels de lagförslag som läggs fram i promemorian som bilaga 1, dels en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av remissyttrandena som bilaga 2.

Inom den europeiska gemenskapen, EG, antog ministerrådet i april 1989 ett direktiv, i vilket man definierade kapitalbasen för kreditinstitut (own funds). I juli 1989 antog ministerrådet en s.k. common position avseende ett kommissionsförslag till direktiv om solvenskrav för kreditinstitut. Reglerna, som bygger på Cooke-kommitténs regler, skall träda i kraft den 1 januari 1991. Avsikten är att reglerna skall tillämpas fullt ut fr. o. m. den 1 januari 1993.

2 Gällande rätt

2.1 Bankerna

Bankerna skall enligt banklagstiftningen till skydd för insättarna ha ett visst lägsta eget kapital i förhållande till den kreditrisk som är förenad med en banks tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden. Regler om kapitaltäckning finns i 2 kap. 9–11 §§ bankrörelselagen (1987:617).

I 9 § finns regler om kapitalbasens beräkning. Denna utgörs till en början av eget kapital i bankaktiebolag, egna fonder i sparbank samt eget kapital i central föreningsbank tillsammans med anslutna lokala föreningsbanker. Med affärsbanks eget kapital avses aktiekapital, reservfond, uppskrivningsfond, dispositionsfond och vinstbalans som har fastställts av bolagsstämma. Med föreningsbanks eget kapital avses insatskapital, reservfond, uppskrivningsfond, dispositionsfond och fastställd vinstbalans. Förlagsinsatser räknas dock i detta sammanhang inte som eget kapital. Sparbanks egna fonder är grundfond, reservfond, uppskrivningsfond och garantifond.

Med eget kapital resp. egna fonder får likställas *dels* 40% av bankens värderegleringsreserver för utlåning, garantiförbindelser, utländska valu-

tor och obligationer, *dels* det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer. Möjligheten att i kapitalbasen tillgodoräkna värderegleringsreserver och förlagsbevis m. m. är dock i båda fallen begränsad till högst ett belopp som motsvarar det egna kapitalet resp. de egna fonderna.

I fjärde stycket föreskrivs att när kapitalbasen beräknas skall avdrag göras från det egna kapitalet och de egna fonderna med vad som tillskjutits till andra företag som driver någon form av bankverksamhet. Grunden för bestämmelsen om avdrag är att det kapital som skall hållas till skydd för bankens insättare inte samtidigt får utgöra riskkapital i ett annat kreditinstitut.

Alla tillskott till andra kreditinstitut skall emellertid inte avräknas. Vissa satsningar i sidobolag ligger i hög grad i det allmännas intresse och i flera bolag har staten inträtt som delägare. Vidare är kraven på kapitaltäckning i dessa fall betryggande. Av dessa skäl skall avräkning från det egna kapitalet inte ske i fråga om tillskott till företag där staten är delägare eller till kreditaktiebolag som främst lämnar krediter mot säkerhet i panträtt i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller ger lån till kommuner. Genom att avräkning inte skall ske kommer placeringarna att få ett kapitaltäckningskrav på åtta procent.

I femte stycket föreskrivs att det egna kapitalet respektive de egna fonderna skall minskas med åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i vissa fastighetsbolag och viss andel av ett sådant bolags skulder. Bolaget skall ha till syfte att bereda banken lokaler för dess inrymmande. Regeln tillåter att en bank tillsammans med annan äger fastighet som delvis inrymmer bankens lokaler och delvis disponeras av meddelägaren. I en bankfastighet kan också inrymmas t.ex. bostads-, kontors- och affärslägenheter. Banken behöver inte ha aktiemajoriteten i bolaget men skall ha en så stor andel att banken kan anses ha ett väsentligt ekonomiskt intresse i bolaget. När den ekonomiska insatsen absolut sett är betydande kan intresset bedömas som väsentligt vid en lägre andel av företagets aktiekapital än som skulle ha varit fallet om insatsen absolut sett varit ringa. Utöver åtta procent av det bokförda värdet på aktierna skall också avräknas den del av fastighetsbolagets samtliga bokförda skulder som svarar mot bankens aktieinnehav i bolaget. Stycket innebär att det ställs samma krav på kapitaltäckning, åtta procent, för direkt och indirekt ägda fastigheter.

Bestämmelserna om avräkning för innehav av aktier m. m. i andra kreditinstitut tillämpas i praxis på det sättet att avräkning görs inte från enbart eget kapital resp. egna fonder utan från den beräknade kapitalbasen, dvs. från summan av eget kapital resp. egna fonder och vad som enligt det ovan anförda får likställas med sådant kapital.

I 10 § anges vilken grad av kapitaltäckning som fordras för olika slag av placeringar. Kapitalbehovet bestäms i förhållande till bankens tillgångar, ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden.

Vid beräkningen av kapitalkravet delas placeringarna in i fyra grupper efter riskgrad. Den lägsta riskgraden omfattar placeringar med ingen eller mycket liten förlustrisk. I den högsta riskgraden ingår de mest riskbetona-

de tillgångarna. Placeringarna i den lägsta riskgraden kräver ingen kapitaltäckning. I de följande tre grupperna krävs ett eget kapital uppgående till en, fyra respektive åtta procent av placeringarna. Indelningen av placeringarna i olika klasser är gjord så att reglerna skall ge en rimlig kapitaltäckning totalt sett för varje bankkategori.

I den lägsta riskgraden, som i lagtexten betecknas som grupp A, tas upp inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret. Hit hör också skattkamarväxlar, svenska stats- och kommunobligationer samt hypoteksobligationer och obligationer utgivna av kreditaktiebolag eller Nordiska investeringsbanken samt andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar. Hit räknas även fordringar för vilka svensk bank eller allmän kassa eller inrättning, vars reglemente har fastställts av regeringen, svarar. Med allmän kassa eller inrättning avses bl. a. AP-fonden. Andra rättssubjekt hos vilka placeringar tillhör grupp A är kreditaktiebolag, hypoteksinstitut och försäkringsföretag med svensk koncession samt sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämföras med kreditaktiebolag vid tillämpningen av denna bestämmelse. Härmed avses finansbolag, främst sådana som driver factoring- eller leasingrörelse. Till den lägsta riskgraden hänförs slutligen fordringar och garantiförbindelser för vilka banken har erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran som tidigare har angivits. Med uttrycket fordringar för vilka de ovan uppräknade kreditinstituten m. fl. svarar avses såväl direkta gäldenärsförpliktelser som garantiåtaganden, vare sig dessa har formen av borgen, bankgaranti, statlig kreditgaranti eller kreditförsäkring.

Till den näst lägsta riskgraden -- i lagtexten betecknad som grupp B -- hör andra fullgoda obligationer än de som har upptagits i grupp A samt fordringar på utländskt bankföretag eller försäkringsföretag eller på samfällighetsförening. Att en obligation är fullgod innebär att den kan belånas i riksbanken. Normalt förutsätts att den offentligen utbjudits av svenskt bankinstitut och är registrerad vid Stockholms fondbörs. Bestämmelsen är också tillämplig på obligationer som är utfärdade av utländska låntagare. Med samfällighetsförening avses förening för samfällighet enligt lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter. Till grupp B räknas vidare fordringar med säkerhet i panträtt i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom 75 % av uppskattningsvärdet. Slutligen hör till grupp B fordringar och garantiförbindelser med säkerhet i sådan värdehandling eller fordran som hör till samma grupp.

Till nästa riskgrad -- grupp C -- hör i huvudsak andra inteckningslån än de som tidigare har nämnts. Sådana placeringar är fordringar med säkerhet i panträtt i jordbruksfastighet, bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller flerfamiljshus med statligt bostadslån eller tomträtt till sådan fastighet, om pantvärdet ligger mellan 75 och 100 % av uppskattningsvärdet. Vid långivning till statligt belånade bostadshus skall det värde tillämpas som de statliga läncorganen har fastställt. Till samma kategori räknas fordringar med säkerhet i panträtt i industrifastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom 50 % av uppskattningsvärdet. Till grupp C hör

också fordringar med säkerhet i förlagsbevis och aktier, som är registrerade vid Stockholms fondbörs.

Till den högsta riskgraden — grupp D — förs alla tillgångar och garanti-förbindelser som inte har räknats in i riskgraderna A-C och som inte skall avräknas från eget kapital och egna fonder enligt 9 §.

En bank skall vid varje tidpunkt ha eget kapital eller egna fonder till ett belopp, som motsvarar sammanlagt 1 % av summan av placeringarna i den näst lägsta riskgraden, 4 % av summan av placeringarna i nästa riskgrad samt 8 % av summan av placeringarna i högsta riskgraden. Det samlade kravet på eget kapital räknas fram genom att kapitalkraven för bankens olika tillgångar läggs samman.

I tredje stycket anges till vilka värden olika placeringar skall tas upp.

I fjärde stycket anges att med uppskattat värde avses det av banken uppskattade värdet. Detta skall ha fastställts efter en noggrann expertvärdering i varje särskilt fall. I stället för detta värde skall emellertid banken vid långivningen till bostadshus som har uppförts eller byggts om med stöd av bostadslån enligt statliga bestämmelser tillämpa samma värden som det statliga låneorganet, dvs. det fastställda pantvärdet.

Nu nämnda bestämmelser kompletteras av reglerna i 11 § om konsoliderad kapitaltäckning.

I första stycket anges för vilka av svenska banker helt eller delvis ägda utländska bankföretag konsolideringsförfarandet gäller.

Kapitaltäckningskravet för moderbanken å ena sidan och för gruppen som helhet å andra sidan beräknas i två skilda förfaranden. För den svenska banken gäller kapitaltäckningsreglerna i 9 och 10 §§ oförändrade. Härvid tillämpas bestämmelserna i 9 § fjärde stycket, vilket innebär att hela det bokförda värdet av bankens aktier eller andelar i utländska bankföretag räknas bort från det egna kapitalet. Detta innebär i sin tur att moderbanken inte i kapitaltäckningshänseende kan tillgodoräknas eventuella kapitalöverskott i de utländska bankföretagen. Denna princip kommer i lagtexten till uttryck i första stycket genom att där särskilt anges att de följande bestämmelserna skall gälla utöver bestämmelserna i 9 § fjärde stycket.

Den utländska etableringen skall i första hand inrätta sig efter de kapitalräkningsregler som gäller i värdlandet. Syftet med konsolideringsförfarandet är att bevaka att de risker som etableringar i länder med mycket liberala kapitaltäckningsregler utsätts för inte blir så stora, att gruppens — och därmed den svenska bankens — säkerhet kommer i fara.

I andra stycket finns den centrala bestämmelsen att banken skall ha ett eget kapital till lägst ett belopp som motsvarar det sammanlagda kapitalkravet i banken och i de utländska bankföretagen. I första meningen anges att ett kapitalkrav skall bestämmas för de utländska bankföretagens placeringar. Med placeringar avses här detsamma som i 10 §, dvs. företagets tillgångar och de garantiförbindelser som de utländska företagen har ingått. Hur kapitalkravet skall bestämmas anges i nästa stycket. De utländska företagens kapitalkrav skall till den del de motsvarar bankens andel i respektive företag läggas samman med bankens eget kapitalkrav enligt 10 §. Banken åläggs att vid varje tidpunkt ha ett eget kapital till lägst ett

belopp som svarar mot detta kapitalkrav. Uttrycket vid varje tidpunkt anger att det egna kapitalet aldrig får underskrida det sammanräknade kapitalkravet. Kapitaltäckningen behöver emellertid inte kontrolleras med korta mellanrum. Uttrycket anger däremot att banken även mellan kontrolltillfällena måste ha eget kapital i sådan utsträckning att kapitalkravet tillgodoses.

Paragrafens tredje stycke föreskriver hur kapitalkravet i konsolideringsförfarandet skall bestämmas samt vad som därvid får anses som eget kapital. Som utgångspunkt anges att reglerna i 9 och 10 §§ om beräkning av kapitalkrav och om vad som anses som eget kapital skall gälla i tillämpliga delar.

Företagen i en bankgrupp kan ha fordringar på varandra. Det är emellertid den risk som drabbar gruppen som helhet vid placering av tillgångarna utanför gruppen som skall läggas till grund för beräkningen av kapitalkravet i konsolideringsförfarandet. Därför skall de fordringar som den svenska moderbanken har på helägda dotterbanker eller som helägd dotterbank har på andra av moderbanken helägda dotterbanker inte räknas med. Om den svenska banken har en fordran på ett utländskt bankföretag vari den svenska banken har endast en mindre ägarandel, och detta bankföretag placerar medlen utanför konsolideringsgruppen, innebär detta att kapitalkravet i konsolideringsförfarandet beräknas endast på den del av placeringen som svarar mot den svenska bankens ägarandel i det utländska bankföretaget (kvotkonsolidering). Detta kan tyckas innebära att gruppens kapitaltäckningskrav blir för lågt beräknat. Emellertid har även risken för placeringen kommit att delas av övriga delägare i det utländska bankföretaget. Gruppens beräknade kapitalkrav, med eliminering av den interna fordringen, ger alltså en rättvisande bild av den verkliga risk som gruppen utsätts för. Det kan tillåtas därför att alla interna fordringar mellan bankföretagen inom konsolideringsgruppen elimineras vid beräkningen av gruppens kapitalkrav. En bestämmelse i enlighet härmed finns i tredje stycket andra meningen. Vid beräkningen av kapitalkravet för de utländska företagen skall 10 § gälla i tillämpliga delar. Detta medför att det inte krävs något eget kapital för ett utländskt bankföretags fordran på en svensk bank.

I tredje stycket tredje meningen finns en bestämmelse som innebär att inget kapitalkrav behöver beräknas för en fordran som garanteras av en annan bank inom gruppen.

Att inget kapitalkrav behöver beräknas för en kredit som garanteras av den svenska banken följer av bestämmelserna i 10 §, vilka enligt huvudregeln skall gälla i tillämpliga delar i konsolideringsförfarandet.

I tredje stycket fjärde meningen sägs att 9 § fjärde stycket inte skall tillämpas i konsolideringsförfarandet. Detta innebär att någon reduktion inte skall äga rum av den svenska bankens aktiekapital med det bokförda värdet av den svenska bankens aktie- eller andelsinnehav i det utländska bankföretaget.

Tredje stycket sista meningen innebär att i konsolideringsförfarandet får, i samma utsträckning som sägs i 9 § andra stycket, likställas så stor del av de utländska företagens reserver och av dessa utgivna förlagsbevis eller

andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt, som svarar mot bankens andel i respektive företag.

Prop. 1989/90: 43

I fjärde stycket föreskrivs att bankinspektionen skall besluta i fråga om kapitalkrav och vad som skall anses som eget kapital. Till grund för inspektionens beslut ligger de regler om kapitalkrav och eget kapital som föreskrivs för de svenska bankerna. Inspektionens handläggning av dessa ärenden har till syfte att så långt möjligt förenkla bankernas arbete med att ta fram underlag för beräkningen av kapitalkravet.

2.2 Finansbolagen

I syfte att värna om finansbolagens soliditet innehåller lagen (1988:606) om finansbolag en upplåningsrättsregel. Enligt denna regel, som finns intagen i 11 §, får finansbolag låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som inestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, kreditaktiebolag, hypoteksinstitut och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock till högst 20 gånger eget kapital. Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser som för långgivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanteras av staten, bankaktiebolag, sparbank eller central föreningsbank. Till upplåning skall läggas ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget. Garantiförbindelser skall tas upp till sitt nominella belopp. Detsamma gäller andra åtaganden, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen har föreskrivit ett lägre belopp.

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans.

Med eget kapital får likställas garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan som bankinspektionen har godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital. Dessutom medger upplåningsrättsregeln att med eget kapital får likställas 40 % av ett belopp som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i 2 kap. 9 § bankrörelselagen intill ett belopp som motsvarar bolagets eget kapital. Med eget kapital får även likställas kapital som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.

Efter mönster från bankrörelselagen innehåller paragrafen en avräkningsregel som innebär att från finansbolagets eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad bolaget tillskjutit som aktiekapital eller i annan form till annat in- eller utländskt företag som driver finansieringsverksamhet.

I paragrafen finns slutligen en bestämmelse som ger bankinspektionen

2.3 Fondkommissionsbolagen

Fondkommissionslagen (1979:748) innehåller i 18 § en kapitaltäckningsregel. Fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar, ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt 20 % av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med vissa undantag.

Eget kapital krävs inte för ineliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag eller försäkringsbolag svarar. Eget kapital krävs inte heller för fordran hos annat fondkommissionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär. Placeringar, för vilka fondkommissionsbolag har avsatt reserver, skall såvitt avser aktier tas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga placeringar skall i huvudsak tas upp till sitt nettovärde.

Som eget kapital skall anses vad som enligt 2 kap. 9 § bankrörelselagen gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas 40 % av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommissionsbolaget förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket fondkommissionslagen. Om särskilda skäl föreligger kan bankinspektionen medge undantag för viss tid från de redovisade reglerna.

2.4 Kreditaktiebolagen

För kreditaktiebolagen gäller de upplåningsrättsregler som finns intagna i resp. bolags bolagsordning. Dessa regler varierar i hög grad. För flertalet bostadsinstitut är upplåningsrätten maximerad till 50 gånger det egna kapitalet och garantifonden. För näringslivsinstituten varierar multipeln mellan 3 och 40. Med eget kapital avses aktiekapital, lagstadgade fonder och fastställd vinstbalans. Med eget kapital får, intill ett belopp motsvarande det egna kapitalet, likställas 40 % av värde regleringsreserverna samt det nominella värdet av förlagsbevis som bolaget utgivit.

2.5 Hypoteksinstituten

För hypoteksinstituten gäller de upplåningsrättsregler som finns intagna i 7 § lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och

om stadshypoteksföreningar, 18 § lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar samt 4 § lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan. Enligt dessa bestämmelser är upplåningsrätten begränsad till tio gånger summan av resp. instituts olika lagstadgade fonder. Dessa utgörs av de statliga grundfonderna, reservfond samt för stadshypoteks del även kapitaltäckningsfonden. För lands- och stadshypoteksinstituten gäller att reservfonden skall uppgå till lägst ett belopp som svarar mot en procent av kassans resp. bankens skulder. Motsvarande kapitaltäckningskrav gäller också för föreningarna. Summan av kassans resp. bankens reservfonder och föreningarnas säkerhets- och reservfonder skall därvid uppgå till lägst två procent av kassans resp. bankens skulder. Utöver nu nämnda kapitaltäckningskrav och begränsning i upplåningsrättshänseende har Stadshypotek även ett särskilt kapitaltäckningskrav i relation till viss del av utlåningen. Sålunda skall kassans och föreningarnas kapitaltäckningsfonder tillsammans uppgå till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt fyra procent av föreningarnas fordringar med in-teckningssäkerhet som ligger mellan 75 och 85 % av egendomens uppskattningsvärde samt åtta procent av föreningens fordringar med pant-säkerhet i bostadsrätt.

3 Kreditmarknadskommitténs förslag

3.1 Allmänt

Kreditmarknadskommittén har föreslagit omfattande ändringar i de kapitaltäcknings- resp. upplåningsrättsregler som för närvarande gäller för de olika kreditinstituten. I syfte att så långt möjligt skapa konkurrensneutralitet mellan skilda slag av kreditinstitut föreslår kreditmarknadskommittén att i allt väsentligt enhetliga kapitaltäckningsregler införs för de olika instituten. Reglerna innebär bl. a. att samma krav på kapitaltäckning skall ställas för en viss verksamhet oavsett i vilket slag av kreditinstitut den bedrivs. I det följande lämnas en sammanfattning av de ändringar som kreditmarknadskommittén föreslår för resp. institut.

3.2 Bankerna

Kreditmarknadskommitténs förslag till ändringar i bankernas kapitaltäckningsregler avser såväl kapitalbasens beräkning, riskklassindelningen som det konsoliderade kapitaltäckningsförfarandet.

Vad först gäller kapitalbasens beräkning föreslås till en början att bland sådana värderegleringsreserver som får likställas med eget kapital även skall räknas avskrivning på sådan lös egendom som upplåtits till nyttjande, dvs. överavskrivningar på leasingobjekt. En bank skall enligt kommitténs förslag kunna driva leasing av lös egendom i banken. Kreditmarknadskommittén har vidare funnit att det i praxis tillämpade systemet för avräkning av aktier och liknande tillskott i andra kreditinstitut inte är tillfredsställande. Genom att avräkningen inte görs från det egna kapitalet

eller de egna fonderna utan från den sammanlagda kapitalbasen, finns utrymme för att genom organisatoriska förändringar i en bankkoncern eller i en grupp av finansinstitut tunna ut det egna kapitalet och i allt större utsträckning bygga upp den i koncernen eller finansgruppen sammanlagda kapitalbasen med lånefinansierat kapital. Detta problem har kommit att accentueras av att en bank numera — genom en lagändring år 1987 — i princip är oförhindrad att flytta ut central eller egentlig bankverksamhet till dotterföretag.

Kreditmarknadskommittén har av olika skäl funnit att det inte är meningsfullt att behålla avräkningsregeln. Regeln kan bl.a. inte på ett konkurrensneutralt sätt anpassas till finansiella koncerner vari bank ingår som dotterföretag. Kreditmarknadskommittén föreslår därför att regeln avskaffas. För att skapa bättre garantier för att bankerna till insättarnas skydd håller en tillräcklig kapitalstyrka föreslås i stället att reglerna om konsoliderad kapitaltäckning — samtidigt som de skärps — utvidgas till att även gälla aktie- och andelsinnehav i alla svenska företag som driver någon form av bankverksamhet. Därigenom förhindras att bankerna i framtiden utan tillskott av nytt riskkapital kan öka rörelsevolymen genom att föra över delar av verksamheten i banken till särskilda dotter- eller intresseföretag och samtidigt öka andelen lånefinansierat kapital.

De ändringar som kreditmarknadskommittén föreslår i det konsoliderade kapitaltäckningsförfarandet innebär i korthet följande.

Konsolideringsprincipen utvidgas till att omfatta samtliga etableringar i svenska och utländska dotter- eller intresseföretag som driver någon form av bankverksamhet, om bankens andel uppgår till lägst 20% av aktiekapitalet eller motsvarande eller om andelen motsvarar lägst 20% av röstetalet för samtliga aktier eller andelar. Med företag som driver någon form av bankverksamhet avses samma slag av finansiella institut som enligt den nuvarande lagstiftningen, alltså enligt kommitténs förslag bank, kreditmarknadsbolag (= finansbolag och kreditaktiebolag) och fondkommis-sionsbolag. Företag som utgör stödfunktion till bank såsom data- eller transportföretag och liknande omfattas inte av den nu ifrågakvarande definitionen.

Den utvidgade konsoliderade kapitaltäckningen ersätter inte de nuvarande, grundläggande bestämmelserna om beräkning av kapitalkrav för resp. finansinstitut var för sig. Det är avsett att kapitaltäckningskravet för moderbanken å ena sidan och för konsolideringsgruppen som helhet å andra sidan skall beräknas i två skilda förfaranden. Samtliga företag i gruppen måste var för sig uppfylla de kapitalkrav som uppställs för resp. institutgrupp i bankrörelselagen och den av kreditmarknadskommittén föreslagna kapitalmarknadslagen. För utländska dotter- och intresseföretag skall, liksom enligt nu gällande bestämmelser, bankinspektionen besluta i fråga om kapitalkrav och vad som skall anses som dess eget kapital.

I konsolideringsförfarandet skall moderbanken vid varje tidpunkt uppfylla, förutom det egna kapitalkravet, den del av kapitalkravet i dotter- eller intresseföretaget som svarar mot bankens andel i företagets aktiekapital eller motsvarande.

Vid beräkningen av det egna kapitalet får banken tillgodoräkna fritt och

bundet eget kapital som upparbetats i dotter- och intresseföretagen efter tidpunkten för bankens förvärv av aktierna eller andelarna i dessa. I enlighet med kvotkonsolideringsprincipen får dock endast så stor del av nämnda kapital tillgodoräknas som svarar mot bankens andel av aktiekapitalet eller motsvarande i företaget. Eget kapital som fanns i dotter- eller intresseföretaget redan vid förvärvet, får inte tillgodoräknas. Från summan av det sålunda beräknade egna kapitalet skall därefter avdrag ske för eventuell goodwill som uppkommit vid förvärvstillfället. Sådant avdrag skall endast ske beträffande företag som är dotterföretag till banken.

Med det egna kapitalet får likställas värderingsreserver och förlagslån m. m., i båda fallen dock högst intill ett belopp som motsvarar det egna kapitalet på sätt detta beräknats i konsolideringsförfarandet. Dock får endast sådana reserver i dotter- och intresseföretagen som upparbetats efter bankens förvärv likställas med eget kapital. Reserver som omfattas av förvärvet får sålunda inte tillgodoräknas. Förlagslån och liknande skuldförbindelser mellan konsolideringsföretagen får inte likställas med eget kapital och egna fonder. Reserver och förlagslån m. m. får ej heller medräknas till högre belopp än som svarar mot bankens andel av kapitalet i företaget, vilket följer av kvotkonsolideringsprincipen.

En gräns på 20 % ägande- eller röstandel öppnar en möjlighet att i vissa fall undgå syftet med den utvidgade konsoliderade kapitaltäckningen, t. ex. om sex banker gemensamt förvärvar ett kreditinstitut och bankernas ägande- och röstandelar är lika stora. I sådant fall skall enligt kreditmarknadskommitténs förslag, i samband med tillståndsprövningen av förvärvet, som villkor kunna uppställas att andelen skall konsolideras av var och en av ägarbankerna. Likaså skall ett sådant villkor kunna uppställas då en bank förvärvar en andel som understiger 20 % i ett stort finansinstitut, om placeringen tar en inte obetydlig del av bankens resurser i anspråk.

Det utvidgade konsoliderade kapitaltäckningsförfarandet föreslås bli tillämpligt även på en finansiell koncern vari en eller flera banker ingår som dotterföretag. Samtidigt föreslås att de nuvarande provisoriska reglerna i 1 kap. 5 § bankaktiebolagslagen (1987:618) om kapitalkrav för moderföretag i en finansiell koncern upphävs. Kreditmarknadskommittén har därmed skapat kapitaltäckningsregler som är helt konkurrensneutrala mellan skilda slag av bankkoncerner.

Vad slutligen gäller riskklassindelningen föreslår kreditmarknadskommittén att denna utökas med en femte grupp som fordrar 24 % kapitaltäckning. Till denna riskklass, som ersätter den nuvarande D-gruppen, hänförs placeringar avseende handelslager i banks fondkommissionsrörelse. De placeringar som avses i den nuvarande D-gruppen, 8 %-klassen, har förts över till en ny E-grupp, som enligt kommitténs förslag även skall omfatta placeringar i factoringverksamhet samt placeringar i företag som driver någon form av bankverksamhet, dock endast sådana som inte omfattas av den konsoliderade kapitaltäckningen. Det sistnämnda innebär att aktieinnehav understigande 20 % av aktiekapitalet i ett kreditinstitut normalt kommer att fordra 8 % kapitaltäckning. Större aktieinnehav i sådana finansinstitut fordrar ingen kapitaltäckning. Dessa omfattas i stället av den utvidgade konsoliderade kapitaltäckningen. Placeringar hänförliga till

leasing av lös egendom föreslås ingå i grupp C, som fordrar 4 % kapitaltäckning. Slutligen föreslås att fordringar för vilka kreditmarknadsbolag, fondkommissionsbolag och fondhandlarbolag svarar skall hänföras till grupp A och således inte fordra någon kapitaltäckning; ett fondhandlarbolag är enligt kreditmarknadskommitténs förslag ett aktiebolag som har fått tillstånd att driva penningmarknadshandel.

Vad särskilt gäller sparbankerna och föreningsbankerna föreslår kreditmarknadskommittén att dessa skall få möjlighet att genom utgivande av s. k. garantifondsbevis på den allmänna marknaden få tillskott av riskvilligt kapital. Kapitalet skall inflyta i garantifonden, vilken för föreningsbankernas del är en nyskapad fond som skall ingå i det egna kapitalet. Garantifondens storlek skall vara begränsad, för sparbank till 50 % av reservfondens storlek och för föreningsbank till 50 % av det övriga egna kapitalet. Garantifondsbevisen måste uppfylla vissa grundläggande krav. De får bl. a. inte löpa med någon på förhand bestämd avkastning. Avkastning får inte lämnas om bankens rörelseresultat är negativt eller skulle bli negativt om sådan lämnades. Garantifondsbeviset måste också vara ouppsägbart från placerrarens sida.

3.3 Finansbolagen och kreditaktiebolagen

Kreditmarknadskommittén föreslår att de nuvarande finansbolagen och kreditaktiebolagen slås samman till ett nytt slag av institut, kreditmarknadsbolag. Kreditmarknadskommittén har bedömt att den särreglering som kännetecknat kreditaktiebolagen till övervägande del inte längre är behövlig och lämplig. För att bedriva verksamhet i kreditmarknadsbolag skall krävas tillstånd av bankinspektionen, varvid görs en bedömning av företagets lämplighet, däremot inte någon behovsprövning. I fråga om verksamhetens inriktning kan ett kreditmarknadsbolag vara ett breddinstitut eller ett specialinstitut. Ett kreditmarknadsbolag skall ha möjlighet att låna upp medel på marknaden genom utgivande av obligationer och andra marknadspapper. I princip skall samma regler gälla för bankägda och icke-bankägda kreditmarknadsbolag.

Kreditmarknadskommittén anser att de nuvarande upplåningsrättsreglerna för finansbolagen och kreditaktiebolagen inte skall överföras till att gälla för kreditmarknadsbolagen, utan föreslår i stället införande av kapitaltäckningsregler som tar hänsyn till placeringarna och därmed till kreditportföljens riskprofil. Dessa regler har utformats i stor överensstämmelse med dem som föreslagits för bankerna.

Kapitalbasen skall enligt 4 kap. 9 § förslaget till kapitalmarknadslag utgöras av eget kapital, garantifond, värderegleringsreserver och förlagslån m. m. De två sistnämnda posterna beräknas på motsvarande sätt som för bankerna. Garantifonden, som skall vara bildad genom tillskott av aktieägare i bolaget eller förbindelser utfärdade av bank eller annan som bankinspektionen godkänt, får tillgodoräknas högst intill ett belopp som svarar mot fem gånger bolagets aktiekapital.

Riskklassindelningen, som finns intagen i 4 kap. 8 § lagförslaget, överensstämmer i allt väsentligt med den som föreslås i bankrörelselagen. Det

är emellertid avsett att kreditmarknadsbolag skall kunna bedriva vissa riskfyllda verksamheter som inte är tillåtna för bank. Sådana verksamheter hänförs till 24%-klassen, vilken utformats som en uppsamlingsklass på motsvarande sätt som 8%-klassen i bankrörelselagen. Exempelvis skall s. k. vinstandelslån och villkorlån anses som sådan mer riskfylld verksamhet som fordrar 24% kapitaltäckning. Däremot har fordringar med efterställd betalningsrätt på aktiemarknadsbolag ansetts innebära en normalrisk och har därför hänförts till 8%-klassen. Aktier och andelar som förvärvats i finansieringssyfte skall hänföras till uppsamlingsklassen, dvs. fordra 24% kapitaltäckning. Om aktierna eller andelarna har innehafts längre tid än fem år skall de dock fordra 100% kapitaltäckning.

För kreditmarknadsbolagen föreslås slutligen i 4 kap. 10 § kapitalmarknadslagen regler om konsoliderad kapitaltäckning. Dessa överensstämmer i allt väsentligt med dem som föreslagits för bankerna, dock med den skillnaden att moderföretaget vid beräkningen av den konsoliderade kapitalbasen i viss omfattning får tillgodoräkna garantifond i dotter- eller intresseföretag. Garantifonden får tillgodoräknas endast i den mån den bildats genom tillskott från annan än företag som omfattas av den konsoliderade kapitaltäckningsberäkningen.

3.4 Fondkommissions- och fondhandlarbolagen

Kreditmarknadskommittén föreslår att de nu gällande reglerna i fondkommissionslagen upphävs och ersätts med nya i kapitalmarknadslagen. Fondkommissionsbolagens verksamhet föreslås bli i princip begränsad till kommissionshandel på aktie- och penningmarknaderna. Egenhandel på penningmarknaden skall vara förbehållen ett nytt slag av institut, fondhandlarbolag. För fondkommissionsbolag och fondhandlarbolag föreslås gemensamma regler om kapitaltäckning i 5 kap. 12–14 §§ kapitalmarknadslagen.

I likhet med vad som gäller för bankerna föreslås i 13 § att kapitalbasen skall utgöras av eget kapital samt värderingsreserver och förlagslån m. m. Kreditmarknadskommitténs förslag innebär alltså att bolagen ges rätt att utge förlagsbevis. Värderingsreserver och förlagslån får medräknas i samma omfattning som enligt bankrörelselagen. I beloppet för värderingsreserverna får emellertid även inräknas reserver för aktier.

Liksom för närvarande föreslås att placeringarna grupperas i två riskklasser, en för placeringar avseende aktier och andelar i handelslager, för vilka kapitaltäckningskravet skärps till 24%, och en för övriga placeringar som skall fordra 8% kapitaltäckning (12 §). Kapitalkrav uppställs dock inte för placeringar som enligt bankrörelselagen är fria från kapitaltäckning eller för placeringar som omfattas av det konsoliderade kapitaltäckningsförfarande som föreslås i 14 §. Reglerna om konsoliderad kapitaltäckning överensstämmer med dem som föreslås för kreditmarknadsbolagen.

Kreditmarknadskommittén föreslår att hypoteksinstitutens nuvarande upplåningsrättsregler ersätts med kapitaltäckningsregler som liksom för de övriga kreditinstituten tar hänsyn till placeringarnas riskprofil. För att i största möjliga utsträckning skapa konkurrensneutralitet med övriga kreditinstitut har kreditmarknadskommittén gjort en genomgripande översyn av hypoteksinstitutens fonder och dessas skattemässiga behandling.

Hypoteksinstitutens grundfonder föreslås i fortsättningen benämnas garantifonder. Stadshypoteksföreningarnas säkerhetsfonder föreslås benämnas reservfonder. De medel som finns i stadshypoteks kapitaltäckningsfonder skall enligt förslaget överföras till reservfonderna. Lands- och Stadshypoteksinstituten föreslås vidare få möjlighet att avsätta medel till värderingskonton. De avsättningar som dessa institut gjort fr.o.m. ingången av år 1985 till reserv- och säkerhetsfonderna skall genom en särskild övergångsbestämmelse transformeras till värderingskonton. Intill dess så skett skall ifrågakarande avsättningar inte få inräknas i kapitalbasen.

Kapitalkravet skall enligt kreditmarknadskommitténs förslag beräknas gemensamt för stadshypotekskassan och stadshypoteksföreningarna samt för hypoteksbanken och landshypoteksföreningarna. Kapitalbasen skall enligt förslagen i 39 c § stadshypotekslagen och 60 a § landshypotekslagen utgöras av kassans/bankens och föreningarnas reservfonder, kassans/bankens garantifond intill ett belopp som motsvarar fem gånger summan av reservfonderna, 40 % av ett belopp som avsatts till värderingskonto, samt det nominella värdet av förlagslån och andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter kassans/bankens och föreningarnas övriga borgenärer. Värderingsreserver och förlagslån m.m. får dock var för sig uppgå till högst ett belopp som motsvarar reservfonderna.

Lands- och stadshypoteksinstituten föreslås få möjlighet att förvärva aktier och andelar i organisationsföretag. För tillskott i sådana företag skall, efter mönster från nu gällande regler i bankrörelselagen, vid kapitalbasens beräkning avräkning ske från värdet av reservfonderna. I avbidan på resultatet av den översyn som skall göras av en särskild organisationsutredning för hypoteksinstituten har kreditmarknadskommittén inte funnit anledning föreslå några regler om konsoliderad kapitaltäckning. Den av kreditmarknadskommittén föreslagna riskklassindelningen för lands- och stadshypoteksinstituten överensstämmer i allt väsentligt med den som föreslås för bankerna. Eftersom hypoteksinstituten inte kan ha handelslager av aktier m.m. har dock 24 %-klassen utelämnats.

För skeppshypotekskassan föreslår kreditmarknadskommittén nya kapitaltäckningsregler i 3 a § skeppshypotekslagen. Enligt dessa får kapitalbasen byggas upp på motsvarande sätt som för de andra hypoteksinstituten, dock med den skillnaden att värderingsreserver inte kan ingå. Anledningen härtill är att skeppshypotekskassan är befriad från skattskyldighet för all inkomst utom inkomst av fastighet och därför inte har behov av några värderingskonton.

För kassans placeringar uppställs ett generellt kapitaltäckningskrav på

åtta procent, utom för sådana placeringar som enligt bankrörelselagen är fria från kapitalkrav.

Prop. 1989/90: 43

För kassans placeringar i utländsk valuta föreslås en speciell värderingsregel, som innebär att dessa placeringar skall tas upp till 75 % av motvärdet i svenska kronor på grundval av den vid beräkningstillfället på den svenska valutamarknaden noterade säljkursen för valutan ifråga.

4 Baselkommitténs rekommendation

4.1 Bakgrund

Under slutet av 1960-talet och början av 1970-talet åsamkades banker i många länder stora förluster på engagemang i sin utlandsrörelse och på sin valutahandel. I några fall ledde detta till fallissemang av internationellt arbetande banker vilket fick vittgående konsekvenser. Med anledning härav beslöts att samarbete mellan olika länders tillsynsmyndigheter skulle etableras. Sådant samarbete hade dessförinnan förekommit i endast ringa utsträckning. Det var egentligen endast i de nordiska länderna som regelbundna kontakter förekom, vilka upptagits redan år 1925.

Under hösten 1974 beslöts att ett samarbetsorgan skulle bildas mellan tillsynsmyndigheterna i 10-gruppens länder. I detta samarbete skulle ingå representanter för centralbankerna och i de länder där tillsynen utövades av annan myndighet än centralbanken, tillsynsmyndigheten. Gruppen kallas the Committee on Banking Supervision (Baselkommittén). I Baselkommittén ingår representanter från centralbankerna och tillsynsmyndigheterna i de s. k. tiogruppens länder, nämligen Belgien, England, Frankrike, Holland, Italien, Japan, Kanada, Sverige, Förenta Staterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Schweiz, samt Luxemburg.

Baselkommitténs första uppgift blev att söka skapa sådana kontakter mellan tillsynsorganen att ett samarbete skulle tas upp om det i banker eller banksystemet uppstod störningar av ett slag som bedömdes kunna få konsekvenser utanför det egna landet. Under sitt arbete har kommittén också bl. a. enats om regler för en fördelning av ansvaret för tillsyn av banketableringar utanför moderbankens hemland och för tillsyn på koncernbasis.

Under senare delen av 1970-talet och början av 1980-talet ökade bankernas internationella utlåning i snabbare takt än deras inhemska. Denna ökning skedde i stor utsträckning genom utlåning till andra stater och till andra länders banker, dvs. placeringar som i regel var förenade med låga kapitalkrav. Bankernas balansräkningar växte därmed i snabbare takt än motsvarande kapitalbas, vilket gjorde att bankernas soliditet minskade. Samtidigt påbörjades en utveckling i banksystemet, som innebar att den traditionella utlåningen delvis kom att ersättas med nya låncinstrument för vilka bankerna dock fortfarande hade ett visst ansvar. Eftersom dessa åtaganden inte framgick av bankernas balansräkningar kunde de på så sätt undgå kapitalkrav.

Denna utveckling gav anledning till oro och föranledde Baselkommittén

att söka kartlägga graden av konsolidering hos olika länders banker och hur denna utvecklades över tiden. Svårigheterna att göra en rättvisande jämförelse var dock stora på grund av olikheter i utformningen av kapitaltäckningsregler länderna emellan. Efter ett grundläggande samarbete mellan engelska och amerikanska myndigheter, som enades om gemensamma kapitaltäckningsregler vid slutet av år 1986, beslöt kommittén att söka åstadkomma enighet om sådana regler som kunde tillämpas av alla länder inom tiogruppen.

De av Baselkommittén i juni 1988 antagna reglerna är avsedda att tjäna två syften. Dels skall de öka soliditeten hos internationellt verksamma banker och främja en sund utveckling av deras rörelse, dels skall de kunna i sin helhet tillämpas av banker i olika länder och därigenom möjliggöra en konkurrens på lika villkor även mellan banker i olika länder.

Vid utarbetandet av reglerna har ett nära samarbete skett med representerer för Europeiska Gemenskapen, EG, i syfte att uppnå överensstämmelse med de motsvarande regler som är under utarbetande där. Detta är särskilt viktigt, då flera länder inom tiogruppen också är anslutna till EG. Reglerna har också sänts till tillsynsmyndigheter utanför tiogruppen för att om möjligt få reglerna tillämpade världen över.

Det skall här understrykas att reglerna innehåller minimikrav. Det står varje land fritt att föreskriva strängare regler. Det förtjänar också framhållas att kapitaltäckningskravet endast är en av flera faktorer som måste tas i beaktande när man bedömer en banks ställning. Reglerna tar sikte på att bestämma kapitalkravet i förhållande till den kreditrisk som är förenad med placeringarna. Andra risker, t. ex. ränterisker och kursrisker för valutor och värdepapper, har inte beaktats. Baselkommittén arbetar emellertid på att komma fram till metoder för att mäta även sådana risker.

Det är också så att kapitalrelationen, sedd isolerad, kan ge en missvisande bild av en banks styrka. Av betydelse är också tillgångarnas kvalitet och storleken på de reserveringar som gjorts mot tillgångar med tveksamt värde. I sitt fortsatta arbete kommer Baselkommittén att noga följa förutsättningarna för att skapa reserver och hur de utvecklas i olika länder.

Reglerna är avsedda att tillämpas på koncernbasis, dvs. inkluderande dotterföretag som bedriver finansiell verksamhet av något slag. Baselkommittén har noterat att ägarstrukturen och bankers ställning i finansiella koncerner kan genomgå avsevärda förändringar bl. a. på grund av omstrukturering. Sådana frågor kommer att fortlöpande tas upp i kommittén med sikte på att söka säkerställa att bankens ställning inte försämras på grund av förlustrisker som kan uppkomma inom andra delar av en finansiell grupp. Även i detta avseende förekommer ett nära samarbete med EG som arbetar med samma frågor.

Systematiken i de av Baselkommittén antagna kapitaltäckningsreglerna påminner i hög grad om den som gäller för svenska banker enligt bankrörelselagen. Vissa avvikelser föreligger dock. Enligt Baselkommitténs regler skall placeringarna klassificeras efter riskgrad och ges olika vägningstal. Det sålunda beräknade sammanvägda värdet skall därefter ställas i relation till en på visst sätt beräknad kapitalbas. Basen skall därvid uppgå till en viss lägsta kvotdel av placeringarnas värde.

I reglerna görs en åtskillnad mellan eget kapital och kapital som kan likställas med eget kapital. Det egna kapitalet skall utgöra minst 50% av kapitalbasen. Med eget kapital likställda poster får alltså inte överstiga det egna kapitalet.

Med eget kapital avses aktiekapital och öppet redovisade reserver, som kan definieras som den del av kapitalbasen som har den högsta kvalitén.

De med eget kapital likställda posterna är följande.

1) Dolda reserver

En förutsättning för att dessa skall få inräknas i kapitalbasen är att de skapats genom avsättningar via resultaträkningen och att de är kända och accepterade av tillsynsmyndigheten.

2) Uppskrivningskonton

Reserver av detta slag uppkommer då bokföringsregler tillåter att tillgångar, som efter förvärvet ökat i värde, får bokföras till sitt nya marknadsvärde. En på sådant sätt uppkommen reserv får inräknas i kapitalbasen om värderingen skett med försiktighet och en buffert skapats för att möta eventuella prisfluktuationer. Dolda reserver i form av lågt värderade bankfastigheter får dock inte tillgodoräknas.

3) Avsättningar för förlustrisker

Här ifrågavarande avsättningar får inräknas i kapitalbasen i den mån de gjorts för att möta troliga men ännu ej identifierade förlustrisker. I regel görs sådana avsättningar med en procentsats av kreditportföljens värde, som svarar mot en erfarenhetsmässig förlustrisk. Avsättningar som gjorts för att täcka kända förluster räknas inte in i kapitalbasen. Baselkommittén är medveten om att det här kan uppkomma definitionsproblem och skall därför återkomma med en närmare precisering av gränsdragningen mellan olika slags avsättningar.

4) Särskilda typer av upplåningsinstrument

Under denna rubrik inryms en rad olika instrument som kombinerar vad som är karakteristiskt för eget kapital och för lån. Instrumenten skall uppfylla följande krav:

- De skall ha upptagits utan säkerhet, vara efterställda och kontant betalda.
- De får inte inlösas på begäran av innehavaren eller utan tillstånd av tillsynsmyndigheten.
- De skall kunna fritt disponeras för att täcka förluster under fortlöpande verksamhet.
- Även om instrumentet är räntebärande skall räntebetalning kunna upp-

5) Förlagslån

Förlagslånen är underlägsna andra instrument som ingår i kapitalbasen i så måtto att de har en bestämd förfallotid och inte kan användas för förlusttäckning annat än om banken trätt i likvidation. Lånen får därför ingå i kapitalbasen endast till 50 % av eget kapital. Det förutsätts att lånen löper på mer än fem år. Viss reduktion av lånens värde under de sista fem åren av deras löptid har också förutsatts.

Avräkning

Vid beräkningen av kapitalbasen skall avräkning ske i vissa fall, nämligen a) för förvärvad goodwill, som skall avräknas från det egna kapitalet, samt b) med det bokförda värdet av aktier eller andra tillskott i andra kreditinstitut som inte konsolideras av banken.

Det under a angivna avdraget, som skall göras från det egna kapitalet, får en direkt inverkan på möjligheten att med eget kapital likställa andra poster. Att det under b angivna avdraget endast avser tillskott i kreditinstitut som inte är dotterföretag hänger samman med att ett dotterföretags placeringar skall kapitaltäckas på koncernbasis.

4.3 Riskklassificeringen

Reglerna bygger på en klassificering av bankernas placeringar med hänsyn till kreditrisken. Klassificeringen är relativt enkel även om antalet klasser uppgår till fem. Principen är att de olika posterna till största delen skall kunna hämtas från balansräkningen. Vissa poster kräver inget eller reducerat kapital. Detta kommer till uttryck i reglerna genom att sådana poster inte alls tas med i beräkningen eller att de beaktas till en viss del av sitt nominella värde. Genom en sådan omräkning reduceras balansräkningens slutsumma, mot vilken sedan ett kapitalkrav, uttryckt i procent, ställs upp. Enligt reglerna skall balansräkningens poster tas med i beräkningen med följande procentsatser:

- 0%
 - a) Kontanta medel,
 - b) fordringar på stater och centralbanker, i nationell valuta och refinansierade i samma valuta,
 - c) andra fordringar på stater och centralbanker inom OECD-området samt
 - d) fordringar för vilka pantförskrivits kontanta medel eller värdehandling utfärdad av stat inom OECD-området eller mot sådan stats garanti.
- 0 – 50 % Fordringar för vilka inhemska kommuner och därmed jämförliga samfälligheter svarar.
- 20 %
 - a) Fordringar för vilka internationella utvecklingsbanker svarar, eller fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling som

utfärdats av en sådan bank,

b) fordringar för vilka banker inom OECD-området svarar,

c) fordringar med en återstående löptid av högst ett år på banker utanför OECD-området eller mot en sådan banks garanti samt

d) fordringar för vilka kommuner och liknande samfälligheter inom OECD-området svarar.

50% Lån mot säkerhet av panträtt i bostadsfastighet.

100% Övriga placeringar.

Till grund för den ovan redovisade riskklassificeringen ligger bl. a. följande överväganden.

A. Olika slag av risk

I bankverksamhet uppkommer risker av olika slag mot vilka bankerna måste söka gardera sig. För flertalet banker torde kreditrisken vara den mest framträdande. Övriga typer av risker som i större eller mindre omfattning kan uppkomma är t. ex. ränterisk, kursrisk och risk vid koncentration av långivningen till ett fåtal kredittagare. Förslaget syftar i första hand till att bedöma kreditrisken och har lämnat öppet åt varje land att i kapitaltäckningskravet inkludera även andra risker. Det står redan nu klart att ränterisk, som är förenad med innehav av t. ex. obligationer med fast räntesats, skall beaktas i vissa länder. Frågan om ränterisker och hur de eventuellt skall beaktas är emellertid under utredning i en särskild arbetsgrupp under Baselkommittén.

B. Länders kreditvärdighet

Det har varit förenat med stora svårigheter att — på ett sätt som allmänt kunde accepteras — foga in riskerna knutna till länders olika kreditvärdighet i de föreslagna reglerna. Inledningsvis övervägdes att dra en gräns mellan inhemska och utländska fordringar, innebärande att alla utländska fordringar, oberoende av vem motparten var, skulle tas upp till 100 %. Ett alternativ till detta förslag var att söka finna någon existerande gruppering av länder som kunde ge en klassificering av länderna även från kreditvärdighetssynpunkt.

Efter ingående diskussioner och konsultationer med företrädare för banker i olika länder har framkommit tre betydelsefulla skäl för ett förslag som bygger på en klassificering av länderna. Vid en uppdelning endast mellan inhemska och utländska kredittagare bortses för det första helt från det faktum att det föreligger en avsevärd skillnad i kreditvärdighet mellan olika länder. För det andra bortser man från integrationen av den finansiella marknaden. Frånvaron av en uppdelning av länderna skulle kunna leda till att bankerna avstod från att hålla en portfölj av statspapper i olika valutor. En sådan portfölj fungerar som en täckning av t. ex. likviditets- och kursrisker för bankernas åtaganden i olika valutor. För det tredje — och detta skäl är måhända det viktigaste — kommer man inom EG att behandla fordringar på stater, offentliga sektorn och banker inom EG-länderna som om de vore inhemska. Särskilt för de länder inom tiogrupp-

pen som också är medlemmar i EG skulle en olikartad bedömning av länderriskerna leda till svåra problem.

Prop. 1989/90:43

Mot bakgrund av dessa diskussioner har accepterats ett förslag som innebär att fordringar på länder inom OECD-området skall tas upp till ett reducerat belopp vid kapitalkravets beräkning. Som OECD-land räknas också länder som åtagit sig vissa förpliktelser gentemot International Monetary Fund enligt IMF:s General Arrangements to Borrow. Detta innebär att fordringar på stater inom OECD-området inte beaktas, medan fordringar på kommuner och liknande samfälligheter inom samma område tas upp till 20 %. Fordringar på stater utanför OECD-området beaktas heller inte om de gäller i nationell valuta och är refinansierade i samma valuta. I andra fall beaktas de till 100 %.

Vad beträffar fordringar på andra banker görs ingen skillnad mellan korta fordringar inom eller utanför OECD-området. Reglerna innebär att en skillnad görs mellan kortfristiga fordringar på banker, vilket är en vanlig metod för att hantera likviditeten på interbankmarknaden, och långfristiga fordringar på banker som ofta är beroende av andra transaktioner och därför kan vara förenade med land- och/eller kreditrisk. Fordringar på andra banker – inom eller utanför OECD – med en återstående löptid på högst ett år beaktas alltid till 20 %. Detta skall också vara fallet för längre fordringar på banker inom OECD-området medan längre fordringar på andra banker beaktas till 100 %.

C. Fordringar på kommuner och liknande samfälligheter

Det har inte varit möjligt att uppnå enighet om ett gemensamt krav på kapital för denna typ av fordringar. Anledningen har främst varit att det i de olika länderna varierar vad beträffar kreditvärdigheten för här avsedda associationer. Det har därför överlämnats åt varje land att avgöra om dessa fordringar skall beaktas till 0, 10, 20 eller 50 % i den inhemska rörelsen. Fordringar på här avsedda kredittagare inom OECD-området skall däremot beaktas till 20 %. Utanför OECD-området skall fordringarna beaktas till 100 %. Fordringar på bolag, som ägs av den offentliga sektorn, skall beaktas till 100 % på samma sätt som skall gälla för bolag i allmänhet.

D. Säkerheter för krediter

På grund av i hög grad varierande erfarenheter angående värdet av ställda pantar och garantier har det inte varit möjligt att enas om en generell metod för att inarbeta dem i regelsystemet. Det begränsade accepterandet av säkerheter för krediter som en reducerande faktor för kapitalkravet hänförs endast till fordringar för vilka pantförskrivits kontanta medel eller värdepappershandlingar utfärdade av stater inom OECD eller av vissa utvecklingsbanker.

När det gäller lån, garanterade av tredje man, innebär reglerna att lån som garanterats av stat, kommun och liknande samfällighet eller av bank inom OECD-området skall beaktas på samma sätt som lån till garanten. När det gäller lån som garanterats av bank utanför OECD-området gäller

E. Lån med säkerhet av pantbrev i fastigheter

Denna fråga har föranlett långa och intensiva diskussioner inom Baselkommittén. Den främsta anledningen härtill är den varierande erfarenhet, som i olika länder finns angående den förlustrisk som krediter för bostadsfinansiering kan inrymma. Vissa länder som exempelvis England och USA har upplevt kriser på bostadsmarknaden med kraftigt fallande priser som följd, vilket orsakat förluster för bankerna. Sådana länder har inte velat acceptera någon reduktion av kapitalkravet för sådana krediter. Andra länder, t. ex. Schweiz och Västtyskland, har liksom Sverige upplevt att stigande priser på bostadsfastigheter gjort finansiering av bostadsfastigheter förenad med låg risk och har följaktligen argumenterat för ett lågt kapitalkrav för sådana krediter. De framlagda reglerna får i detta avseende ses som en kompromiss. Det bör observeras att någon närmare precisering av till vilket läge i en fastighet som pantbrev kan accepteras, inte har givits. Det har emellertid särskilt påpekats att finansiering av spekulativ markexploatering inte skall kvalificera för reduktion av kapitalkravet. Här bör också påpekas att banks innehav av obligationer utgivna av bostadsfinansierande institut likställes med fordringar på banker.

F. Poster utanför balansräkningen

Enligt Baselkommitténs uppfattning är det av stor betydelse att alla åtaganden utanför balansräkningen som innebär kreditrisk också inkluderas i beräkningen av kapitalkravet. Samtidigt måste det konstateras att man har begränsad erfarenhet av att bedöma risken i vissa av de instrument som här avses. I flera länder är det också så att endast ett fåtal banker i någon större utsträckning handlar med ifrågavarande instrument. Det har därför gjorts ansträngningar att finna sådana lösningar som kan tillämpas både på banker som är mycket aktiva på marknaden och sådana som endast i ringa utsträckning deltar på denna.

Principen är att alla typer av åtaganden utanför balansräkningen skall översättas till balansräkningsposter genom att multipliceras med en faktor som varierar med hänsyn till kreditrisken i åtagandena. Den sålunda erhållna summan tas därefter i beaktande för kapitalkrav enligt de ovan redovisade reglerna. De olika instrumenten har för detta ändamål indelats i följande fem grupper.

1. Sådana som utgör ersättning för lån, t. ex. lånegarantier och liknande instrument. Dessa likställes med lån och åsättes en faktor enligt ovan av 100 %.

2. Sådana åtaganden som är beroende av annan transaktion eller prestation t. ex. fullgörandegarantier. Dessa åsättes faktorn 50 % och tas alltså upp till halva sitt belopp.

3. Kortfristiga, självlikviderande åtaganden i samband med varuleveranser, företrädesvis rembursar, vilka åsättes faktorn 20 %.

4. Andra åtaganden med längre löptid än ett år samt åtaganden i samband med emission av företagscertifikat åsättes riskfaktorn 50 %. Kortare åtaganden än ett år samt åtaganden som kan återtas när som helst under deras löptid medtas inte i kapitalkravsberäkningen.

5. Ränte- och kursrelaterade instrument, t. ex. swappar, optioner, futures. Faktorn bestäms enligt principer som närmare utvecklas i det följande.

Behandlingen av ränte- och kursrelaterade instrument måste göras med hänsynstagande till att banken inte är utsatt för kreditrisk beträffande kontraktets hela belopp utan endast för den kostnad det innebär att ersätta kontraktet med ett motsvarande nytt kontrakt med annan motpart, vilket förutsätts vara nödvändigt då kontraktet kan antas utgöra täckning för en ränte- eller kursrisk i bankens rörelse. Kostnaden utgörs av skillnaden mellan kontraktets ursprungliga värde och dess marknadsvärde vid den tidpunkt då det skall ersättas, förutsatt att marknadsvärdet har stigit. En åtskillnad har varit nödvändig att göra mellan instrument som innebär endast ränterisk och sådana som är beroende av såväl ränte- som kursutveckling.

Flertalet länder har i Baselkommittén ansett att det riktigaste sättet att mäta kreditrisker för dessa instrument är att beräkna kostnaden för att uppfylla kontraktet om motparten fallerar och till detta belopp lägga beräknat belopp för möjliga förändringar av kontraktet under dess återstående löptid. Sistnämnda belopp beräknas på följande sätt, varvid procenttalen skall räknas på kontraktets nominella värde.

Återstående löptid	Räntebaserade kontrakt	Kursrelaterade kontrakt
Mindre än ett år	—	1 %
Ett år och längre	0,5 %	5,0 %

Kursrelaterade instrument med en ursprunglig löptid om högst 14 dagar beaktas inte.

Ett par länder har i Baselkommittén företrätt den uppfattningen att den redovisade "två-stegsmetoden" är för komplicerad, särskilt när det gäller att fastställa marknadsvärdet. Ett alternativ har därför lämnats på så sätt att bestämmandet av marknadsvärdet slopas och att risken i stället bestäms med utgångspunkt i den ursprungliga löptiden. Procentsatserna är i detta alternativ något högre än i det förra, då en viss osäkerhet är förenad med att man inte löpande värderar instrumenten till marknadsvärde. Procentsatserna är följande:

Löptid (total)	Räntebaserade kontrakt	Kursrelaterade kontrakt
Mindre än ett år	0,5 %	2,0 %
Ett år men mindre än två år	1,0 %	5,0 %
För varje ytterligare år	1,0 %	3,0 %

Oavsett vilken av de ovan nämnda metoderna som används för att överföra posterna utanför balansräkningen till kapitalkravet skall de framräknade beloppen behandlas enligt de regler som gäller för poster inom balansräkningen. Eftersom det har ansetts att bankerna merendels förbehåller ifrågavarande instrument för kunder med god kreditvärdighet har man enats om att åtaganden som enligt reglerna normalt skulle medräknas till 100 % vid denna beräkning endast behöver beaktas till 50 %.

I samband med diskussionen om poster utanför balansräkningen har också frågan om nettoredovisning kommit upp. Härmed avses olika förbindelser med endast en kund, vilka kan ta ut varandra. Nettoredovisning i andra fall, t. ex. vid täckning enbart av kursrisk men med olika kontrahenter, skall inte komma ifråga. Möjligheterna till en nettosyn på kreditrisken är emellertid i hög grad beroende av den nationella konkurslagstiftningen m. m., och det har därför överlåtits åt varje land att bestämma i vilken utsträckning en beräkning på nettoengagemanget kan accepteras.

4.4 Kapitalkravet

Sedan placeringarna klassificerats och åsatts värden med hänsyn till riskgraden skall det beräknade sammanlagda värdet ställas i relation till kapitalbasen. Enligt reglerna skall kapitalbasen därvid uppgå till lägst åtta procent av placeringarnas beräknade värde.

4.5 Ikraftträdande m. m.

Förutsättningarna att införa Baselkommitténs regler är olika inom tio-gruppens länder. I vissa länder kan tillsynsmyndigheten ensam besluta om införandet, medan i andra länder lagändringar blir nödvändiga. Som en övergångsanordning har bestämts att en kontroll skall ske vid slutet av år 1990, vid vilken tidpunkt det förväntas att bankerna klarar ett kapitalkrav på lägst 7,25 %. Senast vid utgången av år 1992 bör kapitalkravet uppgå till 8 %. Vissa övergångsregler har också föreslagits enligt vilka de banker som inte redan nu uppfyller kravet vad beträffar äkta eget kapital temporärt får medräkna i det äkta kapitalet sådana instrument som sedan skall hänföras till de med äkta kapital likställda posterna.

5.1 Reformering av kreditinstitutens kapitaltäckningsregler

Kapitaltäckningsgruppen har, med utgångspunkt i kreditmarknadskommitténs princip om enhetliga regler för alla institut, funnit att de av Baselkommittén antagna reglerna rörande internationellt verksamma banker så långt möjligt bör gälla även för övriga institutgrupper.

5.2 Kapitalbasen

Kapitaltäckningsgruppen har funnit att kapitalbasen, i enlighet med Baselkommitténs regelsystem, bör delas upp i två grupper. Med hänsyn till att begreppet eget kapital i svenskt juridiskt språkbruk, enligt vad som senare kommer att framgå, inte helt överensstämmer med vad Baselkommittén avser med eget kapital, har det inte befunnits lämpligt att som benämning på grupperna använda något av uttrycken eget kapital eller med eget kapital likställda poster. Eftersom kapitalet i den första gruppen är det primära och dessutom styrande för storleken av det huvudsakligen upplånade kapital som får ingå i den andra, bör kapitalet i respektive grupp lämpligen benämnas primärt kapital och supplementärt kapital. Primärt kapital utgörs alltså av vad som enligt Baselkommittén bör förstås med eget kapital samt öppet redovisade reserver av högsta kvalitet. Supplementärt kapital utgörs av poster som enligt Baselkommittén inom vissa ramar bör kunna likställas med primärt kapital. Till en början måste, som nyss antytts, prövas huruvida det som enligt 4 kap. 7 § bankrörelselagen definieras som eget kapital i bankaktiebolag, egna fonder i sparbank och eget kapital i föreningsbank undantagslöst kan anses uppfylla de av Baselkommittén uppställda kraven på eget kapital. På motsvarande sätt måste prövas om eget kapital i kreditmarknadsbolag och fondkommissionsbolag samt lagstadgade fonder i de olika hypoteksinstituten uppfyller Baselkommitténs krav på eget kapital. Det resonemang som förts är följande.

Vad först gäller bankerna kan det sättas i fråga om uppskrivningsfond, som enligt bankrörelselagen redovisas under bundet eget kapital, uppfyller Baselkommitténs krav på eget kapital. En bank kan enligt 4 kap. 5 § bankrörelselagen under vissa förutsättningar skriva upp värdet av en anläggningstillgång och utnyttja det uppskrivna beloppet för ökning av det egna kapitalet. Det egna kapitalet kan öka genom att det uppskrivna beloppet antingen avsätts till en särskild uppskrivningsfond eller genom att det utnyttjas till fondemission i ett bankaktiebolag eller avsätts till reservfonden i en sparbank. Ett belopp som avsätts till uppskrivningsfonden kan i sin tur utnyttjas till fondemission respektive för avsättning till reservfond. I ett bankaktiebolag redovisas uppskrivningsfonden, liksom aktiekapitalet och reservfonden, under bundet eget kapital.

Enligt Baselkommitténs regler kan reserver, som uppkommer genom uppskrivning av en tillgångs bokförda värde till marknadsvärdet, i vissa fall likställas med eget kapital. Överfört till svenska förhållanden skulle alltså med en bokstavig tolkning av Baselkommitténs regler kunna hävdas att

uppskrivningsfonden är en sådan reserv som bör hänföras till supplemertärt kapital. Mot bakgrund av vad nyss sagts om att en uppskrivning av anläggningstillgång alltid kan utnyttjas till fondemission eller för avsättning till reservfonden, varvid det belopp varmed eget kapital ökar i dess helhet skall räknas som primärt kapital, framstår det emellertid som omotiverat att avskilja uppskrivningsfonden från det primära kapitalet.

Starka skäl talar i stället för att uppskrivningsfonden behandlas på samma sätt som eget kapital i övrigt. För de svenska uppskrivningsfonderna torde nämligen i jämförelse med motsvarande konton i andra länder gälla mycket restriktiva regler. Som nyss redovisats utgör de tillsammans med aktiekapitalet och reservfonden en del av det bundna egna kapitalet. Strikta regler gäller både i fråga om att avsätta belopp till fonden och att ta fonden i anspråk. En avsättning till fonden får till en början ske endast efter bankinspektionens medgivande. Inspektionen har därvid bl. a. att bedöma om förutsättningarna enligt bokföringslagen är uppfyllda, dvs. att tillgången har ett bestående värde som väsentligt överstiger det belopp med vilket den är uppförd i närmast föregående balansräkning. Som generellt tak gäller att tillgången får tas upp till högst det nya bestående värdet. Fast egendom får dock inte skrivas upp över gällande taxeringsvärde. Vidare får fonden tas i anspråk endast för nedskrivning av anläggningstillgångar eller, om särskilda skäl föreligger för en sådan utjämning, av bankens innehav av fordringsbevis som är avsedda för den allmänna marknaden, samt, som tidigare nämnts, till fondemission i ett bankaktiebolag eller för avsättning till reservfond i en sparbank. Mot bakgrund av vad nu anförts talar alltså övervägande skäl för att även uppskrivningsfond bör räknas som primärt kapital. Det bör anmärkas att svenska banker för närvarande inte redovisar några uppskrivningsfonder.

Av särskilt intresse är också huruvida förlagsinsatser i föreningsbank, som enligt bankrörelselagen redovisas under bundet eget kapital, uppfyller Baselkommitténs krav på eget kapital. Dessa insatser är lånat kapital som normalt förutsätts kunna sägas upp och återkrävas från placerarens sida. Insatserna uppfyller därför inte Baselkommitténs grundläggande krav på eget kapital. Liksom enligt gällande rätt bör sådana insatser således inte räknas som äkta eget kapital vid beräkningen av kapitalbasen. Däremot bör insatserna givetvis räknas som supplementärt kapital.

I övrigt uppfyller allt som enligt bankrörelselagen inryms under begreppet eget kapital respektive egna fonder — med undantag för garantifonder enligt nu gällande regler — de av Baselkommittén uppställda kraven på eget kapital. Likaså uppfyller de garantifonder som kreditmarknadskommittén föreslagit för sparbankerna och föreningsbankerna kraven på primärt kapital. De av kreditmarknadskommittén föreslagna garantifondsbevisen, som är avsedda för en varaktig försörjning av bankernas riskkapital, skall som tidigare redovisats vara ouppsägbara från placerarens sida och inte löpa med någon garanterad avkastning. Garantikapitalet bör alltså i likhet med aktiekapitalet vara i princip tidsobegränsat riskkapital.

Reglerna om eget kapital i aktiebolagslagen överensstämmer i allt väsentligt med motsvarande bestämmelser i bankrörelselagen. Eget kapital i kreditmarknadsbolag och fondkommissionsbolag uppfyller således Basel-

kommitténs krav. Likaså uppfyller, efter den renodling som föreslagits av kreditmarknadskommittén, hypoteksinstitutens reservfonder dessa krav.

En annan särskild fråga är hur de svenska värderingsreserverna skall klassificeras, som primärt eller supplementärt kapital. Enligt Baselkommitténs regler skall avsättningar för icke-identifierade förlustrisker hänföras till supplementärt kapital. Baselkommitténs regler såvitt nu är i fråga skall emellertid betraktas mot bakgrund av att det i flera länder är vanligt att avsättningar görs till särskilda värderingskonton, som har till syfte att svara mot en erfarenhetsmässig förlustrisk.

De i svenska kreditinstitut förekommande värderingsreserverna för utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer kan visserligen formellt betraktas som en buffert mot framtida förlustrisker. Förlustriskerna är emellertid obetydliga i jämförelse med de mycket stora värderingsreserver som instituten byggt upp. På grund av sin storlek är dessa reserver i ett internationellt perspektiv närmast unika. I praktiken anses de tjäna som en allmän konsolidering av institutet, vilket på den internationella marknaden bl. a. kommit till uttryck i samband med klassificering av svenska kreditinstituts kreditvärdighet. Om ett kreditinstituts rörelseresultat uppvisar förlust, kan reserverna sägas vara av samma kvalite som eget kapital. I en sådan situation blir de framtagna reserverna inte föremål för någon faktisk beskattning.

Mot bakgrund av det anförda, har kapitaltäckningsgruppen funnit att ifrågavarande värderingsreserver vid beräkning av kapitalbasen bör betraktas som primärt kapital. Någon begränsning i förhållande till det egna kapitalet är därvid inte relevant. Med hänsyn till att reserverna skapats av obeskattade medel och således är belastade med en latent skatteskuld bör de dock tas upp till endast 50 %. Härigenom uppnås också den effekten att kapitalbasen blir neutral i förhållande till skattelagstiftningen. Om kreditinstituten i framtiden, t. ex. på grund av ändrade avdragsregler, skulle tvingas avveckla en stor del av sina värderingsreserver och därmed avskatta reserverna, kommer kapitalbasens storlek att — vid i övrigt oförändrade skatteregler — förbli i princip oförändrad, eftersom beskattade reserver ingår ograverat i kapitalbasen.

Den av kreditmarknadskommittén föreslagna utvidgningen av kapitalbasen, som består i att även uppkomna reserver i följd av överavskrivning på leasingobjekt skall likställas med eget kapital, föranleder ingen särbehandling i förhållande till övriga värderingsreserver som nu är i fråga. Även dessa värderingsreserver bör således — till 50 % av sitt belopp — kunna betraktas som primärt kapital.

Vad särskilt gäller beräkningen av reserv för obligationer bör denna ändras till att avse skillnaden mellan obligationernas marknadsvärde och deras bokförda värde. Den nuvarande regeln innebär att obligationerna värderas utifrån ett av bankinspektionen framräknat genomsnitt av räntan för vissa stats- och bostadsobligationer under de senaste tio åren. Denna regel tillkom år 1974 i ett läge då marknadsvärdet av bankernas obligationsportföljer föll till följd av kraftigt stigande räntor. Motivet för att regeln infördes var bl. a. att underlätta för bankerna, som på grund av de speciella marknadsförhållandena som då gällde fick allt större svårigheter

att bokföra obligationsportföljen till marknadsvärdet. De speciella förhållanden på räntemarknaden som alltså låg till grund för regelns införande råder inte längre och värderingsregeln är därför, med utgångspunkt i nuvarande förhållanden på marknaden, svår att försvara. En beräkning som på angivet sätt utgår från ett konstruerat värde i stället för det verkliga speglar inte på ett rättvisande sätt reservens reella storlek. Bestämmelsen bör därför ändras så att med kreditinstitutets reserv för obligationer avses det belopp med vilket obligationernas marknadsvärde överstiger nettobokföringsvärdet.

Supplementärt kapital utgörs enligt Baselkommitténs regler av vissa dolda reserver, vissa slag av uppskrivningskonton, vissa avsättningar för förlustrisker, särskilda typer av upplåningsinstrument samt förlagslån.

Någon motsvarighet till de dolda reserver som avses med förslaget förekommer inte i Sverige. Utöver de mycket speciella uppskrivningsfonderna som enligt svensk lagstiftning kan förekomma i bundet eget kapital förekommer inte heller några särskilda uppskrivningskonton. Vad häfter gäller särskilda typer av upplåningsinstrument som enligt Baselkommittén bör kunna ingå i kapitalbasen, torde sådana för närvarande inte förekomma bland svenska banker. Däremot förekommer bland finansbolag och kreditaktiebolag vissa typer av finansiella instrument som bör kunna betraktas som supplementärt kapital.

Flera finansbolag och kreditaktiebolag har särskilda garantifonder, som vid sidan av det egna kapitalet utgör bas för upplåningsrätten. Fonden bildas i allmänhet genom tillskott av moderföretaget eller andra närstående företag. I vissa fall utgörs fonden av kontant inbetalda medel. För inbetalda belopp utfärdas särskilt bevis, som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer. Återbetalning får inte ske om bolaget därmed inte klarar att uppfylla gällande upplåningsrättsregler. I något kreditinstitut förekommer även en särskild säkerhetsfond, som utgörs av kapital som inbetalats av kredittagaren och som återbetalas först sedan krediten slutbetalts. Rätten till återbetalning är dock efterställd övriga borgenärer och villkorad av att bolaget även efter återbetalningen klarar att uppfylla upplåningsrättsreglerna. Medel i nu beskrivna fonder bör alltså – i den mån utfäst avkastning vid behov kan uppskjutas – godkännas som supplementärt kapital. Däremot kan fonder som endast motsvaras av icke kontant inbetalda förbindelser aldrig godkännas enligt Baselkommitténs regler.

Reserveringar för påtagliga förlustrisker avseende vissa fordringar förekommer i svenska kreditinstitut genom avsättningar till särskilda konton för länderrisker eller andra speciella förlustrisker. Dessa reserver bör liksom hittills inte ingå i kapitalbasen, bl. a. därför att hänsyn till dem tas genom att motsvarande tillgångar skall värderas till sitt nettobokföringsvärde.

Möjligheterna att i kapitalbasen inräkna förlagslån samt förlagsinsatser i föreningsbank bör med hänsyn till Baselkommitténs regelsystem begränsas till högst 50 % av det kapital som skall ingå i primärt kapital. Förlagslån med en ursprunglig löptid på fem år eller mindre bör över huvud taget inte ingå i kapitalbasen. Viss reduktion bör vidare ske för lån vars återstående

löptid understiger fem år. Reduktionen bör lämpligen bestämmas till 20 % av lånets nominella belopp för varje påbörjat år som den återstående löptiden understiger fem år. Motsvarande reduktion bör ske ifråga om förlagsinsatser som sagts upp till betalning.

Utöver nu nämnda poster skulle kunna ifrågasättas om inte i kapitalbasen bör kunna ingå även vissa andra reserver, såsom investeringsfonder, förnyelsefonder samt överavskrivningar avseende inventarier och fastigheter. De två förstnämnda posterna utgörs emellertid av medel som avsatts för särskilda ändamål. Medel som är inestående på investeringskonto enligt lagen (1982:1185) om inbetalning på särskilt investeringskonto och medel på förnyelsekonto enligt lagen (1984:1090) om inbetalning på förnyelsekonto är därvid i princip inte möjliga att ta i anspråk för förlusttäckning. Medel som är inestående på investeringskonto enligt lagen (1979:609) om allmän investeringsfond kan däremot i viss mån tas i anspråk för förlusttäckning. Om sistnämnda fond tas i anspråk för förlusttäckning och således för annat än avsett ändamål äger kreditinstitutet emellertid endast återfå ett belopp motsvarande halva fonden samtidigt som institutet måste återföra hela fonden till beskattning. Varken särskilda eller allmänna investeringsfonder eller förnyelsefonder bör på grund av det nu anförda räknas in i kapitalbasen. Vad härefter gäller överavskrivningar avseende inventarier m. m. är dessa reserver som i hög grad kan jämföras med de värderegleringsreserver som behandlats ovan. Ett kreditinstituts inventarier är emellertid nödvändiga för institutets rörelse och kan till skillnad från omsättningstillgångarna inte när som helst realiseras. Med hänsyn härtill kan inte heller dessa reserver anses ha sådan kvalite att de lämpar sig för att ingå i kapitalbasen.

Däremot bör regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i vissa särskilda fall kunna besluta att en reserv eller ett tillskott skall räknas som primärt kapital. Parallellt med den snabba och innovationsrika utvecklingen i allmänhet på den finansiella sektorn kan nämligen antas uppstå nya slag av reserver och nya finansiella instrument som har sådan kvalite att de bör räknas som primärt kapital. Det torde exempelvis vara fullt möjligt för ett kreditinstitut att ge ut ett instrument som i likhet med garantifondsbevisen inte kan sägas upp från placerarens sida och som även i övrigt är förenade med sådana villkor att de uppfyller Baselkommitténs krav på primärt kapital. Genom att en generell möjlighet öppnas att efter särskilt beslut räkna viss reserv m. m. som primärt kapital uppnås en större flexibilitet, varigenom nya slag av reserver och finansiella instrument snabbt kan utnyttjas utan att tidsödande lagstiftningsåtgärder först behöver vidtas.

Med primärt kapital skall alltså förstås eget kapital i bankaktiebolag, kreditmarknadsbolag och fondkommissionsbolag, egna fonder i sparbank och, med undantag för förlagsinsatser, eget kapital i föreningsbank, reservfond i ett hypoteksinstitut, vissa angivna värderegleringsreserver samt andra reserver och tillskott som efter särskilt beslut anses kunna likställas med eget kapital. Med supplementärt kapital förstås förlagsbevis och andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt, med vilka förlagsinsatser alltså likställs, samt reserver och andra förbindelser som anses

kunna inräknas i kapitalbasen. Några i lag definierade reserver och andra förbindelser av sistnämnda slag finns inte. Som redan framgått torde sådana för närvarande endast förekomma bland finansbolagen och kreditaktiebolagen. Även om övriga kreditinstitut för närvarande saknar sådant kapital torde det vara fullt möjligt för dem att skaffa detta. Möjligheten att i supplementärt kapital inräkna sådana poster som nu avses bör därför — i överensstämmelse med Baselkommitténs regler — i lagen lämnas öppen för samtliga institut. Eftersom dessa reserver och förbindelser inte utan svårighet låter sig definieras i lag, bör det ankomma på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen att i varje enskilt fall pröva om visst kapital kan godkännas som supplementärt kapital.

Ett genomförande av Baselkommitténs regler enligt nu redovisade principer innebär för bankerna att deras kapitalbaser kommer att öka högst avsevärt jämfört med såväl gällande rätt som de av kreditmarknadskommittén föreslagna reglerna. Flertalet övriga kreditinstituts kapitalbaser kommer också att öka, särskilt för de institut som inte är dotterföretag i en koncern. Sistnämnda slag av företag kan i vissa fall få en minskad kapitalbas, beroende på att deras kapitalbaser kan vara delvis uppbyggda av kapital som inte uppfyller Baselkommitténs krav, t. ex. garantifondsförbindelser som inte motsvaras av kontant inbetalade medel. Detsamma gäller hypoteksinstituten, vars kapitalbaser enligt de av kreditmarknadskommittén föreslagna reglerna till övervägande del skulle komma att utgöras av icke inbetalda statliga garantiförbindelser. Kapitalbasen i hypoteksinstituten kommer därmed att minska dramatiskt. I de fall kapitalbasen ökar beror detta främst på att värderingsreserverna behandlas — till 50 % av sitt belopp — som primärt kapital och får tas upp utan någon begränsning i övrigt. Detta förhållande får vidare till följd att möjligheterna att i kapitalbasen inräkna förlagslån ökar något i förhållande till vad som för närvarande gäller. Ett genomförande av kreditmarknadskommitténs förslag om garantifonder i sparbank och föreningsbank samt rörande möjligheten att bland kapitalbasgrundande värderingsreserver få medräkna överavskrivningar på leasingobjekt skulle innebära att institutens kapitalbaser ökar ytterligare. Att de olika kreditinstituten genom nu nämnda åtgärder får möjlighet att öka sina kapitalbaser är nödvändigt med hänsyn till de i vissa fall kraftigt skärpta kapitalkrav som föranleds av de ändringar i olika placeringars riskklassificering som kommer att föreslås nedan.

Avräkning

Enligt Baselkommitténs regler skall vid kapitalbasens beräkning avräkning ske med det bokförda värdet av aktier eller andra tillskott i andra kreditinstitut som inte konsolideras av banken. Avräkningen skall därvid göras från summan av *primärt kapital* och *supplementärt kapital*. Konsolideringsprincipen är avsedd att vara tillämplig på dotterföretag. En sådan avräkning överensstämmer i princip med den avräkningsregel som för

närvarande gäller bl. a. för bankerna enligt 2 kap. 9 § bankrörelselagen. Sistnämnda regel undantar dock från avräkning tillskott i fastighetsfinansierande kreditaktiebolag och kommunlåneinstitut.

Kreditmarknadskommittén har föreslagit att den för bankerna nu gällande avräkningsregeln avskaffas. I stället föreslås att reglerna om konsoliderad kapitaltäckning utvidgas till att gälla samtliga företag — såväl svenska som utländska — som driver någon form av bankverksamhet, om bankens andel i företaget uppgår till 20 % av aktiekapitalet eller motsvarande. Lägre participationer skall enligt förslaget normalt omfattas av det generella kapitaltäckningskravet på åtta procent. Motsvarande regler föreslås för kreditmarknadsbolag och fondkommissionsbolag.

Med undantag för några enstaka fall förekommer det inte i Sverige att banker äger minoritetsandelar på mellan 20 och 50 % i andra företag. I praktiken saknar det därför för närvarande betydelse om konsolideringsförfarandet utformas på sätt kreditmarknadskommittén föreslagit, varvid avräkningsregeln är onödig och kan avskaffas, eller om konsolideringsförfarandet begränsas till koncernföretag samtidigt som avräkningsregeln bibehålls för tillskott i företag som inte är dotterföretag till kreditinstitutet i fråga. Övervägande skäl talar för den sistnämnda lösningen, som alltså föreslagits av Baselkommittén och som har viss överensstämmelse med den nu gällande avräkningsregeln.

Vid kapitalbasens beräkning skall alltså från summan av primärt kapital och supplementärt kapital avräkning ske med det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till företag som driver någon form av bankverksamhet och som inte är dotterföretag till kreditinstitutet i fråga.

Utöver tillskott i dotterföretag bör även vissa andra tillskott kunna undantas från avräkning. Smärre aktietillskott, som endast har till syfte att manifestera ett samarbete mellan olika kreditinstitut och som i realiteten inte föranleder något ansvar, bör — i likhet med vad kreditmarknadskommittén föreslagit — endast fordra kapitaltäckning för sitt bokförda värde. Tillskottens storlek bör härvid dock begränsas till totalt högst fem procent av institutets eget kapital eller egna fonder och högst fem procent av det företags aktiekapital vari tillskottet sker.

5.3 Riskklassificeringen

Kapitaltäckningsgruppen har vid sina överväganden utgått från Baselkommitténs regler och fört följande resonemang. Den av Baselkommittén gjorda vägningen av olika placeringars risker och det därpå grundade förslaget om riskklassificering innebär sammantaget — med beaktande jämväl av den vidgade kapitalbas som följer av kommitténs förslag — ökade kapitalkrav jämfört med vad som för närvarande gäller. De skärpta kapitalkraven hänför sig framför allt till att fordringar på banker och andra kreditinstitut liksom innehav av obligationer utgivna av sådana institut inte skall vara undantagna från kapitalkrav och till att krediter mot pantsäkerhet i fast egendom eller tomträtt inte skall reducera eller, såvitt avser bostadsfastigheter, endast i mindre mån reducera kapitalkravet.

Den ökning av kapitalkravet som föranleds av Baselkommitténs klassificering av främst bostadsobligationer och krediter mot säkerhet i fast egendom kan mot bakgrund av erfarenheterna på den svenska marknaden framstå som omotiverad. Redovisade förluster hänförliga till dessa placeringar har under en lång följd av år varit små och förlustriskerna anses närmast obetydliga i jämförelse med andra slag av placeringar. En skärpning av kapitalkravet enligt förslaget kommer sannolikt att medföra ökade kostnader för fastighetsfinansieringen och därmed ökade boendekostnader.

De skärpta kapitalkraven för nu ifrågavarande placeringar skall emellertid inte betraktas isolerade var för sig utan i belysning av Baselkommitténs regler i sin helhet, vilka Sverige i hög grad varit med om att påverka. Den samlade effekten av förslaget innebär att kapitalkravet för internationellt verksamma banker bestäms till en godtagbar och önskvärd miniminivå, vilket med utgångspunkt i svenska bankintressen måste anses som mycket angeläget. Det ligger därvid i sakens natur att olika nationella särintressen har fått efterges i några hänseenden för att internationell enighet skulle kunna uppnås. Det ökade kapitalkravet skall heller inte överdrivas. Det svenska kreditväsendet uppfyller generellt sett redan för närvarande i en internationell jämförelse högt ställda kapitalkrav. Vissa kreditinstitut torde dock komma att tvingas skaffa nytt riskvilligt kapital.

Det svenska bankväsendet kännetecknas bl. a. av att bankerna i betydande utsträckning är internationellt verksamma. Det sagda gäller även flera finansbolag. Det kan vidare antas att hypoteksinstituten i framtiden kommer att ta upp lån på den internationella marknaden. Det är därför nödvändigt att svenska kreditinstitut uppfyller de minimikrav som uppställs på den internationella marknaden. Annars finns risk för att svenska kreditinstituts position och anseende rubbas, vilket i sin tur kan föranleda bl. a. ökade kostnader för upplåning utomlands och försämrade möjligheter för svenskt näringsliv på internationella marknader.

Det torde mot bakgrund av vad nu anförts vara angeläget att den av Baselkommittén bestämda riskklassificeringen i allt väsentligt genomförs i svensk lagstiftning.

Riskklassificeringen innebär bl. a. att en åtskillnad görs mellan fordringar på stater, kommuner, banker m. fl. inom respektive utanför OECD-området. Som OECD-land räknas, förutom länder som är anslutna till OECD, även länder som åtagit sig vissa förpliktelser gentemot International Monetary Fund (IMF) enligt dess General Arrangements to Borrow. Det är inte lämpligt att i lag definiera de länder som härvid avses. I stället bör det ankomma på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen att med tillämpning av de kriterier som anges i Baselkommitténs regler, alltså en uppdelning mellan länder inom respektive utanför OECD m. m., i föreskrift ange de länder som från tid till annan skall föranleda reducerat kapitalkrav.

I Baselkommitténs regler förutsätts att fordringar för vilka vissa internationella utvecklingsbanker svarar skall föranleda reducerat kapitalkrav. I förslaget nämns som exempel på sådana banker International Bank for Reconstruction and Development (IBRD), Inter American Development

Bank (IADB), Asian Development Bank (AsDB), African Development Bank (AfDB) och European Investment Bank (EIB). Även Nordiska investeringsbanken bör räknas till denna kategori. Av lagen bör framgå att reducerat kapitalkrav skall gälla för de internationella utvecklingsbanker som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift anger.

Baselkommitténs regler förutsätter inte någon särbehandling av fordringar på försäkringsbolag. Kapitältäckningsreglerna i bankrörelselagen jämställer banker och försäkringsbolag i detta hänseende, vilket alltså innebär att fordringar på dessa institut anses förenade med lika stora kreditrisker. De svenska försäkringsbolagen har en mycket betryggande soliditet och står under i princip motsvarande tillsyn som bankerna. Kapitältäckningsgruppen har därför övervägt att beträffande försäkringsbolag med svensk koncession göra ett avsteg från Baselkommitténs regler och låta fordringar på sådana försäkringsbolag vara förenade med reducerat kapitalkrav på motsvarande sätt som beträffande fordringar på svenska banker men funnit det tveksamt om en sådan från principiella utgångspunkter väsentlig avvikelse från Baselkommitténs regler skulle accepteras av tiogruppens länder. Baselkommittén torde komma att ta upp denna fråga för förnyad prövning. I avvaktan på detta föreslås därför inte någon särbehandling av fordringar på försäkringsbolag.

Baselkommittén föreskriver två alternativa värderingsmetoder för åtaganden som inte redovisas i balansräkningen. Metoderna, som är komplicerade och mycket detaljerade, bör inte återges i lagen. I stället bör det liksom enligt gällande rätt ankomma på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen att i föreskrift ange till vilka belopp olika åtaganden skall tas upp för kapitältäckning.

Baselkommitténs riskklassificering innebär att placeringar som inte föranleder reducerat kapitalkrav skall tas upp till sitt fulla värde, dvs. till 100%. Detta innebär alltså att reglerna inte innehåller någon riskklass som fordrar högre kapitältäckning än åtta procent. Det poängteras emellertid att reglerna utgör minimikrav och att inget hindrar respektive land att föreskriva strängare krav. Detta kan vara motiverat för särskilt riskfyllda placeringar.

Kreditmarknadskommittén har beträffande banks placeringar i aktier, emissionsbevis och andelar, som utgör handelslager i fondkommissionsverksamheten, föreslagit att dessa skall ingå i en särskild riskklass som fordrar 24% kapitältäckning. I analogi härmed bör sådana placeringar tas upp till ett belopp som motsvarar 300% av placeringarnas bokförda värde. Motsvarande bör gälla i fråga om fondkommissionsbolags placeringar i handelslagret. De mest riskfyllda placeringarna som ett kreditmarknadsbolag skall kunna göra enligt kreditmarknadskommitténs förslag, bör likaså tas upp till ett belopp som motsvarar 300% av placeringarnas bokförda värde.

Kapitaltäckningsgruppen har granskat kreditmarknadskommitténs förslag och Baselkommitténs regler. Kreditmarknadskommittén har föreslagit omfattande och mycket detaljerade regler om utvidgad konsoliderad kapitaltäckning. Reglerna tillgodoser i princip samma syften som de regler som gäller för upprättande av koncernbalansräkning enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen och 4 kap. 11 § bankrörelselagen, nämligen bl. a. att möjliggöra en rättvisande beräkning av koncernens eller företagsgruppens samlade eget kapital. Eftersom kreditmarknadskommitténs förslag är avsett att i vissa fall även gälla i fråga om företag som inte ingår i samma koncern som kreditinstitutet i fråga, har det inte varit möjligt att vid utformningen av den konsoliderade kapitaltäckningen hänvisa till reglerna om koncernredovisning.

Baselkommitténs regler om konsoliderad kapitaltäckning avses gälla endast beträffande dotterföretag, dvs. företag som ingår i samma koncern som kreditinstitutet i fråga. Tillskott i andra företag skall i stället avräknas från institutets kapitalbas. I analogi härmed har enligt vad ovan anförts också föreslagits en sådan avräkningsregel. Konsolideringsprincipen bör till följd härav endast tillämpas i fråga om företag inom en och samma koncern. Konsolideringsförfarandet kan därigenom utformas på ett betydligt enklare sätt än vad kreditmarknadskommittén föreslagit.

Kapitaltäckningsgruppen har föreslagit att i stället för det av kreditmarknadskommittén föreslagna regelsystemet bör gälla, att koncernens konsoliderade kapitalbas och koncernens samlade placeringar skall beräknas med tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen och 4 kap. 11 § bankrörelselagen gäller för upprättande av koncernbalansräkning. Därigenom tillgodoses samma syften som enligt kreditmarknadskommitténs detaljerade förslag i fråga om beräkning av det kapital som får tillgodoräknas i den konsoliderade kapitalbasen. Motsvarande gäller i fråga om fordringar mellan koncernföretagen.

En konsoliderad beräkning med tillämpning av koncernbalansräkningen innebär att kapitalkrav kommer att beräknas på det sammanlagda värdet av dotterföretagets placeringar utan hänsynstagande till att företaget i förekommande fall inte är helägt av moderföretaget. Detta förfarande bygger alltså inte på kvotkonsolideringsprincipen. För att ett rättvist kapitalkrav skall kunna beräknas måste därför som konsoliderad kapitalbas räknas hela kapitalbasen enligt koncernbalansräkningen utan avdrag för eventuella minoritetsandelar. Denna ändring av systematiken medför inte några förändringar i fråga om kapitalkravets storlek. Kravet blir i allt väsentligt detsamma oavsett om kvotkonsolideringsmetoden eller om den fulla koncernkonsolideringsmetoden tillämpas. Liksom enligt kreditmarknadskommitténs förslag skall vid beräkningen av den konsoliderade kapitalbasen eventuell goodwill som redovisas i koncernbalansräkningen avräknas från primärt kapital.

Det nu föreslagna konsolideringsförfarandet innebär att ett kapitalkrav kommer att beräknas för hela koncernen, inkluderande dotterföretag som inte driver någon form av bankverksamhet. Anledning saknas att ställa

olika kapitalkrav för en viss verksamhet beroende på om kreditinstitutet väljer att driva verksamheten som en integrerad del av rörelsen eller att låta driva den i ett särskilt dotterföretag. En sådan åtskillnad kan få en styrande effekt, som inte är företagsekonomiskt betingad, på koncernens organisation, vilket står i strid med den grundläggande principen att kapitaltäckningsreglerna skall vara neutrala i förhållande till det sätt på vilket kreditinstitutet väljer att organisera sin verksamhet. Genom att låta konsolideringsförfarandet omfatta koncernen i dess helhet förhindras också att ett kreditinstitut utnyttjar möjligheten att öka kapitalbasen genom att tillgodogöra sig internvinster som uppkommer vid försäljning av egen- dom till dotterföretag. Ett för hela koncernen gemensamt kapitaltäckningsförfarande innebär också betydande förenklingsvinster i den praktiska tillämpningen. Den särskilda avräkningsregeln i nu gällande 2 kap. 9 § femte stycket bankrörelselagen, som avser aktier i banks fastighetsförvaltande bolag, blir härigenom onödig och kan avskaffas.

Liksom kreditmarknadskommittén föreslagit bör, enligt kapitaltäckningsgruppen, regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen kunna besluta att företag, som normalt inte skall omfattas av den konsoliderade kapitaltäckningen, i vissa fall skall göra det. En sådan regel är motiverad med hänsyn till de starka skyddsintressen som är förenade med bankrörelsen och bör endast gälla för bankerna. I sådant fall måste kvotkonsolideringsmetoden tillämpas. I övrigt skall reglerna i 4 kap. 11 § bankrörelselagen i fråga om beräkning av kapitalbas och placeringar tillämpas. Eftersom goodwill-poster endast framgår av koncernredovisningen kan avräkning för sådana poster inte bli aktuell i fråga om företag som inte är dotterföretag.

I fråga om lands- och stadshypoteksinstituterna innebär de föreslagna reglerna en koncernmässig syn på kassan/banken och föreningarna. Som kreditmarknadskommittén funnit talar övervägande skäl för att inte nu föreslå några ytterligare regler om konsoliderad kapitaltäckning för hypoteksinstituterna. Reglerna bör alltså tills vidare endast gälla för koncerner som omfattar banker, kreditmarknadsbolag och fondkommissionsbolag. Det bör ankomma på hypoteksutredningen att ta upp frågan för hypoteksinstitutens del.

5.5 Olika konsekvenser av förslagets genomförande

Kapitaltäckningsgruppen har gjort följande bedömning. Baselkommitténs regler får till följd dels att kapitalbasen för flertalet kreditinstitut ökar, dels att kapitalkravet på institutens placeringar ökar. Den sammantagna effekten torde bli att kapitalkravet ökar, särskilt för de institut vars verksamhet är inriktad på fastighetskreditgivning.

Enligt uppgift från Svenska Bankföreningen torde den sammantagna effekten för affärsbankerna bli att kapitalutnyttjandegraden i koncernerna i genomsnitt ökar från nuvarande ca 86 % till ca 100 % av kapitalbasen vid maximalt utnyttjande av förlagslånemöjligheterna. En av sparbanksföreningen företagen undersökning rörande samtliga sparbanksföreningar ger vid handen att kapitalutnyttjandegraden i genomsnitt ökar från nuvarande ca

82 % till ca 106 %. Vid maximalt utnyttjande av förlagslånemöjligheten kommer utnyttjandegraden emellertid att uppgå till ca 85 %. Om även kreditmarknadskommitténs förslag rörande garantifonder genomförs kommer, vid maximalt utnyttjande av garantikapital, kapitalutnyttjandegraden att i genomsnitt uppgå till ca 65–70 % av kapitalbasen. För de centrala föreningsbankerna kommer enligt en av Sveriges Föreningsbankers Förbund företagen undersökning kapitalutnyttjandegraden att i genomsnitt öka från nuvarande ca 90 % till ca 115 % av kapitalbasen. Vid maximalt utnyttjande av den vidgade förlagslånemöjligheten kommer utnyttjandegraden att uppgå till ca 88 %. Vid maximalt utnyttjande av det av kreditmarknadskommittén föreslagna garantikapitalet kommer kapitalutnyttjandegraden att i genomsnitt uppgå till ca 72 % av kapitalbasen. Det skall anmärkas att det inom respektive bankgrupp förekommer stora variationer mellan olika banker.

Vad särskilt gäller Sparbankernas Bank-koncernen, vari bl. a. Spintab-Gruppen ingår, skulle de nya reglerna innebära följande vid konsoliderad kapitaltäckning. Kapitalutnyttjandegraden skulle (vid årsskiftet 1987/88) uppgå till 257 %, dvs. kapitalkravet skulle vara drygt 2,5 gånger den faktiska kapitalbasen. Vid maximalt utnyttjande av förlagslån skulle utnyttjandegraden bli 207 %. Om därtill kontant inbetalda garantiförbindelser, som kan godkännas som supplementärt kapital, utnyttjas maximalt skulle kapitalutnyttjandet bli 156 %.

Vid ett kapitalutnyttjande om ca 80 %, vilket är vad Sparbankernas Bank – moderbolaget – redovisade vid senaste årsskiftet, skulle den konsoliderade kapitalbasen behöva ökas med ca 6,6 miljarder kr. eller ca 220 %. I nämnda belopp ingår ett belopp om 1,7 miljarder kr. avseende nu befintliga garantifondsbevis och garantiförbindelser som – för att uppfylla kraven enligt de nya reglerna – måste ersättas med nya förbindelser. Nettotillskottet av nytt kapital – bl. a. eget kapital och förlagslån – skulle därför uppgå till 4,9 miljarder kr. Orsaken till den kraftiga ökningen är främst det kapitalkrav som åläggs SpintabGruppens stockar av fastighetskrediter.

Kreditaktiebolagen är tillsammans med hypoteksinstitutet den institutgrupp som drabbas hårdast av de nya reglerna, vilket bl. a. belyses av de nämnda effekterna för Sparbankernas Bank-koncernen. Det skall emellertid anmärkas att flertalet kreditaktiebolag är dotterföretag i bankkoncerner och att garantifonderna ofta utgörs av förbindelser som är utställda av moderföretaget eller andra företag i koncernen. Enligt nuvarande regler skall förbindelser utställda av kreditinstitut tas upp till kapitaltäckning. Enligt kreditmarknadskommitténs förslag får garantiförbindelserna över huvud taget inte tillgodoräknas vid den konsoliderade kapitaltäckningsberäkningen. Med utgångspunkt i kreditmarknadskommitténs förslag kommer alltså, i de fall förbindelserna är utfärdade av koncernföretag, de nya reglerna inte att få någon inverkan på storleken av koncernens konsoliderade kapitalbas.

Vad nu anförts angående kreditaktiebolag som är dotterföretag i en koncern äger i princip motsvarande giltighet för bankanknutna finansbolag. För fristående finansbolag föranleder de nya reglerna sammantaget

inte några större förändringar jämfört med kreditmarknadskommitténs förslag. För vissa placeringar, bl. a. leasing av lös egendom och fordringar på andra kreditinstitut, kommer visserligen att ställas ökade kapitalkrav. Å andra sidan kommer kapitalbasen i allmänhet att öka.

För hypoteksinstitutet blir förändringarna stora. I förhållande till de krav som i dag ställs (upplåningsrättsregler) är deras egna fonder mycket väl tilltagna. Med övergången till de nya reglerna blir det däremot så att varken Stadshypotek eller Landshypotek i utgångsläget uppfyller kapitalkraven.

Med utgångspunkt i de av kreditmarknadskommittén föreslagna omläggningarna av skatte- och fondreglerna skulle Stadshypoteks aktuella kapitalutnyttjandegrad motsvara ca 122 %. Under antagande att förlagsbevis kunnat utges skulle en maximal användning dock ha kunnat nedbringa kapitalutnyttjandegraden till ca 82 %. Landshypoteks aktuella kapitalutnyttjandegrad skulle motsvara ca 194 %. En maximal användning av förlagslån skulle nedbringa utnyttjandegraden till ca 129 %. Skeppshypoteks-kassans egna fonder torde vara tillräckliga för att även vid övergång till de nya reglerna med marginal uppfylla det aktuella kapitalkravet.

Hypoteksinstitutet saknar den möjlighet som kreditaktiebolagen har att vända sig till ägarna för att få ytterligare tillskott av riskkapital. De nya reglerna kan därför sägas slå hårdast mot hypoteksinstitutet. Det bör påpekas att inget av de svenska hypoteksinstitutet hittills gett ut förlagsbevis, varför en viss osäkerhet kan anses föreligga om detta alternativ. Mest bekymmersam är situationen för Landshypotek. Möjligheterna att komma till rätta med situationen är begränsade. Förutom det nyss nämnda förlagslånealternativet skulle en möjlighet kunna vara att grundfonden till viss del ersattes av kontanta tillskott från staten. En annan möjlighet skulle vara att staten garanterade institutets fordringar på låntagarna.

De föreslagna kapitaltäckningsreglerna kommer alltså att medföra att vissa kreditinstitut inte i utgångsläget klarar att uppfylla de nya kapitalkraven. Det gäller framför allt flertalet kreditaktiebolag och hypoteksinstitut men också några banker, även om de sistnämnda som grupp ser ut att kunna uppfylla de nya kraven utan alltför stora svårigheter. De institut som inte klarar kraven måste antingen öka sitt kapital eller nedbringa kapitaltäckningskravet genom förändringar på tillgångssidan.

När det gäller att öka kapitalet föreligger i princip två tillvägagångssätt, nämligen att erhålla kapitaltillskott från ägarna eller andra intressentgrupper samt att generera kapitalet internt genom avsättning av vinstmedel. Möjligheterna att erhålla kapitaltillskott har berörts i det föregående. Det förefaller tvivelaktigt att sådana kapitaltillskott ensamma kan svara för de kapitalökningar som krävs för att de föreslagna kraven skall uppfyllas av samtliga institut. Viss osäkerhet kan också föreligga huruvida förlagslån i erforderlig omfattning kan tas upp under kort tid på marknaden. Sannolikt måste även kapital genereras internt. Detta kräver i sin tur förbättrade vinstmarginaler, vilket kan uppnås genom höjda räntor och avgifter eller möjligen genom sänkta finansieringskostnader och andra kostnader. De båda nämnda formerna för kapitalökning kompletterar varandra eftersom ökade vinster torde vara viktiga för att institutet ifråga skall kunna dra till

sig externt kapital. Den för närvarande relativt höga vinstnivån bland framför allt affärsbankerna kommer därvid att underlätta en ökning av kapitalet.

Från bankers och andra instituts sida har anförts att det framför allt blir nödvändigt att höja räntan för lån mot säkerhet i bostads-, affärs- och jordbruksfastigheter, eftersom kapitalkraven för dessa höjs väsentligt enligt förslaget. Vidare har framhållits att eftersom en stor del av dessa lån löper med relativt långa räntebindningstider, kan den nödvändiga marginalförbättringen åstadkommas — förutom på nya lån — endast på en mindre del av lånestocken. Det skulle då bli fråga om mycket kraftiga höjningar. Ju kortare anpassningsperiod som tillåts desto kraftigare räntehöjning skulle bli nödvändig.

I vilken mån en räntehöjning kan genomföras beror emellertid i första hand på konkurrenssituationen. I dagens avreglerade finansiella marknader torde försök till kraftiga räntehöjningar från enskilda kreditinstituts sida sannolikt leda till att dessa förlorar marknadsandelar till andra institut i stället för att öka sina totala ränteintäkter. Möjligheterna att pressa upp räntorna underlättas å andra sidan av att de nya kapitalkraven träffar ett brett spektrum av institut. De nya kraven träffar dock inte försäkringsbolagen. Det kan inte uteslutas att försäkringsbolagen, som inte har kapitaltäckningsregler, till följd av de nya kraven på övriga kreditinstitut kan få en inte oväsentlig konkurrensfördel och därför väljer att i ökad utsträckning göra placeringar på marknaden för långfristig fastighetsfinansiering. Vidare skall påpekas att ökade vinster ingalunda förutsätter att räntan höjs enbart på de lån som träffas av höjda kapitalkrav.

Det finns emellertid också andra möjligheter att nedbringa kapitaltäckningskraven. En möjlighet är att avyttra tillgångar, företrädesvis med högt kapitalkrav, till andra institut eller sälja ut dem på marknaden i form av värdepapper. Förutom det ovan diskuterade övergångsproblemet medför de föreslagna kapitaltäckningsreglerna att kostnaderna för vissa tillgångar höjs varaktigt. När det gäller lån mot in-teckningssäkerhet i bostadsfastigheter har från bankernas sida anförts att kostnadshöjningen motsvarar en räntehöjning med 0,4 procentenheter.

Det förefaller mindre lämpligt att genomföra en alltför snabb anpassning av kapitalkraven på varje institut och därigenom framtvinga att räntenivån drivs upp kraftigt. De mest utsatta instituten ingår i flertalet fall i koncerner. En möjlighet är därvid att tillåta en viss inte alltför kort anpassningsperiod för de mest utsatta instituten, förutsatt att kapitaltäckningskravet för koncernen som helhet är uppfyllt.

5.6 Ikraftträdande m. m.

Kapitaltäckningsgruppen har föreslagit att reformen skall träda i kraft den 1 januari 1990. Regeringen bör dock i en förordning kunna föreskriva att kapitalkravet under en övergångsperiod skall vara lägre än åtta procent. Kapitalkravet bör därvid vara lägst sju procent fram till utgången av år 1990, därefter 7,25 %, och senast vid utgången av år 1992 uppgå till åtta procent.

Vissa kreditinstitut, främst hypoteksinstituten och flertalet kreditaktiebolag, kommer som tidigare framgått att till följd av de nya reglerna få kraftigt skärpta kapitalkrav, bl. a. på grund av att garantifonder som utgörs av icke kontant inbetalda förbindelser inte längre skall få räknas in i kapitalbasen. Ett särskilt förhållande som därvid bör beaktas är att kreditportföljen hos nämnda kreditinstitut i stor utsträckning utgörs av långfristiga lån till fast ränta, varför instituten kan få svårigheter att på kort sikt kompensera sig för de kostnader som de skärpta kapitalkraven medför. Det är mot bakgrund härav nödvändigt att dessa institut bereds möjlighet att under några år successivt anpassa sig till de nya kraven. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen bör därför i sådana fall kunna besluta att garantifond eller garantiförbindelse som enligt nu gällande bestämmelser grundar rätt till upplåning skall räknas som supplementärt kapital. Sådant beslut bör dock meddelas endast under förutsättning att andra möjligheter att öka kapitalbasen, t. ex. genom maximalt upptagande av förlagslån, är uttömda. Denna möjlighet bör stå till buds till dess instituten hunnit anpassa sig till de nya kraven, dock längst till utgången av år 1992.

Förlagsbevis och andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt som upptagits före lagens ikraftträdande bör få inräknas i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till högst fem år. Förbindelsernas belopp bör dock reduceras enligt tidigare redovisade principer.

6 Utvärdering av kapitaltäckningsgruppens förslag

Bankinspektionen har i samråd med riksbanken under våren 1989 gjort en utvärdering av kapitaltäckningsgruppens förslag. I syfte att belysa kapitaltäckningssituationen med de föreslagna reglerna infordrade inspektionen en kapitaltäckningsrapport från samtliga bankkoncerner (9 st.), samtliga affärsbanker (24 st.), större sparbanker (39 st.), samtliga centrala föreningsbanker (12 st.), större finansbolag (21 st.), samtliga fondkommissionsbolag (21 st.), samtliga kreditaktiebolag (19 st.) samt från Stadshypotekskassan och Hypoteksbanken. Kapitaltäckningsrapporten var utformad med utgångspunkt i gruppens förslag och avsåg förhållandena efter bokslut vid utgången av år 1988.

Med hänsyn till att de av kapitaltäckningsgruppen föreslagna reglerna skiljer sig kraftigt från nu gällande regelsystem och till att flera institutgrupper saknar praktisk erfarenhet i fråga om tillämpning av kapitaltäckningsregler föreligger viss osäkerhet rörande undersökningsmaterialets tillförlitlighet. Osäkerheten hänför sig emellertid huvudsakligen till resultaten för några enskilda institut. Överlag synes alltså utvärderingen ge en ganska tillförlitlig belysning av situationen för de olika institutgrupperna vid ifrågavarande tidpunkt.

Resultaten av utvärderingen sammanfattas i nedanstående balansuppsättning. Under tillgångssidan redovisas samtliga placeringar (bokförda värden) uppdelade i grupper med olika vägningstal enligt den klassificering som föreslagits av kapitaltäckningsgruppen samt beräknat kapital-

krav. Under skuldsidan redovisas kapitalbasen med uppdelning på primärt kapital, dvs. eget kapital (EK) respektive egna fonder (EF) och värderingsreserver (VR), samt supplementärt kapital, dvs. förlagslån (FL) och garantifondsbevis (GFB). Det vid FL inom parentes angivna talet avser nominellt värde av upptagna förlagslån. Under skuldsidan redovisas också sådana aktietillskott m. m. som enligt de föreslagna reglerna skall avräknas från kapitalbasen.

AFFÄRSBANKERNA			
T			S
<i>Vägningstal</i>	<i>MDkr.</i>	KAPITALBAS	<i>MDkr.</i>
		<i>primärt</i>	
0 %	201	EK	13,1
20 %	291	VR (50 %)	22,6
50 %	53		<u>35,6</u>
100 %	323		
300 %	0,5	<i>Supplementärt</i>	
	<u>868</u>	FL (17,2)	10,9
<i>Kapitalkrav (8 % =)</i>	32,7	<i>Summa</i>	<u>46,5</u>
		Aktietillsk. m. m.	<u>./.</u> 1,5
			<u>45,0</u>

Redovisade uppgifter avser samtliga bankaktiebolag exkl. Sparbankernas Bank och Föreningsbankernas Bank. Som grupp betraktat finns som synes ett betydande kapitalöverskott. Variationen mellan bankerna är dock stor. Storbankerna t. ex. svarar för 95 procent av kapitalöverskottet, medan fem mindre banker, varav två utlandsägda, redovisar underskott varierande mellan 30–60 milj. kr.

Vidare har affärsbankerna som grupp betraktat betydande möjligheter att med oförändrat primärt kapital ytterligare höja kapitalbasen. Utrymme finns t. ex. att öka supplementärt kapital via förlagslån med närmare 7 miljarder kr. Därtill kommer de om än på kort sikt begränsade möjligheterna att via andra instrument ytterligare öka det supplementära kapitalet.

SPARBANKERNA INKL. SPARB. BANK

T

S

<i>Vägningstal</i>	<i>MDkr.</i>	<i>KAPITALBAS primärt</i>	<i>MDkr.</i>
0 %	76	EK + egna fonder	4,8
20 %	60	VR (50 %)	<u>6,7</u>
50 %	45		11,4
100 %	115		
300 %	0,05	<i>Supplementärt</i>	
	<u>297</u>	FL (3,9)	<u>2,3</u>
<i>Kapitalkrav (8 % =)</i>	12,0	<i>Summa</i>	<u>13,7</u>
		Aktietillsk. m. m.	<u>./. 1,2</u>
			12,5

Redovisade uppgifter avser samtliga sparbanker inkl. Sparbankernas Bank, dock ej dotterföretag inom Sparbankernas Bank-koncernen. Som grupp betraktat klarar sparbankerna kravet. Kapitalöverskottet är dock blygsamt och hade inte Sparbankernas Bank inkluderats hade ett underskott uppkommit. Goda möjligheter finns dock att ytterligare höja kapitalbasen, eftersom utrymme finns att höja supplementärt kapital via förlagslån med drygt 3 miljarder kr.

Variationen mellan sparbanker är stor. Nästan hälften av dem (17 st.) redovisar underskott. Många av underskotten är dock små och i flertalet fall mindre än 10 milj. kr. Fyra sparbanker redovisar underskott större än 100 milj. kr., varav det största på 328 milj. kr. Ingen av sparbankerna redovisar överskott större än 70 milj. kr.

FÖRENINGSBANKERNA INKL. FB BANK

T

S

<i>Vägningstal</i>	<i>MDkr.</i>	<i>KAPITALBAS primärt</i>	<i>MDkr.</i>
0 %	12,8	EK	1,5
20 %	14,9	VR (50 %)	<u>1,7</u>
50 %	8,3		3,1
100 %	29,5		
300 %	0,03	<i>Supplementärt</i>	
	<u>67</u>	FL (0,8)	<u>0,6</u>
<i>Kapitalkrav (8 % =)</i>	2,9	<i>Summa</i>	<u>3,7</u>
		Aktietillsk. m. m.	<u>./. 0,1</u>
			3,6

Redovisade uppgifter avser samtliga centrala föreningsbanker inkl. Föreningsbankernas Bank, dock ej dotterföretag inom FB Bank-koncernen. FB Bank svarar för nästan hela kapitalöverskottet. Även för föreningsbankerna finns betydande möjligheter att höja kapitalbasen via förlagsbevis, ca 1 miljard kr.

Fem av tolv föreningsbanker redovisar underskott, varav det största uppgår till 48 milj. kr.

T		BOSTADSINSTITUTEN		S
<i>Vägningstal</i>	<i>MDkr.</i>	<i>KAPITALBAS primärt</i>	<i>MDkr.</i>	
0%	66	EK	7,0	
20%	64	VR (50 %)	3,7	
50%	449		<u>10,7</u>	
100 %	63			
	<u>643</u>	<i>Supplementärt</i>		
		FL (0,5)	0,3	
		GFB	1,3	
<i>Kapitalkrav (8 % =)</i>	24		<u>1,6</u>	
		<i>Summa</i>	<u>12,3</u>	

Redovisade uppgifter avser samtliga kreditaktiebolag inom bostadskreditgivningens område samt Stadshypotek. Samtliga institut redovisar underskott. Även om kapitalbasen höjs maximalt via supplementärt kapital uppkommer för gruppen som helhet underskott. Flertalet institut ingår dock i bankkoncerner vilka genomgående redovisar en bättre kapitaltäckningsbild.

Resultaten för de kommunfinansierande och företagsfinansierande instituten kan sammanfattas enligt följande.

Samtliga tre kommunfinansierande institut redovisar relativt sett stora kapitalöverskott. Förklaringen härtill är att institutens placeringar nästan undantagslöst inte kräver någon kapitaltäckning.

Bland de företagsfinansierande instituten (8 st.) redovisar sex underskott. Två av dessa är betydande medan övriga fyra varierar mellan 6–100 milj. kr. Ett institut redovisar ett stort kapitalöverskott.

FINANSBOLAG

T		S	
<i>Vägningstal</i>	<i>MDkr.</i>	KAPITALBAS	<i>MDkr.</i>
		<i>primärt</i>	
0 %	19,3	EK	3,6
20 %	16,0	VR (50 %)	2,0
50 %	5,0		<u>5,6</u>
100 %	64,0		
300 %	0,1	<i>Supplementärt</i>	
	<u>104,5</u>	FL (2,9)	1,5
		GFB	1,1
			<u>2,6</u>
<i>Kapitalkrav (8 % =)</i>	5,6	<i>Summa</i>	8,2
		Aktietillsk. m. m.	<u>./. 0,7</u>
			<u>7,5</u>

Även för finansbolagen ger en sammanställning på totalnivå en missvisande bild. Hälften av bolagen (11 st.) redovisar underskott, varav fem underskott om minst 100 milj. kr. Tre bolag redovisar överskott större än 600 milj. kr.

FINANSBOLAGSKONCERNER

T		S	
<i>Vägningstal</i>	<i>MDkr.</i>	KAPITALBAS	<i>MDkr.</i>
		<i>primärt</i>	
0 %	13,2	EK	2,7
20 %	1,7	VR (50 %)	1,7
50 %	19,4	Goodwill	<u>./. 0,3</u>
100 %	79,6		4,1
300 %	0,2		
	<u>114,1</u>	<i>Supplementärt</i>	
		FL (0,5)	1,1
<i>Kapitalkrav (8 % =)</i>	7,2	GFB	0,8
			<u>1,9</u>
		<i>Summa</i>	<u>6,0</u>

Redovisningen avser 15 finansbolagskoncerner. Som framgår blir bilden helt annan för dessa koncerner jämfört med enskilda finansbolag. Nio av koncernerna redovisar underskott varierande från 27 milj. kr. till 612 milj. kr. Flertalet överskott är små. Endast en koncern redovisar ett stort överskott (594 milj. kr.).

FONDKOMMISSIONSBOLAG

T		S	
<i>Vägningstal</i>	<i>MDkr.</i>	KAPITALBAS <i>primärt</i>	<i>MDkr.</i>
0 %	15,30	EK	1,34
20 %	9,49	VR (50 %)	1,34
50 %	—		<u>2,68</u>
100 %	10,02	<i>Supplementärt</i>	
300 %	0,72	FL (0,07)	0,05
	<u>114,1</u>	<i>Summa</i>	<u>2,74</u>
<i>Kapitalkrav (8 % =)</i>	1,13	Aktietillsk. m. m.	<i>.l.</i> 0,03
			<u>2,71</u>

Redovisningen avser 18 fondkommissionsbolag. Flertalet bolag redovisar överskott. Tre bolag redovisar mindre underskott.

9 BANKKONCERNER

T		S	
<i>Vägningstal</i>	<i>MDkr.</i>	KAPITALBAS <i>primärt</i>	<i>MDkr.</i>
0 %	24	EK	13,9
20 %	325	VR (50 %)	27,1
50 %	297	Goodwill	<i>.l.</i> 0,7
100 %	449		<u>40,4</u>
300 %	0,9	<i>Supplementärt</i>	
	<u>1 316</u>	FL (0,5)	12,7
<i>Kapitalkrav (8 % =)</i>	53	GFB	2,1
			<u>4,8</u>
		<i>Summa</i>	55,2
		Aktietillsk. m. m.	<i>.l.</i> 0,9
			<u>54,2</u>

Fyra bankkoncerner redovisar underskott, varav de största uppgår till 2 353 milj. kr. respektive 621 milj. kr. Två av storbankskoncernerna redovisar kapitalöverskott om ca 2 000 milj. kr. respektive 1 000 milj. kr. Möjligheterna för bankkoncernerna som grupp att öka kapitalbasen via förlagsbevis är goda. Tillgängligt utrymme för ytterligare förlagsbevis uppgår till 7 450 milj. kr. Generellt kan sägas att det är två bankkoncerner som har eller kan få svårigheter att uppfylla kapitaltäckningskraven. Ingen av dessa klarar detta enbart via förlagsbevisen utan andra åtgärder måste vidtas.

Ministerrådet antog den 17 april 1989 ett direktiv i vilket man definierade kapitalbasen (own funds) för kreditinstitut. I juli 1989 antog ministerrådet "common position" som fastställde vilka kapitalkrav (solvency ratios) som skall gälla för sådana institut. Det antagna direktivet och ministerrådets "common position" skiljer sig markant från de förslag kommissionen tidigare lagt fram. Huvudorsaken till detta är de rekommendationer beträffande kapitalbas och kapitalkrav för internationellt verksamma banker som Baselkommittén presenterade i juli 1988. Även om Baselkommitténs rekommendationer endast gäller för internationellt verksamma banker, har dessa rekommendationer haft ett stort inflytande på utformningen av ministerrådets direktiv och "common position". Detta var väntat eftersom det inte är möjligt att skilja internationellt verksamma banker från nationellt verksamma banker och kreditinstitut när de alla kommer att konkurrera på en enda och friare marknad.

Vid en jämförelse mellan kommissionens förslag, Baselkommitténs rekommendationer och ministerrådets direktiv framgår bl.a. följande. Direktivet avseende kapitalbasen delar in kapitalbasen i tre delar, medan Baselkommittén föreslagit två delar. Vad som föreskrivs i direktivet är emellertid endast en preliminär lösning. Inom sex månader från det att direktivet införts i de olika länderna kommer ministerrådet att besluta huruvida "reserveringar för generella risker i bankverksamhet" skall hänföras till primärt kapital (original own funds) eller till supplementärt kapital (additional own funds). Om dessa reserveringar hänförs till supplementärt kapital kommer definitionen av kapitalbasen endast i mindre mån att avvika från Baselkommitténs definition av denna. Möjligen föreligger också en avvikelse beträffande behandlingen av öppet redovisade reserver. Baselkommittén godtar öppet redovisade reserver som supplementärt kapital. Dessa reserver omnämns emellertid inte i ministerrådets direktiv. Öppet redovisade reserver kan dock inrymmas under de punkter i direktivet som anger vad supplementärt kapital är.

I sitt förslag till direktiv för kapitalkravet gjorde kommissionen vid riskklassificeringen en avgörande skillnad mellan fordringar på medlemsstater och icke medlemsstater. I stort sett skulle fordringar på alla subjekt i icke medlemsstater vid riskvägningen upptas till 100 procent, medan fordringar på medlemsstaternas offentliga organ samt kreditinstitut endast skulle upptas till ett reducerat värde. I detta hänseende har emellertid ministerrådet i sin "common position" antagit samma gruppindelning som Baselkommittén rekommenderat. Alla OECD-länder och de länder som åtagit sig vissa förpliktelser gentemot Internationella valutafonden enligt dennas General Arrangements to Borrow, betraktas som länder med låg risk och indelas i samma grupp medan övriga länder indelas i en annan riskgrupp. Det föreligger endast smärre skillnader mellan Baselkommitténs rekommendationer angående kapitalkravet och ministerrådets "common position" i samma fråga.

8.1 Utgångspunkter

Det är internationellt vedertaget att kreditinstitut, i första hand banker, skall uppfylla vissa minimikrav vad gäller storleken på det egna kapitalet. Mot bankernas kreditrisker skall svara en buffert av eget kapital som kan bidra till skyddet av insättarnas medel och skapa stabilitet och förtroende för verksamheten.

Sådana kapitaltäckningsregler baseras generellt på en grov indelning av placeringarna i olika riskklasser där högre risk kräver ett större eget kapital. En sådan rangordning blir med nödvändighet tämligen schablonartad. Den får ses som ett resultat av historiska erfarenheter men också av att stabilitet och enkelhet prioriterats högt.

Sverige har sedan år 1969 haft kapitaltäckningsregler för banker som bygger på sådana internationella principer om riskgradering av placeringar. För flertalet övriga kreditinstitut gäller i stället regler om viss upplåningsrätt som grovt sett kan likställas med ett odifferentierat kapitalkrav.

Reglerna om kapitaltäckning måste emellertid anpassas till den snabba utveckling som sker på kreditmarknaden, både vad avser de nationella marknaderna och den internationella integrationen av marknaderna. Kreditmarknadskommittén gjorde en grundläggande översyn av det svenska systemet och föreslog att reglerna om kapitaltäckning skulle breddas till att omfatta alla kreditinstitut och samtidigt skärpas på vissa punkter.

Som framgått tidigare pågick samtidigt med kreditmarknadskommitténs arbete en internationell översyn och samordning av kapitaltäckningsreglerna för de internationellt verksamma bankerna. Det skedde inom den s. k. Baselkommittén, ett samarbetsorgan för tillsynsmyndigheterna inom tiogruppen. En gemensam överenskommelse presenterades i juli 1988. Ländernas centralbanker och tillsynsmyndigheter förband sig att verka för att reglerna skulle införas så snart som möjligt och tillämpas fullt ut vid utgången av år 1992.

Överenskommelsen, som skall ses som resultatet av en kompromiss, innebär att kapitalbasen beräknad på visst sätt skall uppgå till 8 procent av placeringarna med hänsyn tagen till deras kreditrisk. Viktiga principer är att endast inbetalt kapital får medräknas i kapitalbasen och att kapitalbasen till minst 50 procent skall innehålla kapital av högsta kvalitet. För placeringarna är huvudregeln att de skall tas upp till hela sitt belopp. Riskgraderingen sker genom att vissa placeringar får tas upp till 50 procent eller lägre vilket då ger ett faktiskt kapitalkrav på 4 procent eller lägre. Det understryks att reglerna är minimiregler och att de utgår från en helhetssyn på bankernas risktagande. Som nämnts har nationella särintressen måst stå tillbaka för internationell enighet och samsyn.

Denna samsyn kommer också till uttryck i EG:s regler om kapitaltäckning som i allt väsentligt följer Baselöverenskommelsen. EG tar också fasta på att reglerna skall gälla över hela kreditmarknaden.

Kreditmarknadskommittén hade inte möjlighet att annat än delvis beakta Baselöverenskommelsen i sitt betänkande. En arbetsgrupp inom fi-

nansdepartementet, den s. k. kapitaltäckningsgruppen fick därför i uppdrag att anpassa kommitténs förslag till Baselreglerna. Denna omarbetning har remissbehandlats och ligger till grund för de lagändringar som nu föreslås. I enlighet med kreditmarknadskommitténs synsätt och innebörden av EG reglerna innebär dessa ändringar först och främst att enhetliga kapitaltäckningsregler kommer att gälla över hela kreditmarknaden. I vissa fall innebär de striktare beräkningsgrunder och därmed strängare kapitalkrav än vad som gäller idag. Så t. ex. föreslås att regler om konsoliderad kapitaltäckning, dvs. kapitaltäckning på koncernbasis, införs på ett mer systematiskt sätt än tidigare. Vidare upphör den särbehandling i kapitaltäckningshänseende av fordringar på statligt hel- eller delägda institut som tidigare gällt. I linje därmed anses statliga garantiförbindelser inte kunna utgöra grund för kapitaltäckning.

Förändringarna innebär också höjningar av kapitalkravet för placeringar med säkerhet i panträtt i fast egendom, som kan förefalla stora med hänsyn till svenska erfarenheter. I en del andra länder inom tiogruppen har emellertid banker gjort stora förluster på fastighetskrediter och även dessa erfarenheter måste beaktas. Överenskommelsen utgör på denna punkt en kompromiss mellan olika länders synsätt och förhållanden. Dessutom kan förlustriskerna komma att öka för detta slag av krediter även i Sverige.

Samtidigt innebär de nya beräkningsreglerna att kapitalbasen vidgas i väsentliga avseenden. I första hand är det värderingsreserverna som till väsentligt större del än idag får räknas in i kapitalbasen och därtill som kapital av högsta kvalitet.

På sikt innebär de höjda kraven att kapitalutnyttjandegraden stiger generellt på kreditmarknaden.

Även om det finns goda inhemska skäl att höja kapitalkraven är det internationella perspektivet ändå avgörande. Finansiella marknader har alltid i större eller mindre utsträckning haft en internationell anknytning. I takt med avregleringarna och det snabbt ökande kommunikationsflödet över gränserna måste de internationella aspekterna i än högre grad beaktas. Internationell samverkan är då både önskvärd och nödvändig. Det grundläggande synsättet måste vara att finansmarknaden i Sverige till sin karaktär är internationell. Kapitaltäckningsreformen innebär i grunden en förhöjd säkerhet och stabilitet på denna marknad. Mot den bakgrunden måste åtgärder som med utgångspunkt i svenska förhållanden framstår som mindre väl motiverade accepteras.

Skälen för att genomföra reformen nu är i korthet följande. Det ger kreditinstituten tidigt besked om vilka krav och beräkningsgrunder som kommer att gälla och fullt ut tillämpas vid utgången av år 1992. Det ger en övergångstid på tre år vilket är detsamma som medges övriga 10-gruppländer och EG-länderna. Det står vidare helt klart att den internationella integrationen nu går snabbt. Genom avvecklingen av den svenska valuta-regleringen ökar kraven på att aktörerna skall verka under gemensamma regler. Det är därför angeläget att de nya reglerna träder i kraft så snart som möjligt.

Jag vill emellertid också understryka att den internationella tillämpningen av kapitaltäckningsreglerna kommer att bli föremål för en fortgående

granskning av Baselkommittén. Denna granskning kan efter hand komma att leda till smärre förändringar i regelsystemet. Kommittén kommer också att överväga regler om kapitaltäckning för vissa typer av risker som inte omfattas av den nu antagna rekommendationen. För svenskt vidkommande kommer skattereformen sannolikt att leda till vissa förändringar och kompletteringar i de nu föreslagna reglerna. Sådana ändringar kan också bli aktuella om det visar sig att andra länder inte tillämpar Baselkommitténs regler på det sätt som förutsatts.

8.2 Enhetliga regler för alla institut

Mitt förslag: Kapitaltäckningsregler skall gälla för banker, finansbolag, kreditaktiebolag, fondkommissionsbolag och hypoteksinstitut. Kapitaltäckningsreglerna skall i största möjliga utsträckning utformas enhetligt samt baseras på Baselkommitténs regler samt de regler som föreslås gälla inom EG.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag.

Remissinstanserna: Kooperativa Förbundet har helt avstyrkt förslaget med motivering att höjda kapitalkrav inte är påkallade och att förslaget därför kan väntas medföra onödiga fördyringar för konsumenterna. Remissinstanserna i övrigt ställer sig i princip positiva till förslaget, varvid emellertid från många håll understrukits vikten av att olikheter i konkurrensförutsättningarna inte uppkommer. *Kammarrätten i Göteborg* håller inte för uteslutet att införa två grupper av kapitaltäckningsregler och låta instituten välja att vara nationellt eller internationellt verksamma.

Skälen för mitt förslag: Baselöverenskommelsen omfattar de internationellt verksamma bankerna. Frågan är om de nya kapitaltäckningsreglerna också skall gälla för andra kreditinstitut med internationell verksamhet eller för samtliga kreditinstitut på vår marknad. Inom EG har det inte ansetts möjligt att göra någon uppdelning, eftersom samtliga kreditinstitut kommer att få möjlighet att vara verksamma på en gemensam marknad. EG:s kapitaltäckningsregler kommer därför att gälla för alla s.k. credit institutions, dvs. kreditinstitut som finansierar sin utlåning genom upplåning från allmänheten. Fondkommissionsbolag omfattas inte av detta begrepp. För sådana bolag förbereds i stället inom EG ett särskilt direktiv om kapitaltäckning. Det har emellertid uttalats att kapitalkravet för fondkommissionsbolag och kreditinstitut så långt som möjligt bör vara detsamma för jämförbara verksamheter.

Mycket talar för att Sverige bör göra ett motsvarande principiellt ställningstagande och införa de nya kapitaltäckningsreglerna för banker, finansbolag, kreditaktiebolag, hypoteksinstitut och fondkommissionsbolag. Även utanför banksektorn har finansmarknaden i Sverige till sin karaktär blivit alltmer internationell. Risknivån i verksamheten har höjts även här. Riskerna för störningar i den viktigaste sektorn av finansmarknaden, nämligen bankerna, minskar också om övriga institut på marknaden är

stabila och välkonsoliderade. De speciella skyddsintressen som finns för bankerna bör beaktas på annat sätt i lagstiftningen än genom striktare kapitaltäckningsregler.

Skilda slag av kapitaltäckningsregler skulle vidare innebära en uppdelning mellan nationellt och internationellt verksamma institut, för vilka skulle gälla olika kapitalkrav för samma verksamhet här i landet. En sådan förskjutning i konkurrensförutsättningarna vore enligt min mening att ge kapitaltäckningsreglerna en alltför starkt styrande funktion i den förändringsprocess som finansmarknaderna nu genomgår. Även om det i ett snävt, nationellt perspektiv kunde uppnås vissa fördelar med ett lägre kapitalkrav för verksamheter enbart inriktade på hemmamarknaden, anser jag det varken möjligt eller önskvärt att införa sådana regler. På sikt och i ett bredare perspektiv skulle det leda till isolering och stagnation till förfång för en sund utveckling på finansmarknaden.

En särskild fråga är hur hypoteksinstituten skall föras in under de nya kapitaltäckningsreglerna. Institutens framtida organisation och verksamhet är för närvarande föremål för överväganden av hypoteksutredningen (Fi 1988:08), som väntas lägga fram sitt betänkande i slutet av detta år. Det skulle kunna anföras skäl för att lämna hypoteksinstituten utanför kapitaltäckningsreformen till dess att frågan om deras framtida organisation har lösts. Som framgått tidigare ligger det emellertid ett stort värde i att så långt möjligt och från början hålla på principen att kapitaltäckningen för en placering skall vara densamma över hela kreditmarknaden. Jag förordar därför att de nya reglerna införs även för hypoteksinstituten redan nu.

När hypoteksinstituten sålunda får kapitaltäckningsregler av samma innehåll som andra kreditinstitut, är det naturligt att de nuvarande upplåningsrättsreglerna upphävs och att grundfonderna respektive garantifonden, dvs. de statliga garantiförbindelserna, begränsas till att avse institutens redan ingångna förpliktelser och på sikt avvecklas. Både från hypoteksutredningen och från institutshåll har man emellertid framfört att den förändringen bör genomföras först i samband med behandlingen av hypoteksutredningens betänkande.

Jag har förståelse för denna synpunkt. Att ändra vad som gäller om upplåningsbegränsning och statlig garanti för den tid som återstår till dess att hypoteksutredningens förslag har behandlats skulle kunna orsaka onödiga svårigheter i institutens verksamhet. Jag föreslår därför att de båda systemen — kapitaltäckningsreglerna och upplåningsrättsreglerna — tills vidare får gälla parallellt för hypoteksinstituten.

I detta sammanhang vill jag också ta upp en speciell fråga som gäller Skeppshypotek. Enligt nu gällande ordning står Skeppshypotek inte under tillsyn av bankinspektionen. Samtliga styrelseledamöter i kassan utses av regeringen. Av bl. a. det skälet har bankinspektionens tillsyn inte ansetts nödvändig. Kapitaltäckningsreglerna förutsätter emellertid att kreditinstitutet, för kontroll av kapitalkravet, kontinuerligt lämnar kapitaltäckningsrapporter till bankinspektionen. Kapitaltäckningsreglernas uppbyggnad förutsätter även medverkan i olika avseenden av regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen. Med hänsyn härtill anser

8.3 Kapitalkravet

Mitt förslag: Kapitalbasen skall vid varje tidpunkt utgöra lägst 8 procent av placeringarnas värde.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Med något undantag är remissinstanserna positivt inställda till att kapitalkravet totalt sett höjs till internationell nivå.

Skälen för mitt förslag: Som jag tidigare framhållit bygger kapitaltäckningsregler generellt på en indelning av placeringarna i olika riskklasser, där högre risk kräver större eget kapital. I de nu gällande svenska reglerna uttrycks kapitalkravet som en procentsats av värdet av placeringarna i respektive klass (1, 4 respektive 8 procent).

I Baselkommitténs rekommendation används en något annorlunda teknik. Placeringarna delas fortfarande in i riskklasser, men därefter sker en s.k. viktning. Denna innebär att placeringarna, beroende på risknivån, tas upp till en viss andel av sitt värde (0, 20, 50 respektive 100 procent). Kapitalkravet är 8 procent av summan av de viktade värdena. Att kravet anges vara 8 procent säger alltså inte någonting om kravets egentliga innebörd, förrän man vet vilken viktning som görs av olika placeringar.

Viktningen av placeringarna behandlas i avsnitt 8.5.2. Som framgår där ansluter jag mig praktiskt taget helt till de bedömningar som har gjorts av Baselkommittén. Jag delar också uppfattningen att kapitalkravet efter denna viktning bör utgöra 8 procent, dvs. att kapitalbasen skall utgöra minst 8 procent av summan av de viktade placeringarna. Det har uppnåtts internationell enighet kring denna nivå, och som framgår av vad jag anfört inledningsvis finns det inte skäl för Sverige att anlägga något annat synsätt.

8.4 Kapitalbasen

8.4.1 Kapitalbasens innehåll

Mitt förslag: Kapitalbasen skall renodlas till att uteslutande bestå av inbetalt kapital.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har förordat att garantiförbindelser eller i vart fall statliga garantier skall få inräknas i kapitalbasen.

Skälen för mitt förslag: Jag anser att det grundläggande synsättet att endast inbetalt kapital skall räknas in i kapitalbasen är en viktig princip inte minst i ett internationellt perspektiv. Det överensstämmer också med strävandena att en marknadsanpassning på sikt skall ske av kreditinstitut

med statliga garantiförbindelser. Några undantag från denna princip bör enligt min mening inte förekomma. I kapitalbasen bör alltså uteslutande ingå inbetalt kapital.

8.4.2 Kapitalbasens struktur

Mitt förslag: Kapitalbasen skall bestå av två kapitalelement, primärt och supplementärt kapital. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen. Som supplementärt kapital får räknas bl. a. vissa skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt. Sådana skuldförbindelser får motsvara högst 50 procent av det primära kapitalet.

Kapitalbasen skall beräknas som summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning för vissa tillskott i företag som bedriver finansieringsverksamhet.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft några principiella invändningar mot förslaget. Några remissinstanser har föreslagit att förlagslån skall tillåtas utgöra hälften av kapitalbasen.

Skälen för mitt förslag: Förslaget stämmer med Baselkommitténs och EG:s regelsystematik. Eget kapital enligt svenskt juridiskt språkbruk överensstämmer inte med vad Baselkommittén avser med eget kapital och bör därför inte användas som benämning på något av kapitalelementen. Eftersom kapitalet i den första gruppen är det primära och dessutom styrande för storleken av det kapital som får ingå i den andra gruppen, bör kapitalet i respektive grupp lämpligen benämnas primärt och supplementärt kapital.

Primärt kapital utgörs alltså av vad som enligt Baselkommittén bör förstås med eget kapital samt öppet redovisade reserver av högsta kvalitet. Supplementärt kapital utgörs av huvudsakligen upplånat kapital som inom vissa ramar bör kunna likställas med primärt kapital. Eftersom förlagslånen är underlägsna andra element som ingår i kapitalbasen i så måtto att de har en bestämd förfallotid och inte kan användas för förlusttäckning annat än om kreditinstitutet trätt i likvidation, bör dessas andel av kapitalbasen begränsas på det sätt jag föreslagit.

Mitt förslag: Med primärt kapital avses

för bankaktiebolag, finansbolag, kreditaktiebolag och fondkommissionsbolag: eget kapital och 70 procent av vissa värderingsreserver,

för sparbank: reservfond och uppskrivningsfond samt 70 procent av vissa värderingsreserver,

för föreningsbank: eget kapital med undantag för förlagsinsatser samt 70 procent av vissa värderingsreserver,

för stadshypotekskassan och föreningarna: kapitaltäckningsfond, avsättningar till reservfond och säkerhetsfond dock endast 70 procent av sådana avsättningar som är förenade med en latent skatteskuld, samt 70 procent av värderingsreserver för obligationer,

för hypoteksbanken och föreningarna: avsättningar till reservfond dock endast 70 procent av sådana avsättningar som är förenade med en latent skatteskuld, och 70 procent av värderingsreserver för obligationer,

för skeppshypotekskassan: reservfonden, samt

för samtliga institut: reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som primärt kapital.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med följande undantag med mitt förslag. Gruppen har i sitt förslag som primärt kapital i sparbank angett egna fonder. Vidare skall enligt gruppens förslag bara 50 procent av värderingsreserverna få räknas med. Gruppen har också föreslagit att överavskrivningar på leasingobjekt i kapitaltäckningshänseende skall behandlas på samma sätt som värderingsreserver.

Remissinstanserna: *Riksskatteverket* har framfört betänkligheter mot att, med avvikelse från ordalydelsen av Baselkommitténs regler, hänföra uppskrivningsfond till primärt kapital. Verket har vidare riktat kritik mot den föreslagna behandlingen av värderingsreserverna. Verket har hävdatt att denna inte är förenlig med det synsätt som genomsyrar EG:s fjärde bolagsdirektiv, nämligen att en strikt åtskillnad skall upprätthållas mellan å ena sidan företagsekonomiskt motiverade värderingar och reserveringar och å andra sidan sådana som är skattemässigt betingade. *Svenska Revisorsamfundet* har, med hänvisning till att det är oklart om en leasegivare har separationsrätt i leasetagarens konkurs, avstyrkt att reserver som har uppkommit genom överavskrivningar på leasingobjekt likställs med eget kapital.

Skälen för mitt förslag: Med primärt kapital avses eget kapital och öppet redovisade reserver av högsta kvalitet som oavkortat kan tas i anspråk för att täcka en uppkommen förlust.

Enligt Baselkommitténs regler kan reserver, som uppkommer genom uppskrivning av en tillgångs bokförda värde till marknadsvärdet, i vissa fall likställas med eget kapital. Överfört till svenska förhållanden skulle

alltså med en bokstavlig tolkning av kommitténs regler kunna hävdas att uppskrivningsfonden i bank är en sådan reserv som bör hänföras till supplementärt kapital.

För de svenska uppskrivningsfonderna torde i jämförelse med motsvarande konton i andra länder gälla mycket restriktiva regler. Tillsammans med aktiekapitalet och reservfonden utgör de en del av det bundna egna kapitalet. Strikta regler gäller i fråga om att avsätta belopp till fonden och att ta fonden i anspråk. En avsättning till fonden får ske endast efter bankinspektionens medgivande. Inspektionen har därvid bl. a. att bedöma om förutsättningarna enligt bokföringslagen är uppfyllda, dvs. att tillgången har ett bestående värde som väsentligt överstiger det belopp med vilket den är uppförd i närmast föregående balansräkning. Som generellt tak gäller att tillgången får tas upp till högst det nya bestående värdet. Fast egendom får dock inte skrivas upp över gällande taxeringsvärde. Fonden får tas i anspråk bl. a. för fondemission respektive avsättning till reservfond i sparbank, vilket innebär en ökning av det primära kapitalet. Med hänsyn härtill finner jag det befogat att även uppskrivningsfonden som sådan hänförs till det primära kapitalet.

Förlagsinsatserna i föreningsbank, som är lånat kapital och som normalt förutsätts kunna återkrävas från placerarens sida, uppfyller inte kraven på primärt kapital. Däremot bör insatserna givetvis räknas som supplementärt kapital.

Vad gäller värderegleringsreserverna har gruppen föreslagit att dessa till 50 procent skall få inräknas i primärt kapital. Procentsatsen har bestämts med utgångspunkt i den nuvarande skattesatsen för aktiebolag m. fl. (52 procent). Förutsättningarna för förslaget har emellertid ändrats genom förslaget om ny företagsbeskattning. Även om något beslut om den nya företagsbeskattningen inte föreligger står det ändå klart att skattesatsen kommer att sänkas, så att beskattningen av värderegleringsreserverna kommer att ske till en väsentligt lägre sats än 50 procent. Andra regler för värderegleringsreserverna bör därför tillämpas än de som gruppen föreslagit. Jag föreslår — utan att därmed föregripa ett ställningstagande till den framtida skattesatsen — att andelen bestäms till 70 procent. När klarhet skapats om de nya skattereglerna får det övervägas vilka justeringar av kapitaltäckningsreglerna som skall göras.

Vad särskilt gäller beräkningen av reserv för obligationer innebär den nuvarande regeln att obligationerna får värderas utifrån ett av bankinspektionen framräknat genomsnitt av räntan för vissa obligationer under de senaste tio åren (4 kap. 4 § 1 bankrörelselagen). Denna regel tillkom år 1974 då det rådde speciella förhållanden på marknaden. En beräkning som på angivet sätt utgår från ett konstruerat värde speglar inte på ett rättvisande sätt reservens storlek. Denna redovisningsbestämmelse bör därför inte längre tillämpas i kapitaltäckningssammanhang. Som reserv bör därför i detta sammanhang få räknas bara skillnaden mellan nettobokföringsvärdet och det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet. Denna värderingsmetod bör tillämpas också i fråga om institutets reserver för utländska valutor och aktier; till skillnad från vad som gäller nu bör nämligen enligt min mening även reserver för aktier få räknas in i kapitalbasen.

Frågan om överavskrivningar på leasingobjekt diskuterades i samband med att upplåningsrättsreglerna för finansbolag ändrades (prop. 1987/88:149). Föredragande statsrådet anförde då att frågan hade anknytning till bl. a. leasingutredningen (Ju 1988:01) och den pågående reformeringen av företagsbeskattningen och att ett ställningstagande därför borde anstå. Jag gör samma bedömning nu.

Av de egna fonderna i sparbank, det vill säga grundfond, reservfond, garantifond och uppskrivningsfond, är det bara reservfond och uppskrivningsfond som uppfyller de krav som skall ställas på primärt kapital. Det är alltså inte möjligt att — som arbetsgruppen föreslagit — som primärt kapital för sparbanker ange "egna fonder". Grundfond och garantifond bör efter medgivande av regeringen eller bankinspektionen kunna ingå i det supplementära kapitalet.

Investeringsfonder av olika slag är avsedda för andra ändamål än för-lusttäckning och bör inte få inräknas i kapitalbasen. Inte heller reserver till följd av överavskrivning på inventarier m. m. kan anses ha sådan kvalitet att de lämpar sig för att ingå i kapitalbasen. Däremot bör regeringen eller bankinspektionen i vissa särskilda fall kunna besluta att en reserv eller ett tillskott skall räknas som primärt kapital. Jag återkommer i specialmotive-ringen till kännetecknen för de tillskott som här avses. Genom att en sådan generell möjlighet öppnas kan t.ex. nya finansiella instrument snabbt utnyttjas utan att lagstiftningsåtgärder först behöver vidtas.

Särskilda frågor uppkommer när det gäller att beräkna det primära kapitalet för *hypoteksinstituten*.

Inom Stadshypotek finns avsättningar gjorda till kapitaltäckningsfond, reservfond och säkerhetsfond. Kapitaltäckningsfonden har byggts upp av beskattade medel. Detsamma gäller för avsättningar till reservfond och säkerhetsfond till och med bokslutet för år 1984 varefter avsättningarna till de fonderna i huvudsak skett med obeskattade medel.

Inom Landshypotek har avsättningar gjorts bara till reservfonder. För dessa gäller att de t. o. m. bokslutet för år 1984 består av beskattade medel och för tiden därefter i huvudsak av obeskattade sådana.

Även inom Skeppshypotek har avsättningar gjorts bara till reservfond. Eftersom Skeppshypotek är skattskyldigt bara för inkomst av fastighet består fonden helt av medel utan latent skatteskuld.

För Stadshypoteks och Landshypoteks del bygger kapitaltäckningsgrup-pens förslag på att obeskattade avsättningar till reservfond skall göras om till värderegleringsreserver. Med hänsyn till att förslag föreligger om att avveckla värderegleringsreserverna, framstår en sådan ordning inte som meningsfull. De obeskattade reserverna bör i stället utan omvägar behand-las på samma sätt som de övriga kreditinstitutens värderegleringsreserver. Hypoteksinstitutens primära kapital kommer således att bestå av beskatta-de fondavsättningar, 70 procent av obeskattade fondavsättningar samt 70 procent av värderegleringsreserv för obligationer.

Mitt förslag: Med supplementärt kapital avses dels det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid uppgår till minst fem år och vilka medför rätt till betalning först efter övriga borgenärer, dels sådana reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringen bemyndigande, bankinspektionens medgivande får inräknas i kapitalbasen. Förlagsbevis eller andra skuldförbindelser, vilkas återstående löptid understiger fem år, skall därvid tas upp till ett belopp som motsvarar 20 procent av nominellt värde för varje helt år som återstår till förfallodagen.

Arbetsgruppens förslag: Detta skiljer sig från mitt förslag endast på det sättet att gruppen föreslagit att som supplementärt kapital skall räknas förlagsbevis och andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt med en ursprunglig löptid som överstiger fem år.

Remissinstanserna: *Svenska Bankföreningen* har påpekat att det, med hänsyn till att denna typ av lån ofta ges ut med en löptid på ett exakt antal år, framstår som opraktiskt att uppställa en gräns som medför att lån måste ges ut med en löptid på minst fem år och en dag för att få medräknas i supplementärt kapital. *Bankföreningen* har därför föreslagit att löptiden bestäms till minst fem år. *Finansbolagens Förening* har förespråkat att tiden bestäms till två år.

Skälen för mitt förslag: Med supplementärt kapital förstås förlagsbevis och andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt, med vilka förlagsinsatser alltså likställs, samt reserver och tillskott som anses kunna inräknas i kapitalbasen. Några sådana reserver och tillskott finns inte definierade i lag, och det skulle vara svårt att utforma adekvata definitioner i lagtext. Det bör därför ankomma på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen att i varje enskilt fall pröva om visst kapital kan godkännas som supplementärt kapital. Som jag tidigare nämnt bör grundfond och garantifond i sparbank ibland — efter en prövning av de villkor som gäller för fonden — kunna godkännas. Jag återkommer i specialmotiveringen till kännetecknen för de tillskott som avses.

För att inräknas i supplementärt kapital bör förlagslån och andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt ha en inte alltför kort löptid. Tidsgränsen på fem år, vilken även godtagits internationellt, får anses utgöra en rimlig avvägning. Som *Svenska Bankföreningen* anført bör tiden bestämmas till minst fem år.

Garantifondsbevis.

I syfte att förbättra sparbankernas långsiktiga möjligheter till kapitalförsörjning har kreditmarknadskommittén föreslagit att sparbankerna skall få utfärda s.k. garantifondsbevis. Genom särskilda insatser till garantifond skall det egna kapitalet kunna förstärkas. Garantikapitalet skall räknas som äkta eget kapital och därmed kunna ingå som primärt kapital i

kapitalbasen. Utformningen av instrumentet bygger på ett förslag som sparbanksföreningen tidigare gett in till finansdepartementet. Det förslaget remissbehandlades och överlämnades därefter till kreditmarknadskommittén för vidare behandling och överväganden.

Garantifondsbevisen skall enligt kreditmarknadskommitténs förslag inte ge någon ovillkorlig rätt till andel i sparbankens vinst. Någon på förhand garanterad avkastning kan således inte utfästas för bevisen utan det föreslås att avkastningen skall bestämmas av sparbanksstämman i efterhand. Bevisen får inte ge något inflytande på verksamheten, och de skall dessutom vara ouppsägbara från placerarens sida. Vissa möjligheter till inlösen föreslås dock. Avkastningen skall utgöra avdragsgill kostnad i sparbankens rörelse. Eftersom bevisen måste löpa under lång tid skall de också kunna omsättas på en andrahandsmarknad.

Frågan om sparbankernas långsiktiga försörjning med riskkapital hänger i första hand samman med frågor om sparbanksrörelsens associationsrättsliga och organisatoriska form. Enligt min mening finns det emellertid problem med det föreslagna instrumentets konstruktion som gör det tveksamt om det kan accepteras som primärt kapital i kapitalbasen. Det har en form som får anses ligga mycket nära förlagslån och får snarast betraktas som en "hybrid" mellan aktier och räntebärande värdepapper. Förslaget bygger på att avkastningen i form av ränta skall vara en avdragsgill kostnad i rörelsen. Kostnadsberäkningar visar att detta torde vara en förutsättning för att instrumentet skall vara konkurrenskraftigt och för att kostnaden för kapitalanskaffning inte skall ställa sig alltför hög. Emellertid väcker en sådan regel frågan om beskattningsneutralitet med aktier, vilkas avkastning beskattas både i bolaget och hos aktieägaren. Principiellt anser jag det betänkligt att ett kapitalinstrument som i många delar är avsett att likna en aktie skall ha en skattemässig särbehandling.

Sparbanksföreningen och Föreningsbankernas Förbund har i ett gemensamt remissyttrande även förordat att garantifondsbevisen alternativt skulle kunna ingå i det supplementära kapitalet som ett mer renodlat räntebärande värdepapper. Förutsatt att bevisen uppfyller de krav som skall ställas på ett sådant instrument är detta naturligtvis en möjlighet som står öppen för samtliga kreditinstitut. Enligt lagförslaget kommer regering- eller bankinspektionen att kunna ge dispens för nya instrument som vid sidan av förlagslån kan räknas som supplementärt kapital.

Utöver de oklarheter som alltså får sägas råda om garantifondsbevisens konstruktion och marknadsmässighet, finns det andra förhållanden som enligt min mening motiverar att det nu inte ges något författningsmässigt stöd för det föreslagna instrumentet. Sålunda sker för närvarande överväganden inom sparbanksrörelsen om genomgripande organisationsreformer, vilka bl. a. har till syfte att skapa större klarhet i vilka möjligheter till extern kapitalförsörjning som i framtiden skall stå till buds. Härutöver vill jag framhålla att, med den utformning som kapitaltäckningsreglerna i kombination med skatteomläggningen föreslås få, sparbankernas samlade kapitalbild framstår som mindre ansträngd än tidigare. Den kan i vart fall inte bedömas vara så akut att ett nytt kapitalinstrument som kan jämföras med primärt kapital nu måste regleras i lag.

Mitt förslag: Avräkning från kapitalbasen skall ske för vissa tillskott i finansiella företag som inte är dotterföretag. Undantag från avräkningsregeln görs för tillskott som högst uppgår till 5 procent av företagets egna kapital eller motsvarande och 10 procent av det tillskjutande institutets egna kapital eller motsvarande.

Arbetsgruppens förslag: Skiljer sig från mitt förslag genom att undantag från avräkningsregeln görs bara för aktietillskott som motsvarar högst 5 procent av företagets aktiekapital och 5 procent av det tillskjutande institutets egna kapital eller egna fonder.

Remissinstanserna: *Svenska Bankföreningen* har hävdat att undantag bör göras för tillskott i finansiella företag där staten är delägare. Föreningen har vidare förespråkade att undantag från avräkning bör få göras för smärre kapitaltillskott som gjorts "i annan form än aktiekapital" eftersom avräkning annars skulle behöva göras när en bank i sitt handelslager innehåller smärre volymer av förlagsbevis som har emitterats av annat företag som bedriver bankverksamhet. *AB Industrikredit* har anförde att gränsen för avräkning bör sättas vid 20 procent av aktiekapitalet i det företag till vilket tillskottet görs.

Skälen för mitt förslag: Grunden för en bestämmelse om avräkning är att det kapital som skall hållas till skydd för institutets verksamhet inte samtidigt får utgöra riskkapital i ett annat kreditinstitut. Med ett marknadsorienterat synsätt rörande strukturen på den svenska kapitalmarknaden kan det inte komma i fråga att låta tillskott i företag fordra en lägre kapitaltäckning än normalt enbart därför att staten är delägare i företaget. Man bör inte kunna räkna med att staten skall ta ett större ansvar för ett företags verksamhet än vad som är skäligt med hänsyn till storleken på statens andel i företaget; staten bör inte behandlas annorlunda än vilken ägare som helst.

Kapitaltäckningsreglerna har till huvudsakligt syfte att säkerställa att kreditinstituten har en betryggande soliditet. Detta syfte har renodlats genom det internationella samarbetet. Det bör därför inte längre komma i fråga att använda kapitaltäckningsreglerna som instrument för att stimulera vissa slag av verksamhet. Även undantagen från avräkning beträffande de fastighetsfinansierande kreditaktiebolagen och kommunlåneinstituten bör därför enligt min mening upphöra att gälla nu.

Smärre aktietillskott, som endast har till syfte att manifestera ett samarbete mellan olika kreditinstitut och som i realiteten inte föranleder något ansvar, bör däremot undantas från avräkning. Såsom Svenska Bankföreningen föreslagit bör det även finnas en möjlighet att vid avräkningen undanta smärre tillskott som skett i annan form än aktietillskott. När undantagsregeln även skall gälla t.ex. förvärv av förlagsbevis i en sparbank, kan gränsen för förvärven inte bestämmas till en viss andel av företagets aktiekapital. Jag föreslår att gränsen sätts till 5 procent av företagets egna kapital eller motsvarande (se vidare specialmotiveringen

till 2 kap. 9 a § fjärde stycket bankrörelselagen). En sådan gräns stämmer också relativt väl med den gräns som har valts inom EG och som satts vid 10 procent av företagets på visst sätt beräknade kapital.

Prop. 1989/90:43

8.5 Placeringarna

8.5.1 Placeringarnas värdering

Mitt förslag: Tillgångar för vilka avsättning har ägt rum till värde-regleringsreserv tas upp till sitt bruttobokföringsvärde, aktier, obligationer och utländska valutor dock högst till sitt marknadsvärde. Övriga tillgångar tas upp till sitt nettobokföringsvärde. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning tas upp till sitt nominella belopp och övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp. Andra åtaganden på kapitalmarknaden tas upp till sitt nominella belopp om inte regeringen eller bankinspektionen föreskriver ett lägre belopp.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer med mitt förslag.

Remissinstanserna: Har lämnat förslaget utan erinran.

Skälen för mitt förslag: Värderingsreglerna enligt mitt förslag överensstämmer i allt väsentligt med gällande rätt. Som framgått tidigare bör dock regeln i 4 kap. 4 § 1 bankrörelselagen om värdering av obligationer, för vilka avsättning till värde-regleringsreserv har gjorts, inte längre tillämpas i kapitaltäckningssammanhang. Vidare bör aktier, obligationer och utländska valutor värderas på ett sätt som anknyter till hur reserverna för dessa tillgångsslag tas upp i kapitalbasen (avsnitt 8.4.2.1).

8.5.2 Placeringarnas indelning och viktning

Mitt förslag: Placeringarna grupperas efter kreditrisk utifrån en stigande skala från ingen till hög kreditrisk med två mellansteg. *Den första gruppen* omfattar likvida medel, placeringar hos eller garanterade av stater, svensk kommun, centralbanker och liknande organ. *Den andra gruppen* omfattar placeringar hos eller garanterade av svenska kreditinstitut m. m., utländska kommuner eller motsvarande, utländska banker och internationella utvecklingsbanker. *Den tredje gruppen* omfattar placeringar med säkerhet i bostadsfastighet och *den fjärde gruppen* övriga placeringar.

Vid beräkningen av kapitalkravet får placeringar utan kreditrisk, liksom fordringar inom en koncern och fordringar som har garanterats av ett företag inom koncernen, undantas. Placeringarna inom övriga grupper skall tas upp med 20, 50 respektive 100 procent av sitt värde. Grupperingen innebär i praktiken krav på kapitaltäckning med 0, 1,6, 4 respektive 8 procent.

Arbetsgruppens förslag: Skiljer sig från mitt förslag genom att arbetsgruppen föreslagit att placeringar med särskilt hög kreditrisk skall behandlas som en särskild grupp som tas upp till 300 procent av sitt värde. Arbetsgruppen har inte föreslagit något undantag för fordringar som har garanterats av ett företag inom samma koncern.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser har kritiserat att gruppen med avsteg från Baselkommitténs regler föreslagit att bland annat aktier och andelar som utgör handelslager m. m. skall särbehandlas som utgörande särskilt hög kreditrisk. Kritik har även riktats mot att fordringar på och garantier utställda av försäkringsbolag i riskbedömningshänseende inte jämföras med fordringar på och garantier utställda av bank. Ett flertal remissinstanser har även uttalat att det mot bakgrund av historiska förhållanden saknas skäl att bedöma engagemang med säkerhet i jordbruksfastighet som hög kreditrisk som kräver kapitaltäckning med 8 procent. Motsvarande kritik har framförts av *Finansbolagens Förening* beträffande leasingtillgångar. Flera remissinstanser har även pekat på att undantaget för fordran inom en koncern på motsvarande sätt bör gälla garanterad fordran.

Skälen för mitt förslag: Den föreslagna riskklassificeringen innebär sammantaget ökade kapitalkrav. Skärpningen hänför sig framför allt till att fordringar på banker och andra kreditinstitut, liksom innehav av obligationer utgivna av sådana institut, inte skall vara undantagna vid beräkning av kapitalkravet och till att krediter mot pantsäkerhet i fast egendom eller tomträtt inte skall reducera eller, såvitt avser bostadsfastigheter, endast i mindre mån reducera kapitalkravet. Den samlade effekten av förslaget är att kapitalkravet för svenska kreditinstitut bestäms till en internationellt godtagbar miniminivå. Eventuella övriga effekter av det ökade kapitalkravet bör ställas i relation till detta.

Baselkommitténs riskklassificering innebär bl. a. att en åtskillnad görs mellan fordringar på stater, kommuner m. fl. inom respektive utanför OECD-området. Som OECD-land räknas, förutom länder som är anslutna till OECD, även länder som åtagit sig vissa förpliktelser gentemot Internationella Valutafonden enligt dess General Arrangements to Borrow. Det är enligt min mening inte lämpligt att i lag definiera de länder som härvid avses. I stället bör det ankomma på regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen att med de kriterier som anges i Baselkommitténs regler, alltså en uppdelning mellan länder inom respektive utanför OECD m. m., ange de länder som skall föranleda reducerat kapitalkrav.

Det kan onekligen anföras skäl för att särbehandla de särskilt höga kreditrisker som är förbundna med aktier m. m. på det sätt arbetsgruppen föreslagit. För de flesta instituten är de placeringar det här är fråga om emellertid relativt sett inte särskilt betydande i förhållande till placeringarna som helhet. Säkerhetsaspekten kan därför inte uppväga de nackdelar från bl. a. konkurrenssynpunkt som det innebär att i denna riktning markant avvika från minimireglerna i Baselrapporten och inom EG.

Det jag nu har sagt gäller visserligen inte fondkommissionsbolagen, för vilka aktier utgör en stor andel av placeringarna. Som framgått tidigare är

det emellertid genom värdepappersmarknadskommitténs arbete och det planerade EG-direktivet om kapitaltäckning för fondkommissionärer osäkert vilka kapitaltäckningsregler som på sikt skall gälla för dessa bolag. Jag finner inte skäl att nu införa en särskild riskgrupp enbart för fondkommissionsbolagens del. Jag delar alltså remissinstansernas uppfattning att denna särskilda grupp av placeringar inte bör tas med. Det kan bli anledning att återkomma till frågan för bankernas del, om dessa — som kreditmarknadskommittén föreslagit — får större möjligheter att förvärva aktier.

Beträffande gruppindelningen av fordringar på och garantier utställda av försäkringsbolag förhåller det sig så att det finns försäkringsbolag i Sverige och utomlands som i förevarande hänseende väl låter sig jämföras med bank eller annat kreditinstitut. Den verksamhet kreditförsäkringsbolagen bedriver är i motsvarande delar mycket lik den verksamhet som förekommer i bank. Kreditförsäkringsbolagen står under motsvarande tillsyn som bankerna och har en god soliditet. Emellertid har ett sådant synsätt inte vunnit insteg i Baselskommittén och inte heller inom EG, och det är enligt min mening inte möjligt för Sverige att på sikt ha regler som i viktiga avseenden avviker från vad som gäller internationellt. Emellertid har i samband med de föreslagna EG-reglerna uttalats att det kommer att göras undersökningar för att utröna om direktivet i dess helhet medför påtagliga störningar i konkurrensen mellan kreditinstitut och försäkringsbolag och om det är påkallat med åtgärder för att komma till rätta med sådana störningar. Med tanke på den stora skillnad i kapitaltäckning som enligt förslaget föreligger mellan fordringar mot bank och försäkringsföretag anser jag att förslaget i den delen inte bör sättas i kraft innan det blir klarlagt vad EG:s slutliga ställningstagande blir. I ett övergångsskede bör därför gälla att värdehandlingar och andra fordringar, för vilka ett försäkringsföretag svarar, hänförs till samma riskgrupp som beträffande bank.

Vad angår indelningen av engagemang med säkerhet i jordbruksfastigheter och leasingtillgångar vill jag säga följande. Med den ökande och snabba internationaliseringen på alla områden har inhemska historiska förhållanden förlorat i tyngd som argument för att avvika från internationella överenskommelser som syftar till att möta förhållanden i framtiden. I ett framåtblickande perspektiv kan jag inte finna några principiella betänkligheter mot att alla placeringar med anknytning till näringsverksamhet som huvudregel kräver en kapitaltäckning på 8 procent. Det kan visserligen förefalla märkligt att jämställa krediter med pantsäkerhet i jordbruksfastighet med blancokrediter. Det som sker är emellertid endast att inom åttaprocentgruppen samlas alla placeringar som inte är kvalificerade för ett undantag från huvudregeln, och som jag framhållit tidigare kan förlustriskerna för krediter med säkerhet i jordbruksfastighet komma att öka även i Sverige. Sammanfattningsvis finner jag inte skäl att frångå den internationella enighet som uppnåtts beträffande riskbedömningen av de placeringar det nu är fråga om.

Som framgått tidigare har några remissinstanser hävdat att en fordran som har garanterats av ett företag inom samma koncern inte bör kräva någon kapitaltäckning hos det företag som har fordran. Detta är enligt min mening riktigt, och synpunkten har därför beaktats i mitt förslag.

Mitt förslag: Regler om konsoliderad kapitaltäckning skall gälla för koncerner som omfattar banker, kreditaktiebolag, finansbolag och fondkommissionsbolag och tillämpas i fråga om företag inom en och samma koncern. Koncernens konsoliderade kapitalbas och samlade placeringar skall beräknas med tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) och 4 kap. 11 § bankrörelselagen gäller för upprättande av koncernbalansräkning. Den konsoliderade kapitalbasen skall omfatta redovisade minoritetsandelar. Redovisad goodwill skall avräknas från primärt kapital. Avräkningsregeln skall, i fråga om tillskott i företag som inte ingår i koncernen, tillämpas i fråga om koncernens kapitalbas. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen skall kunna besluta att företag som enligt huvudregeln inte omfattas av den konsoliderade kapitaltäckningen i vissa fall skall göra det.

Arbetsgruppens förslag: Överensstämmer i sak med mitt förslag.

Remissinstanserna: *Svenska Bankföreningen* har kritiserat att gruppens förslag, med avvikelser från Baselkommitténs regler, innebär att kapitalkravet läggs på koncernen som helhet och dessutom på företagen i koncernen var för sig. Bankföreningen föreslår som alternativ att, förutom koncernen som sådan, endast bank i koncernen skall behöva uppfylla kapitalkravet. Ett annat alternativ är enligt föreningen att det införs en möjlighet att lämna dispens från kapitalkravet för något företag i koncernen. *Svenska sparbanksföreningen* har hemställt att undantag från reglerna om konsoliderad kapitaltäckning görs, i de fall där bank för att tillgodogöra sig den värdemässiga skillnaden mellan marknadsvärdet alternativt högsta skattemässiga värdet och bokfört värde på det egna fastighetsbeståndet har sålt detta till ett helägt dotterbolag. Föreningen har anført att den därigenom uppnådda förstärkande effekten på det bundna egna kapitalet nu går förlorad genom att internvinster elimineras vid konsoliderad kapitaltäckning.

Skälen för mitt förslag: Kravet på konsoliderad kapitaltäckning ligger i linje med den internationella utvecklingen och innebär en avsevärt mer realistisk beräkningsmetod än nuvarande regler om t.ex. avräkning av tillskjutet kapital från kapitalbasen. Ett sådant system är lätt att genomföra såväl lagtekniskt som i den praktiska tillämpningen. Innebörden av konsolideringsförfarandet är att ett kapitalkrav kommer att beräknas för hela koncernen, inklusive dotterföretag som inte bedriver finansieringsverksamhet. I fråga om Stadshypotek och Landshypotek innebär de föreslagna reglerna en koncernmässig syn på kassan/banken och föreningarna.

Reglerna om konsoliderad kapitaltäckning bör gälla endast beträffande dotterföretag, dvs. företag som ingår i samma koncern som kreditinstitutet i fråga. Tillskott i andra företag skall i stället som regel avräknas från institutets kapitalbas. En konsoliderad beräkning med tillämpning av koncernbalansräkningen innebär att kapitalkrav kommer att beräknas på det

sammanlagda värdet av dotterföretagets placeringar utan hänsynstagande till att företaget inte är helägt av moderföretaget. För att ett rättvist kapitalkrav skall kunna beräknas måste därför som konsoliderad kapitalbas räknas hela kapitalbasen enligt koncernbalansräkningen utan avdrag för minoritetsandelar.

Det saknas anledning att ställa olika kapitalkrav för samma verksamhet beroende på om kreditinstitutet väljer att driva denna som en integrerad del av rörelsen eller att låta driva den i ett särskilt dotterföretag. En sådan åtskillnad kan få en styrande effekt, som inte är företagsekonomiskt be-
tingad, på koncernens organisation och överensstämmen därför inte med den grundläggande principen att kapitaltäckningsreglerna skall vara neu-
trala i förhållande till valet av organisationsform. Genom att låta konsoli-
deringsförfarandet omfatta koncernen i dess helhet förhindras också att ett
kreditinstitut utnyttjar möjligheten att öka kapitalbasen genom att tillgo-
dogöra sig internvinster som uppkommer vid försäljning av egendom till
dotterföretag. Det förhållandet att kreditinstitut redan tillgodogjort sig
sådana internvinster men nu inte längre kan göra det, föranleder enligt
min mening inga särskilda åtgärder i form av undantagsbestämmelser eller
liknande.

Med det här föreslagna kapitaltäckningsförfarandet blir den särskilda
avräkningsregeln i 2 kap. 9 § femte stycket bankrörelselagen, som avser
aktier i banks fastighetsförvaltande bolag, onödig och kan avskaffas. Vida-
re bör den särskilda regeln om kapitalkrav i en bankkoncern där moderbo-
laget inte är en bank (1 kap. 5 § andra stycket bankaktiebolagslagen)
upphävas.

Baselkommitténs regler förutsätter att kapitaltäckning skall ske på kon-
soliderad basis. De inom EG föreslagna kapitaltäckningsreglerna är avsed-
da att i förhållande till dotterbolag tillämpas på konsoliderad basis med
möjlighet för tillsynsmyndigheterna att kontrollera att kapitalallokeringen
inom koncernen är tillfredsställande. Såväl de svenska reglerna som regler-
na inom EG syftar till en möjlighet att kontrollera att inte något eller några
institut inom en koncern underkapitaliseras till men för konkurrensförut-
sättningarna och stabiliteten på finansmarknaden. Enligt min mening
uppnås detta syfte på det för svenskt vidkommande lämpligaste och säk-
raste sättet genom att kapitalkravet i princip även skall uppfyllas av varje
enskilt kreditinstitut inom en koncern. Som tidigare framgått föreslår jag
vissa undantag bl. a. för fordringar mellan företag inom en koncern. Inne-
börden av dessa undantag är att det kapitalkrav som kommer att ställas på
ett enskilt företag motsvarar företagets placeringar och andra åtaganden
utanför koncernen.

8.7 Konsekvensfrågor

Kapitalbehov och struktureffekter

En höjning av kapitalkravet innebär för kreditinstitutens del att förhållan-
det mellan kapitalbasen och placeringarna måste förändras. Detta kan ske
antingen genom att kapitalbasen breddas, genom att placeringarna reduce-

ras eller genom en kombination av de båda möjligheterna. Ett institut som vill behålla sina placeringar måste alltså vidga sin kapitalbas. Nytt riskkapital, som kan genereras i företaget eller anskaffas utifrån, kräver marknadsmässig avkastning.

De höjda kapitalkraven är främst en följd av att kapitaltäckningen för lån till kreditinstitut höjs från inget krav alls till 1,6 procent och för lån mot säkerhet av inteckning i bostads- och jordbruksfastighet från drygt 1 till 4 respektive 8 procent. De angivna procenttalen för nu gällande regler syftar på banker men gäller även för de fastighetsfinansierande instituten, eftersom deras regler för upplåning i stort sett kan sägas motsvara bankernas kapitaltäckningskrav. Kapitalsituationen för de olika kreditinstituten vid en tillämpning av de regler kapitaltäckningsgruppen föreslagit framgår av sammanställningen i avsnitt 6.

Totalt sett redovisar instituten vid utgången av år 1988 ett visst kapitalöverskott även med de höjda kapitalkraven. Inom varje grupp av institut uppvisar dock åtskilliga företag större eller mindre underskott. En översiktlig bild visar att affärsbankerna har betydande överskott, spar- och föreningsbankerna ett begränsat överskott, samtliga bostadsinstitut underskott samt finansbolagen och fondkommissionsbolagen ett visst överskott. Det är av flera skäl svårt att bedöma det totala behovet av kapital. Inom bankkoncernerna redovisar i flera fall moderbankerna stora överskott av kapital som helt eller delvis kompenserar underskotten i tillhörande bostadsinstitut. För finansbolagskoncernerna, vilka dock till stor del ingår i bankkoncernerna, är kapitaltäckningen otillräcklig och situationen sämre än för de enskilda finansbolagen.

I de olika institutgrupperna som helhet kan utrymmet för att öka det supplementära kapitalet sägas vara mer än tillräckligt för att kapitalkraven skall kunna uppfyllas. Utrymmet är i stort sett det dubbla mot behovet. I enskilda fall är emellertid detta inte tillräckligt utan det fordras även en ökning av det primära kapitalet. Underskotten är störst i mellanhandsinstituten där placeringsvolymen till övervägande del består av fastighetslån inom främst jordbruks- och bostadsområdet.

Det verkliga kapitalbehovet måste beräknas med utgångspunkt i den situation varje enskild koncern befinner sig i och inte från gruppen som helhet. Så skulle t. ex. de samlade underskotten, enligt den rapport som låg till grund för redovisningen i avsnitt 6, i bankkoncernerna kunna täckas med förlagslån i storleksordningen tre miljarder kronor. Som jämförelse kan nämnas att samtliga affärsbankers förlagslån under år 1988 ökade med ca sju miljarder kronor. Koncerner med betydande kapitalöverskott kan genom omfördelning av kapitalet jämna ut dotterbolagens under- respektive överskott.

Bedömningen av den framtida kapitalsituationen bör emellertid göras mot bakgrund av ett par viktiga förhållanden. Kapitalkravet på 8 procent skall enligt Baselreglerna inte gälla förrän vid utgången av år 1992. Till detta skall läggas att den föreslagna avskattningen av värderegleringsreserverna avsevärt kommer att stärka institutens kapitalbas. Uppskattningsvis skulle det primära kapitalet för bankerna öka i storleksordningen tio miljarder kronor jämfört med de siffror som redovisas i avsnitt 6.

Bilden är visserligen inte entydig men i stort framstår inte kapitalsituationen som särskilt problematisk. Även sparbankernas situation får bedömas vara något bättre än som tidigare har befarats.

Strängare kapitaltäckningskrav kommer, liksom den pågående förnyelsen av hela den finansiella lagstiftningen, att leda till strukturella förändringar. De fastighetsfinansierande institutens verksamhet rymmer exempelvis stordriftsfördelar som kan förutses öka i betydelse. Valutareglernas avskaffande innebär också att de internationella kapitalmarknaderna öppnats för i första hand dessa institut, vilket innebär tillgång till konkurrenskraftig obligationsupplåning och goda möjligheter att förbättra marginalerna. Efter halvårsskiftet 1989 har följdriktigt upplåningen utomlands haft en betydande omfattning. Man kan räkna med att fastighetsfinansiering alltmer kommer att få en global karaktär främst i fråga om upplåningen.

En förutsättning för att kunna utnyttja utlandsmarknaderna på bästa villkor är att kapitalbasen håller en hög kvalitet. Det kan förutses att placernarnas bedömningar i framtiden kommer att grundas på bl. a. om kapitaltäckningen når upp till internationell standard. Försök att hålla lindrigare kapitalkrav kan under dessa förutsättningar visa sig kostbart på finansieringssidan och slutligen motverka syftet att uppnå konkurrensfördelar.

Stränga kapitaltäckningsregler kan ge upphov till försök att undvika eller mildra effekterna av reglerna. Höjda kapitalkrav leder i princip till att alla slag av kreditgivning med kreditinstitut som mellanhand blir relativt sett oförmånligare jämfört med om kreditgivningen kan ske direkt mellan placerare och låntagare. Skulle en sådan direktförmedling vinna större omfattning är det sannolikt en olycklig utveckling från samhällsekonomisk utgångspunkt. Regler, som motverkar fördelarna av en väl utbyggd kreditmarknad som redskap för samhällets kapitalfördelning, bör naturligtvis så långt som möjligt undvikas. I remissvaren pekas på olika vägar att undgå de höjda kapitalkraven. Företagen kan finansiera fastighetsinvesteringar genom egen obligationsutgivning. Kreditinstituten kan välja att sälja sina fastighetslån till specialinrättade institut som inte klassas som finansinstitut och således inte har kapitaltäckningskrav, s. k. "mortgage-backed securities". En annan utväg som nämnts skulle vara att sälja vissa tillgångar till andra institut och på så sätt minska de egna kapitalkraven. Den senare metoden bör dock inte minska kapitalkraven totalt sett och kan knappast komma att få någon större omfattning. Möjligheterna att t. ex. försäkringsbolag och AP-fonden, vilka inte har motsvarande kapitalkrav, ökar sin direktutlåning har också påpekats.

Det kan inte uteslutas att de nämnda konstruktionerna kommer att aktualiseras. En första förutsättning för att begränsa förekomsten av konstruktioner som strider mot syftet med kapitaltäckningsreglerna är att dessa regler ges en så heltäckande utformning som möjligt. En annan är att vunna erfarenheter leder till en anpassning av lagstiftningen för att motverka osunda marknadsförhållanden. Det är i dag inte möjligt att förutse vilken omfattning dessa företeelser kommer att få. Det är därför särskilt viktigt att noga följa utvecklingen.

Av mer närliggande intresse är frågan hur kreditinstituten på kortare sikt kommer att möta stigande finansieringskostnader. En ökad förräntning måste skapas genom höjda intäkter, t. ex. högre räntor, eller minskade kostnader. Lägre lönsamhet kanske också måste accepteras. På vilket sätt de enskilda instituten väljer att kompensera sig beror på vilken situation varje institut befinner sig i. Ytterst beror valet av konkurrensen på marknaden.

Konkurrensläget, där den internationella integreringen av marknaderna också ingår i bilden, torde alltså bli avgörande för hur stora räntehöjningar som generellt kan drivas igenom. För de fastighetsfinansierande instituten gäller att deras utlåning löper med bunden ränta, numera vanligen högst fem år. Marginalförbättringar i form av höjda räntor kan således inte genomföras annat än successivt. I den mån det är marknadsmässigt möjligt kan räntan höjas på nyutlåningen och på den del av den gamla lånestocken som konverteras. Förutsatt att instituten kompenserar sig genom höjningar av räntan anger instituten själva, med utgångspunkt i kapitaltäckningsgruppens förslag, starkt varierande räntehöjningsbehov om kapitalkravet i dag tillämpades fullt ut. För nyutlåningen anges behovet av räntehöjningar ligga i intervallet ett par tiondels procent till över en procent.

Angående möjligheten av framtida räntehöjningar vill jag peka på ett par förhållanden. Utgångsläget vad gäller kapitalsituation, placeringsstruktur och strategier för kapitalanskaffning varierar helt naturligt mellan de olika kreditinstituten, liksom möjligheterna till rationalisering. De högre kapitalkraven innebär att institutens finansieringskostnader stiger genom den högre andel finansiering med primärt och supplementärt kapital som fordras för vissa placeringar. Om denna andel stiger från drygt 1 till 4 procent, som är fallet för bostadskrediter, innebär det att ytterligare tre procent av utlåningen måste finansieras med kapital som är dyrare än obligationsupplåning. Kostnaden för detta kapital beror på dess sammansättning, t. ex. fördelningen mellan aktiekapital och förlagslån. En genomsnittlig merkostnad i storleksordningen 5 procent skulle motsvara en räntehöjning på ca 0,15 procent, förutsatt att kostnadsökningen helt övervältas på låntagarna. En motsvarande beräkning för jordbrukskrediter ger i princip den dubbla ränteeffekten.

Dessa beräkningar visar på vissa tänkbara räntehöjningar. Flera omständigheter talar emellertid för att eventuella ränteeffekter blir starkt begränsade. Kapitalbasens storlek och sammansättning kommer som nämnts att påverkas positivt av den föreslagna avskattningen av värderegleringsreserverna. Vidare innebär den treåriga övergångstiden och övriga övergångsregler möjlighet till en gradvis anpassning som ger valfrihet för de enskilda instituten och som bör begränsa störningarna på marknaden. Det är samtidigt viktigt att komma ihåg att svenska kreditinstitut blir alltmer beroende av utlandsmarknaderna för sin upplåning. Med internationellt sett otillräcklig kapitaltäckning blir det svårt att konkurrera om den billigaste upplåningen och därmed att hålla nere utlåningsräntorna.

Jag vill också påminna om att en fortsatt hård konkurrens utgör den effektivaste bromsen mot att ökade kostnader förs över på kunderna i form av högre räntor.

Slutligen vill jag betona att högre kapitalkrav är uttryck för ökade risker och ökad riskmedvetenhet. Kostnaderna för en stärkt konsolidering måste bl. a. betalas av dem som utnyttjar marknadens tjänster.

Beträffande effekterna på statens budget vill jag säga följande. För lån till bostäder inom ramen för det statliga räntebidragssystemet är det höjningar av marknadsräntorna på bostadsobligationer som leder till ökningsar av räntebidragen. Det är således via institutens upplåningsräntor som räntebidragstaket påverkas. Redan av den anledningen kan jag inte nu göra någon bedömning av om eller på vilket sätt högre kapitalkrav kan komma att påverka budgetutgifterna. Bostadsfinansieringssystemets framtida utformning är därtill föremål för en genomgripande översyn.

Angående eventuella räntehöjningar på jordbrukskrediter finns det inga direkta kopplingar till statsbudgeten. Ökade kapitalkostnader kan däremot tas upp i samband med de årliga prisöverläggningarna.

Kapitaltäckningsreformen kommer under de närmaste åren att föranleda analyser av och ställningstaganden till kreditinstitutens kapital situation och framtida kapitalanskaffning. Genom sitt ägaransvar i olika institut måste staten medverka till att finna lösningar som bl. a. kan leda till krav på statliga kapitaltillskott. Omfattningen av dem blir emellertid beroende av vilka ägarmässiga och organisatoriska lösningar som kommer att aktualiseras. Det är inte möjligt att nu göra några närmare bedömningar av dessa olika frågor eller de därmed förknippade budgeteffekterna.

8.8 Ikraftträdande m. m.

Mitt förslag: Reformen skall träda i kraft den 1 januari 1990. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen skall intill utgången av år 1992 kunna föreskriva lägre kapitalkrav än vad som anges i lagen. Förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande får i närmare angiven ordning inräknas i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden understiger fem år.

Arbetsgruppens förslag: Skiljer sig från mitt förslag genom att gruppen föreslagit en möjlighet att övergångsvis i kapitalbasen få inräkna garantiförbindelser m. m.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser har förordat att ikraftträdandet av reformen skjuts fram till den 1 januari 1991. Några remissinstanser har hävdat att garantiförbindelser m. m. övergångsvis bör få inräknas i kapitalbasen.

Skälen för mitt förslag: I Baselkommitténs regler anges att kapitalkravet för de internationellt verksamma bankerna skall uppgå till minst 8 procent vid utgången av år 1992. Kravet skall därvid beräknas på koncernbasis.

Det förutsätts att bankerna successivt stärker sin kapitaltäckning under perioden fram till slutet av år 1992. Vid utgången av år 1990 skall en kapitaltäckning på 7,25 procent ha uppnåtts. Beträffande kapitalbasens sammansättning medges under övergångstiden smärre avvikelser från de regler som slutligen skall gälla.

EG:s direktiv om kapitalbas och kapitaltäckning överensstämmer i allt väsentligt med Baselkommitténs regler. Det nya regelsystemet skall vara infört i medlemsländerna senast den 1 januari 1991. Någon kontrollstation vid utgången av år 1990 föreskrivs sålunda inte. Fram till utgången av år 1992, då kapitalkravet är 8 procent, skall minimikravet vara att kapitaltäckningsgraden aldrig får gå ner från uppnådd nivå. Några länder har på ett par områden medgett en utsträckt övergångstid. För Danmark, Förbundsrepubliken Tyskland och Grekland gäller att lån mot säkerhet i kontors- och affärsfastighet i respektive land, upp till 60 procent av ett uppskattat värde, fram till utgången av år 1995 får tas upp till 50 procent i stället för 100 procent av sitt värde. För Belgien gäller att s. k. public credit institutions fram till utgången av år 1994 får inräkna statliga garantiförbindelser i kapitalbasen. De länder inom EG som omfattas av Baselkommitténs regler har dock förklarat att de kommer att tillämpa Baselreglerna på internationellt verksamma banker i de fall då dessa är strängare än EG-reglerna.

För svensk del vill jag anföra följande beträffande övergången till det nya systemet. Sverige ligger vid en internationell jämförelse väl framme vad gäller den allmänna synen på och tillämpningen av kapitaltäckningsregler. Företrädare för svenska myndigheter har medverkat vid utarbetandet av Baselöverenskommelsen. Traditionellt har vi haft högt ställda krav på kreditinstitutens soliditet. Kapitalsituationen är, i ett internationellt perspektiv, relativt god. Sverige deltar aktivt i den pågående internationaliseringen av finansmarknaderna. Sammantaget talar detta enligt min mening med styrka för att det internationellt baserade systemet för kapitaltäckning införs i Sverige under den föreslagna perioden.

I syfte att ge kreditinstituten en så god framförhållning i sin planering som möjligt, bör de nya reglerna alltså gälla från och med den 1 januari 1990. Tillämpningen av reglerna bör därvid fram till utgången av år 1992 följa de riktlinjer som anges i Baselöverenskommelsen. Det innebär att bankerna på koncernnivå skall ha uppnått en kapitaltäckning på 7,25 procent vid utgången av år 1990. Det måste också antas ligga i bankernas eget intresse att kunna visa upp en kapitaltäckning som är internationellt konkurrenskraftig. I övrigt skall grundprincipen enligt min mening vara att samtliga kreditinstitut under överinseende av bankinspektionen successivt skall bygga upp sin kapitaltäckning till minst 8 procent vid utgången av år 1992.

Denna ordning innebär inte att Sverige kommer att tillämpa striktare kapitalkrav tidigare än generellt inom EG. EG-direktivens ändamål är att utgöra en minsta gemensam nämnare för samtliga kreditinstitut i samtliga medlemsländer. Flera länder med högt utvecklade finansiella marknader kan väntas införa de nya reglerna väl i takt med de hållpunkter Baselkommittén lagt fast.

Några remissinstanser har förordat en längre övergångstid för anpassningen av kapitalkraven för lån mot säkerhet i bostads- och jordbruksfastigheter. Som skäl har bl. a. anförts att lånen i huvudsak löper med fast ränta och att instituten därför är förhindrade att höja marginalerna på sina totala placeringar i den takt som skulle behöva ske. Som jag sagt tidigare är jag medveten om att de fastighetsfinansierande instituten möter en kraftig skärpning av kapitalkravet. Generellt får dock en övergångstid på tre år anses ge rimliga möjligheter att göra nödvändiga anpassningar i olika avseenden. Det finns starka skäl att inta en restriktiv hållning i fråga om att medge en förlängd övergångstid. Dels kan olika avsteg väntas bli kritiskt granskade vid den fortsatta internationella översynen av kapitaltäckningsreglerna, dels är det svårt att undvika att orättvisor uppkommer mellan olika institutgrupper.

Några länder inom EG har medgett en förlängd övergångsperiod avseende krediter mot säkerhet i kontors- och affärsfastigheter. Det har motiverats av de system för fastighetslångivning som dessa länder sedan länge använt sig av. Enligt min mening kan det inte anföras tillräckliga skäl för att i Sverige tillämpa en motsvarande övergångsregel. Det bör noteras att regeln endast gäller för fastigheter belägna i de aktuella länderna. Svenska kreditinstitut kan knappast återopa allvarigare konkurrensnackdelar än de som övergångsvis drabbar kreditinstitut i de övriga EG-länderna.

Den mjuka utformning av övergångsreglerna som generellt föreslås gälla för andra kreditinstitut än bankerna anser jag ge utrymme för tillräcklig flexibilitet för att olika effekter av omställningen skall kunna bemästras.

Inte heller är jag beredd att föreslå att – som arbetsgruppen förordat – statliga garantiförbindelser skall få inräknas i kapitalbasen under någon övergångsperiod. Som jag tidigare berört föreslår jag däremot en speciell övergångstid av ett år när det gäller fordringar mot eller garanterade av försäkringsbolag (avsnitt 8.5.2).

9 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom finansdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
2. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),
3. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
4. lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620),
5. lag om ändring i lagen (1963:76) om kreditaktiebolag,
6. lag om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar,
7. lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar,
8. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979:748),
9. lag om ändring i lagen (1980:1079) om svenska skeppshypotekskassan,
10. lag om ändring i finansbolagslagen (1988:606).

Samråd har skett med chefen för industridepartementet beträffande lagförslag 9.

10 Specialmotivering

10.1 Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

2 kap.

9 §

I paragrafen har införts det nya begreppet kapitalbas. I bestämmelsen föreskrivs att kapitalbasen *vid varje tidpunkt* skall motsvara lägst 8 procent av placeringarnas värde. Preciseringsen avser att göra klart att kapitalkravet i princip är undantagslöst. Liksom enligt gällande rätt beräknas kapitaltäckningen gemensamt för en central föreningsbank och till den anslutna lokala föreningsbanker.

9 a §

I *första stycket* lämnas en beskrivning av kapitalbasens sammansättning. Där anges även att primärt kapital minst skall utgöra hälften av kapitalbasen.

Primärt kapital definieras i *andra stycket*. Detta utgörs av *dels* eget kapital i bankaktiebolag, reservfond och uppskrivningsfond i sparbank samt, med undantag för förlagsinsatser, eget kapital i central föreningsbank, *dels* sjuttio procent av vissa angivna värderegleringsreserver, *dels* reserver och tillskott som efter särskilt medgivande i varje enskilt fall såsom likställt med primärt kapital får inräknas i kapitalbasen.

En nyhet beträffande värderegleringsreserverna är att även reserver för aktier får tillgodoräknas i kapitalbasen. En annan nyhet är att reserverna för aktier, obligationer och utländska valutor inte får tas upp högre än till skillnaden mellan nettobokföringsvärdet och det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet. Härigenom uppnår man att endast reservens verkliga värde tas upp, när marknadsvärdet har sjunkit under bruttobokföringsvärdet.

Genom att även andra reserver och tillskott än som nämns tidigare i lagtexten efter särskilt beslut skall kunna ingå i kapitalbasen skapas en större flexibilitet; nya slag av finansiella instrument kan snabbt utnyttjas utan att lagstiftningsåtgärder först behöver vidtas. Regeringen (eller bankinspektionen) bör dock inte godkänna andra tillskott än sådana som uppfyller Baselkommitténs krav på primärt kapital. Kännetecknande för ett sådant tillskott är bl. a. att det

- är kontant betalt,
- har upptagits utan säkerhet,
- har i princip obegränsad löptid.

- är ouppsägbart från placerarens sida och inte får återbetalas utan tillstånd av tillsynsmyndigheten,
- inte löper med någon garanterad avkastning,
- har efterställd betalningsrätt,
- kan tas i anspråk för förlusttäckning under löpande verksamhet, dvs. utan att banken behöver träda i likvidation.

Supplementärt kapital definieras i *tredje stycket*. Därmed avses *dels* nominellt värde av förlagsandelsbevis, förlagsbevis och andra skuldförbindelser med efterställd betalningsrätt, *dels* reserver och tillskott som efter särskilt medgivande i varje enskilt fall får inräknas i kapitalbasen. Den förstnämnda delen av supplementärt kapital får uppgå högst till ett belopp som motsvarar 50 procent av det primära kapitalet.

Förlagslån får inräknas i kapitalbasen endast om lånet har en ursprunglig löptid av minst fem år. För lån vars återstående löptid understiger fem år föreskrivs vidare att värdet skall på visst sätt reduceras. Beträffande förlagsandelsbevisen torde reduktion i praktiken bli aktuell först sedan de sagts upp till betalning.

De tillskott som efter särskilt medgivande får inräknas i kapitalbasen bör utgöra sådant kapital som uppfyller de av Baselkommittén fastställda kraven på supplementärt kapital. Ett sådant tillskott bör i princip uppfylla samma krav som ett tillskott som skall ingå i det primära kapitalet utom såtillvida att instrumentet kan vara räntebärande. I så fall skall emellertid villkoren vara sådana, att räntebetalningen kan skjutas upp om bankens resultat för visst eller vissa år inte medger räntebetalning.

Sådana tillskott förekommer för närvarande inte bland bankerna. De förekommer däremot hos vissa finansbolag och kreditaktiebolag.

Fjärde stycket föreskriver liksom nu gällande 2 kap. 9 § *fjärde stycket* bankrörelselagen att avräkning skall ske med det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till företag som driver någon form av bankverksamhet. Med sådant företag avses i första hand svenska banker, finansbolag, fondkommissionsbolag, kreditaktiebolag och hypoteksinstitut men även motsvarande utländska företag. Någon avräkning skall dock inte göras för tillskott i företag som omfattas av reglerna om konsoliderad kapitaltäckning och inte heller för vissa smärre tillskott som inte kan anses föranleda något ansvar för företaget. Sistnämnda tillskott kommer i stället att kräva kapitaltäckning för sitt bokförda värde.

Gränsen för sådana tillskott som inte skall avräknas har bestämts till 5 procent av företagets egna kapital eller motsvarande (jfr 2 kap. 11 § i nu gällande lydelse). I fråga om svenska institut betyder det att jämförelsen görs med det egna kapitalet i bankaktiebolag, föreningsbanker, finansbolag, fondkommissionsbolag och kreditaktiebolag, med de egna fonderna i sparbank och med de egna fonderna i hypoteksinstitut (reservfond, kapitaltäckningsfond och säkerhetsfond). I fråga om utländska företag får beräkningen anpassas till de regler som gäller i det landet.

I ett fall skall dock avräkning göras även för små tillskott, nämligen om summan av sådana tillskott uppgår till mer än 10 procent av bankens eget kapital respektive egna fonder. Som framgår görs jämförelsen i fråga om sparbanker med bankens egna fonder, trots att grundfond och garantifond

normalt inte ingår i kapitalbasen. Med tanke på att de två nämnda fonderna har så liten praktisk betydelse, har det ansetts att det enklare uttrycket egna fonder kan användas i stället för reservfond och uppskrivningsfond. – Om summan av sådana tillskott uppgår till mer än 10 procent av det egna kapitalet eller de egna fonderna, skall hela summan räknas av från kapitalbasen, således inte bara den del som överskjuter 10 procent.

10 §

Den i *första stycket* gjorda gruppindelningen och den riskvägning som följer av andra och tredje styckena överensstämmer i allt väsentligt med den av Basalkommittén antagna riskklassificeringen. Som framgått av den allmänna motiveringen har det ansetts olämpligt att i lagen räkna upp de stater m. fl. som skall föranleda reducerat kapitalkrav. Gruppindelningen förutsätter i stället att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift anger vilka stater och andra rättssubjekt som skall föranleda reducerad kapitaltäckning. Föreskriften bör ansluta sig till den av Basalkommittén gjorda indelningen.

Enligt den av Basalkommittén antagna riskklassificeringen skall fordringar för vilka pantförskrivits bl. a. kontanta medel inte föranleda någon kapitaltäckning. Någon uttrycklig regel av det innehållet har inte tagits med i den nu föreslagna gruppindelningen. Att en fordran, för vilken säkerheten utgörs av ett tillgodohavande i bank eller liknande i samma institut, inte skall fordra någon kapitaltäckning får emellertid anses följa av bestämmelserna i A 5 jämfört med A 1.

I förhållande till kapitaltäckningsgruppens förslag har hänvisningen i A 5 justerats i enlighet med Basalkommitténs regler till att endast avse de fall där säkerheten, förutom de tillgångar som anges i A 1, utgörs av värdehandling för vilken staten svarar.

I grupp B 1 anges bl. a. svenskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Eftersom samtliga nu avsedda företag omfattas av de nya kapitaltäckningsbestämmelserna har det ansetts rimligt att fordringar för vilka sådana företag svarar behandlas lika. Om en bank ingår i en koncern, där moderföretaget inte är bank, gäller enligt bankaktiebolagslagen (1987:618) bankrörelselagens regler om bl. a. banks rörelse i tillämpliga delar för moderföretaget. Med hänsyn härtill bör även fordringar på sådana moderföretag hänföras till denna grupp. Fordringar för vilka allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen svarar har, liksom enligt gällande rätt, ansetts böra hänföras till samma kategori.

Med internationell utvecklingsbank under B 4 avses främst Världsbanken, Interamerikanska utvecklingsbanken, Asiatiska utvecklingsbanken, Afrikanska utvecklingsbanken och Europeiska investeringsbanken (IBRD, IADB, AsDB, AfDB och EIB). Emellertid bör även Nordiska investeringsbanken hänföras till denna kategori. Beträffande B 5 har gjorts motsvarande justering som i A 5 vilket innebär att hänvisningen uteslutande avser internationell utvecklingsbank.

Med bostadsfastighet i C 1 avses fastighet som huvudsakligen är avsedd för bostadsändamål. Fordringar för vilka säkerheten utgörs av panträtt i

sådan fastighet skall enligt bestämmelserna i andra stycket vid bestämmande av kapitalkravet tas upp till halva sitt bokförda värde om fordringen uppgår till ett belopp som motsvarar högst det uppskattade värde som banken bestämt efter särskild värdering av fastigheten. Fordringar som uppgår till högre belopp skall tas upp till hela sitt bokförda värde till den del fordringens belopp överstiger fastighetens uppskattade värde. Motsvarande skall gälla i fråga om tomträtt. Den i nu gällande rätt föreskrivna begränsningen till en viss kvotdel av fastighetens uppskattade värde har alltså utgått.

Enligt bestämmelserna i *andra stycket* undantas från kapitaltäckning bl. a. tillskott som skall avräknas enligt 9 a § fjärde stycket och tillskott som omfattas av bestämmelserna i 11 §. Av en banks innehav av aktier och andelar i företag som driver någon form av bankverksamhet skall alltså bara de innehav som motsvarar högst 5 procent av företagets egna kapital eller motsvarande tas upp till kapitaltäckning. Som tidigare nämnts är förutsättningen för detta dock att bankens samlade innehav av sådana aktier och andelar inte uppgår till mer än 10 procent av bankens eget kapital eller egna fonder.

I stycket föreskrivs vidare bl. a. att en fordran på ett företag som ingår i samma koncern som banken inte skall föranleda något kapitalkrav. Genom reglerna om konsoliderad kapitaltäckning tillgodoses att koncernen i dess helhet uppfyller kapitalkravet enligt 9 §, och det saknas anledning att föreskriva kapitaltäckning för interna fordringar inom koncernen. Det samma gäller för fordringar som banken har mot någon utomstående men som har garanterats av ett annat företag i koncernen. En sådan fordran kommer i stället att kräva kapitaltäckning hos det företag som har ställt ut garantin.

Vidare föreskrivs i samma stycke att kapitaltäckning inte heller skall gälla för fordringar som en sparbank och Sparbankernas Bank respektive en föreningsbank och Föreningsbankernas Bank har på varandra. Skälet till detta är att det inte ansetts rimligt att nämnda affärsbankers förvaltning av sparbankers respektive föreningsbankers överskottslikvider skall föranleda kapitaltäckning. Ett ytterligare skäl för att undanta Sparbankernas Banks och Föreningsbankernas Banks fordringar på sparbanker respektive föreningsbanker är att dessa affärsbanker utgör kanal för de lokala bankernas upplåning hos riksbanken. Om dessa fordringar inte undantogs från kapitaltäckning skulle den upplåning i riksbanken som görs för att tillgodose enskilda sparbankers och föreningsbankers medelsbehov belastas med kapitaltäckning på 1,6 procent hos Sparbankernas bank respektive Föreningsbankernas bank, vilket i sin tur skulle öka de lokala bankernas upplåningskostnader.

Värderingsreglerna i *fjärde stycket* överensstämmer i allt väsentligt med gällande rätt. I enlighet med vad som föreslås i 9 a § andra stycket B i fråga om värdering av bankens reserver för aktier, obligationer och utländska valutor skall dock dessa tillgångar värderas till marknadsvärdet om detta är lägre än bruttobokföringsvärdet.

I denna paragraf ges regler om konsoliderad kapitaltäckning, dvs. kapitaltäckning på koncernbasis. Reglerna ersätter inte de särskilda kapitaltäckningsregler som i 9, 9a och 10 §§ föreskrivs för banker, utan kapitalkravet för banken å ena sidan och koncernen å andra sidan skall beräknas i två skilda förfaranden. Detta kommer i *första stycket* till uttryck genom att vad som i 9 § föreskrivs om kapitalkrav skall tillämpas "även" på koncernen.

Enligt *andra stycket* skall koncernens samlade kapitalbas och koncernens placeringar beräknas med tillämpning av de regler som enligt 4 kap. 11 § bankrörelselagen gäller för upprättande av en koncerns balansräkning. Härigenom kommer kapitalkravet att beräknas på koncernens samlade placeringar. Å andra sidan skall den samlade kapitalbasen enligt *andra stycket* även omfatta i koncernredovisningen angivna minoritetsandelar.

I det fall som anges i *tredje stycket* måste beräkningen av kapitalkravet ske med tillämpning av kvotkonsolideringsprincipen. I övrigt skall dock *andra stycket* tillämpas. Någon avräkning för goodwill kan emellertid inte bli aktuell i dessa fall.

4 kap. 4 och 9 §§ samt 7 kap. 7 §

Ändringarna är konsekvenser av de ändringar som görs i 2 kap. 9–11 §§.

Övergångsbestämmelserna

Enligt förslaget skall de nya reglerna träda i kraft den 1 januari 1990 och tillämpas fullt ut vid utgången av år 1992. För att inte det i lagförslaget angivna kravet på 8 procents kapitaltäckning skall slå igenom omedelbart föreslås i *punkt 2* att regeringen (eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen) skall kunna för tiden intill utgången av år 1992 föreskriva lägre kapitalkrav. Bestämmelsen tar sikte enbart på kapitalkravets höjd. Det skall alltså inte vara möjligt för regeringen att lämna dispens i fråga om vad som får ingå i kapitalbasen eller i fråga om viktningen av olika placeringar. Föreskrifter av sådant slag finns i *punkterna 3 och 4*. Dessa har berörts i den allmänna motiveringen.

Vid utnyttjande av den föreslagna dispensmöjligheten bör regeringen i första hand följa Baselkommitténs rekommendation, vilket innebär att det för bankerna föreskrivs ett kapitalkrav på 7,25 procent vid utgången av år 1990. För övriga institut bör inte föreskrivas någon sådan fast kontrollstation. I stället bör — i anslutning till vad som föreslås inom EG — de institut som vid lagens ikraftträdande inte uppfyller kravet på 8 procent få möjlighet att successivt och under bankinspektionens tillsyn förbättra sin kapitaltäckning.

De föreskrifter regeringen utfärdar bör vara lika för alla institutgrupper (bortsett från kontrollstationen för banker vid utgången av år 1990). Det bör inte annat än under mycket speciella förhållanden förekomma att regeringen sänker kapitalkravet för en enskild institutgrupp.

En ledande princip för övergångsregleringen bör vara att kapitaltäck-

ningsgraden hela tiden skall förbättras, upp till målet 8 procent. Bortsett från institut som redan har mer än 8 procents kapitaltäckning och som naturligtvis måste tillåtas gå ned till den gränsen, bör alltså instituten inte tillåtas att varaktigt minska sin kapitaltäckning efter lagens ikraftträdande. Detta gäller både i förhållande till den nivå som ett institut har uppnått vid ikraftträdandet och i förhållande till de högre nivåer som uppnås under åren 1990–1992. Motsvarande bör naturligtvis gälla på koncernbasis.

10.2 Förslaget till lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618), förslaget till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619) och förslaget till lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620)

De föreslagna ändringarna i dessa lagar är konsekvenser av ändringarna i 2 kap. 9–11 §§ bankrörelselagen. Det är huvudsakligen fråga om hänvisningar till olika delar av detta regelkomplex, varjämte i viss utsträckning den nya terminologin har införts. Upphävandet av den särskilda kapitalkravsregeln i 1 kap. 5 § andra stycket bankaktiebolagslagen är motiverat av införandet av de nya reglerna om konsoliderad kapitaltäckning i 2 kap. 11 § bankrörelselagen. Dessa regler kommer enligt 1 kap. 5 § första stycket bankaktiebolagslagen att gälla även för en finansiell koncern av det slag som anges där.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1963:76) om kreditaktiebolag, förslaget till lag om ändring i fondkommissionslagen (1979:748) och förslaget till lag om ändring i finansbolagslagen (1988:606)

4 a, 4 b, 4 c och 4 d § kreditaktiebolagslagen

18, 18 a, 18 b och 18 c § fondkommissionslagen

11, 11 a, 11 b och 11 c § finansbolagslagen

De kapitaltäckningsregler som avser kreditaktiebolag, fondkommissionsbolag och finansbolag är innehållsmässigt identiska med dem som gäller för bankerna.

I fjärde stycket av 4 b §, 18 a § och 11 a § i respektive lag föreskrivs att avräkning skall ske med det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till företag som driver någon form av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Bestämmelserna är i språkligt hänseende annorlunda utformade men avses inte i sak avvika från motsvarande bestämmelse i 2 kap. 9 a § fjärde stycket bankrörelselagen.

Bestämmelserna i 4 d §, 18 c § och 11 c § respektive lag överensstämmer med motsvarande bestämmelser i 2 kap. 11 § första och andra styckena bankrörelselagen. Den särskilda bestämmelsen i tredje stycket i sistnämnda paragraf har inte ansetts erforderlig för andra institut än banker.

Beträffande övergångsbestämmelserna hänvisas till vad som anförts i specialmotiveringen till förslaget till ändring i bankrörelselagen.

Genom en ändring i paragrafens första stycke höjdes den 1 juli 1988 gränsen för en fondkommissionärs innehav av aktier och vissa andra värdepapper för egen räkning, de: s.k. handelslagret (prop. 1987/88:123, NU 33, rskr. 313, SFS 1988:546). I samband därmed uppstod ett fel i paragrafens andra stycke på så sätt att orden "och aktier" försvann ur första meningen. Den nu gjorda ändringen innebär att detta fel rättas till.

10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

39 b, 39 c och 39 d §

Paragraferna har utformats efter mönster från motsvarande bestämmelser för övriga kreditinstitut. Vissa avvikelser förekommer. Dessa är dock uteslutande motiverade av stadshypoteksinstitutionens särskilda karaktär.

I 39 c § *andra stycket* definieras primärt kapital. Detta utgörs av *dels* kapitaltäckningsfond, *dels* avsättningar till reservfond och säkerhetsfond, dock endast sjuttio procent av avsättningar för vilka avdrag vid inkomstbeskattningen har medgetts enligt 2 § 8 mom. åttonde stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt, *dels* sjuttio procent av värderingsreserver för obligationer, *dels* ock sådana reserver och tillskott som efter särskilt medgivande i varje enskilt fall får likställas med primärt kapital. Den särskilda behandlingen av avsättningar till reservfond och säkerhetsfond särskiljer de beskattade avsättningarna från de obeskattade. Bestämmelsen innebär att avsättningar till och med 1984 års bokslut till fullo får räknas som primärt kapital. Detsamma gäller senare avsättningar för vilka avdrag inte medgivits vid inkomstbeskattningen. Övriga avsättningar till reservfond och säkerhetsfond får till 70 procent inräknas i kapitalbasen.

I 39 c § *fjärde stycket* stadgas, för det fall kassan eller en förening förvärvat aktier i ett sådant bolag eller en sådan ekonomisk förening som avses i 39 a § och kassan eller föreningarna har ett väsentligt ekonomiskt intresse i företaget, att avräkning skall ske från summan av primärt och supplementärt kapital med 8 procent av summan av det bokförda värdet av aktierna eller andelarna i företaget och företags bokförda skulder. Regeln motiveras av att regler om konsoliderad kapitaltäckning inte förekommer för hypoteksinstituten och motsvarar den regel i 2 kap. 9 § femte stycket bankrörelselagen som nu gäller för bankerna.

Den i 39 d § gjorda gruppindelningen ansluter sig genom hänvisningar till motsvarande gruppindelningar i bankrörelselagen. I samma paragraf föreskrivs att kapitaltäckning inte skall gälla för fordringar och garantier mellan kassan och föreningarna. Sistnämnda bestämmelse är motiverad av att kassan och föreningarna i kapitaltäckningssammanhang bör betraktas som en koncern.

Beträffande övergångsreglerna hänvisas till specialmotiveringen till förslaget till ändring i bankrörelselagen.

10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar

Prop. 1989/90:43

60 a – 60 c §

Paragraferna har utformats efter mönster från motsvarande bestämmelser för övriga kreditinstitut och ansluter sig i sakligt hänseende helt till motsvarande bestämmelser i 39 a-39 c § stadshypotekslagen.

Beträffande övergångsreglerna hänvisas till specialmotiveringen till förslaget till ändring i bankrörelselagen.

10.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:1097) om Svenska skeppshypotekskassan.

3 a – 3 c §

Paragraferna har utformats efter mönster från motsvarande bestämmelser för övriga kreditinstitut. Vissa avvikelser förekommer som är motiverade med hänsyn till Skeppshypotekets särskilda karaktär.

Enligt 3 b §, som innehåller regler om kapitalbasens beräkning, finns inte någon möjlighet att tillgodoräkna några värderegleringsreserver. Skälet till detta är att kassan är befriad från skattskyldighet för all inkomst utom inkomst av fastighet, varför anledning saknas att skapa reserver i värderegleringskonton. Paragrafen innehåller inte någon avräkningsregel avseende tillskott i andra kreditinstitut. Skälet härtill är att kassan är förhindrad att placera i sådana tillgångar.

Den i 3 c § gjorda gruppindelningen och riskklassificeringen ansluter sig, liksom motsvarande bestämmelser i stads- och landshypotekslagarna, till motsvarande regler i bankrörelselagen.

38 och 39 §§

Paragraferna, som saknar motsvarighet i gällande lag, innebär att Skeppshypotek liksom andra kreditinstitut ställs under bankinspektionens tillsyn. Skälen för detta har redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 8.2). Bestämmelserna har utformats efter mönster av motsvarande bestämmelser i stads- och landshypotekslagarna.

Beträffande övergångsreglerna hänvisas till specialmotiveringen till förslaget till ändring i bankrörelselagen.

Jag hemställer att lagrådets yttrande inhämtas över förslagen till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
2. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),
3. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
4. lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620),
5. lag om ändring i lagen (1963:76) om kreditaktiebolag,
6. lag om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar,
7. lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar,
8. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979:748),
9. lag om ändring i lagen (1980:1079) om svenska skeppshypotekskassan,
10. lag om ändring i finansbolagslagen (1988:606).

12 Beslut

Regeringen beslutar i enlighet med föredragandens hemställan.

1 Förslag till

ändring i förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 8–10 §§ bankrörelselagen (1987:617) skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 1988: 29

Föreslagen lydelse

2 kap.

8 §

Till insättarnas skydd skall en bank ha ett visst lägsta kapital i form av eget kapital i bankaktiebolag, egna fonder i sparbank samt eget kapital i central föreningsbank tillsammans med anslutna lokala föreningsbanker (kapitalkrav).

Med eget kapital respektive egna fonder får likställas dels fyrtio procent av ett belopp som svarar mot bankens reserver för utlåning, garantiförbindelser och utländska valutor, mot bankens reserv för obligationer, varmed avses det belopp med vilket obligationernas värde beräknat enligt 4 kap. 4 § 1 överstiger nettovärdet, samt mot bankens reserv i följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande, dels det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer. I båda fallen får medräknas högst ett belopp som svarar mot det egna kapitalet respektive de egna fonderna.

8 §

En bank skall till insättarnas skydd ha en kapitalbas som motsvarar lägst åtta procent av placeringarnas värde på sätt dessa beräknats enligt 9 § (kapitalkrav). Kapitalbasen utgörs av primärt kapital och supplementärt kapital med den avräkning som föreskrivs i fjärde stycket.

Med primärt kapital avses dels eget kapital i bankaktiebolag, egna fonder i sparbank samt, med den begränsning som följer av sista stycket, eget kapital i central föreningsbank, dels femtio procent av ett belopp som svarar mot bankens reserver för utlåning, garantiförbindelser och utländska valutor, mot bankens reserver för obligationer och aktier, varmed avses det belopp med vilket dessa tillgångars marknadsvärde överstiger nettobokföringsvärdet, samt mot bankens reserv i följd av avskrivning på egendom som upplåtits till nyttjande, dels andra reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får likställas med eget kapital eller egna fonder.

Med supplementärt kapital avses dels det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid överstiger fem år och som medför rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av bankens primära kapital, dels reserver

och andra förbindelser som efter regeringens eller, efter regeringens be-
myndigande, bankinspektionens
medgivande får inräknas i kapital-
basen. Förlagsbevis och andra
skuldförbindelser, vilkas återståen-
de löptid understiger fem år, skall
därvid tas upp till ett belopp som
motsvarar tjugo procent av nomi-
nellt värde för varje helt år som åter-
står till förfallodagen. Supplemen-
tärt kapital får uppgå till ett belopp
som högst motsvarar det primära
kapitalet.

Från summan av primärt kapital
och supplementärt kapital skall av-
räknas det bokförda värdet av vad
som tillskjutits som aktiekapital el-
ler i annan form till in- eller ut-
ländskt företag som driver någon
form av bankverksamhet.

Sådan avräkning skall dock inte
ske i fråga om aktietillskott, som
motsvarar högst fem procent av ban-
kens eget kapital eller egna fonder
och högst fem procent av företagets
aktiekapital, samt tillskott i företag
som omfattas av bestämmelserna i
10 §.

För en central föreningsbank med
anslutna lokala föreningsbanker be-
räknas kapitalbasen gemensamt.
Med eget kapital och reserver avses
därvid summorna av eget kapital
och reserver i dessa föreningsban-
ker. Förlagsinsatserna räknas dock
som supplementärt kapital enligt
vad som föreskrivs om förlagsbevis i
tredje stycket.

Med eget kapital och reserver i en
central föreningsbank med anslutna
lokala föreningsbanker avses sum-
morna av eget kapital och reserver i
dessa föreningsbanker. Förlagsin-
satserna räknas därvid inte in i det
egna kapitalet. Det nominella vär-
det av dessa insatser får dock likstäl-
las med eget kapital intill ett belopp
som tillsammans med det nomi-
nella värdet av förlagsbevis och and-
ra skuldförbindelser enligt andra
stycket motsvarar det egna kapita-
let.

Eget kapital respektive egna fon-
der och vad som därmed får likstäl-
las enligt andra och tredje styckena
utgör bankens kapitalbas.

Har en bank ett väsentligt ekono-
miskt intresse i ett aktiebolag, som
uteslutande har till syfte att förvalta
fastighet eller tomträtt som har för-
värvat för att bereda banken loka-
ler för dess verksamhet eller tillgo-

dose därmed sammanhängande behov, skall från bankens kapitalbas avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot bankens innehav av aktier i fastighetsbolag.

9 §

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden *som innebär en kreditrisk för banken* (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fem grupper, nämligen

A 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. *skattkammarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen, kreditmarknadsbolag, fondkommissionsbolag, fondhandlarbolag, hypoteksinstitut eller Nordiska investeringsbanken,*

3. *andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditmarknadsbolag, fondkommissionsbolag, fondhandlarbolag, hypoteksinstitut eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,*

4. *fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,*

5. garantiförbindelser och andra

9 §

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fem grupper, nämligen

A 1. inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. *värdehandlingar och andra fordringar för vilka svenska staten, svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar,*

3. *värdehandlingar och andra fordringar för vilka utländska stater eller centralbanker svarar, om värdehandlingen eller fordran gäller i nationell valuta och är refinansierad i samma valuta,*

4. *övriga värdehandlingar och fordringar för vilka svarar någon av de utländska stater och centralbanker som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift anger,*

5. *fordringar, garantiförbindelser*

åtaganden på kapitalmarknaden för vilka *banken erhållit säkerhet* i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–4.

B 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,

2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samfällighetsförening svarar, därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp,

3. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller panträtt i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka *banken erhållit säkerhet* i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

C 1. fordringar för vilka säkerheten utgörs av

a) panträtt i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om pantvärdet ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

b) panträtt i fastighet som helt el-

och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka *säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran*, som anges under A 1–4.

B 1. värdehandlingar och andra fordringar för vilka svenskt företag som driver någon form av bankverksamhet, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen svarar,

2. värdehandlingar och andra fordringar för vilka svarar kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift anger,

3. värdehandlingar och andra fordringar med en återstående löptid på högst ett år för vilka utländsk bank svarar, samt andra värdehandlingar och fordringar för vilka svarar bank i någon av de utländska stater som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift anger,

4. värdehandlingar och andra fordringar för vilka svarar internationell utvecklingsbank som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift anger,

5. fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka *säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran*, som anges under B 1–4.

C 1. fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka säkerheten utgörs av panträtt i bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom det uppskattade värde som banken bestämt efter särskild värdering av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten.

ler delvis är inrättad för industriell verksamhet eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträten,

2. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

3. lös egendom som banken upplåtit till nyttjande.

D aktier, emissionsbevis och andelar som utgör handelslager enligt 6 §.

E övriga tillgångar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden utom sådana som enligt 8 § femte stycket skall avräknas från kapitalbasen eller som omfattas av bestämmelserna i 10 §.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. I övrigt uppgår kapitalkravet vid varje tidpunkt till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar som anges under B,

fyra procent av summan av placeringar som anges under C,

tjugofyra procent av summan av placeringar som anges under D och

åtta procent av summan av placeringar som anges under E.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar, för vilka reserver som avses i 8 § andra stycket avsetts, till sitt bruttovärde,

D aktier, emissionsbevis och andelar som utgör handelslager enligt 6 §.

E övriga tillgångar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden utom sådana som enligt 8 § fjärde stycket skall avräknas vid kapitalbasens beräkning eller som omfattas av bestämmelserna i 10 §.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. Kapitalkrav gäller inte heller för en fordran på ett företag som ingår i samma koncern som banken samt för fordringar som en sparbank och Sparbankernas Bank respektive en föreningsbank och Föreningsbankernas Bank har på varandra. I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av placeringar som anges under B,

femtio procent av summan av placeringar som anges under C,

ett hundra procent av summan av placeringar som anges under E och

tre hundra procent av summan av placeringar som anges under D.

Till grund för beräkningen enligt andra stycket skall placeringarna värderas enligt följande, nämligen

1. tillgångar för vilka reserver som avses i 8 § andra stycket avsetts, till sitt bruttobokföringsvärde, obligationer och aktier dock till sitt marknadsvärde,

2. övriga tillgångar till sitt *nettovärde*,

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp.

4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp samt

5. andra åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

Med uppskattat värde i första stycket B 3 och C 1 avses det värde, som banken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande statliga bestämmelser om bostadslån till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet där denna uppförs om inte särskilda skäl föranleder annat.

10 §

Om en svensk bank genom aktieinnehav eller på annat sätt har andel i ett svenskt eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet och andelen uppgår till lägst tjugo procent av företagets aktiekapital eller motsvarande eller till motsvarande lägst tjugo procent av röstetalet för samtliga aktier eller andelar i företaget skall, utöver vad som föreskrivs i fråga om kapitaltäckning i 8 och 9 §§ eller i annan lag, gälla följande.

Banken skall vid varje tidpunkt uppfylla dels kapitalkravet för banken, dels den del av kapitalkravet i företaget som svarar mot bankens andel av kapitalet. För fordringar som banken eller företag som avses i första stycket har på varandra krävs inget eget kapital. Detsamma gäller fordringar för vilka ett sådant företag svarar. Det sålunda beräknade kravet utgör bankens konsoliderade

2. övriga tillgångar till sitt *nettobokföringsvärde*,

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp,

4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp, samt

5. andra åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

10 §

Om en bank har ett dotterföretag skall vad i 8 § föreskrivs om kapitalkrav även tillämpas på koncernen (konsoliderat kapitalkrav).

Beräkningen av koncernens kapitalbas (konsoliderad kapitalbas) och koncernens placeringar skall göras med tillämpning av de regler som enligt 4 kap. 11 § gäller för upprättande av koncernbalansräkning. Den konsoliderade kapitalbasen skall därvid i förekommande fall även omfatta redovisade minoritetsandelar. Redovisad goodwill skall avräknas från primärt kapital. Placeringarna skall tas upp till de värden som föreskrivs i 9 § eller, om dotterföretaget inte är bank, i annan lag.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får, i samband med att tillstånd lämnas enligt 4 §, besluta att vad i första stycket föreskrivs om konsoli-

kapitalkrav.

Vid beräkningen av bankens eget kapital respektive egna fonder får denna även tillgodoräkna vad som efter förvärvet av aktierna eller andelarna i företaget avsatts till fritt eller bundet eget kapital, dock ej till högre belopp än som svarar mot bankens andel av kapitalet i företaget. Är företaget ett dotterföretag till banken skall det egna kapitalet eller de egna fonderna minskas med värdet av eventuell goodwill som uppkommit vid förvärvet. Det sålunda beräknade kapitalet utgör bankens konsoliderade eget kapital.

Med konsoliderat eget kapital får i motsvarande omfattning som enligt 8 § andra stycket likställas reserver för utlåning och förlagsbevis m. m. Reserver för utlåning m. m. i företaget får dock likställas endast till den del dessa uppkommit efter förvärvet av aktierna eller andelarna i företaget. Förlagsbevis m. m. som utgivits av banken eller företaget får inte likställas om dessa innehas av banken eller av företag som avses i första stycket. Reserver för utlåning m. m. och av företaget utgivna förlagsbevis m. m. får inte heller likställas till högre belopp än som svarar mot bankens andel av kapitalet i företaget. Bankens konsoliderade eget kapital och vad som därmed får likställas utgör bankens konsoliderade kapitalbas.

I fråga om utländska företag beslutar bankinspektionen om beräkningen av kapitalkrav och kapitalbas.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får, i samband med att tillstånd lämnas enligt 4 §, besluta att vad som i denna paragraf stadgas skall äga tillämpning även i fråga om andel som är mindre än som anges i första stycket.

derat kapitalkrav även skall tillämpas på företag som inte är dotterföretag till banken. Företagets kapitalbas och placeringar skall i sådant fall beaktas endast i den omfattning som motsvarar bankens andel av företagets kapital.

I övrigt skall vad i andra stycket föreskrivs om beräkning av kapitalbas och placeringar äga motsvarande tillämpning.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen får i förordning föreskriva lägre kapitalkrav än vad som anges i 2 kap. 8 § första stycket intill utgången av år 1992.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 8 § tredje stycket får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till högst fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i samma stycke.

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 8 – 10 §§ och 5 kap. 12 – 14 §§ kapitalmarknadslagen (1989:000) skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 1988: 29

Föreslagen lydelse

4 kap.

9 §

Med bolagets kapitalbas avses eget kapital samt

1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i bolaget eller förbindelser utfärdade av bank eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp som svarar mot fem gånger bolagets aktiekapital,

2. fyrtio procent av ett belopp, som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i 2 kap. 8 § andra stycket bankrörelselagen (1987:617) och reserver för aktier intill ett belopp som sammanlagt svarar mot bolagets eget kapital, samt

3. det nominella värdet av upptagna förlagslån och andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer intill ett belopp som svarar mot bolagets eget kapital.

8 §

Ett kreditmarknadsbolag skall till kundernas skydd ha en kapitalbas som motsvarar lägst åtta procent av placeringarnas värde på sätt dessa beräknats enligt 9 § (kapitalkrav). Kapitalbasen utgörs av primärt kapital och supplementärt kapital med den avräkning som föreskrivs i fjärde och femte styckena.

Med primärt kapital avses dels eget kapital, dels femtio procent av ett belopp som svarar mot bolagets reserver för utlåning, garantiförbindelser, och utländska valutor, mot bolagets reserver för obligationer och aktier, varmed avses det belopp med vilket dessa tillgångars marknadsvärde överstiger nettobokföringsvärdet, samt mot bolagets reserv i följd av avskrivning på egenom som upplåtits till nyttjande, dels andra reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får likställas med eget kapital.

Med supplementärt kapital avses dels det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid överstiger fem år och som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av bolagets primära kapital, dels reserver och andra förbindelser som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får inräknas i kapitalbasen.

Förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas återstående löptid understiger fem år, skall därvid tas

upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av nominellt värde för varje helt år som återstår till förfallodagen. Supplementärt kapital får uppgå till ett belopp som högst motsvarar det primära kapitalet.

Från summan av primärt kapital och supplementärt kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till in- eller utländskt företag som driver någon form av verksamhet som avses i denna lag. Sådan avräkning skall dock inte ske i fråga om aktietillskott, som motsvarar högst fem procent av bolagets eget kapital och högst fem procent av företagets aktiekapital, samt tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 10 §.

Från summan av primärt kapital och supplementärt kapital skall vidare avräknas det bokförda värdet av aktier och andelar som förvärvats enligt 6 § och inte avyttrats inom fem år från förvärvet.

8 §

Ett kreditmarknadsbolag skall ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar, ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget (placeringar).

Det egna kapitalet anses betryggande om den enligt 9 § beräknade kapitalbasen uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt – en procent av värdet av placeringar som utgörs av fordringar eller garantiförbindelser för vilka har ställts säkerhet som avses i 2 kap. 9 § B bankrörelselagen (1987:617),

– fyra procent av värdet av placeringar som utgörs av fordringar eller garantiförbindelser för vilka har ställts säkerhet som avses i 2 kap. 9 § C bankrörelselagen och därmed jämförbar säkerhet, eller av lös egendom som bolaget upplåtit till nyttjande,

– åtta procent av värdet av ford-

9 §

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bolagets tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fem grupper, nämligen

A tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § A bankrörelselagen (1987:617).

B tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § B bankrörelselagen.

C tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § C bankrörelselagen.

D fordringar med efterställd betalningsrätt på aktiemarknadsbolag samt tillgångar och åtaganden som enligt bankrörelselagen hänförs till 2 kap. 9 § E.

E övriga tillgångar och åtaganden på kapitalmarknaden utom sådana som enligt 8 § fjärde och femte styckena skall avräknas vid kapital-

ringar med efterställd betalningsrätt på aktiemarknadsbolag och placeringar som enligt bankrörelselagen hänförs till 2 kap. 9 § E,

– etthundra procent av värdet av placeringar som utgörs av aktier och andelar som förvärvats enligt 6 § och inte avyttrats inom fem år från förvärvet samt

– tjugofyra procent av värdet av övriga placeringar utom sådana som avses i fjärde stycket.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar för vilka reserver som avses i 9 § 2 har avsatts, till sitt bruttovärde,

2. övriga tillgångar till sitt nettovärde,

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp,

4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp, samt

5. andra åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

Eget kapital krävs ej för sådana placeringar som avses i 2 kap. 9 § A bankrörelselagen eller som omfattas av bestämmelserna i 10 §.

Vid tillämpningen av denna paragraf skall placeringar som utgörs av fast egendom som bolaget upplåtit till nyttjande jämföras med fordringar för vilka säkerheten utgörs av panträtt i fast egendom.

basens beräkning eller som omfattas av bestämmelserna i 10 §.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. Kapitalkrav gäller inte heller för en fordran på ett företag som ingår i samma koncern som bolaget. I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av placeringar som anges under B,

femtio procent av summan av placeringar som anges under C,

etthundra procent av summan av placeringar som anges under D och trehundra procent av summan av placeringar som anges under E.

Till grund för beräkningen enligt andra stycket skall placeringarna värderas enligt följande, nämligen

1. tillgångar, för vilka reserver som avses i 8 § andra stycket avsatts, till sitt bruttobokföringsvärde, obligationer och aktier dock till sitt marknadsvärde,

2. övriga tillgångar till sitt nettobokföringsvärde,

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp,

4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp, samt

5. andra åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

10 §

Om ett kreditmarknadsbolag genom aktieinnehav eller på annat sätt har andel i ett svenskt eller utländskt företag som driver någon form av verksamhet som avses i denna lag och andelen uppgår till lägst tjugo procent av företagets aktiekapital eller motsvarande eller till motsvarande lägst tjugo procent av röstetalet för samtliga aktier eller andelar i företaget skall, utöver vad som föreskrivs i fråga om kapitaltäckning i 8 och 9 §§ eller i annan lag, gälla följande.

Kreditmarknadsbolaget skall vid varje tidpunkt uppfylla dels kapitalkravet för bolaget, dels den del av kapitalkravet i företaget som svarar mot bolagets andel av kapitalet. För fordringar som bolaget eller företag som avses i första stycket har på varandra krävs inget eget kapital.

Detsamma gäller fordringar för vilka ett sådant företag svarar. Det sålunda beräknade kravet utgör bolagets konsoliderade kapitalkrav.

Vid beräkningen av bolagets eget kapital får bolaget även tillgodoräkna vad som efter förvärvet av aktierna eller andelarna i företaget avsatts till fritt eller bundet eget kapital, dock ej till högre belopp än som svarar mot bolagets andel av kapitalet i företaget. Är företaget ett dotterföretag till bolaget skall det egna kapitalet minskas med värdet av eventuell goodwill som uppkommit vid förvärvet. Det sålunda beräknade kapitalet utgör bolagets konsoliderade eget kapital.

Med konsoliderat eget kapital får i motsvarande omfattning som enligt 9 § likställas reserver för utlåning m. m., garantifond och förlagsbevis m. m. Reserver för utlåning m. m. i företaget får dock likställas endast till den del dessa uppkommit efter förvärvet av aktierna eller andelarna i företaget. Garantifond får inte likställas till den del denna utgörs av förbindelse som utfärdats av bolaget eller företag som avses i förs-

10 §

Om ett kreditmarknadsbolag har ett dotterföretag skall vad i 8 § föreskrivs om kapitalkrav även tillämpas på koncernen (konsoliderat kapitalkrav).

Beräkningen av koncernens kapitalbas (konsoliderad kapitalbas) och koncernens placeringar skall göras med tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975: 1385) gäller för upprättande av koncernbalansräkning. Den konsoliderade kapitalbasen skall därvid i förekommande fall även omfatta redovisade minoritetsandelar. Redovisad goodwill skall avräknas från primärt kapital. Placeringarna skall tas upp till de värden som föreskrivs i 9 § eller, om dotterföretaget är ett fondkommissionsbolag, i 5 kap. 13 §.

ta stycket. Förlagsbevis m. m. som utgivits av bolaget eller företaget får inte likställas om dessa innehas av bolaget eller av företag som avses i första stycket. Reserver för utlåning m. m., garantifond och av företaget utgivna förlagsbevis m. m. får inte heller likställas till högre belopp än som svarar mot bolagets andel av kapitalet i företaget. Bolagets konsoliderade eget kapital och vad som därmed får likställas utgör bolagets konsoliderade kapitalbas. I fråga om utländska företag beslutar bankinspektionen om beräkningen av kapitalkrav och kapitalbas.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får, i samband med att tillstånd lämnas enligt 4 §, besluta att vad som i denna paragraf stadgas skall äga tillämpning även i fråga om andel som är mindre än som anges i första stycket.

5 kap.

13 §

Med bolagets kapitalbas avses eget kapital samt

1. fyrtio procent av ett belopp, som svarar mot sådana bolagets reserver, som avses i 2 kap. 8 § bankrörelselagen (1987:617), och reserver för aktier intill ett belopp som sammanlagt svarar mot bolagets eget kapital samt

2. det nominella värdet av upptagna förlagslån och andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer intill ett belopp som svarar mot bolagets eget kapital.

12 §

Ett fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivares skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bolagets tillgångar, ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget (placeringar).

12 §

Ett fondkommissionsbolag skall till uppdragsgivarnas skydd ha en kapitalbas som motsvarar lägst åtta procent av placeringarnas värde på sätt dessa beräknats enligt 13 § (kapitalkrav). Vid beräkningen av kapitalbasen skall 4 kap. 8 § gälla i tillämpliga delar. Därvid skall tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 14 § inte avräknas vid kapitalbasens beräkning.

13 §

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bolagets tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet skall 4 kap. 9 § gälla i tillämpliga delar. Därvid skall aktier, emissionsbevis och andelar

Det egna kapitalet anses betryggande om den enligt 13 § beräknade kapitalbasen uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt

– tjugofyra procent av värdet av placeringar som avses i 2 § samt

– åtta procent av värdet av övriga placeringar utom sådana som avses i fjärde stycket.

Placeringar, för vilka reserver som avses i 13 § första stycket 1 har avsatts, skall tas upp till sitt bruttovärde. Övriga tillgångar skall tas upp till sitt nettovärde. Åtaganden på kapitalmarknaden skall tas upp till sitt nominella belopp om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

Eget kapital krävs inte för sådana placeringar som avses i 2 kap. 9 § A bankrörelselagen (1987:617) eller som omfattas av bestämmelserna i 14 §.

14 §

Om ett fondkommissionsbolag genom aktieinnehav eller på annat sätt har andel i ett svenskt eller utländskt företag som driver någon form av verksamhet som avses i denna lag skall, utöver vad som föreskrivs i fråga om kapitaltäckning i 12 och 13 §§, 4 kap. 10 § äga motsvarande tillämpning.

som utgör handelslager enligt 2 § hänförs till grupp E. Kapitalkrav gäller inte för placeringar som skall avräknas vid kapitalbasens beräkning eller som omfattas av bestämmelserna i 14 §.

14 §

Om ett fondkommissionsbolag har ett dotterföretag skall vad i 12 § föreskrivs om kapitalkrav även tillämpas på koncernen (konsoliderat kapitalkrav).

Vid beräkningen av den konsoliderade kapitalbasen och av koncernens placeringar skall 4 kap. 10 § andra stycket gälla i tillämpliga delar.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen får i förordning föreskriva lägre kapitalkrav än vad som anges i 4 kap. 8 § första stycket och 5 kap. 12 § intill utgången av år 1992.

3. Utöver vad som föreskrivs i 8 § tredje stycket får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen om särskilda skäl föreligger besluta att garantifond, garantiförbindelse eller därmed jämförligt tillskott, som enligt tidigare lag eller av regeringen fastställd bolagsordning grundar rätt till upplåning, skall räknas som supplementärt kapital, dock längst intill utgången av år 1992.

4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 4 kap. 8 § tredje stycket får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om löptiden uppgår till högst fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i samma stycke.

3 Förslag till ändring i förslaget till lag om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Prop. 1989/90:43
Bilaga 1

Härigenom föreskrivs att 39 b och 39 c § § lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 1988:29

39 c §

Med egna fonder avses kassans och föreningarnas reservfonder.

Med egna fonder får vid tillämpningen av 39 b § likställas

1. kassans garantifond, intill ett belopp som motsvarar fem gånger summan av de egna fonderna,

2. fyrtio procent av ett belopp som avsatts till värderingskonto, intill ett belopp som motsvarar summan av de egna fonderna samt

3. det nominella värdet av förlagslån och andra skuldförbindelser, som medför rätt till betalning först efter kassans och föreningarnas övriga borgenärer, intill ett belopp som motsvarar de egna fonderna.

Från de egna fonderna skall avräknas vad kassan såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till företag enligt 39 a § första stycket 3.

Föreslagen lydelse

39 b §

Kassan och föreningarna skall tillsammans ha en kapitalbas som motsvarar lägst åtta procent av placeringarnas värde på sätt dessa beräknats enligt 39 c § (kapitalkrav). Kapitalbasen utgörs av primärt kapital och supplementärt kapital med den avräkning som föreskrivs i fjärde stycket.

Med primärt kapital avses dels kassans och föreningarnas reservfonder dels femtio procent av ett belopp som svarar mot kassans och föreningarnas reserver för utlåning och garantiförbindelser samt för obligationer, varmed avses det belopp med vilket obligationernas marknadsvärde överstiger nettobokföringsvärdet, dels andra reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får likställas med reservfond.

Med supplementärt kapital avses dels det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid överstiger fem år och som medför rätt till betalning först efter kassans och föreningarnas övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av kassans och föreningarnas primära kapital, dels reserver och andra förbindelser som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får inräknas i kapitalbasen. Förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vars återstående löptid understiger fem år, skall därvid tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av nominellt värde för varje helt år som återstår till förfallodagen. Supplementärt

kapital får uppgå till ett belopp som högst motsvarar det primära kapitalet.

Från summan av primärt kapital och supplementärt kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till in- eller utländska företag som driver någon form av finansiell verksamhet. Sådan avräkning skall dock inte ske i fråga om aktietillskott, som motsvarar högst fem procent av kassans och föreningarnas reservfonder och högst fem procent av företagets aktiekapital.

39 b §

Kassan och föreningarna skall tillsammans ha egna fonder till ett visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till kassans och föreningarnas tillgångar, ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för kassan eller föreningarna (placeringar). Vad som i detta avseende anses som egna fonder följer av 39 c §.

De egna fonderna anses betryggande om de uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt

– en procent av värdet av placeringar som utgörs av fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka har ställts säkerhet som avses i 2 kap. 9 § B bankrörelselagen (1987:617),

– fyra procent av värdet av placeringar som utgörs av fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka har ställts säkerhet som avses i 2 kap. 9 § C bankrörelselagen samt

– åtta procent av värdet av övriga placeringar utom sådana som avses i fjärde stycket och sådana som enligt 39 c § tredje stycket skall avräknas från de egna fonderna.

39 c §

Kapitalkravet bestäms i förhållande till kassans och föreningarnas tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § A bankrörelselagen (1987:617).

B tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § B bankrörelselagen.

C tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § C bankrörelselagen.

D övriga tillgångar och åtaganden på kapitalmarknaden utom sådana som enligt 39 b § fjärde stycket skall avräknas vid kapitalbasens beräkning.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. Kapitalkrav gäller inte heller för fordringar som kassan och föreningarna har på varandra. I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av placeringar som anges under B,

femtio procent av summan av placeringar som anges under C och

ett hundra procent av summan av placeringar som anges under D.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. *fordringar för vilka reserver som avses i 39 c § andra stycket har avsatts till sitt bruttovärde,*

2. *övriga tillgångar till sitt nettovärde,*

3. *garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp,*

4. *övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp samt*

5. *andra åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.*

Egna fonder krävs ej för sådana placeringar som avses i 2 kap. 9 § A bankrörelselagen eller för kassans placeringar hos förening.

Kassan meddelar anvisningar till föreningarna om tillämpningen av dessa bestämmelser.

Vad i 2 kap. 9 § fjärde stycket bankrörelselagen stadgas om uppskattat värde gäller även denna lag, varvid den långivande föreningen bestämmer det uppskattade värdet. Åtnjuter samfällighetsförening, som förvaltar gemensamhetsanläggning, förmånsrätt för fordran i lånesökandens fasta egendom eller tomträtt, skall vid beviljande av lån mot in-teckningssäkerhet anses som om lånesökanden till belopp, motsvarande den del av kostnaden för utförande av anläggningen som belöper på hans fasta egendom eller tomträtt, erhållit lån mot säkerhet i form av panträtt på grund av in-teckning med bästa förmånsrätt.

Till grund för beräkningen enligt andra stycket skall placeringarna värderas enligt följande, nämligen

1. *tillgångar för vilka reserver som avses i 39 b § andra stycket avsatts, till sitt bruttobokföringsvärde, obligationer dock till sitt marknadsvärde,*

2. *övriga tillgångar till sitt nettobokföringsvärde,*

3. *garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp,*

4. *övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp, samt*

5. *andra åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.*

Kassan meddelar anvisningar till föreningarna om tillämpning av bestämmelserna i 39 b § och denna paragraf.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen får i förordning föreskriva lägre kapitalkrav än vad som anges i 39 b § första stycket intill utgången av år 1992.

3. Utöver vad som föreskrivs i 39 b § tredje stycket får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen om särskilda skäl föreligger besluta att garantifonden skall räknas som supplementärt kapital, dock längst intill utgången av år 1992.

ändring i förslaget till lag om ändring i lagen (1970:65) om
Sveriges allmänna hypoteksbank och om
landshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att 60 och 60 a § § lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 1988: 29

60 a §

Med egna fonder avses bankens och föreningarnas reservfonder.

Med egna fonder får vid tillämpningen av 60 § likställas

1. bankens garantifond, intill ett belopp som motsvarar fem gånger summan av de egna fonderna,

2. fyrtio procent av ett belopp som avsatts till värderegleringskonto, intill ett belopp som motsvarar de egna fonderna samt

3. det nominella värdet av förlagslån och andra skuldförbindelser, som medför rätt till betalning först efter bankens och föreningarnas övriga borgenärer, intill ett belopp som motsvarar de egna fonderna.

Från de egna fonderna skall avräknas vad banken såsom aktiekapital eller i annan form tillskjutit till företaget enligt 30 a § första stycket 3.

Föreslagen lydelse

60 §

Banken och föreningarna skall tillsammans ha en kapitalbas som motsvarar lägst åtta procent av placeringsarnas värde på sätt dessa beräknats enligt 60 a § (kapitalkrav). Kapitalbasen utgörs av primärt kapital och supplementärt kapital med den avräkning som föreskrivs i fjärde stycket.

Med primärt kapital avses dels bankens och föreningarnas reservfonder dels femtio procent av ett belopp som svarar mot bankens och föreningarnas reserver för utlåning och garantiförbindelser samt för obligationer, varmed avses det belopp med vilket obligationernas marknadsvärde överstiger nettobokföringsvärdet, dels andra reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får likställas med reservfond.

Med supplementärt kapital avses dels det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid överstiger fem år och som medför rätt till betalning först efter bankens och föreningarnas övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av bankens och föreningarnas primära kapital, dels reserver och andra förbindelser som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får inräknas i kapitalbasen. Förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vars återstående löptid understiger fem år, skall därvid tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av nomi-

netllt värde för varje helt år som återstår till förfallodagen. Supplementärt kapital får uppgå till ett belopp som högst motsvarar det primära kapitalet.

Från summan av primärt kapital och supplementärt kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad som tillskjutits som aktiekapital eller i annan form till in- eller utländska företag som driver någon form av finansiell verksamhet. Sådan avräkning skall dock inte ske i fråga om aktietillskott, som motsvarar högst fem procent av bankens och föreningarnas reservfonder och högst fem procent av företagets aktiekapital.

60 §

Banken och föreningarna skall tillsammans ha egna fonder som är betryggande i förhållande till bankens och föreningarnas tillgångar, ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för banken eller föreningarna (placeringar). Vad som i detta avseende anses som egna fonder följer av 60 a §.

De egna fonderna anses betryggande om de uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt

– en procent av värdet av placeringar som utgörs av fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka har ställts säkerhet som avses i 2 kap. 9 § B bankrörelselagen (1987:617),

– fyra procent av värdet av placeringar som utgörs av fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka har ställts säkerhet som avses i 2 kap. 9 § C bankrörelselagen samt

– åtta procent av värdet av övriga placeringar utom sådana som avses i fjärde stycket och sådana som enligt 60 a § tredje stycket skall avräknas från de egna fonderna.

60 a §

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens och föreningarnas tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § A bankrörelselagen (1987:617).

B tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § B bankrörelselagen.

C tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § C bankrörelselagen.

D övriga tillgångar och åtaganden på kapitalmarknaden utom sådana som enligt 60 § fjärde stycket skall avräknas vid kapitalbasens beräkning.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. Kapitalkrav gäller inte heller för fordringar som banken och föreningarna har på varandra. I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av placeringar som anges under B,

femtio procent av summa av placeringar som anges under C och

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. *fordringar*, för vilka reserver som avses i 60 a § andra stycket avsatts, till sitt *bruttovärde*,

2. *övriga tillgångar* till sitt *nettovärde*,

3. *garantiförbindelser*, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp,

4. *övriga garantiförbindelser* till halva sitt nominella belopp samt

5. *andra åtaganden* på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

Egna fonder krävs ej för sådana placeringar som avses i 2 kap. 9 § A bankrörelselagen eller för bankens placeringar hos förening.

Banken meddelar anvisningar till föreningarna om tillämpningen av dessa bestämmelser.

ett hundra procent av summan av placeringar som anges under D.

Till grund för beräkningen enligt andra stycket skall placeringarna värderas enligt följande, nämligen

1. *tillgångar*, för vilka reserver som avses i 60 § andra stycket avsatts, till sitt *bruttobokföringsvärde*, *obligationer dock till sitt marknadsvärde*,

2. *övriga tillgångar* till sitt *nettobokföringsvärde*,

3. *garantiförbindelser*, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp,

4. *övriga garantiförbindelser* till halva sitt nominella belopp, samt

5. *andra åtaganden* på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

Banken meddelar anvisningar till föreningarna om tillämpningen av bestämmelserna i 60 § och denna paragraf.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen får i förordning föreskriva lägre kapitalkrav än vad som föreskrivs i 60 § första stycket intill utgången av år 1992.

3. Utöver vad som föreskrivs i 60 § tredje stycket får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen om särskilda skäl föreligger besluta att garantifonden skall räknas som supplementärt kapital, dock längst intill utgången av år 1992.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980: 1097) om Svenska skeppsshypotekskassan att 3 a § skall ha följande lydelse och att det i lagen skall införas en ny paragraf, 3 b §, enligt följande lydelse.

Lydelse enligt SOU 1988: 29

3 a §

Kassans reservfond skall vara betryggande i förhållande till kassans tillgångar, ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för kassan (placeringar).

Reservfonden anses betryggande om den uppgår till lägst ett belopp som motsvarar åtta procent av värdet av kassans placeringar utom sådana som avses i 2 kap. 9 § A bankrörelselagen (1987: 617).

Garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, skall tas upp till sitt nominella belopp och övriga garantiförbindelser till halva sitt belopp. Placeringar i utländsk valuta skall tas upp till tre fjärdedelar av motvärdet i svenska kronor på grundval av den vid beräkningstillfället på den svenska valutamarknaden noterade säljkursen för valutan i fråga. Övriga placeringar skall tas upp till sitt nettovärde. Andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för kassan skall dock tas upp till sitt nominella belopp om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

Med reservfond får vid tillämpningen av denna paragraf likställas

1. garantifond intill ett belopp som motsvarar fem gånger reservfonden samt

2. det nominella värdet av förlagslån och andra skuldförbindelser, som medför rätt till betalning först efter kassans övriga borgenärer, intill ett belopp som motsvarar reservfonden.

Föreslagen lydelse

3 a §

Kassan skall ha en kapitalbas som motsvarar lägst åtta procent av placeringarnas värde på sätt dessa beräknats enligt 3 b § (kapitalkrav). Kapitalbasen utgörs av primärt kapital och supplementärt kapital.

Med primärt kapital avses dels kassans reservfond, dels andra reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får likställas med reservfond.

Med supplementärt kapital avses dels det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid överstiger fem år och som medför rätt till betalning först efter kassans övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av kassans primära kapital, dels reserver och andra förbindelser som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får inräknas i kapitalbasen. Förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vars återstående löptid understiger fem år, skall därvid tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av nominellt värde för varje helt år som återstår till förfallodagen. Supplementärt kapital får uppgå till ett belopp som högst motsvarar det primära kapitalet.

3 b §

Kapitalkravet bestäms i förhållande till kassans tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placering-

arna i följande fyra grupper, nämligen

A tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § A bankrörelselagen (1987:617).

B tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § B bankrörelselagen.

C tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 9 § C bankrörelselagen.

D övriga tillgångar och åtaganden på kapitalmarknaden.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. I övrigt skall vid beräkning av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av placeringar som anges under B,

femtio procent av summan av placeringar som anges under C och

ett hundra procent av summan av placeringar som anges under D.

Till grund för beräkningen enligt andra stycket skall placeringarna värderas enligt följande, nämligen

1. tillgångar till sitt nettobokföringsvärde,

2. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp,

3. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp, samt

4. andra åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen får i förordning föreskriva lägre kapitalkrav än vad som anges i 3 a § första stycket intill utgången av år 1992.

3. Utöver vad som föreskrivs i 3 a § tredje stycket får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen om särskilda skäl föreligger besluta att garantifond skall räknas som supplementärt kapital, dock längst intill utgången av år 1992.

Sammanställning av remissyttrandena över kreditmarknadskommitténs betänkande (SOU 1988: 29) Förnyelse av kreditmarknaden och kapitaltäckningsgruppens promemoria (Ds 1988: 70) Reformering och internationell anpassning av kapitalkravet i svenska kreditinstitut

Remissinstanserna

Efter remiss har yttrande över kreditmarknadskommitténs betänkande, såvitt avser kapitaltäckning, och kapitaltäckningsgruppens promemoria avgetts av bankinspektionen, försäkringsinspektionen, kommerskollegium, statens industriverk, riksskatteverket, kammarrätten i Göteborg, fullmäktige i Sveriges riksbank, fullmäktige i riksgäldskontoret, näringsfrihetsombudsmannen (NO), Svenska Bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sparbankernas Bank, Sveriges Föreningsbankers Förbund, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Sveriges allmänna hypoteksbank, Svenska skeppshypotekskassan, Finansbolagens förening, Svenska Fondhandlareföreningen, Styrelsen för Stockholms fondbörs, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Svenska bankmannaförbundet, Småföretagens Riksorganisation, Sveriges industriförbund, Svensk industriförening, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Folksam, AB Svensk Exportkredit, Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB), Sveriges Investeringsbank AB, Svenska Revisorssamfundet (SRS), Sveriges grossistförbund, Kooperativa förbundet, Gota-Gruppen AB, Tredje löntagarfondstyrelsen, SABO (Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag), Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Kredit och Wasa Kredit Försäkringsaktiebolag.

1 Kreditmarknadskommitténs och kapitaltäckningsgruppens förslag i stort

1.1 Bankinspektionen

Bankinspektionen anser att kreditmarknadskommitténs och kapitaltäckningsgruppens förslag med några få undantag är väl avvägda och utgör en god grund för lagstiftning. Inspektionen framför synpunkter på vissa enskildheter i förslagen.

1.2 Försäkringsinspektionen

Försäkringsinspektionen har i stort sett inte några erinringar mot kreditmarknadskommitténs och kapitaltäckningsgruppens förslag. Inspektionen framför några synpunkter beträffande riskklassificeringen av bankers och fondkommissionärers handelslager av aktier m. m. samt av fordringar på försäkringsbolag.

1.3 Kommerskollegium

Prop. 1989/90: 43
Bilaga 2

Kommerskollegium har inte framfört några erinringar mot förslagen.

1.4 Statens Industriverk

Frånsett förslaget om att kapitalkravet för kreditmarknadsbolags innehav av aktier i finansieringssyfte skall skärpas efter fem år tillstyrker Statens Industriverk förslagen i dess helhet.

1.5 Riksskatteverket

Riksskatteverket har i stort inga erinringar mot kapitaltäckningsgruppens förslag. Riksskatteverket framför dock synpunkter mot vissa enskildheter som verket anser avvika från de av Cooke-kommittén antagna kapitaltäckningsreglerna.

1.6 Kammarrätten i Göteborg

Kammarrätten i Göteborg har ingen erinran mot huvuddragen i de efter Cooke-kommitténs förslag utarbetade reglerna. Kammarrätten anser det emellertid anmärkningsvärt att bottenkrediter i kontors-, industri- och jordbrukskrediter skall jämföras med blancokrediter samt anför att det torde inte vara omöjligt att införa två grupper kapitaltäckningsregler och låta instituten avgöra om de önskar agera internationellt eller ej.

Kammarrätten vill dock framhålla att de problem som kommer att uppstå inte är olösliga ens för de mest utsatta instituten, som är de som lämnat långfristiga lån till bostäder och jordbruk. Även utan direkta statliga insatser torde de föreslagna kapitaltäckningskraven kunna uppfyllas om instituten under några år kraftigt inskränker sin nytulning. En sådan åtgärd torde på kort sikt t. o. m. kunna innebära ökade avsättningar till reservfonder och värderegleringskonton eftersom intäkterna i första hand härrör från den befintliga lånestocken medan kostnaderna däremot till stor del avser nytulningen. Om instituten sedan kapitaltäckningskravet uppfyllts väljer att expandera långsammare än för närvarande synes de skärpta kapitaltäckningskraven inte behöva medföra någon större ökning av räntemarginalen.

1.7 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige tillstyrker i allt väsentligt den föreslagna utformningen av kapitaltäckningsreglerna. Fullmäktige ifrågasätter dock om det för vissa tillgångsslag bör införas högre kapitalkrav än vad Cooke-reglerna föreskriver. Vidare anser fullmäktige att övergångsreglerna för andra institut än banker bör göras mer flexibla än vad kapitaltäckningsgruppen föreslår.

1.8 Fullmäktige i riksgäldskontoret

Prop. 1989/90:43

Bilaga 2

Fullmäktige i riksgäldskontoret tillstyrker i huvudsak kapitaltäckningsgruppens förslag men föreslår en viss modifiering av reglerna om kapitalbasens uppbyggnad.

1.9 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

NO, som inte funnit anledning att i detalj kommentera kapitaltäckningsgruppens förslag, anser att de bakomliggande utgångspunkterna i förslaget är invändningsfria och angelägna från NO:s utgångspunkter. NO framför dock kritik mot den föreslagna riskklassindelningen av fordringar på försäkringsbolag.

1.10 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen ansluter sig i huvudsak till kapitaltäckningsgruppens förslag men framför flera kritiska synpunkter beträffande olika enskildheter i förslagen om kapitalbasens uppbyggnad, riskklassificeringen, kapitalkravet för enskilda institut i en koncern samt ikraftträdande och övergångsregler.

1.11 Svenska sparbanksföreningen

Sparbanksföreningen godtar i huvudsak kapitaltäckningsgruppens förslag men har invändningar mot vissa enskildheter rörande bl. a. den begränsning med vilken värderingsreserver får inräknas i kapitalbasen, riskklassificeringen av fordringar på försäkringsbolag, den konsoliderade kapitaltäckningen samt övergångsreglerna.

1.12 Sparbankernas Bank

Sparbankernas Bank instämmer helt i de synpunkter som Svenska sparbanksföreningen framfört i sitt yttrande.

1.13 Sveriges Föreningsbankers Förbund

Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF) konstaterar att förslagen leder till skärpta kapitalkrav för alla kreditinstitut utom för de nuvarande finansbolagen. De nya kraven kan föranleda betydande konsekvenser och strukturomvandling på den svenska kreditmarknaden. Effekterna av kraven kan få betydligt större konsekvenser än alla andra förslag från kreditmarknadskommittén sammantagna. Mot den bakgrunden anser SFF att kapitaltäckningsgruppen borde ha bemödat sig om konsekvensanalyser av ett helt annat djup och räckvidd än gruppen gjort.

SFF erinrar om att det för närvarande pågår arbete med reformering av skattesystemet i Sverige som enligt uppgift de facto kommer att leda till väsentligt skärpt beskattning för de svenska bankerna. SFF utgår ifrån att

Sverige inte samtidigt kan genomföra regler som dels kraftigt skärper kapitaltäckningskraven, dels kraftigt skärper beskattningen och därmed försvårar uppbyggnaden av kapitalbasen i bankerna.

SFF framför flera invändningar mot kapitaltäckningsgruppens olika förslag rörande kapitalbasens beräkning, riskklassificeringen och övergångsregler.

Prop. 1989/90:43
Bilaga 2

1.14 Konungariket Sveriges stadshypotekskassa

Kassastyrelsen vill klart och entydigt slå fast att den för sin del anser att principen om enhetliga och konkurrensneutrala kapitaltäckningsregler är helt riktig och bör genomföras så långt det är möjligt. Kassastyrelsen har inte några grundläggande invändningar mot kapitaltäckningsgruppens förslag men framför synpunkter mot vissa enskildheter, såsom i fråga om beräkningen av reserv för obligationer och aktier samt riskklassificeringen av vissa fordringar och garantier. Kassastyrelsen anför vissa praktiska synpunkter som enligt styrelsen talar för att kapitaltäckningsreglerna inte bör träda i kraft för Stadshypoteks del förrän den 1 januari 1991. Kassastyrelsen framför vidare kraftiga invändningar mot de av kreditmarknadskommittén föreslagna beskattningsreglerna.

1.15 Sveriges allmänna hypoteksbank

Hypoteksbanken delar i och för sig kapitaltäckningsgruppens principiella syn på att svenska kreditinstitut måste uppfylla de minimikrav som uppställs på den internationella marknaden om Sverige inte vill isolera sig från omvärlden utan alltjämt delta i den internationella utvecklingen. De av kreditmarknadskommittén föreslagna kapitaltäckningskraven borde emellertid kunna godtas, eftersom de på ett rimligt sätt avspeglar nutidens risksituation vad gäller Landshypoteks fortsatta utlåning. Kapitaltäckningsgruppens förslag är emellertid betydligt mer långtgående än kreditmarknadskommitténs förslag och innebär i Hypoteksbankens tycke alltför hårda kapitaltäckningskrav för Landshypoteks del.

Hypoteksbanken anser sammanfattningsvis bl. a. att bankens grundfond bör bestå och ingå i kapitalbasen, att kapitalkravet för jordbrukskrediter bör jämföras med bostadskrediter samt att övergångstiden för införande av kapitaltäckningsreglerna bör bli väsentligt längre för Landshypotek än enligt förslaget.

1.16 Svenska skeppshypotekskassan

Om man på sätt kreditmarknadskommittén föreslår likställer Kassans garantifond med reservfonden förutser Kassen inga problem inom överblickbar framtid att fylla en viktig roll när det gäller att tillgodose den svenska rederinäringens finansieringsbehov. Enligt kapitaltäckningsgruppens förslag skulle emellertid garantifonden endast få inräknas i kapitalbasen fram till utgången av år 1992. Samtidigt förutser Kassen emellertid under denna period en kraftig expansion i den svenska rederinäringen och

därmed av finansieringsbehovet. För att få rimlig utlåningskapacitet år 1993 måste Kassan i så fall på något sätt åstadkomma en väsentlig ökning av reservfonden fram till detta datum. En sådan ökning kan Kassan endast åstadkomma genom ökade egengenererade vinster som avsätts till reservfonden, vilket i sin tur skulle förutsätta en så kraftigt ökad spread mellan upplånings- och utlåningsräntor att den skulle allvarligt fördyra finansieringen genom Kassan av den svenska sjöfarten och därmed minska Kassans betydelse för näringen. Detta skulle strida mot den grundläggande målsättningen med Kassans verksamhet.

1.17 Finansbolagen förening

Föreningen, som utgår från att Cooke-reglerna kommer att tillämpas på alla banker och auktoriserade finansbolag samt på kreditaktiebolagen, har ingen invändning mot uppdelningen i primärt och supplementärt kapital och mot sättet att dra gränsen mellan dessa kategorier. Föreningen kan också acceptera att en generell kapitaltäckningsgrad om 8 % åsätts tillgångarna och att dessa ges olika omräkningstal, beroende på kreditrisken för respektive tillgångar. Föreningen är emellertid tveksam till vissa delar av gruppens förslag och anser att det ur den svenska kreditmarknadens synvinkel vore att föredraga att kreditmarknadskommitténs ursprungliga förslag genomförs. I vart fall bör Cooke-principerna inte införas här förrän det är klart att de stora länderna inom OECD, bl. a. USA, kommer att acceptera reglerna.

1.18 Svenska Fondhandlareföreningen

Fondhandlareföreningen tillstyrker kapitaltäckningsgruppens förslag i stort när det gäller såväl internationell anpassning och därmed internationell konkurrensneutralitet som samordning mellan olika slag av institut inom landet och därmed nationell konkurrensneutralitet. Föreningen kan i stort sett godta gruppens förslag även i detalj. De skärpta kapitalkrav som blir en följd av förslagen godtas alltså, dock förutsatt att de tas till utgångspunkt för konkurrensneutrala regler mellan de olika slagen av institut på den svenska marknaden också i övrigt.

I föreningens medlemskrets finns Stockholms Optionsmarknad OM Fondkommission AB, som alltså är ett fondkommissionsbolag trots att det driver en för sådana bolag säregen verksamhet (se SOU 1988:13). Detta företag kommer således att träffas av det föreslagna kapitalkravet för fondkommissionsbolag. Det måste därvid anmärkas att detta ingalunda är anpassat för ett sådant specialinriktat företag. Kraven passar i princip illa i den verksamheten med dess speciella slag av riskexponeringar. Inte heller nuvarande regler är emellertid anpassade för en sådan verksamhet. Lika lite som nuvarande regler, lägger dock de föreslagna reglerna hinder i vägen för OM:s verksamhet. Även om de inte direkt passar i verksamheten utgör de således – i avvaktan på annan lagstiftning för detta slag av företag – inget hinder.

Börsstyrelsen stöder på principiella grunder en sådan internationell anpassning som kapitaltäckningsgruppen föreslagit, enär den kan väntas främja konkurrensneutralitet.

1.20 Landsorganisationen i Sverige (LO)

LO instämmer i kapitaltäckningsgruppens förslag, som medför dels att kapitaltäckningskraven för banker anpassas till internationell standard enligt Cooke-kommitténs förslag, dels att i princip likvärdiga kapitalkrav ställs på kreditmarknadsbolag. I samband med omläggningen modifieras också kapitalbegreppen i bankrörelselagen.

1.21 Tjänstemännens centralorganisation (TCO)

TCO tillstyrker kapitaltäckningsgruppens förslag, som innebär att kapitaltäckningskraven ökar på de svenska kreditinstituten, men vill samtidigt understryka nödvändigheten av att genomförandet av de nya kraven sker stegvis, så att de olika kreditinstituten får möjlighet att anpassa sin kapitalbas till de nya villkoren.

1.22 Svenska bankmannaförbundet

Förbundet tillstyrker kreditmarknadskommitténs förslag till ändringar i kapitaltäckningsreglerna av innebörd att samma krav på kapitaltäckning ställs på verksamheten, oavsett i vilket slag av institut den bedrivs. Därigenom anpassas reglerna på ett konkurrensneutralt sätt till bankernas, de finansiella koncernernas, kreditmarknadsbolagens och fondkommissionärernas verksamheter. Förslaget att hypoteksinstitutens nuvarande upplåningsrättsregler ersätts med kapitaltäckningsregler är en åtgärd i samma riktning.

Kapitaltäckningsgruppens förslag måste principiellt och praktiskt gälla för samma grupp av banker och andra finansiella institut som kreditmarknadskommittén reglerar. Det bör här enligt förbundet observeras att de garantifonder som kreditmarknadskommittén föreslagit för sparbanker och föreningsbanker uppfyller kraven på primärt kapital. Samtidigt ger Cooke-kommitténs definition av supplementärt kapital bankerna möjlighet att avsevärt öka kapitalbasen i förhållande till dagens situation. Härmed kan instituten klara de skärpta kapitalkraven som föranleds av ändringar i olika placeringars riskklassificering. Även om de föreslagna reglerna på detta område generellt inte orsakar problem, bör dock rimliga övergångsregler och anpassningar medges för de institut som drabbas hårdare av de internationella regelverken (t. ex. bostadsinstituten).

1.23 Småföretagens Riksorganisation

Prop. 1989/90: 43
Bilaga 2

Småföretagens Riksorganisation avstyrker förslaget att kapitalkravet för ett kreditmarknadsbolags innehav av aktier i finansieringssyfte skall öka efter fem år. Riksorganisationen har i övrigt avstått från att yttra sig över föreslagna kapitaltäckningsregler.

1.24 Sveriges industriförbund

Förbundet är positivt inställt till den anpassning till den internationella utvecklingen som kapitaltäckningsgruppens förslag innebär men avstår i övrigt från att kommentera dess enskildheter.

1.25 Svensk industriförening

Föreningen avstyrker förslaget att kapitaltäckningskravet för ett kreditmarknadsbolags innehav av aktier i finansieringssyfte efter fem års tid skall öka från 24 till 100 %. Effekten av ett sådant krav skulle bli att satsningar enbart gjordes på företag som redan utvecklat en lönsam verksamhet och följaktligen inte i de företag som verkligen har det största behovet av externt riskkapital, nämligen mindre nystartade företag med låg soliditet men med stark affärsidé.

1.26 Svenska Försäkringsbolags Riksförbund

Förbundet förutsätter sammanfattningsvis att Sveriges representation i Cooke-kommittén verkar för att försäkringsföretag från säkerhetssynpunkt jämföras med banker.

1.27 Folksam

Cooke-kommittén och kapitaltäckningsgruppen har utfört ett mycket förtjänstfullt arbete då det gäller att samordna och stärka kraven på banksoliditeten inom OECD-området. Speciellt utomlands har bankkrascher inte varit någon okänd företeelse, innebärande förluster för insättare och andra fordringsägare. Att kapitaltäckningskravet framdeles även kommer att omfatta engagemang, som tidigare hållits utanför balansräkningen, måste hälsas med tillfredsställelse.

Folksam motsätter sig emellertid bestämt den föreslagna riskklassificeringen av fordringar på bolag med koncession att i riket bedriva försäkringsverksamhet.

1.28 Stockholms Handelskammare

Handelskammaren ser positivt på strävandena att harmonisera reglerna i olika länder på detta området. Handelskammaren kan därför i princip ansluta sig till den anpassning till de av Cooke-kommittén antagna reglerna som framlagts av kapitaltäckningsgruppen.

SEK har begränsat sig till att kommentera förhållanden som har konsekvenser för bolaget. SEK anser därvid bl. a. att bolagets garantifond bör få inräknas i kapitalbasen, att aktieinnehav i SEK inte skall behöva avräknas från kapitalbasen i ägarbankerna samt att fordringar på svenska försäkringsbolag bör ha samma kapitalkrav som fordringar på andra företag som driver bankverksamhet.

1.30 Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB)

SBAB anser sammanfattningsvis att beslut om kapitaltäckningsregler inte bör fattas i Sverige förrän det föreligger klarhet om vilka kapitaltäckningsregler som kommer att gälla i EG. Uppskov med beslut medför att vissa frågor av stor betydelse för konkurrensneutraliteten på bostadskreditmarknaden kan övervägas. Det gäller främst hypoteksinstitutionernas historiska, skattemässigt gynnade fondavsättningar och försäkringsbolagens ställning på bostadskreditmarknaden. Även hur vissa sannolika, inte önskvärda effekter av kapitaltäckningsreglerna skall kunna motverkas behöver övervägas. Det gäller bl. a. riskerna för fastighetsfinansiering utanför den organiserade kreditmarknaden och effekterna på olika subventionssystem.

1.31 Svenska Revisorssamfundet (SRS)

Samfundet tillstyrker att reglerna om kapitaltäckning utformas så att de blir likartade för olika finansiella institut. Samfundet har heller inget att erinra mot att detta innebär skärpta krav på kapitaltäckning för vissa institut. Vidare tillstyrker samfundet, med ett undantag, förslagen till anpassning av reglerna om kapitalbas med anledning av Cooke-kommitténs förslag. Undantaget avser behandling av reserver som uppkommit genom överavskrivning av leasingobjekt.

1.32 Sveriges grossistförbund

Förbundet instämmer i det yttrande som avgivits av Svenska Bankförbundet.

1.33 Kooperativa förbundet

Förbundet anser att en höjning av kapitaltäckningskravet förmodligen kommer att utgöra underlag för kostnadshöjningar samt att säkerhetsaspekten bakom den föreslagna höjningen inte motiverar att ytterligare pålagor gentemot den enskilde bankkunden riskeras. Förbundet avstyrker därför förslagen till skärpning av kapitaltäckningsreglerna för banker och förutsätter att detta även får konsekvenser för motsvarande förslag beträffande övriga institut.

GotaGruppen ansluter sig helt till Svenska Bankföreningens yttrande.

1.35 Tredje löntagarfondstyrelsen

Fondstyrelsen pekar på att kreditmarknadskommitténs förslag till högre krav på kapitaltäckning är avsedd att ske genom att man ställer absoluta krav på eget kapital, varvid multiplikatoreffekter av inlåning kapas bort. Förslaget innebär naturligtvis ökad säkerhet inom banksystemet. Samtidigt kommer det emellertid att innebära väsentligt högre krav på externfinansiering av eget kapital. Det är därför enligt fondstyrelsen önskvärt att effekterna av en ökad efterfrågan på riskkapital från banksystemets sidan utreds i större omfattning än vad som skett inom ramen för kreditmarknadskommittén.

1.36 SABO (Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag)

SABO anser, att det är av stor vikt att även andra än rent banktekniska aspekter tas med i en samlad bedömning. Den ökning av kapitalkravet som föranleddes av Cooke-reglerna, avser främst bostadsobligationer och krediter mot säkerhet i fast egendom. Mot bakgrund av erfarenheterna på den svenska marknaden framstår detta som omotiverat. SABO anser att effekterna av Cooke-reglerna för bostadsfinansiering bör analyseras ytterligare innan dessa infogas i lag. Möjligheterna till kompletterande författningar och bestämmelser samt former och kostnader för ett statligt engagemang för att mildra effekterna bör utredas. Vidare bör en eventuell ny lag kompletteras med mer generösa övergångsbestämmelser för att ge skäligen till successiv anpassning.

1.37 Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund

Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund anför sammanfattningsvis att förbundet ser det som en självklarhet att Sveriges representanter i Cooke-kommittén med kraft verkar för att försäkringsföretag från säkerhetssynpunkt jämföras med banker och understryker de negativa konsekvenser som kommitténs nuvarande förslag skulle få.

1.38 Lantbrukarnas Riksförbund (LRF)

LRF framhåller att det svenska lantbruket har omvärldsfaktorer, företagsvillkor och företagsstrukturer som väsentligt avviker från vad t.ex. USA:s jordbruk har. LRF kan således inte se att det över huvud taget finns några sakliga skäl att skärpa kraven på kapitaltäckningen med ty åtföljande kostnadskonsekvenser vad avser det svenska lantbruket.

LRF hemställer att de föreslagna kapitaltäckningsreglerna vad avser lantbruk ej skall gälla i Sverige samt att, om nuvarande regler vad avser

2 Enhetliga och internationellt anpassade kapitaltäckningsregler

2.1 Bankinspektionen

Bankinspektionen framhåller att kreditmarknadskommitténs förslag innebär att alla institut får samma kapitalkrav för samma typ av risk samt att institutens kapitalbas – med de undantag som betingas av vissa övergångsregler – kommer att beräknas på samma sätt. Dessutom kommer regler om kapitaltäckning att tas in i de lagar som reglerar resp. instituts verksamhet. En sådan reglering är i linje med de strävanden som på ett internationellt plan syftar till att få gemensamma regler för en grupp av länder. Förslaget innebär också att fordringar mellan olika institut får samma krav i alla relationer, vilket inte är fallet för närvarande. Bankinspektionen tillstyrker bifall till detta förslag.

Syftet med Baselkommitténs förslag är att stärka kapitalkravet på bankerna. Det skulle vara uppseendeväckande om vi av något skäl inte skulle ansluta oss till en sådan strävan. Detta skulle säkert inverka på vårt och bankernas anseende på den finansiella marknaden. Då det numera är känt att motsvarande regler inom EG kommer att bli i det närmaste identiska med vad som föreslagits för 10-gruppens länder och då dessa förslag även antagits av vissa länder utanför 10-gruppen talar starka skäl för att även Sverige ansluter sig till förslaget.

Såsom tidigare nämnts syftar det internationella förslaget till att stärka kapitalet hos internationellt verksamma banker. Det skulle därför vara möjligt att ansluta sig till förslaget endast vad beträffar sådana banker. Det stämmer såsom påpekats inte överens med kreditmarknadskommitténs förslag att ha olika regler för olika typer av institut. I de länder som redan nu anslutit sig till förslaget har man tillämpat de föreslagna reglerna för samtliga institut för vilka kapitalkrav ställts upp. Det finns alltså starka skäl även för att förslaget tillämpas på samtliga institut för vilka kreditmarknadskommittén föreslagit gemensamma kapitaltäckningsregler.

2.2 Försäkringsinspektionen

Inspektionen anser att förslagen i stort sett motsvarar målsättningen att regelsystemen så långt det är möjligt bör åstadkomma lika konkurrensförutsättningar såväl internationellt för banker som inom Sverige för olika slag av kreditinstitut.

2.3 Kommerskollegium

Med tanke på att mer än hälften av Sveriges utrikeshandel sker med EG-området (ca 2/3 med Västeuropa) är det enligt kommerskollegium – inte

minst av övergripande internationella konkurrensskäl — angeläget att det svenska regelverket på bank- och försäkringsområdet utformas på ett sådant sätt att den inom EG åsyftade förstärkningen av konkurrens effektiviteten i tjänsteutbytet tillåts slå igenom även här i Sverige. Detta innebär krav på en långtgående harmonisering med/anpassning till motsvarande bestämmelser/arrangemang inom EG så att företag och medborgare i Sverige kan delta på samma villkor i tjänsteutbytet som sina motsvarigheter i EG. Detta torde gälla för flertalet av de lagstiftningsområden som behandlas i kreditmarknadskommitténs betänkande och i förslaget från kapitaltäckningsgruppen (bl. a. frågan om bankdefinition, förvärvsförbud, kapitaltäckningsregler, ägande- och rösträttsbegränsning, utländskt ägande, försäkringsbolagens finansförvaltning samt koncernfrågor).

Då många av ovanstående frågor ännu ej fått sin slutliga lösning i form av bindande EG-direktiv är det enligt kommerskollegium naturligt att man från svensk sida så nära som möjligt följer händelseutvecklingen inom EG för att inte tappa momentum i det erforderliga svenska harmoniserings- och anpassningsarbetet.

2.4 Kammarrätten i Göteborg

Syftet med att låta Cooke-kommitténs förslag bli gällande i Sverige är främst ett önskemål att göra det möjligt för svenska kreditinstitut att verka internationellt. Frågan måste dock ställas om kostnaden för denna möjlighet skall betalas även av den del av kreditmarknaden som endast avser att verka inom Sverige. Det torde enligt kammarrätten inte vara omöjligt att införa två grupper kapitaltäckningsregler och låta instituten avgöra om de önskar agera internationellt eller ej.

2.5 Fullmäktige i Sveriges riksbank

För alla grupper av finansinstitut gäller för närvarande att de har en lagstadgad skyldighet att hålla ett visst lägsta eget kapital (eller därmed likställda poster) i förhållande till verksamhetens omfattning. Banker och fondkommissionärer skall uppfylla föreskrivna kapitaltäckningskrav, medan för mellanhandsinstitut och finansbolag gäller att deras upplåningsrätt är begränsad av storleken på deras eget kapital. Upplåningsrätten kan grovt översättas i ett odifferentierat kapitalkrav. De nuvarande reglerna torde snarare vara betingade av mer tillfälliga historiska omständigheter än resultatet av en ingående riskbedömning av olika institutgrupper. Det finns därför anledning att fråga sig om det föreligger tillräckliga skäl att låta de regler som relaterar det egna kapitalet (kapitalbasen) till verksamhetens art skilja sig åt. Ett skäl kan vara att skyddsintresset är olika beroende på arten av institut. I och för sig motiverar framför allt insättarskyddet restriktivare regler för bankerna än för andra finansinstitut. Detta behöver emellertid inte betyda att just kapitaltäckningsbestämmelserna görs snävare. Skyddsintressena kan tillgodoses på annat sätt. I kreditmarknadskommitténs förslag beaktas de särskilda skyddsintressena för banker främst i rörelsereglerna och i ägar- och rösträttsreglerna.

Fullmäktige delar kreditmarknadskommitténs uppfattning att skyddsintressena för banker bäst tillgodoses på ovan angivet sätt och inte genom att bankerna åläggs strängare kapitalkrav än övriga finansinstitut. Enhetliga regler innebär också att finansiella koncerner kan organisera sig fritt utan att behöva beakta kapitaltäckningsreglerna. Ett sådant regelsystem uppfyller de krav på klarhet och enkelhet i tillämpningen som bör ställas. Dessa krav utesluter enligt fullmäktiges mening att mer sofistikerade metoder tillämpas för att avväga och differentiera risker. Därtill är det alltför svårt att finna generellt giltiga samband mellan olika slags placeringar att lägga till grund för sådana metoder. Det skulle också i praktiken bli alltför komplicerat att tillämpa dem.

Det bör i detta sammanhang understrykas att samma kapitaltäckningsbestämmelser för olika institutgrupper inte garanterar konkurrensneutralitet. De restriktiva rörelsereglerna ger en konkurrensnackdel. Samtidigt åtnjuter bankerna vissa förmåner, bl. a. genom möjligheter till riksbankslån och genom sin exklusiva rätt till inlåning på räkning. Ingen vägning av de olika faktorer som påverkar konkurrensläget torde vara invändningsfri. Enligt fullmäktiges mening synes dock den utformning av reglerna för olika institutgrupper som kreditmarknadskommittén föreslår vara väl balanserad.

Enligt fullmäktige förefaller det sannolikt att det för flera bankkoncerner krävs kapitaltillskott — och för några av dem betydande tillskott — för att de skall fylla Cooke-överenskommelsens krav på kapitaltäckning. Situationen torde dock på intet sätt vara unik internationellt sett.

Överenskommelsen har kommit till stånd för att göra kapitalkraven mer likformiga mellan länderna och för att stärka kapitalbasen i internationellt verkande banker. Svenska banker torde mot denna bakgrund vara långt ifrån ensamma om att komma att behöva tillföras riskkapital. De förefaller snarare vara bättre försedda med eget kapital än flertalet utländska banker.

En tillämpning av principen om enhetliga kapitaltäckningsregler, innebär att kapitalkravet enligt Cooke-reglerna skall vara uppfyllt inte enbart på konsoliderad basis utan också för varje enskilt institut, det må vara banker, mellanhandsinstitut, finansbolag eller fondkommissionärer. Kreditmarknadskommitténs förslag om tillämpning av enhetliga kapitaltäckningsbestämmelser byggde på kapitalkrav som de olika kreditinstituten med ganska stor lätthet kunde uppfylla. En övergång från nuvarande regler till Cooke-reglerna innebär därvidlag en markant skärpning särskilt för institut som specialiserat sig på lån mot panträtt i affärs-, bostads- och jordbruksfastigheter. Även finansbolag kan få vidkännas en skärpning, kanske speciellt sådana bolag som grundar en del av sin upplåningsrätt på särskilda garantifonder bestående av icke inbetalda förbindelser.

De mellanhandsinstitut, som ger lån till bostäder och jordbruk har hittills haft ytterst små kreditförluster. Utvecklingen i Sverige skiljer sig i detta avseende markant från den som ägt rum i många andra länder. Vad jordbrukskrediterna beträffar kanske den gynnsammare utvecklingen i Sverige till en del sammanhänger med att jordbruk i större utsträckning än i andra länder bedrivs i förening med skogsbruk. Det är väl också troligt att

regleringarna på såväl bostadsområdet som inom jordbruket bidrar till att minska kreditförlusterna. Mot bakgrund av dessa erfarenheter och med hänsyn till de betydande anpassningsåtgärder som torde bli nödvändiga, kan naturligtvis ifrågasättas om det finns skäl att kräva att ifrågavarande kreditinstitut skall förstärka det egna kapitalet så att det uppfyller Cooke-reglerna. Ett sådant institut omfattas ju inte som separat enhet av Cooke-överenskommelsen utan endast på konsoliderad basis i en bankkoncern. Enligt fullmäktiges mening talar ändå övervägande skäl för att målet bör vara att kapitaltäckningsbestämmelserna görs enhetliga. För detta talar att internationaliserings- och integrationsprocessen kommer att utsträckas till att omfatta allt fler kreditinstitut. För att verka internationellt torde de komma att behöva uppfylla Cooke-reglerna. Ur konkurrenssynpunkt skulle det då te sig olämpligt att låta reglerna för samma typ av kreditinstitut vara avhängiga av om institutet ifråga verkar internationellt eller enbart nationellt. Blickar man vidare framåt – vilket ju bör vara bestämmande vid riskbedömningen – kan det inte uteslutas att utvecklingen också inom jordbruket och på bostadsområdet kan bli sådan att riskerna för kreditförluster tenderar att växa framöver.

2.6 Fullmäktige i riksgäldskontoret

Fullmäktige i riksgäldskontoret tillstyrker att de föreslagna kapitaltäckningsreglerna bör gälla gemensamt för banker, kreditmarknadsbolag, fondkommissionsbolag och fondhandlarbolag. Fullmäktige pekar på att kapitaltäckningskraven har utvecklats för att gemensamt gälla i den s.k. tiogruppen och anför att en sådan internationell harmonisering utgör i sig ett stort värde för de finansiella marknadernas utveckling.

2.7 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

De bakomliggande utgångspunkterna – att lagstiftningen skall innehålla så långt möjligt enhetliga regler om kapitaltäckning för att uppnå konkurrensneutralitet för olika kreditinstitut och att en internationell anpassning i huvudsaklig enlighet med Cooke-kommitténs rapport bör ske – är invändningsfria och angelägna från NO:s utgångspunkter.

2.8 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen är positiv till strävanden att samordna olika länders kapitaltäckningsregler. Härigenom ökas konkurrenslikheten mellan ländernas banksystem, samtidigt som jämförelser mellan dem underlättas. Detta betyder att bankföreningen i huvudsak ansluter sig till de förslag till reformering av de svenska kapitaltäckningsreglerna som kapitaltäckningsgruppen framlagt i sin rapport såsom en anpassning till de av Cooke-kommittén antagna reglerna inom den s.k. 10-gruppen. Vid en sådan reformering måste dock enligt bankföreningens uppfattning vissa viktiga principer gälla. En sådan är att det av konkurrenslikhetsskäl vad avser den svenska kreditmarknaden är absolut nödvändigt att kapitaltäcknings-

reglerna i Sverige utformas likartat för alla banker/bankkoncerner och med dem konkurrerande kreditinstitut. En liknande uppfattning återfinns i EG:s förslag om soliditetsregler och definitioner av eget kapital som skall gälla för alla "credit institutions".

Prop. 1989/90: 43

Bilaga 2

2.9 Svenska sparbanksföreningen

Kapitaltäckningsgruppens förslag innebär skärpta kapitaltäckningskrav. Sparbanksföreningen anser likväl att en internationell anpassning av kapitaltäckningsreglerna för de svenska kreditinstituten är nödvändig och ofrånkomlig, sett i ett internationellt perspektiv. Enligt föreningens mening är det angeläget med en sådan reformering snarast möjligt.

2.10 Sveriges Föreningsbankers Förbund

Sveriges Föreningsbankers Förbund (SFF) ansluter sig till förslaget om att kapitalkravsreglerna får samma principiella utformning för alla svenska kreditinstitut.

SFF erinrar om att det inom EG diskuteras ett regelsystem som i stort överensstämmer med Cooke-kommitténs. Det är emellertid inte på något sätt klart att EG kommer att anta förslaget i sin nuvarande utformning. Betydande förändringar kan komma att göras. Om således Sverige skulle komma att föregripa den kommande EG-regleringen och införa hårdare kapitalkrav än EG-länderna förutsätter SFF att en erforderlig svensk anpassning snabbt vidtas när bilden inom EG klarnat.

Det kan enligt SFF inte uteslutas att EG-reglerna utformas så att medlemsländerna ges frihet att införa lindrigare krav för vissa typer av kreditinstitut som inte har någon internationell anknytning. Om så blir fallet behöver inte detta innebära att man även från svensk sida har skilda regelsystem för olika institut. SFF anser emellertid att man ingående måste analysera konsekvenserna för svenska kreditinstitut av en sådan utveckling. Det är inte helt självklart att väsentligt höjda kapitalkrav skall införas för svenska institut på områden med föga eller ingen internationell anknytning enbart för att motsvarande områden i vissa länder har haft betydande problem.

2.11 Konungariket Sveriges stadshypotekskassa

Kassastyrelsen framhåller att syftet med att ha enhetliga kapitaltäckningsregler är att skapa konkurrensneutralitet mellan kreditinstitut. Lika viktigt är emellertid frågan om det kan vara möjligt att arrangera en kreditgivning i former där kapitaltäckningsreglerna inte blir aktuella, till följd av att de inblandade parterna inte anses som kreditinstitut. Särskilt viktig blir denna fråga givetvis i en situation där kraven på kapitaltäckning skärps betydligt, vilket är fallet i fråga om fastighetsfinansieringen.

Att kapitaltäckningsregler för kreditinstitut allmänt sett är en faktor som bidrar till disintermediering, dvs. att placerare och låntagare i större utsträckning söker uppnå direkta låneavtal utan att utnyttja ett kreditinstitut

som mellanhand, är uppenbart. Försäkringsbolagens och AP-fondernas direktutlåning kommer t. ex. rimligtvis att bli mer attraktiv i förhållande till finansiering via mellanhandsinstitut. Kassastyrelsen anser därför att det innan försäkringsbolagen ges större frihet att engagera sig i finansiell verksamhet bör prövas om inte någon form av kapitaltäckningsbestämelse skall gälla även för dem; trots allt är ju bolagen i princip också mellanhänder mellan den sparande allmänheten och de investerande låntagarna.

Företag som behöver finansiera sina fastighetsinvesteringar kan också få incitament att i större utsträckning emittera egna värdepapper i stället för att låna av kreditinstitut. Obligationsfonder som placerar i sådana företagspapper kan ju samtidigt erbjuda allmänheten riskspridning och bekvämlighet utan att anses som kreditinstitut. Enligt kassastyrelsens mening kan det ifrågasättas om en sådan utveckling egentligen är ett uttryck för en större samhällsekonomisk effektivitet.

En gränsfråga som kreditmarknadskommittén diskuterar gäller det begrepp som kallas fastighetsrenting. Kassastyrelsen vill betona vikten av att kreditmarknadskommitténs uttalade syn får slå igenom i detta avseende, vilket innebär att den typiska rentingkonstruktionen normalt skall ses som ett finansieringsavtal. Ett företag som grundas i syfte att engagera sig i denna form av finansiering skall alltså uppfattas som ett kreditinstitut. Utomlands har det under senare år allt mer talats om "mortgage-backed securities", dvs. en utveckling där vad som ursprungligen varit lån som lämnats av ett kreditinstitut överförs till nya, särskilt för ändamålet inrättade juridiska personer. Dessa i sin tur refinansierar sig genom att ge ut obligationer. Till skillnad från t. ex. ett svenskt mellanhandsinstitut är det här fråga om helt passiva juridiska personer, där låneförvaltningen mot avgift handhas av det företag som ursprungligen överfört krediterna.

Den avsedda effekten med konstruktioner av detta slag är normalt att avlasta kreditinstitutens balansräkning, dvs. att reducera den lånestock för vilken kapitaltäckning krävs. Konstruktionen förutsätter givetvis att inga garantier lämnas mot förluster på de överförda lånen, men i många fall tycks det vara möjligt att ge de nya obligationerna en god kvalitet, trots att det i princip inte finns något eget kapital alls bakom dem, genom att i stället köpa en garanti från något annat företag som marknaden uppfattar som en god kreditrisk. Kassastyrelsen har emellertid uppfattat kreditmarknadskommitténs förslag så, att det i Sverige inte skulle vara möjligt att skapa någon sådan konstruktion, därför att den juridiska person som måste skjutas in skulle komma att anses driva finansieringsverksamhet i kapitalmarknadslagens mening trots sin passiva roll. Det är angeläget att få denna fråga klarlagd i samband med lagstiftningsärendet.

Kassastyrelsen anser det givet att Sverige i allt väsentligt måste ansluta sig till de internationellt överenskomna riktlinjerna, i synnerhet som det vill synas att EG kommer att anta regler som mycket nära ansluter till dessa. Direkt gäller saken främst de svenska internationellt verk samma bankerna, men genom sina koncernföretag täcker dessa ju i praktiken in hela spektrum på den svenska kreditmarknaden. Om bankerna på koncernbasis skall följa Basel-reglerna, kräver konkurrensneutraliteten att des-

sa måste gälla även för institut som i och för sig bara är verksamma inom landet.

Kassastyrelsen uppfattar också saken så, att det på en avreglerad kapitalmarknad inte vore meningsfullt för bankoberoende institut att söka få kapitaltäckningsregler som är lindrigare än de som gäller för bankkoncernerna. Särskilt gäller detta när valutaregleringen nu också tas bort, så att svenska institut kan sälja papper till utländska placerare eller i annan form låna på den internationella marknaden. Ett institut, som inte uppfyller de kapitalkrav som internationellt uppfattas som normen, torde ha stora svårigheter att i längden klara sin upplåning till samma kostnad som kapitalstarkare konkurrenter. Därmed upphävs automatiskt den fördel som de lindrigare kapitalkraven var tänkta att ge, och kan t. o. m. förbytas i sin motsats.

2.12 Svenska Fondhandlareföreningen

Föreningen har den inställningen att företag som driver samma slags verksamhet så långt möjligt skall ha samma rörelseregler. Även om fondkommissionsbolag, liksom t. ex. finansbolag, har en mer begränsad verksamhet än bankerna, överensstämmer fondkommissionsbolagens verksamhet med motsvarande verksamhet i bank. Det är därför naturligt att de kapitalkrav som ställs på banker också ställs på fondkommissionsbolag i den verksamhet som är densamma i båda slagen av institut. Kapitaltäckningsgruppens förslag medför, liksom motsvarande förslag av kreditmarknadskommittén, en sådan likställighet mellan olika slag av institut. Föreningen anser det angeläget att denna samordning genomförs.

Det är vidare positivt att det remitterade förslaget syftar till en internationell anpassning av de svenska kapitalkraven. Med den internationella utveckling som svenskt kreditväsende och svensk värdepappersrörelse för närvarande genomgår är en sådan anpassning viktig. Konkurrenterna skall inte bara gälla inom Sverige utan också gentemot utlandet. En internationell anpassning torde dessutom vara ofrånkomlig som ett led i svensk anpassning till de europeiska gemenskaperna, vilken måste tillmätas hög prioritet.

När det gäller det svenska regelsystemets anpassning till internationella standards är det viktigt att det inte ställs större krav på kapitaltäckning på svenska företag än på konkurrentföretag i andra länder. Cooke-kommittén ger otvivelaktigt utrymme för vissa nationella särregleringar. Den svenska lagstiftaren bör därför bevaka att kraven i Sverige väl anpassas till kraven i vår omvärld. Viktigt är att bevaka vad som i detta avseende sker inom EG-området.

2.13 Landsorganisationen i Sverige (LO)

LO anser att kapitaltäckningskraven måste fastställas med en nivå som motsvarar internationell standard. Genom den internationella konkurrens i kreditgivning, som existerar och kan väntas öka, uppstår annars snedvridningar, motiverade av olika höga anskaffningskostnader för kreditin-

stituten. Skulle den utvidgade normdisciplin utebli, som nu är på väg efter förberedelsearbete i internationella organ, skulle sannolikt kapitaltäckningen tendera mot den lägsta rådande nivån. Detta medför soliditetsrisker i systemet.

Man kan fråga sig om inte den standard, som föreslagits av Cookekommittén inom 10-gruppen innebär alltför höga krav, vilket innebär att kapitalkostnaderna fixeras på alltför hög nivå. Med andra ord skulle risken för instabilitet i betalningssystemet inte öka nämnvärt med viss sänkning av kraven. Kommitténs resultat är dock en kompromiss mellan länder som traditionellt haft både högre som lägre kapitalkrav. Huvudvärdet ligger nu i att en gemensam standard skapas. Erfarenheterna från de senaste 15 åren pekar på att banksystemet utan normer kan drabbas av bankkriser, betalningsinställelser och alltför ohämmad skuldsättning hos kunder.

2.14 Svenska bankmannaförbundet

Bankmannaförbundet har noterat att de föreslagna kapitaltäckningskraven inte träffar försäkringsbolagen. Dessa kan härigenom få en inte oväsentlig konkurrensfördel och i ökad utsträckning välja att agera på marknaden för långfristig fastighetsfinansiering. Detta förhållande anser förbundet inte acceptabelt.

2.15 Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB)

SBAB vill först ansluta sig till de allmänna utgångspunkterna för de nya kapitaltäckningsreglerna. Den pågående internationaliseringen av kreditmarknaderna gör det nödvändigt med internationellt vedertagna kapitaltäckningsregler. Det är också, enligt SBAB:s mening, självklart att Sverige skall anpassa sig till sådana regler. Vidare bör det vara självklart att kapitaltäckningsreglerna skall vara konkurrensneutrala mellan olika kreditinstitut i de enskilda länderna och mellan länderna.

En annan utgångspunkt för förslaget om nya kapitaltäckningsregler är, som kapitaltäckningsgruppen redovisar, erfarenheter från de anglosaxiska länderna. Erfarenheterna från USA av problemen på bostadskreditmarknaden där synes ha spelat en stor roll vid utformningen även av Cookekommitténs förslag. Resultatet har blivit stora krav på kapitaltäckning för utlåning till just bostadssektorn. SBAB:s personal har vid studiebesök i USA fått en viss uppfattning om förhållandena på den amerikanska bostadskreditmarknaden. De institutionella förhållandena är, från svensk och europeisk synvinkel, ganska egenartade. Långgivare till bostäder tvingas, på grund av lagstiftningen, till så gott som obegränsade ränterisker. Matchningsregler för upplåning och utlåning, som är grundläggande för bostadsinstitut i Europa, förefaller saknas. De stora förluster, som uppstår i USA för långgivare till bostäder, verkar alltså i större utsträckning att vara hänförliga till ränterisker än till egentliga kreditrisker. Mot bl.a. denna bakgrund vill SBAB göra den reflexionen att det kanske hade varit lämpligare att grunda förslaget till nya internationella kapitaltäckningsregler på europeiska erfarenheter och institutionella förhållanden.

För Sveriges del torde den viktigaste internationella anpassningen i fråga om kapitaltäckningsregler vara den i förhållande till EG. EG har ännu inte beslutat om några kapitaltäckningsregler för kreditgivningen till bostadssektorn. Enligt vad SBAB erfarit vid kontakter med bl. a. European Community Mortgage Federation, som är ett officiellt berednings- och remissorgan till EG-kommissionen när det gäller bostadskreditgivning, är det osäkert om något beslut om kapitaltäckningsregler för bostadslångivning kan fattas under år 1989. Det verkar sannolikt att beslut fattas först under år 1990. Anledningen till den befarade förseningen i förhållande till den tidplan som Cooke-kommittén angett är den oro för effekterna av reglerna på bostadskreditmarknaden som finns i bl. a. Väst-Tyskland och Frankrike. Det kan inte uteslutas helt att det blir vissa avvikelser mellan EG:s regler om kapitaltäckning och Cooke-kommitténs föreslagna regler.

SBAB anser mot denna bakgrund att något beslut om kapitaltäckningsregler i Sverige inte bör fattas förrän det föreligger klarhet om vilka regler som kommer att gälla i EG.

Hanteringen av hypoteksinstitutionernas historiska, skattemässigt gynnade fondavsättningar är en fråga av utomordentligt stor betydelse för konkurrensneutraliteten på bostadskreditmarknaden i Sverige. SBAB utgår från att den särskilda utredare för översyn av lagstiftningen om hypoteksinstitut som regeringen tillkallat, ägnar dessa frågor och deras samband med kapitaltäckningsreglerna stor uppmärksamhet.

En annan fråga, som kapitaltäckningsgruppen själv berört, är de konkurrensfördelar som försäkringsbolagen skulle få i fråga om fastighetsfinansiering, eftersom dessa inte har några krav på kapitaltäckning. Statsmakternas linje har åtminstone hittills varit att hålla försäkringsbolagen utanför den direkta långivningen till i varje fall det statsbelånade bostadsbyggandet. Enligt SBAB:s mening skulle denna linje knappast hålla i längden om försäkringsbolagen inte har några kapitalkrav och således skulle kunna erbjuda lån till lägre räntor än de långivare som träffas av kraven på kapitaltäckning.

3 Kapitalbasen

3.1 Bankinspektionen

Bankinspektionen pekar på den mycket betydelsefulla förändringen att värderegleringsreserverna inräknas i det som föreslagits få beteckningen primärt kapital. Detta är ett erkännande av den betydelse som stora värderegleringsreserver har och som inte bara är en gardering mot förlustrisker utan även en allmän konsolidering. Att de får inräknas till 50 % är en anslutning till en gängse bedömning att obeskattade reserver endast skall få inräknas i sådan omfattning. Denna behandling av värderegleringsreserven innebär för affärsbankernas del med hänsyn till den betydande storlek som dessa reserver har att kapitalbasen kan ökas med 1/3 om också förlagslånemöjligheten utnyttjas maximalt.

Kreditmarknadskommittén har föreslagit en begränsning av möjlighe-

ten att i kapitalbasen inräkna garantifondsbevis och garantifondsförbindelser. Baselkommitténs förslag fäster avseende endast vid inbetalt kapital. Detta innebär att garantifondsförbindelser inte längre kan beaktas, vilket gör att belopp som utfästs måste helt eller delvis inbetalas om kapitalkraven skall kunna uppfyllas.

3.2 Riksskatteverket

Kapitaltäckningsgruppen anför att med en bokstavlig tolkning av Cooke-kommitténs regler kunna hävdas att uppskrivningsfonden är en sådan reserv som bör hänföras till supplementärt kapital. Likväl väljer man att hänföra den till primärt kapital.

Enligt Cooke-kommittén skall med primärt kapital förstås eget kapital samt öppet redovisade reserver av högsta kvalitet. Kapitaltäckningsgruppen anför att värderegleringsreserverna visserligen formellt kan betraktas som en buffert mot framtida förlustrisker. Vidare anføres att "om ett kreditinstituts rörelseresultat uppvisar förlust, kan reserverna sägas vara av samma kvalitet som eget kapital. I en sådan situation blir de framtagna reserverna inte föremål för någon faktisk beskattning." Riksskatteverket tolkar innebörden av formuleringarna att värderegleringsreserverna dels är mycket stora, dels möjligen till viss del finns utanför balansräkningen, dels är kända och accepterade av tillsynsmyndigheten och dels ha till viss del tillskapats i skattereglerande syfte. Enligt det synsätt som genomsyrar EG:s fjärde bolagsdirektiv, avseende företagets årsredovisning, skall en strikt åtskillnad upprätthållas mellan å ena sidan företagsekonomiskt motiverade värderingar och reserveringar och å andra sidan sådana som är skattemässigt betingade. Riksskatteverket finner inte detta synsätt förenligt med den föreslagna behandlingen av värderegleringsreserverna.

3.3 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Även om Cooke-reglerna är relativt detaljerade kan de inte beakta alla de nationella särdrag som finns i fråga om redovisningsprinciper och finansieringsinstrument. Det betyder att för några poster har klassificeringen fått företas efter andan snarare än bokstaven i Cooke-reglerna.

Kapitalbasen utgörs enligt kapitaltäckningsgruppens förslag av primärt och supplementärt kapital. Det motsvaras i Cooke-reglerna av "core capital" och "supplementary capital". I primärt kapital ingår förutom eget kapital även ett belopp motsvarande hälften av föreliggande värderegleringsreserver. Dessa reserver i svenska banker och övriga finansinstitut ackumuleras långt utöver gränsen för vad som motsvarar normal riskreservering. De torde knappast ha någon motsvarighet i andra länder och finns ej heller upptagna bland de poster som uppräknas att ingå i core capital. För svenska banker är det av central betydelse att dessa värderegleringsreserver får inräknas i primärt kapital. Det är med tillfredsställelse som fullmäktige noterar att Sverige har vunnit en bred uppslutning kring sin syn på värderegleringsreservers behandling i kapitaltäckningshänseende.

Medan värderingsreserverna explicit lagts in som del i primärt kapital, har därutöver i kapitalbestämmelserna öppnats möjligheter att efter regeringens, eller efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande inräkna även andra reserver och tillskott. En sådan öppning föreslås också beträffande supplementärt kapital. Enligt kapitaltäckningsgruppen uppfyller de garantifonder som kreditmarknadskommittén föreslår för sparbanker och föreningsbanker kraven på primärt kapital. Fullmäktige vill beträffande denna fråga hänvisa till sitt särskilda remissyttrande över kreditmarknadskommittén (1988 – 10 – 13). I korthet innebar de synpunkter som framfördes i detta yttrande att de av kreditmarknadskommittén föreslagna garantifonderna för sparbanker och föreningsbanker inte utan ytterligare kvalificering kan klassificeras som primärt kapital. Bankaktiebolag kan visserligen under vissa förutsättningar emittera inlösningsbara aktier och kreditmarknadskommittén föreslår att motsvarande restriktioner bör gälla för sparbanks emission av garantifondsbevis. Fullmäktige menade emellertid att även om bestämmelserna för nedsättning av garantifond utformas i överensstämmelse med vad som gäller beträffande inlösen av aktie i bankaktiebolag kan skillnaden vid den praktiska tillämpningen bli betydande. Med hänsyn till skuldebrevets karaktär kan man inte utesluta att en regel om förbehåll om inlösen av garantifondsbevis motsvarande den som gäller för aktier skulle komma att utnyttjas mer systematiskt. Garantifondsbevisens attraktionskraft på marknaden skulle med all sannolikhet stiga om de emitterades med amorteringsplan eller angiven återbetalningstidpunkt, en ordning som kreditmarknadskommittén explicit omnämner. Sådana garantifonder kunde enligt fullmäktiges mening inte anses vara förenliga med de krav som Cooke-kommittén anger för att en post skall få inräknas i primärt kapital. Härför erfordras att garantifondsbevisen emitteras med obegränsad löptid och utan rätt till uppsägning inte bara från placerarens utan även från emittentens sida.

Återbetalning bör, menade fullmäktige, endast kunna ske i undantagsfall och förutsätta tillstånd från regering eller bankinspektion.

3.4 Fullmäktige i riksgäldskontoret

Enligt de nya kapitaltäckningsreglerna skall inte de grundfundsförbindelser riksgäldskontoret utställt till hypoteksinstitutens längre inkluderas i kapitalbasen. Motivet för detta är den princip Cooke-kommittén uppställt om att kapitalbasen måste baseras på inbetalda belopp.

Fullmäktige stöder denna allmänna princip, men hävdar av principiella skäl att denna syn inte bör tillämpas på statliga utfästelser. Någon tvekan om statens möjligheter att kunna svara för utfästelserna finns ej per definition, vilket gör förslaget i denna del onödigt. Det kan dessutom hävdas att reglerna för riskklassindelning understödjer detta synsätt. I övrigt vill fullmäktige ej nu, innan utredningen om hypoteksinstitutens är klar, lägga synpunkter på hypoteksinstitutens ägande, fonder etc.

Bankföreningen invänder mot förslaget, att värderegleringsreserver endast får inräknas som primärt kapital till 50 % av sitt belopp samt att reserverna från förlusttäckningssynpunkt inte är belastade med någon latent skatteskuld. Eftersom vid en förlustsituation framtagna reserver inte blir föremål för någon faktisk beskattning kan dessa sägas vara av samma kvalitet som eget kapital. Slutsatsen bör därför enligt bankföreningen vara att dessa medräknas till 100 %. Bankföreningen erinrar också om att uppfattningen att svenska bankers värderegleringsreserver inte är belastade med någon latent skatteskuld har vunnit internationell acceptans i samband med rating av svenska banker.

I sin diskussion om värderegleringsreservernas inräknande i kapitalbasen berör kapitaltäckningsgruppen även frågan om reservernas ställning efter en eventuell ändring av företagsbeskattningen. Bankföreningen vill i detta sammanhang framföra följande. Om en ny skattesats på exempelvis 30 % beslutas, bör åtminstone 70 % av värderegleringsreserverna få räknas som primärt kapital. Vid ett nytt skattesystem bör även eventuella nya former av obeskattade reserver få medräknas som primärt kapital; argumenten härför är desamma som framförts beträffande värderegleringsreserver.

Bankföreningen ifrågasätter kapitaltäckningsgruppens förslag om beräkning av reserven för obligationer och förordar i stället att man bibehåller nuvarande regel, som innebär att obligationerna värderas utifrån ett genomsnitt av räntan för vissa obligationer under de senaste tio åren. Det kan enligt bankföreningen även i framtiden, på samma sätt som under tidigare perioder, vara viktigt vid kraftiga räntestegringar att bankerna har kvar den nuvarande utjämningsregeln.

Bankföreningen stöder förslaget att reserveringar för påtagliga förlustrisker avseende vissa fordringar genom avsättningar till särskilda konton för länderrisker m. m. inte skall ingå i kapitalbasen, utan i stället att motsvarande tillgångar skall värderas till sitt nettobokföringsvärde. Bankföreningen delar också uppfattningen att uppskrivningsfond bör räknas som primärt kapital.

Däremot delar bankföreningen inte gruppens uppfattning att de garantifonder, som kreditmarknadskommittén föreslagit för sparbanker och förningsbanker, uppfyller kraven på primärt kapital. Garantifondsbevisen torde närmast vara att hänföra till Cooke-reglernas "hybrid (debt/equity) capital instruments", som skall hänföras till "supplementary capital". I det fall denna typ av kapitalinstrument kommer att få emitteras i Sverige – vilket dock bankföreningen av flera skäl avstyrkt i remissyttrande 1988-09-26 – bör de därför enligt bankföreningens uppfattning räknas som supplementärt kapital.

Bankföreningen vill beträffande hypoteksinstituten framhålla att det måste klart framgå att en sådan renodling som kreditmarknadskommittén föreslagit i fråga om reservfonderna är en absolut förutsättning för att dessa skall få räknas som primärt kapital. Den omständigheten, att vissa års avsättningar till hypoteksinstitutens reservfonder – trots att de gjorts av obeskattade medel – föreslås till 100 % få räknas som primärt kapital,

stöder bankföreningens ovan angivna uppfattning att bankernas värderingsreserver, trots att de skapats av obeskattade medel, bör till 100% kunna räknas som primärt kapital.

Vad härefter gäller supplementärt kapital anför bankföreningen att enligt vad den fått sig bekant finns det bland 10-gruppens länder exempel på (bl. a. Frankrike) att sådana kapitalinstrument motsvarande förlagsbevis får medräknas om deras ursprungliga löptid är "minst fem år". Eftersom denna typ av lån ofta ges ut med en löptid på ett exakt antal år, t. ex. fem år, förefaller det opraktiskt att, som gruppens förslag innebär, uppställa en gräns som medför att lån måste ges ut med en löptid på minst fem år och en dag för att få medräknas i supplementärt kapital. Bankföreningen föreslår därför att tidsgränsen sätts vid "minst fem år". En dags skillnad kan inte ha någon betydelse från kapitaltäckningssynpunkt.

Bankföreningen pekar på den flexibilitet som förslaget innebär att i supplementärt kapital får inräkna "reserver och andra förbindelser" som regeringen eller bankinspektionen medger och tillstyrker att förslaget genomförs, på liknande sätt som föreslås även beträffande primärt kapital.

Bankföreningen finner det förvånande att kapitaltäckningsgruppen kommit till den slutsatsen att medel inestående på investeringskonto enligt lagen (1979:609) om allmän investeringsfond inte bör få inräknas i kapitalbasen. Bankföreningen å sin sida anser däremot att — just därför att dessa medel, såsom gruppen anför, kan "i viss mån tas i anspråk för förlusttäckning" — medel i allmän investeringsfond bör kunna ingå bland sådana "reserver" som gruppen föreslår får inräknas i supplementärt kapital efter regeringens eller bankinspektionens medgivande.

Bankföreningen stöder förslaget om att finansbolag och kreditaktiebolag bör som supplementärt kapital få inräkna garantifondsbevis etc. som motsvaras av kontant inbetalda medel.

Vad slutligen gäller föreslagna regler om avräkning från kapitalbasen anser bankföreningen att undantag från avräkning även bör få göras för smärre kapitaltillskott som kan anses ha skett "i annan form" än aktiekapital. Annars skulle avräkning behöva göras när en bank på rapportdagen i sitt handelslager innehar smärre volymer av förlagsbevis som har emitterats av annat företag som bedriver bankverksamhet. Detta kan inte anses vara motiverat. En sådan lösning som bankföreningen förordar är väl förenligt med Cooke-reglerna, vilket bl. a. framgår av att Bank of England — i sin anpassning till Cooke-reglerna — tillåter brittiska banker att i en market-maker-funktion inneha andra bankers förlagslån utan att avdrag behöver ske från kapitalbasen. Bankföreningen föreslår därför att avräkning inte skall ske för sådana innehav av skuldförbindelser från annat företag, som bedriver någon form av bankverksamhet, vilka motsvarar högst fem procent av institutets eget kapital eller egna fonder.

Bankföreningen föreslår vidare ett bibehållande av den nuvarande regeln att avräkning inte heller skall ske för tillskott i företag där staten är delägare. Det är inte motiverat att kapitalkravet höjs från nuvarande 8% till 100% för banks aktieinnehav i AB Svensk Exportkredit m. fl. företag med statligt deläggande där banks ägarandel överstiger 5%. Ett sådant aktieinnehav kan inte, lika litet som hittills, anses vara förenat med risk

som fordrar 100 % kapitaltäckning. Inte heller kreditmarknadskommitténs förslag till nya kapitaltäckningsregler skulle ha medfört en sådan höjning. Bankföreningen vill understryka att Cooke-reglerna lämnar möjlighet för nationella särregler när det gäller avräkning från kapitalbasen.

Prop. 1989/90: 43
Bilaga 2

3.6 Svenska sparbanksföreningen

Sammanfattningsvis leder det nu föreliggande förslaget till en betydande skärpning av kapitalkravet för sparbanksrörelsen, framför allt för de sparbanker och sparbanksnära företag som bedriver bostadsfinansieringsverksamhet. Skärpta kapitaltäckningsregler understryker sparbankernas behov av en varaktig riskkapitalförsörjning. Om sparbanksrörelsen skall kunna bära ökade kapitalkrav och samtidigt ha handlingsfrihet för framtiden är det nödvändigt att kapitalförsörjningsfrågan snarast får sin lösning genom att sparbankerna får möjlighet att emittera garantifondsbevis och därmed tillgång till externt riskkapital.

Vad gäller värderingsreserver yrkar Sparbanksföreningen att dessa skall få tas upp i full utsträckning vid beräkning av kapitalbasen, eftersom reserverna får tas i anspråk för förlusttäckning utan att de behöver tas upp till beskattning. Om emellertid den föreslagna begränsningen förverkligas och ett nytt företagsbeskattningssystem införs om några år med en generell skattesats om 30 %, bör, för det fall obeskattade värderingsreserveringar alltså förekommer, dessa få tas upp till 70 % vid kapitalbasens beräkning.

3.7 Sveriges Föreningsbankers Förbund

Som en förutsättning för SFF:s ställningstagande till kapitalkraven gäller att kreditmarknadskommitténs förslag rörande garantikapital, som ett sätt att underlätta kapitalförsörjningen för spar- och föreningsbanker, genomförs.

SFF kan konstatera att förslaget beträffande värderingsreserver innebär en ökning av bankernas kapitalbaser som i viss mån reducerar effekterna av de skärpta kapitaltäckningskraven. SFF föreslår att ytterligare kapitalbasvidgningar övervägs i det fortsatta beredningsarbetet. Med hänsyn till att värderingskontot kan tas i anspråk för förlusttäckning utan att de behöver tas upp till beskattning anser SFF det inte vara orimligt att värderingskontona kan få tas upp till 100 % vid beräkning av kapitalbasen. I vart fall bör värderingskontona kunna utnyttjas i kapitalbasen upp till 70 % om ett nytt företagsbeskattningssystem införs med en generell skattesats om 30 %.

3.8 Konungariket Sveriges stadshypotekskassan

Kassastyrelsen anser att kapitaltäckningsgruppens förslag till ny lydelse av 8 § andra stycket bankrörelselagen, med motsvarighet i andra lagförslag, är

ofullständigt. Reserven för obligationer och aktier har legaldefinierats som "det belopp med vilket dessa tillgångars marknadsvärden överstiger nettobokföringsvärdet", vilket inte kan vara korrekt.

I den återgivna formuleringen finns ingen spärr mot att i kapitalbasen räkna in ett belopp som är större än den faktiska nedskrivning banken (motsv) har gjort. Om värdepapperens marknadsvärde har stigit över anskaffningsvärdet, går även den skillnaden in i definitionen. Man skulle alltså få räkna in en orealiserad värdestegringsvinst på värdepapper i primärkapitalet, vilket är uttryckligen avvisat i Cooke-kommitténs rapport. I lagtexten måste därför ett tillägg göras, t. ex. "...bankens reserver för obligationer och aktier, dock högst det belopp med vilket dessa tillgångars marknadsvärden överstiger nettobokföringsvärdet". Man får då den avsedda innebörden, nämligen att den reserv som får räknas inte alltid är hela den i balansräkningen avsatta, utan är mindre om portföljens aktuella marknadsvärde ligger under anskaffningsvärdet.

3.9 Sveriges allmänna hypoteksbank

Enligt kreditmarknadskommitténs förslag skall Hypoteksbanken och hypoteksföreningarna betraktas som en koncern vid beräkning av kapitaltäckningskravet. Eftersom detta är till fördel för banken och föreningarna när det gäller den sammanlagda kapitalbasen, som skall läggas till grund vid beräkning av kreditåtaganden som måste täckas av eget kapital, har Hypoteksbanken ej någon erinran mot detta synsätt. Det förtjänar påpekas att Hypoteksbanken och hypoteksföreningarna i sin hittillsvarande organisationsform inte utgör någon koncern, utan närmast är att betrakta som en federation.

Kreditmarknadskommittén för ett omfattande resonemang angående föreningarnas och bankens reservfonder. Reservfonderna är avsedda att utgöra stommen i Landshypoteks samlade kapitalbas. Kommittén föreslår att nuvarande minimikrav för reservfond — minst 1 % av institutets skulder — avskaffas. Mot bakgrund av de föreslagna reglerna i övrigt finner Hypoteksbanken att en minimiregel rörande reservfondernas storlek inte har något självständigt berättigande och instämmer därför i kommitténs förslag i denna del.

Av väsentlig betydelse för beräkning av Landshypoteks kapitalbas är grundfonden. Ända sedan Hypoteksbanken tillkom har staten ställt en grundfond för bankens upplåningsrätt. Grundfonden har av naturliga skäl ansetts som en integrerad del av bankens verksamhet, eftersom grundfonden fyllt denna funktion ända sedan bankens tillkomst. Ett borttagande av grundfonden skulle därför innebära en allvarlig och djupgående förändring i bankens verksamhet, som inte kan motiveras enbart av hänsyn till önskemålet om likartade regler om kapitalbasens konstruktion. Givetvis måste möjligheter kunna skapas att införa undantag, om fundamentala intressen i ett lands regelsystem träds för nära. För Hypoteksbanken framstår det som angeläget att grundfonden även i fortsättningen finns kvar och bildar utgångspunkt för bankens upplåning.

Grundfonden bör sålunda enligt Hypoteksbankens mening ingå i kapi-

talbasen vid beräkningen av kapitaltäckningskraven. Den omständigheten att – som påpekats i betänkandet och i förslaget från kapitaltäckningsgruppen – staten enbart gjort ett åtagande men inte inbetalat det garanterade beloppet, bör självfallet inte diskvalificera åtgärden som otillräcklig. Om en stat av Sveriges natur ställer garanti, bör givetvis statens därmed gjorda åtagande anses likvärdigt med ett till fullo inbetalt belopp. Denna inställning bör redovisas från svensk sida vid diskussionerna med Cooke-kommittén. Banken har ingen invändning mot förslaget att grundfond i fortsättningen betecknas garantifond.

3.10 Svenska skeppshypotekskassan

Kassan hemställer att kassans garantifond, som uppgår till 167 milj. kr., att jämföra med det egna kapitalet i form av reservfond på 230 milj. kr., även fortsättningsvis får jämföras med reservfonden vid beräkning av kapitalbasen för att Kassan skall kunna tillgodose rederinäringens kommande finansieringsbehov. Garantifonden är för Kassan värdefull eftersom den skapar bättre villkor på kapitalmarknaden till nytta för sjöfarten.

Om ett bibehållande av garantifonden som kapitalbas till följd av internationell harmonisering inte skulle visa sig möjlig förordar Kassan att staten tillskjuter garantifondens belopp i sådan form att den kan omvandlas till reservfond. Stöd härför finns i den av kapitaltäckningsgruppen föreslagna lagtexten. Eftersom Cooke-kommitténs arbete för närvarande icke synes syfta till folkrättsligt bindande överenskommelser torde något hinder inte föreligga mot ett förverkligande av Kassans synpunkter. Det kan i detta sammanhang finnas skäl påpeka att som ytterligare säkerhet för Kassans fordringsägare tjänar en på visst sätt begränsad personlig betalningsskyldighet för Kassans låntagare i händelse av Kassans likvidation. Beloppet uppgår för närvarande till 97 milj. kr. Med hänsyn till det behov av reservuppgbyggnad som eljest föreligger hemställer Kassan att statsmakterna tämligen snart tillkännager sin principinställning till den flaskhals för skeppsfinansiering som sålunda kan förutses.

3.11 Finansbolagens förening

Föreningen har ingen invändning mot principen att det i primärt kapital skall medräknas bl. a. ett belopp som motsvarar 50 % av bolagets reserver för utlåning, obligationer och aktier samt av överavskrivningar på leasing, men ifrågasätter om man inte i lagtexten bör förutse möjligheten av att företagsskattesatsen kan komma att ändras. Den latent skatteskulden kan alltså komma att minska (det är mindre troligt att den ökar). Inledningen till 4 kap. 8 § andra stycket kapitalmarknadslagen skulle förslagsvis kunna formuleras sålunda: "Med primärt kapital avses dels eget kapital, dels ett belopp som svarar mot bolagets reserver efter avdrag för latent skatteskuld".

När det gäller de s. k. garantifonderna är det gruppens uppfattning att de särskilda garantifonder som kreditmarknadskommittén föreslagit för sparbankernas och föreningsbankernas del skulle få inräknas i det primära

kapitalet. De garantifonder som nu utgör bas för upplåningen i finansbolagen skulle tydligen under vissa förhållanden kunna inräknas i det supplementära kapitalet, medan flertalet fonder över huvud taget inte skulle få ingå i kapitalbasen. Föreningen finner det egendomligt att garanti som hittills ansetts vara en fullvärdig del av kapitalbasen plötsligt helt skulle bli värdelös i sammanhanget. Det borde här finnas ett utrymme för särregler för finansbolagens vidkommande, särskilt som Cooke-reglerna egentligen inte avser andra institut än bankerna. Behovet av insättarskydd är ju inte så stort i finansbolagen att man i fråga om dessa måste vara lika rigid som man måste mot bankerna. Föreningen tar vidare för givet att om finansbolagens garantifonder, etc. i framtiden konstrueras på ett sätt som i princip gör dem jämförbara med sparbankernas, skall de ingå i det primära kapitalet, inte i det supplementära.

Beträffande förlagslån anser gruppen uppenbarligen att lån med kortare ursprunglig löptid än fem år i praktiken inte är att anse som riskbärande kapital utan som vanliga lån som följaktligen inte bör ingå i kapitalbasen. Föreningen är tveksam till ett sådant resonemang och anser att rapporten på denna punkt bör kompletteras med en utredning om föragslånen längd och frekvens i kreditinstituten. Det bör observeras att finansbolagens upplåning numera är mycket kortfristig, sällan längre än sex månader och oftast på högst tre månader. Man måste alltså utgå ifrån att ett som föragslån rubricerat tillskott med en längre löptid än ett år är tänkt som ett långfristiskt tillskott. För att vara helt på den säkra sidan borde man i alla händelser kunna föreskriva att föragslån med en ursprunglig löptid på två år eller längre i sin helhet skall ingå i det supplementära kapitalet (upp till 50 % av det primära kapitalets storlek).

3.12 Svenska Fondhandlareföreningen

Föreningen anser det felaktigt att endast 50 % av värderegleringsreserverna får inräknas i det primära kapitalet och föreslår att reserverna får inräknas till hela sitt belopp. Man bör nämligen i detta sammanhang beakta reservernas funktion såsom reservering för eventuella förluster. Som sådana kan reserverna utnyttjas till hela sitt belopp och bör därför även i sin helhet inräknas i det primära kapitalet.

3.13 Landsorganisationen i Sverige (LO)

I samband med anpassningen till de av Cooke-kommittén föreslagna normerna krävs vissa modifieringar av kapitalbegreppet i svensk banklagstiftning, eftersom kommittén definierar eget kapital på ett annat sätt än som svensk praxis och olika värderegleringsfonder och andra reserveringar har också olika karaktär jämfört med utländsk praxis. LO har inte anledning rikta invändningar mot de framförda förslagen till definition av primärt kapital och supplementärt kapital.

SEK:s garantifond uppgår till 600 milj. kr. Intill högst ett belopp motsvarande aktiekapitalet (700 milj. kr.) får garantifonden inräknas som upplåningsrättsgrundande kapital enligt gällande bolagsordning. Garantifonden har skapats för att stärka kapitalbasen i SEK. För bolagets fordringsägare/obligationsinnehavare är garantifonden känd och det är rimligt att anta, att garantifonden av dessa tillmätts lika stor betydelse som övrigt riskbärande kapital i bolaget, inte minst mot bakgrund av att garantifondsutfästelsen är lämnad av staten med 300 milj. kr. och av bankerna med resterande 300 milj. kr., bland vilka de tre bankerna med AAA-rating svarar för 228 milj. kr. För SEK:s vidkommande är garantifonden av stor betydelse såväl för nuvarande upplåningsrättsbestämmelser enligt bolagsordningen, kapitaltäckningssituationen som för kreditvärdighetsbedömningen.

Det torde ej heller råda någon som helst tveksamhet om att värdet av garantifonden, först och främst vad avser den del som staten garanterar, är fullgott. Detta är en logisk slutsats av de regler som gäller för fordringar på stater i Cooke-bestämmelserna. Även för den återstående delen, som garanteras av bankerna, följer enligt nämnda regler att ett högt värde måste åsättas densamma.

Utformningen av SEK:s garantifond innebär att staten och bankerna har förbundit sig att svara för SEK:s förbindelser med sammanlagt 600 milj. kr. och att SEK har rätt att ta i anspråk garantifonden om bolaget så finner erforderligt för att fullgöra sina förbindelser. Av staten och bankerna utfärdade garantiförbindelser torde vara oåterkalleliga, åtminstone såvitt avser förbindelser som ingåtts när garantifonden funnits. Bokföringstekniskt torde ett utnyttjande av fonden innebära att fordringar på utstälarna bokförs samtidigt som eget kapital gottgörs med samma belopp.

SEK förstår att garantifonder i den bemärkelse som de i Sverige förekommer är tämligen unika. Detta faktum kan emellertid inte medföra att garantifondens reella innebörd inte skall kunna få betydelse vid utformningen av de nationella reglerna. Det från svensk sida bedömda värdet av garantifonderna avspeglas av tidigare regler och lagstiftning samt av kreditmarknadskommitténs förslag, där garantifonder skulle tillåtas ingå i kapitalbasen med ett belopp intill fem gånger aktiekapitalet. SEK:s garantifond är även i förhållande därtill mycket försiktigt tilltagen.

För SEK är det av mycket stor betydelse att lagreglerna inte leder till någon omotiverad försämring av kapitalbasen, eftersom detta skulle kunna påverka bedömningen av SEK på de internationella kapitalmarknaderna i negativ bemärkelse. En sådan förändrad bedömning skulle kunna fördyra SEK:s upplåningskostnader, vilket skulle stå i bjärt kontrast mot syftet med SEK, nämligen att främja svensk export. Sammanfattningsvis är det således vår förhoppning att utformningen av de svenska reglerna skall utgå från garantifondens reella innebörd samt även medge att de speciella omständigheter som råder i vårt fall beaktas.

Kapitaltäckningsgruppen föreslår vidare att avräkning skall ske för aktieinnehav i kreditinstitut som inte konsolideras; dock att avräkning inte skall ske vid smärre aktieinnehav, som utgör högst 5 % av ägarbolagets eget

kapital och högst 5% av det ägda bolagets eget kapital. Kreditmarknadskommittén å sin sida föreslog en utvidgad konsoliderad kapitaltäckning då ägarandelen uppgick till minst 20% av det ägda bolaget. Kreditmarknadskommittén konstaterade att härigenom omfattades inte Företagskapital AB, AB Svensk Exportkredit och AB Industrikredit av det utvidgade konsolideringsförfarandet.

SEK anser att starka skäl finns att medge att aktieinnehav i SEK inte skall behöva avräknas från kapitalbasen i ägarbankerna. SEK ägs till 50% av staten och till 50% av elva affärsbanker. Ägareförhållandet innebär att ingen bank kan anses ha ett dominerande inflytande eller ett ägaransvar i SEK. Aktietillskottet från bankerna i SEK kan anses relativt begränsat i förhållande till bankernas storlek. Vidare bör i sammanhanget beaktas den speciella uppgift som låg bakom SEK:s bildande, nämligen för bankerna att tillsammans med staten lösa exportindustrins krav på extern finansiering vid exportaffärer. Bankernas engagemang i SEK bör därför kunna ses som ett samhälleligt intresse. Förslagets genomförande skulle få till resultat att tre ägarbanker måste göra avräkning för sitt aktieinnehav i SEK medan de övriga bankerna inte behöver avräkna aktieinnehavet. SEK anser mot bakgrund av vad här anförts att bankernas aktieinnehav i SEK bör undantas från avräkning.

3.15 Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB)

SBAB anser att vid beräkningen av kapitalbas bör obeskattade reserver beaktas med utgångspunkt i de nya skattesatser som kommer att föreslås för år 1991.

3.16 Sveriges Investeringsbank AB

Investeringsbanken anser att vid beräkning av eget kapital bör statens garanti för Investeringsbankens förpliktelser jämföras med aktiekapital. Ur fordringsägares synvinkel är garantin av lika värde som inbetalt aktiekapital.

3.17 Svenska Revisorssamfundet (SRS)

Med anledning av vad kreditmarknadskommittén anför om leasing vill samfundet erinra om att rättsläget vad gäller säkerhet för leasing av lös egendom inte är så klart som utredningen anför. Som exempel är det inte klartlagt att leasegivaren i alla fall har separationsrätt beträffande leasingobjektet vid leasetagarens konkurs. I själva verket är det sakrättsliga positiva stödet för att nyttjanderättshavare saknar sakrättsligt skydd tämligen svagt. Det består främst av två äldre rättsfall (NJA 1905 s. 329 och 1917 A 429) och vissa uttalanden i förarbeten och doktrin där man synes ha utgått från att skydd saknas. Härtill bör läggas att vissa leasingavtal har sådan uppläggning att de reellt innebär ett avbetalningsköp. Enligt sam-

fundets mening bör denna osäkerhet beaktas vid riskbedömningen. Mot denna bakgrund bör inte förslaget att likställa uppkomna reserver till följd av överavskrivning av leasingobjekt med eget kapital genomföras.

Prop. 1989/90:43
Bilaga 2

3.18 SABO (Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag)

SABO anser att förlagslånealternativet bör utredas ytterligare. Vidare bör övervägas kontanta statliga tillskott till grundfonder m. m.

4 Riskklassificeringen m. m.

4.1 Bankinspektionen

När det gäller riskgraderingen av placeringarna innebär det internationella förslaget enligt bankinspektionen att hänsyn i mindre utsträckning tas till ställda säkerheter än till kredittagarens person. Detta är en stor förändring i förhållande till nuvarande regler. Störst betydelse får denna förändring när det gäller krediter för bostadsfinansiering och för lantbrukets finansiering. Det ökade kravet som med anledning härav ställs skall emellertid vägas mot den ökning av kapitalbasen som möjliggörs. Mot bakgrund av de mycket små förluster som svenska kreditinstitut lidit på här avsedd utlåning kan det förefalla omotiverat att höja kapitalkravet för dessa placeringar. Förslaget från Baselkommittén är i detta avseende en kompromiss där länder med andra erfarenheter av kreditförluster inom detta område har gjort eftergifter för att möta kravet från länder som Sverige med krav på ett större hänsynstagande till krediter som säkrats med pantbrev i bostads- och lantbruksfastigheter. Inspektionen accepterar denna kompromiss.

Baselkommitténs förslag innebär också att placeringar hos försäkringsbolag eller krediter som garanterats av sådana bolag kommer att behandlas annorlunda än för närvarande. Dessa har hittills inte fordrat någon kapitaltäckning men skulle enligt förslaget komma att fordra 8 %. Anledningen till detta är enligt vad bankinspektionen har sig bekant att kapitaltäckningskrav inte uppställs för försäkringsbolag. Bankinspektionen har redan tagit upp denna fråga i Baselkommittén för beaktande vid en eventuell revision av förslaget. Målsättningen är att konkurrensneutrala kapitaltäckningsregler skall införas för banker och försäkringsbolag.

Bankinspektionen har ingen erinran mot att regler om värdering av räntebärande obligationer i 4 kap. 4 § 1 bankrörelselagen (1987:617) slopas. Denna regel skall heller inte ses i samband med kapitaltäckningsreglerna.

Den föreslagna grupperingen av länder inom OECD resp. utanför denna grupp innebär enligt bankinspektionens uppfattning ett rimligt hänsynstagande till olika länders kreditvärdighet. Att en sådan uppdelning lämpar sig mindre väl att ta in i lagtext instämmer bankinspektionen i.

4.2 Försäkringsinspektionen

Prop. 1989/90: 43
Bilaga 2

Försäkringsinspektionen ifrågasätter om det är riskmässigt motiverat att i de svenska kapitaltäckningsreglerna införa en ny riskklass för bankers och fondkommissionsbolags handelslager i aktier m. m. samt för särskilt riskfyllda placeringar i kreditmarknadsbolag med så högt kapitalkrav som 24 % av summan av placeringarna inom klassen. Detta är tre gånger det normala minimikrav som antagits av Baselkommittén.

Från synpunkter som försäkringsinspektionen har att beakta finner inspektionen det vara mycket oroväckande att arbetsgruppen i enlighet med Baselkommitténs regler inte förutsätter någon särbehandling av fordringar på försäkringsbolag. Kapitaltäckningsgruppen har dock enligt sitt betänkande övervägt att beträffande försäkringsbolag med svensk koncession göra ett avsteg från Baselkommitténs regler och — som för närvarande är fallet — låta fordringar på sådana försäkringsbolag vara förenade med reducerat kapitalkrav på motsvarande sätt som fordringar på banker. Enligt betänkandet torde Baselkommittén komma att ta upp denna fråga till förnyad prövning. Försäkringsinspektionen utgår från att den fortsatta prövningen kommer att leda fram till att fordringar på försäkringsbolag blir i berört hänseende behandlade på motsvarande sätt som fordringar på banker. För kreditförsäkringen i de svenska försäkringsbolagen torde en sådan lösning av frågan ha en avgörande betydelse vad gäller de framtida möjligheterna att verka på marknaden.

4.3 Riksskatteverket

Riksskatteverket anser att uppdelningen i fem riskklasser kan vålla problem i fråga om poster utanför balansräkningen, eftersom etablerad redovisningspraxis, god redovisningssed, saknas på området.

4.4 Kammarrätten i Göteborg

Kammarrätten finner det anmärkningsvärt att bottenkrediter i kontors-, industri- och jordbruksfastigheter skall jämföras med blancokrediter. Detta förhållande och det kapitaltäckningskrav som avses bli gällande för bostadskrediter kommer uppenbarligen att innebära en utökad differens mellan inlåningsräntor och utlåningsräntor om inte de olika instituten i stället väljer att expandera i långsammare takt. Vidare torde utlåningen enligt kammarrättens mening komma att öka från långivare som inte omfattas av de föreslagna kapitaltäckningsreglerna, t. ex. försäkringsbolagen. Kammarrätten anser vidare att det borde vara möjligt att vid jordbruksbelåning behandla boningshusen efter de regler som gäller bostadsbelåning i allmänhet.

4.5 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Det högsta minimikravet enligt Cooke-reglerna är 8 %. Detta krav omfattas av en restgrupp som sträcker sig alltifrån lån med botteninteckning i

jordbruksfastighet till aktier och annat riskkapital i olika former. I kapitaltäckningsgruppens förslag finns emellertid efter direkt förebild i kreditmarknadskommittén också en grupp av tillgångar för vilka kapitalkravet uppgår till 24 %. För banker och fondkommissionärer omfattar denna grupp aktier, emissionsbevis och andelar som utgör handelslager. För dessa värdepapper är kapitalkravet för närvarande 8 resp. 20 % för nämnda institut. För finansbolag gäller en upplåningsrätt som grovt kan översättas i ett kapitalkrav på 8 % oavsett placering. För dessa inskränks enligt den föreslagna kapitalmarknadslagen möjligheterna till förvärv av aktier till att gälla enbart då bolaget medverkar vid emission (förvärvet kräver bankspektionens tillstånd) eller i ett företags långsiktiga anskaffning av eget kapital. I förstnämnda fall föreslås kapitalkravet uppgå till 8 %, det samma som skulle gälla för banker och fondkommissionärer vid motsvarande förvärv, medan det i sistnämnda fall skulle sättas till 24 % för en restgrupp som också innefattar förlagslån, vinstandelslån m. fl. placeringar som ej är tillåtna för bank.

Det ligger i sakens natur att kapitalkraven måste fastställas med ett ganska stort mått av godtycke. Det är därför lika svårt att på objektiva grunder hävda att 24 % är ett för högt kapitalkrav som att det är väl avvägt med hänsyn till föreliggande risker. Mot bakgrund av den ökade konkurrens som kan förväntas vid en avveckling av valutaregleringen och friare etableringsregler bör det enligt fullmäktiges mening föreligga starka skäl för att markant avvika från minimireglerna i Cooke-rapporten.

Omfattningen av det handelslager som banker och fondkommissionärer får hålla är ganska snävt begränsad i lag. Ett kapitalkrav på 24 % skulle därför sannolikt inte vara alltför betungande. Å andra sidan skulle ett lägre krav knappast innebära en påtagligt högre risknivå i banken eller hos fondkommissionären. Mer kännbart riskerar 24 %-kravet att bli om det, som föreslås, tillämpas vid medverkan till ett företags anskaffning av eget kapital och vid placeringar i förlagslån, vinstandelslån m. m. Högre kapitalkrav än andra länder försämrar konkurrensläget. Dessutom kan krav som framstår som för höga i förhållande till den risk som förknippas med placeringen leda till olika organisatoriska anpassningar enbart med syftet att undvika de högre kostnader som följer av ett sådant krav.

Mot angivna bakgrund bör enligt fullmäktiges mening kapitalkravet på ifrågavarande placeringar under rådande omständigheter inte fastläggas till högre än 8 %.

4.6 Fullmäktige i riksgäldskontoret

Förslagen till kategoriindelning av finansiella tillgångar i olika riskklasser tar sin ansats i de olika grader av kreditrisk som dessa innebär. Även om en rad andra risker finns i finansinstituten av typ ränterisker, valutarisker etc. kan, i avvaktan på Cooke-kommitténs vidare arbete, den av kapitaltäckningsgruppen föreslagna strukturen lämpligen utgöra grunden för de svenska reglerna.

Den största förändringen för riksgäldskontorets del jämfört med nuva-

rande regler är att bankcertifikat, bankobligationer och värdepapper emitterade av mellanhandsinstitutet skall kräva kapitaltäckning på 1,6 % hos banker, fondkommissionsbolag, fondhandlarbolag och kreditmarknadsbolag. För närvarande kräver dessa värdepapper ingen kapitaltäckning. Den föreslagna höjningen leder i sig till ökade upplåningskostnader för bankerna och mellanhandsinstitutet till följd av att bankernas och handlarnas avkastningskrav höjs.

Motivet för att enbart staters, kommuners och centralbankers skulder skall kräva noll i kapitaltäckning är den speciella ställning dessa har. Enligt fullmäktiges mening är detta rimligt. Vad gäller bankerna och mellanhandsinstitutet kan följande anföras. Den historiska erfarenheten visar att kreditrisken i dessa institut i Sverige varit nära noll. Emellertid kommer den ökande internationaliseringen att ändra på dessa instituts verksamhet. Detta kommer enligt fullmäktiges mening att göra det rimligt att beakta internationella erfarenheter.

4.7 Näringsfrihetsombudsmannen (NO)

NO anser att förslaget att vid riskklassindelningen jämställa fordringar på försäkringsföretag med annan affärsverksamhet kan komma att få negativa konsekvenser för försäkringsföretagen. Från svenska utgångspunkter synes denna klassificering tveksam. Speciellt kommer uppenbarligen kreditförsäkringsbolagen att drabbas. Då dessa bolag driver verksamhet som delvis direkt konkurrerar med bankernas garantigivning är NO kritisk till en förändring som på sakligt sett svaga grunder försämrar kreditförsäkringsbolagens konkurrensförutsättningar och indirekt således gynnar bankerna. NO förutsätter att denna fråga kommer att uppmärksammas i den vidare behandlingen av Cooke-kommitténs rapport.

4.8 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen anser att svenska försäkringsföretag, vilka står under noggrann övervakning av försäkringsinspektionen, även i fortsättningen måste anses vara avsevärt mer säkra som låntagare än andra låntagare, generellt sett. Detta motiverar betydligt lägre kapitalkrav än 8 %, varför bankföreningen föreslår att dessa fordringar, på samma sätt som hittills, får samma kapitalkrav som fordringar på svenska banker, dvs. 1,6 % enligt de föreslagna reglerna. Enligt förslaget avses vid riskklassificeringen en åtskillnad göras mellan fordringar på stater, kommuner, banker m. fl. inom resp. utanför OECD-området. Bankföreningen anser det logiskt att en motsvarande åtskillnad görs även mellan fordringar på försäkringsföretag inom resp. utanför OECD-området.

Enligt de inom Cooke-kommittén överenskomna minimiregler, som varje land i och för sig har frihet att skärpa, finns ingen kategori som har högre krav än 8 %. Gruppens förslag i fråga om aktier, emissionsbevis och andelar i handelslager innebär därför en tredubbling av Cooke-reglernas maximikrav. Bankföreningen anser det inte motverat att denna kategori av tillgångar skall bedömas vara mer riskabla i Sverige än i andra länder.

Härtill kommer att för denna typ av tillgångar gäller i Sverige en lagstadgad volymbegränsning, som reducerar risktagandet. Bankföreningen föreslår därför att kapitalkrav på 8 % skall gälla även för denna kategori.

Bankföreningen tycker det är riktigt att kapitalkrav inte skall gälla för bl. a. fordran på ett företag som ingår i samma koncern som institutet i fråga, men vill för sin del tillägga att kapitalkrav inte heller bör gälla för fordran som garanteras av ett företag inom samma koncern som institutet i fråga. Vid upprättande av en koncernbalansräkning, som utgör grunden för det konsoliderade kapitalkravet, elimineras visserligen internposter, men eftersom gruppen föreslår att även vart och ett av en koncerns institut skall iakttä kapitalkrav, kan dubbelräkning uppkomma för koncernen som helhet. Om exempelvis ett moderbolag är bank och utfärdar garanti för ett dotterbolags (ett fastighetsinstituts) fordringar, skall enligt förslaget moderbolaget räkna exempelvis 8 % kapitalkrav för utsälda garantier och dotterbolaget 1,6 % kapitalkrav för fordringar som svensk bank garanterar. Detta innebär att koncernen som helhet måste klara en kapitaltäckning på 9,6 % av dotterbolagets fordringar, vilket inte kan vara avsikten. Om dotterbolaget i stället överlåter sina fordringar till moderbolaget, blir kapitalkravet 8 %, dvs. detsamma som vid beräkningen grundad på koncernbalansräkningen. Bankföreningen anser att denna inkongruens måste rättas till på så sätt att kapitalkrav inte skall gälla för vare sig fordringar inom en koncern eller fordringar som garanteras av företag inom samma koncern. – Detta problem skulle dock inte uppkomma, om bankföreningens förslag under konsoliderad kapitaltäckning beaktas.

4.9 Svenska sparbanksföreningen

Sparbanksföreningen framhåller att bostadsfinansieringen är ett betydande problem för sparbanksrörelsen när det gäller en anpassning av kapitaltäckningsreglerna till internationella förhållanden. Även för andra banker uppkommer betydande svårigheter i detta avseende. Det finns därför all anledning att, inom ramen för Cooke-kommitténs förslag, söka åstadkomma så fördelaktiga lösningar som möjligt för den svenska kreditmarknaden. Om statliga garantier infördes på fastighetskreditgivningens område, skulle det inte uppkomma något krav på kapitaltäckning. Enligt Sparbanksföreningens mening bör en sådan lösning övervägas.

Vad gäller fordringar på och garantier av försäkringsbolag torde det enligt Sparbanksföreningen vara ett ovedersägligt faktum att det för svenska förhållanden inte föreligger någon säkerhetsmässig skillnad mellan dessa och motsvarande fordringar på och garantier av banker. De svenska försäkringsbolagen har en soliditet som inte torde stå bankernas efter, och tillsynen över försäkringsbolagen är i princip lika betryggande som tillsynen över bankerna. Det kan därför från risksynpunkt inte vara något problem med att i den svenska lagstiftningen behandla fordringar på och garantier av försäkringsbolag med svensk koncession lika med bankfordringar och bankgarantier, dvs. enligt ett till 1,6 % reducerat kapitalkrav. Sparbanksföreningen hemställer att försäkringsfordringar och försäkringsgarantier behandlas på nu angivet sätt i den kommande lagstiftning-

en. Skulle så inte vara möjligt i nuläget av internationella hänsyn, är det oundgängligen nödvändigt att man från svensk sida ser till att frågan tas upp till förnyad prövning i Cooke-kommittén och att de svenska förhandlarna sätter in all kraft på att försöka nå ett resultat som tillgodoser de enligt Sparbanksföreningens mening berättigade svenska synpunkterna och kraven i detta avseende.

Kapitaltäckningsgruppen föreslår, i analogi med kreditmarknadskommitténs förslag till kapitaltäckning av ett kreditmarknadsbolags mest riskfyllda placeringar, att dessa placeringar riskklassificeras så att de tas upp till ett belopp som motsvarar 300 % av placeringarnas bokförda värde. Detta innebär i realiteten ett kapitaltäckningskrav uppgående till 24 %. Sparbanksföreningen har i och för sig inget att invända mot att särskilt riskfylld placeringar föranleder högre kapitalkrav än 8 %. En konsekvens av ovannämnda förslag för kreditmarknadsbolagen syns emellertid vara att den verksamhet som utgör fastighetsleasing kräver 24 % kapitaltäckning. Detta är enligt Sparbanksföreningens mening inte rimligt. Verksamheten omfattar fast egendom och innebär generellt sett inte ett sådant risktagande som bör motsvara ett så högt kapitaltäckningskrav som 24 %. Enligt Sparbanksföreningens mening är 8 % ett med hänsyn till de med verksamheten förknippade riskerna mera rimligt kapitalkrav.

Kapitaltäckningsgruppen föreslår även att det inte skall gälla något kapitalkrav för fordringar inom en koncern. Som skäl anförs att det saknas anledning att föreskriva särskilt kapitalkrav för sådana interna fordringar. Detta är högst rimligt, och förslaget välkomnas av Sparbanksföreningen. Det anförda skälet för förslaget talar emellertid med samma styrka för att interna garantier inte heller skall föranleda kapitalkrav. Sparbanksföreningen hemställer därför att den ifrågavarande bestämmelsen kompletteras så att kapitalkrav inte heller kommer att gälla för garantiförbindelser inom en koncern.

4.10 Sveriges Föreningsbankers Förbund

Även om SFF anser att det inte finns sakliga skäl att kraftigt omvärdera risken vid belåning av svenska bostadsfastigheter – tvärtom finns en rad faktorer som talar för att risken i Sverige är lägre än i många andra länder – kan SFF acceptera förslaget som ett tillmötesgående vid den viktiga internationella anpassningen.

När det gäller kapitaltäckningskrav för jordbrukskrediter mot säkerhet i pantbrev i jordbruksfastigheter har kapitaltäckningsgruppen föreslagit – helt i enlighet med Cooke-kommitténs regler – att kapitaltäckningskravet höjs drastiskt i förhållande till nuvarande lagregler. SFF kan konstatera att Cooke-kommittén mot bakgrund av erfarenheterna av kreditgivning till bl. a. lantbruk i USA bedömer lantbrukskrediter som riskabla.

De svenska erfarenheterna av krediter till lantbruket är dock helt annorlunda. Förluster på jordbrukskrediter är små, för föreningsbankernas del sällsynta. SFF anser att följande faktum talar för att ett reducerat kapitalkrav bör åsättas krediter mot säkerhet av jordbruksfastighet. Säkerheten utgörs av fast egendom med minst lika bestående värde som fast egendom för

bostadsändamål. Produktionsförutsättningarna i Sverige är gynnsamma, bl. a. är kombinationen jordbruk-skogsbruk vanlig, vilket är relativt unikt vid en internationell jämförelse. Denna kombination innebär ur lantbrukarnas synpunkt en riskutjämning, som även minskar risken för kreditgivaren. Det framstår som stötande att kredit mot säkerhet av jordbruksfastighet ur kapitaltäckningssynpunkt skulle kunna jämföras med blanco-krediter.

En så kraftig skärpning av kapitaltäckningskravet som kapitaltäckningsgruppen föreslagit leder till att kreditinstitutens kapitalbaser måste förstärkas. SFF utgår ifrån att detta leder till inte obetydligt höjda räntor för lantbrukare. Dessa kostnadsfördyringar för lantbrukarna förs sannolikt vidare till andra led i kedjan, ytterst till konsumenterna. SFF vill peka på att kostnaden tenderar att växa då de vandrar i olika led. Det är naturligtvis angeläget att varje tendens till onödiga kostnadshöjningar elimineras. SFF anser det orimligt att svenska jordbrukare och ytterst livsmedelskonsumenter skall drabbas av höjda kostnader enbart av den anledningen att jordbruket i andra länder, främst USA, haft problem och bedöms som riskabelt ur kreditgivarsynpunkt. SFF anser därför att kapitaltäckningskravet för jordbrukskrediter skall likställas med kravet för bostadskrediter, dvs. 4%. Om detta skulle visa sig omöjligt med hänsyn till kravet på internationell harmonisering yrkar SFF att staten vidtar andra åtgärder – eventuellt i form av ett garantisystem – som leder till att det faktiska kapitaltäckningskravet reduceras på motsvarande sätt.

SFF tillstyrker förslaget om att kapitalkrav ej erfordras för fordringar inom en koncern eller för fordringar som en sparbank och Sparbankernas Bank resp. en föreningsbank och Föreningsbankernas Bank har på varandra. SFF föreslår att det kompletteras även med garantier. Interna fordringar och garantiförbindelser bör rimligen likabehandlas ur kapitaltäckningssynpunkt.

4.11 Konungariket Sveriges stadshypotekskassa

Kassastyrelsen vill sätta ett frågetecken för tolkningen av vad som skall anses vara betryggande pantsäkerhet i bostadsfastighet, och som därigenom skall berättiga till reducerad kapitaltäckning jämfört med de flesta andra lån. Enligt styrelsen mening kan det knappast sägas vara i riktlinjernas anda att medge att lån ända upp till 100% av en fastighets uppskattade värde skall berättiga till den lägre riskklassificeringen. En rimlig övre gräns för vad som skall anses vara ett lån med realsäkerhet kan knappast ligga högre än ca 85% av ett uppskattat fastighetsvärde, både med tanke på den osäkerhet som alltid vidlåder ett uppskattat värde och med tanke på de räntor och kostnader som tillkommer i en situation där en långivare tvingas realisera panten för att täcka sin fordran.

En annan sak är att en inteckning, som ursprungligen legat alltför högt, efter några år naturligtvis som följd av en fastighetsprisuppgång kan visa sig ha kommit under 85-procentsgränsen. Det bör då vara möjligt att efter någon form av förenklad ny värdering få motsvarande lån omklassificerat i

den lägre riskkategorin. För institut som lämnar långfristiga lån är detta en viktig fråga.

Prop. 1989/90: 43
Bilaga 2

Kassastyrelsen vill också ta upp en fråga som diskuteras i kapitaltäckningsgruppens promemoria, men som inte föranlett något förslag. Det gäller synen på försäkringsbolag som garantigivare eller låntagare. I dag räknas enligt bankrörelselagens regler försäkringsbolag med svensk koncession som jämställda med banker, vilket bl. a. innebär att ett lån som täcks av en kreditförsäkring anses om en nollrisk på samma sätt som ett bankgaranterat lån. I Cooke-kommitténs dokument behandlas denna fråga inte alls, vilket innebär att ett lån med kreditförsäkring inte får annan behandling än alla andra lån som placeras i högsta riskklassen. Lån med bankgaranti däremot räknas i 20-procentsklassen. För långgivare som i likhet med Stadshypotek konkurrerar med bankkoncernerna är detta en stor nackdel. T.ex. är det av stort värde att för byggnadskrediter, där tilläggsäkerhet ofta är aktuell, kunna utnyttja kreditförsäkring som ett alternativ till en bankgaranti. Om krediten i det ena fallet kräver 8% kapitaltäckning men i det andra bara 1,6%, blir de inte längre jämförbara. Kassastyrelsen ser det därför som angeläget att man från svensk sida söker få en lösning på detta problem. Det kan också med fog hävdas att svenska försäkringsbolag står under en offentlig tillsyn som är likartad med den som bankinspektionen utövar över kreditföretag. När Cooke-dokumentets bankbegrepp på goda grunder i den svenska bearbetningen får avse i princip samtliga företagstyper som står under bankinspektionens tillsyn, borde det inte vara främmande att föra även försäkringsbolagen dit.

4.12 Sveriges allmänna hypoteksbank

Hypoteksbanken finner det märkligt att lån mot säkerhet av pantbrev i jordbruksfastighet föreslås bli placerade i en kreditriskklass avsedd för krediter som matematiskt bedöms ha dubbelt så stor kreditrisk som lån mot pantbrev i bostadsfastighet. Banken anser att sekellånga erfarenheter i Sverige torde visa att jordbruksfastigheter i kredithänseende är säkrare än bostadsfastigheter. Under den senaste tioårsperioden har Landshypotek fått vidkännas förluster på endast ett par miljoner kronor. Detta är, mot bakgrund av den totala utlåningen på ca 21 miljarder kronor, helt försumbart. Rent allmänt kan därutöver hävdas beträffande jordbruket i Sverige att de svenska jordbruksföretagen, jämfört med jordbruk i andra länder i Europa, kräver en lägre kapitaltäckning än de senare. Skäl för detta är bl. a. att det i Sverige ofta rör sig om kombinerade företag med flera verksamhetsgrenar. Man kan även peka på genomsnittligt hög klass på såväl byggnadsbestånd som maskinpark. Vidare består jordbrukarnas markinnehav ofta till en betydande del av produktiv skogsmark. Denna utgör en väsentlig stabil ekonomisk säkerhetsmässig tillgång. För skogens bestående värde talar våra goda naturliga förutsättningar för skogsbruk, en välutvecklad skogsbruksteknik samt yrkesskicklig arbetskraft. Svensk skogsindustri är av hög internationell klass. Den kan vidare förädlas och med framgång konkurrera på världsmarknaden. Vår närhet till Västeuropa är en fördel.

Starka skäl talar sålunda för att man gör ett undantag från de internationella Cooke-reglernas 8 % kapitaltäckningskrav vid lån mot säkerhet av pantbrev i jordbruksfastighet och i stället i kapitaltäckningshänseende anser lån till jordbruksfastighet jämställda med lån till bostadsfastigheter, som har kapitaltäckningskrav på 4 %. Några formella hinder för Sverige att göra ett nationellt undantag för lantbrukslån torde inte föreligga. Om den föreslagna skillnaden i fråga om kapitaltäckningskrav mellan bostadskrediter och krediter till jordbruket ändå kommer till stånd, bör uppdelningen av taxeringsvärdet för jordbruksfastighet mellan bostadsdelen och övriga delar ligga till grund för en uppdelning av kapitaltäckningskravet. För bostadsdelen bör i så fall en reducerad kapitaltäckning beräknas.

4.13 Finansbolagens förening

Den sammantagna effekten av gruppens förslag rörande klassificeringen av tillgångarna torde enligt föreningen bli att kapitalkraven på kreditinstitutet ökar. Detta är främst hänförligt till ett mycket högt kapitalkrav för fastighetsinnehav samt – för bankerna – till att fordringar på andra kreditinstitut inte längre skall vara undantagna från kapitalkrav.

Värderingen av balansräkningens poster är ett resultat av internationella diskussioner. Önskemål från vissa större länder inom OECD har tillåtits slå igenom. Cooke-reglerna tar liten hänsyn till rent nationella förhållanden. Detta har t.ex. resulterat i att man har fått ge avkall på svenska erfarenheter av kreditgivning som tar sin utgångspunkt i det enskilda kreditavtalet och dess säkerhet. Särskilt påtagligt är detta på fastighetskreditsidan. Det torde te sig helt främmande för svenska kreditgivare att tänka sig en kapitaltäckning på 4 % för bostadskrediter och 8 % för andra fastighetskrediter. Detta antyds också i promemorian, men försvaras med att kapitalbasen i stället beräknats mera generöst. Men detta är i sin tur riktigt endast om några större ingrepp inte görs i reglerna om beskattning av företagens värdegränsreserver. Som föreningen tidigare har erinrat om talar emellertid nu mycket för att regler kommer om tvångsupplösning och avskattning av sådana reserver. "Balansen" i Cooke-reglerna faller därmed och det finns följaktligen all anledning att se till att tillgångarna i balansräkningen värderas och kapitaltäcks på ett sätt som motsvarar svenska erfarenheter.

En konsekvens av gruppens förslag är att leasingtillgångar hamnar i uppsamlingsklassen, dvs. fordrar en kapitaltäckning om 8 %. Kreditmarknadskommittén hade efter studier av leasingmarknaden funnit att leasingobjekt borde ligga i 4 %-klassen. De skäl som föreningen ovan redovisat för en annorlunda syn än gruppens på frågan om kapitaltäckning av fastighetskrediter gör sig med lika kraft gällande när det gäller leasingobjekt. Härtill kommer också att finansiell leasing hittills och inom överskådlig tid nästan uteslutande erbjuds av finansbolag. Varken insättar-, skydds- eller konkurrensaspekter talar därför för att leasing skulle belastas med kapitaltäckningskrav i enlighet med gruppens förslag.

Ett tredje exempel på hur olyckligt reglerna slår för finansbolagens

vidkommande gäller panträtt i fakturafordringar. Genom sin stora risk-spridning medför denna finansieringsform mycket små kreditförluster.

Genom att frånga principen om att risken i den enskilda krediten skall påverka kapitalkravet kan Cooke-reglerna på sikt medföra en del nackdelar som borde uppmärksammas bättre. De minskar så småningom möjligheterna för kreditgivaren att erhålla säkerheter, vilket kan medföra ökade kreditförluster. De motverkar möjligheten att åstadkomma en önskvärd prisskillnad mellan krediter med olika risk. De fördyrar krediter med traditionellt goda säkerheter och låga förluster.

4.14 Svenska Fondhandlareföreningen

Med kapitaltäckningsgruppens förslag skulle fondlikvider belastas med kapitalkrav. Detta är dock inte rimligt i fall då fondlikviden helt motsvarar en kortfristig kredit mot säkerhet i sådana värdepapper, som skulle medföra frihet från kapitalkravet, om det vore fråga om en vanlig kredit. En fondlikvid avseende statspapper bör således inte kräva kapitaltäckning, eftersom en vanlig kredit mot sådan säkerhet inte skulle göra det. Man måste beakta att fondlikviderna beträffande just sådana papper kan uppgå till mycket stora belopp, varför ett kapitalkrav skulle avsevärt försvåra eller t.o.m. kunna omöjliggöra vissa affärer. Det är därför viktigt att dylika fondlikvider går fria från kapitalkravet.

Fondhandlareföreningen anser att den internationella anpassningen måste förutsätta att kapitalkravet avseende aktier m.m. som utgör handelslager i fondkommissionsverksamhet inordnas under Cooke-kommitténs regelsystem. Det innebär att kravet avseende handelslagret bör sättas till 8 %. En rent svensk särreglering, såsom kapitaltäckningsgruppen föreslagit, bör således inte förekomma.

Med ensartade kapitalkrav för olika slag av institut är det, som redan understrukits, viktigt att dessa också i övrigt behandlas likvärdigt. Det är således viktigt att alla dessa institut när de tar egna krediter behandlas på samma sätt, eller annorlunda uttryckt behandlas som "domestic banks". Gruppens förslag torde medföra detta. Denna viktiga princip måste behållas i den slutliga lagstiftningen.

Banker, men inte fondkommissionsbolag, har hittills kunnat ge lån mot säkerhet i premieobligationer utan att detta krävt kapitaltäckning. Fondkommissionsbolag har dock utan sådant krav kunnat ta premieobligationer i egen portfölj. Denna skillnad mellan bank och fondkommissionsbolag, och mellan premieobligationer som kreditsäkerhet och vid eget innehav måste undanröjas. Ett studium av kapitaltäckningsgruppens förslag (5 kap. 13 §, s. 27, jämförd med 4 kap. 9 §, s. 22, vilken hänvisar till 2 kap. 9 § bankrörelselagen, och 2 kap. 9 § A5, s.13) visar att förslaget tillgodoser detta anspråk. Det är viktigt att det genomförs på det sättet.

Fondhandlareföreningen hänvisar slutligen till det särskilda yttrandet av sakkunnige Curt G Olsson, i vilket experten Per-Ola Jansson instämt, och vilket avser kapitaltäckning i fondkommissionsbolag och banker (avsnitt 9.6.10 i kreditmarknadskommitténs betänkande). Fondhandlareföreningen instämmer i detta.

Det är enligt LO positivt att förslaget från kapitaltäckningsgruppen innefattar normer också för åtaganden utanför balansräkningen, vilket blivit en växande företeelse på grund av innovationer i kreditsystemet och försök att kringgå regler beträffande kassakrav, kreditramar och restriktioner för nettopositioner.

LO stöder också kapitaltäckningsgruppens förslag till modifierad indelning av kreditinstitutens placeringar i olika riskklasser med hänsyn till riktlinjerna i Cooke-kommitténs förslag. Likaså tillstyrker LO att i princip likvärdiga kapitalkrav införs för kreditmarknadsbolag.

4.16 Svenska Försäkringsbolags Riksförbund

Förbundet framhåller att genom kapitaltäckningsgruppens förslag kommer försäkringsföretag med svensk koncession att från kreditrisksynpunkt jämföras med all övrig företagsverksamhet innebärande ett fem gånger så högt kapitalkrav som bankverksamhet. Motsvarande regler blir även gällande för alla finansiella företag som faller under den föreslagna kapitalmarknadslagen. Härunder faller de nuvarande finansbolagen och kreditaktiebolagen liksom fondkommissionsbolag och ett nytt institut, fondhandlarbolag. Någon saklig prövning eller analys för ställningstagandet att jämföra försäkringsföretag med all övrig företagsverksamhet finns inte.

För både bank och försäkringsföretag finns särskild lagstiftning som var för sig tillgodoser särskilda skyddsintressen. För bankväsendet har således insättarskyddet varit vägledande och för försäkringsföretagen deras förmåga att fullgöra sina åtaganden gentemot sina försäkringstagare, den s.k. soliditetsprincipen. Därtill sker för efterlevande av dessa skyddsintressen offentlig kontroll av såväl banker som försäkringsföretag genom bankinspektionen resp. försäkringsinspektionen. Likande regler finns i alla EG-anslutna länder. Utifrån dessa likartade regelsystem för bank- och försäkringsföretag är det naturligt och sakligt befogat att jämföra fordringar på dessa företag, såsom också skett under lång tid i svensk lagstiftning och praxis.

Om försäkringsverksamheten inte längre skulle åtnjuta lagstiftarens förtroende som en kreditrisk ställd utom all diskussion skulle det självfallet uppfattas som mycket negativt av försäkringsföretagen. I synnerhet kommer den riskklassificering som föreslagits att innebära allvarliga konsekvenser för kreditförsäkringsverksamhet. Denna verksamhet är helt knuten till skydd för kreditrisker och därigenom ett komplement till bankernas garantigivning. Detta torde ej gälla endast Sverige och Norden utan även Europa i övrigt där motsvarande verksamhet bedrivs. Orsaken är inte endast den direkta påverkan, som bankrörelselagens regler med anknyttande regelverk för t.ex. de föreslagna kreditmarknadsbolagen utgör, utan även den indirekta påverkan som denna lagstiftning har på marknaden i övrigt.

Riksförbundets uppfattning är därför att den föreslagna förändringen av försäkringsföretags riskklassificering från svensk synpunkt framstår som

4.17 Folksam

Bankgaranti och försäkringsgaranti har i Sverige av lagstiftaren ansetts vara ekvivalenta instrument och båda leder till ett nollprocentigt kapitaltäckningskrav. Så kommer framdeles ej att vara fallet, utan försäkringsgarantien drabbas framöver av ett åttaprocentigt kapitaltäckningskrav. Detta får den något säregna följden att ringa överensstämmelse mellan formell och materiell säkerhet är för handen. En garanti från en liten svag bank inom OECD-området kommer formellt sett att kräva en lägre kapitaltäckning än en försäkringsgaranti utfärdad av bolag med koncession att i Sverige driva försäkringsrörelse. Eftersom varje garantiställare noggrant och omsorgsfullt bör prövas med hänsyn till sin bonitet skulle förmodligen denna bankgaranti inte godkännas som säkerhet för ett engagemang, medan en svensk försäkringsgaranti, som torde uppfattas såsom förstklassig materiell säkerhet, på formella grunder inte ger någon lättnad i kapitaltäckningskravet.

Ett incitament för låntagare att i dag betala för försäkringsgarantin är att han härigenom erhåller lån med förmånligare ränta än han annars skulle få. Skillnaden i räntor blir den marginal inom vilken garantigivaren får arbeta. Med denna riskavlastning kan en bank även gå utöver gränsen för enhandsengagemang (påminnas skall om noggrann och omsorgsfull prövning av varje engagemang, som även sker inom försäkringsvärlden) och på detta sätt delat med sig av ett engagemang till en neutral part, försäkringsbolaget, som inte för övriga banktjänster utgjort något "hot", dvs. inte är en konkurrent.

Tidigare har riksbanken krävt att investeringar i utländska dotterbolag skall ske med lånade pengar. Ett antal försäkringsbolag med utländska dotterbolag har till följd härav lånat hos banker för finansiering av ursprunglig kapitalinsats eller utvidgning av kapitalbasen. Dessa lån har tidigare varit intressanta för bankerna, relativt stora belopp och noll i kapitaltäckning, men kanske en ganska mager marginal. Dessa lån kommer framöver att drabbas av ett åttaprocentigt kapitaltäckningskrav och konsekvenserna kan bli två: Antingen återbetalas lånen eller också går marginalen upp. En fördyring av upplåningskostnaderna som försäkringstagarna på något sätt får betala.

Härutöver kommer ett annat stort område där bankerna har engagemang på försäkringsbolagen att drabbas: I USA kräver försäkringsmyndigheterna att utländska reassuradörer för tekniska reserver skall ställa remburser, utfärdade av i landet auktoriserad bank. Dessa kommer nu att inbegripas i beräkningen av kapitaltäckningskraven och drabbas med 8 %. Den enda tänkbara konsekvensen blir en fördyring av reassuransverksamheten, dvs. en mindre lönsamhet på den. I Europa överlämnar i allmänhet försäkringsinspektionerna bedömningen av återförsäkringssäkerheten till de enskilda bolagen och de ställer normalt inte krav på ytterligare säkerhet i form av remburser från bank. Vissa länder har tidigare årligen krävt in

årsredovisningar från försäkringsbolag, som önskat ta återförsäkring från landet i fråga, men i samband med den växande integreringen i Europa har dessa krav fallit bort. Större försäkringsfall på senare tid har helt naturligt lett till att försäkringsbolagen är ytterligt måna om att det återförsäkringskydd man en gång betalt för i förekommande fall håller vid skadekrav. Svenska försäkringsbolag åtnjuter på de utländska marknaderna ett mycket gott anseende härvidlag.

Argumenten att undantag från kapitaltäckningsordningen enligt Cookekommitténs förslag skulle kunna kasta någon skugga på de svenska bankerna torde inte äga något berättigande. Argumentet blir så mycket tvivelaktigare som ju redovisningsprinciperna mellan länderna skiljer sig avsevärt. I den anglosaxiska världen avses en årsredovisning "a true and fair picture" av bolagets ställning per redovisningsdagen. Så är inte fallet i Sverige. Svenska försäkringsbolag kan alltför göra betydande avsättningar i reserver, vars innebörd kanske inte står fullt klar för en utländsk betraktare och ett gott bolag är därför mycket bättre än redovisningen utvisar. De tyska försäkringsbolagen med ytterligt konservativa värderingsprinciper har i USA en mycket låg rating, just för att grundsynen i redovisningen skiljer sig så radikalt. Trots detta har de tyska bolagen liksom de svenska ett grundmurat rykte på världsmarknaden och några av världens största återförsäkringsbolag finns i Tyskland.

Vid skräckscenariot med en kommande djup recession, för att inte säga depression, torde den säkerhet försäkringsbolagen erbjuder som garantigivare vara större än banksäkerheten. Till bilden hör ju att bankerna kan drabbas hårt av en plötslig allmän misstro på marknaden och insättarna skyndar sig att ta ut inneslående medel (i Sverige förekommer ingen försäkring av insättarmedel som skydd vid bankfallissemang såsom i utlandet). Denna påfrestning på banksystemet kan kortfristig motverkas av upplåning i riksbanken, långfristig är det ingen lösning. Försäkringsbolag torde inte på samma sätt drabbas av likviditetskontraktion.

I ett längre perspektiv frågar man sig om icke nedklassningen av försäkringsbolagen kan komma att leda till en utträngning av försäkringsgarantin på marknaden till förmån för bankgarantin. Den officiellt sanktionerade, "bästa", säkerheten kommer att efterfrågas på marknaden, medan säkerhet utan formellt värde småningom helt kommer att försvinna. Det begynnande samarbete, som förekommer mellan olika typer av garantigivare kommer med ett slag att försvinna. Givetvis finns själva riskdelningsmomentet kvar, men den eftersträfvade portföljutjämnningen mellan de två typerna av garantigivare kommer inte till stånd: Försäkringsbolagen kommer endast att erbjudas "risker" för avlastning, inte ett genomsnitt av förstklassiga och acceptabla engagemang.

Av det sagda framgår att det inte finns sakskäl för den nu föreslagna nedklassningen av försäkringsbolag i säkerhetskänseende.

Det är SEK:s primära verksamhet att lämna exportkrediter i samband med större kapitalvaruleveranser och då ofta nyckelfärdiga projekt med viss leverans/byggtid. Utbetalning under SEK:s krediter sker oftast i takt med att delleveranser eller byggprestationer fullgörs. Avtalade men ännu icke utbetalda krediter uppgår därför hos SEK till ansevärliga belopp. Per den 31 december 1988 var volymen 8,6 miljarder kronor. Av detta belopp avsåg 4,1 miljarder kronor krediter i den statstödda sektorn. SEK har möjlighet att stoppa utbetalningarna om de underliggande affärer/leveranser som krediterna beviljats för ej fullgörs i avsedd ordning, om låntagaren blir insolvent eller för SEK godtagbar säkerhet ej kan presteras. Utbetalningarna är således beroende av att vissa prestationer fullgörs från exportörernas sida och av låntagarnas och garanternas fortbestånd. Krediterna kan från denna synpunkt jämföras med byggnadskreditiv, vilka inte är underkastade kapitaltäckningskrav.

SEK förutsätter att av bolaget lämnade offerter inte kräver kapitaltäckning men vill ändå ge följande bakgrund. De offererade men ej avtalade krediterna har betydelse framför allt i den statstödda sektorn där de per 31 december 1988 uppgick till 6,6 miljarder kronor. Skälet därtill är att det inom den statsstödda sektorn enligt internationell överenskommelse, kan lämnas ett kostnadsfritt kreditlöfte till fast ränta för en period av sex månader. Sådana löften kan användas av exportörerna som skydd mot uppgående räntor. Detta skydd har stor betydelse för många exportörer. Offerterna utnyttjas dock mycket sällan. Erfarenhetsmässigt leder mindre än 15 % av offerterna till en kredit. Av dessa hamnar endast en mindre del i statssektorn. Genom att villkoren i marknadssektorn ofta är fördelaktigare än vid den statsstödda kreditgivningen utnyttjas inte offerterna, utan krediterna lämnas i stället på kommersiella villkor i marknadssektorn även om ingen offert lämnats i denna sektor. De kreditlöften som lämnas i marknadssektorn får mera anses vara en del i en dialog om lånekonstruktionen. Löftesprovision utgår ej. Offerterna omfattar inte räntan och även övriga villkor gör att värdet av ett kreditlöfte är obetydligt.

Ränte- och valutaswapar är ett för SEK viktigt och användbart instrument i verksamheten för att skapa lägre upplåningskostnader. De avtal som i dag allmänt används av bankerna på den internationella swapmarknaden och som SEK också använder har utarbetats av International Swap Dealers Association (ISDA). Enligt avtalens konstruktion och villkor skall en part äga rätt att "netta" samtliga swappar med motparten i händelse av ett fallissemang.

Cooke-kommittén har för närvarande inte ansett sig kunna acceptera netting enligt ISDA-avtalet. ISDA har i försök att övertyga tillsynsmyndigheterna om att netting borde godtas bl. a. inhämtat yttranden i frågan (s. k. legal opinions) från ett antal framstående advokatfirmor i USA, England, Canada, Japan och Västtyskland. Trots att samtliga uttalat sig för att "netting" sannolikt skulle godkännas enligt respektive länders konkursbestämmelser har Cooke-kommittén i avsaknad av lagregler och domstolsavgöranden i frågan inte ansett sig kunna godkänna netting under ISDA-

avtalet. Under år 1988 har emellertid i USA framlagts ett förslag om en ändring av konkurslagen för att just åstadkomma att "netting" upprätthålls i händelse av konkurs. Förslaget har godkänts av Senaten och kommer slutgiltigt att prövas av Representanthuset under år 1989. Om lagförslaget godkänns finns skäl att anta att Cooke-kommittén kommer att ompröva sin inställning. I annat fall upprätthålls inte längre principen om enhetliga regler inom OECD-området.

Enligt nu gällande kapitaltäckningsregler för bankerna och enligt kreditmarknadskommitténs förslag likställs försäkringsbolagen med bankerna ur risksynpunkt. Kapitaltäckningsgruppen har dock tagit intryck av Cooke-kommitténs förslag på denna punkt och föreslår tvärtom att försäkringsbolagen inte skall likställas med bankerna ur risksynpunkt.

Som SEK närmare utvecklat i sitt remissvar avseende betänkandet "Statens roll vid finansiering av export" (SOU 1988:42) är riskavtäckningen det största problemet vid svensk exportkreditgivning. Detta gäller både politiska och kommersiella kreditrisker. Speciellt vid risker upp till tre år och inom OECD-området, dit en allt större del av den svenska exporten i dag går, har försäkringslösningar och garantier från kreditförsäkringsbolag kommit att få en viss betydelse. En försämring av försäkringsbolagens ställning från kapitaltäckningssynpunkt skulle försvåra och fördyra sådana lösningar. Mot bakgrund av att i vart fall de svenska försäkringsbolagen kan bedömas ha en betryggande soliditet och står under i princip motsvarande tillsyn som bankerna och finansbolagen finns enligt SEK:s uppfattning skäl att låta fordringar på svenska försäkringsbolag ha samma kapitalkrav som fordringar på andra företag som bedriver bankverksamhet.

4.19 Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB)

När det gäller beräkningen av kapitalkravet anser SBAB att vissa definitioner och gränsdragningar behöver övervägas och preciseras ytterligare vid den praktiska tillämpningen. Det gäller bl. a. behandlingen av framtida leveranser av värdepapper, som enligt SBAB:s mening, inte skall tas upp i riskklassificeringen förrän leverans skett.

SBAB vill också peka på att vissa fordringar som kan betraktas som helt riskfria eftersom staten svarar för dem, ändå vid riskklassificeringen betraktas som riskfordringar. Det gäller t. ex. värdepapper utgivna av Teleinvest och SJ. Samma fråga kan också resas beträffande t. ex. Stadshypotek och SBAB:s egna värdepapper, vilkas säkerhet grundas på bl. a. statliga garantiförbindelser.

4.20 Sveriges Investeringsbank AB

Investeringsbanken ifrågasätter förslaget att kapitalkravet för ett kreditmarknadsbolags innehav av aktier i finansieringssyfte skall öka till 100 % efter fem år. Investeringsbankens erfarenhet av satsningar av verkligt riskkapital ger vid handen att en femårsperiod är för kort. Andra metoder bör väljas om det är önskvärt att förhindra långvariga innehav av place-ringsaktier.

Om det visar sig omöjligt att få gehör för de svenska särintressen, som bottenar i den samhällsviktiga sociala bostadspolitiken och om Cooke-reglerna i nuvarande utformning skulle komma att tillämpas i Sverige, borde staten garantera en angelägen prioriterad bostadsfinansiering. Utan att gå in på detaljer förefaller det enligt SABO möjligt, att med andra medel än lagbestämmelser om kapitalkrav kunna tillförsäkra bostadsfinansieringen acceptabla villkor. Auktoriserade specialinstitut för bostadsfinansiering bör kunna erhålla speciella rättigheter i utbyte mot att de uppfyller vissa krav. Till exempel bör inom Cooke-reglernas nuvarande skrivning kunna accepteras, att av staten garanterade värdehandlingar och andra fordringar (mot säkerhet i fast egendom) placeras i riskklass som motsvarar dagen kapitalkrav. Med en social bostadspolitik av svensk modell skulle sådana garantiåtaganden vara i stort sett riskfria för staten. Av avgörande betydelse är hur Sverige tolkar Cooke-kommitténs regler i förhållande till de svenska nuvarande reglerna och om tolkningen kommer att accepteras av omvärlden.

4.22 Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund

Svenska Livförsäkringsföreningars Riksförbund framhåller att Sverige har särskild lagstiftning för både bank- och försäkringskunders krav på trygghet. Att lagarna efterlevs kontrolleras av offentliga kontrollorgan, bankinspektionen och försäkringsinspektionen. Som kapitaltäckningsgruppen själv anför har de svenska försäkringsbolagen en mycket betryggande soliditet. De regler som nu diskuteras innebär att kapitalkravet 1,6 % kommer för försäkringsföretag att höjas till 8 % och sålunda bli fem gånger så högt som för bankverksamhet. En sådan nedvärdering av försäkringsbolag från kapitalkravssynpunkt förefaller förbundet i hög grad orättvis, speciellt som förbundet inte kunnat finna att kapitaltäckningsgruppen gjort någon analys som motiverar att försäkringsbolag i berört avseende jämföras med vilka andra bolag som helst.

Såvitt förbundet förstår kommer den riskklassificering som föreslås att allvarligt drabba kreditförsäkringsverksamheten. Berörda bolag lämnar skydd för kreditrisker och är att jämföras med bankernas garantigivning, och lika mycket värd. Den föreslagna förändringen av försäkringsföretags riskklassificering kommer att slå mot konsumenterna, som i stort sett endast har bankerna att vända sig till om förslagen genomförs. Bankerna kan då sätta de priser de vill.

När Cooke-kommittén på nytt tar upp frågan om kapitalkrav för fordran på försäkringsföretag, borde möjligheterna att få 10-gruppens länder att acceptera en regeländring vara goda, med de skäl kapitaltäckningsgruppen har, till att försäkrings- och bankföretag skall jämföras, speciellt som motsvarande förhållanden syns råda i Europa.

LRF framhåller att motivet för det explosionsartade kravet på kapitaltäckning från dagens krav till 8% härrör sig från erfarenheter från vissa andra länder, t. ex. USA där det förekommit betydande förluster på krediter till jordbruket. Enligt LRF finns det en lång rad av faktorer som talar för att säkerhet i panträtt i svenskt lantbruk under årens lopp varit förenat med utomordentligt liten risk.

Politisk stabilitet: Sverige har i modern tid förskonats från direkta verkningar av krig. Det svenska samhället har präglats av politisk och ekonomisk stabilitet. Den ekonomiska politiken har som ett av sina främsta mål haft att hålla ned den öppna arbetslösheten. Därtill har politiken vad avser den sociala ambitionen varit mycket hög.

Naturyttringar m. m.: Förödande naturyttringar i form av översvämningar, orkaner, jordbävningar, vulkanutbrott etc. har Sverige varit förskonat ifrån. Klimatet i Sverige ger också den fördelen att insektstryck och andra skadegörare hålls på en begränsad nivå. Förutsättningarna för produktion av jordbruksvaror är förhållandevis likartade mellan åren. Variationerna är som regel av mindre omfattning och inskränker sig i princip till växtodlingen.

Lagstiftning m. m.: Sverige har ett synnerligen välutvecklat fastighetsinskrivningsväsende för att lämnade pantbrev gäller i avsedd fastighet och med i gravationsbevis angivet förmånsrättsläge. Den jordförvärvslag som finns har delvis till uppgift att säkra kunskapen hos näringens utövare. Kravet på utbildning inom området för att få förvärvstillstånd utgör härvid en viktig faktor. Vidare verkar den prisprövning som sker att öka förutsättningarna för att nå en acceptabel lönsamhet i lantbruksföretaget. På grund av svag lönsamhet i näringen har därför prisutvecklingen varit liten sett i ett längre perspektiv. Dessutom sker större delen av fastighetsöverlåtelseerna inom familjen, vilket oftast innebär lägre priser än på öppna marknaden. Myndighet fastställer värdet på en fastighet genom fastighets-taxering. För kreditgivarna har detta förhållande kommit till uttryck i att kapitaltäckningskravet för krediter mot säkerhet av inteckning i lantbruk har varit och är lågt (1 % för inteckning inom 75 % av värdet). På politisk väg har det i anvisningar föreskrivits att en viss minsta kvalitet på byggnader skall hållas. Byggekvaliteten medför också att byggnaderna väl står emot ett skiftande klimat.

Det svenska lantbruket: I Sverige mer än kanske något annat land är landbruk ett kombinationsföretagande. Endast en tredjedel av lantbrukarkåren räknas till heltidslantbrukare. Även inom denna grupp finns en betydande riskspridning, varierande beroende på var i landet man befinner sig. Skogsbruk är självfallet härvid det vanligaste och viktigaste komplementet till jordbruk. Sverige har erkänt duktiga lantbruksföretagare som med god utbildning och ett brett kunnande leder sitt företag. Soliditeten bland lantbruksföretagen är generellt sett tillfredsställande för att inte säga god. Den har varierat mellan 56 och 59 % de senaste fem åren. Vid en avveckling är som regel soliditeten betydligt högre på grund av att fastighetsvärdet oftast underskattas i kalkyleringen. Lantbruksfinansieringen i

Sverige har varit och är en nationell fråga. Statliga lånegarantier kan erhållas av lantbrukare för driftskredit, investeringar och fastighetsförvärv. Med anledning härav minskas bankernas risktagande väsentligt. Sverige har en mycket väl fungerande kreditmarknad med kunskap i värderingsfrågor och lantbrukets förutsättningar. Detta borgar för att näringen har en mycket hög kreditvärdering. Lönsamheten inom det svenska lantbruket är och har varit låg. Därav föreligger och har förelegat konkursrisker. Emellertid är och har uthålligheten varit stor. Anledningen härtill är de ovan angivna faktorerna. Därför är och har antalet inträffade konkurser varit förhållandevis mycket få. Av drygt 100 000 jordbruksföretag försätts årligen 100-talet företag i konkurs.

4.24 Svenska Kredit

Svenska kredit avstyrker den föreslagna riskklassificeringen av fordringar på och garantier av försäkringsbolag samt anför följande.

Det är oklart vad de egentliga skälen är till denna bedömning av fordran på försäkringsföretag såsom varande en sämre fordran än den på bank. Det har upplysts att orsaken är att försäkringsföretag mycket sällan är låntagare och att det därför saknar egentlig betydelse. Det kan vara riktigt att försäkringsföretag typiskt sett inte är en vanlig kategori av låntagare. Det betyder dock inte att det skulle sakna betydelse för försäkringsföretag med vilken kvalitet de uppträder som låntagare. Exempel finns också på att försäkringsföretag uppträder som betydande kredittagare på den internationella lånemarknaden. En omklassificering innebär att långivare som styrs av nu föreslagna regler kommer att kräva ett högre pris på sin utlåning än tidigare. Detta följer av avkastningskravet på det i bankrörelsen sysselsatta egna kapitalet.

För både bank och försäkringsföretag finns särskild lagstiftning som var för sig tillgodoser särskilda skyddsintressen. För bankväsendet har således insättarskyddet varit vägledande och för försäkringsföretagen deras förmåga att fullgöra sina åtaganden gentemot försäkringstagare, den s. k. soliditetsprincipen. Därtill sker för efterlevnaden av dessa skyddsintressen offentlig kontroll av banker såväl som försäkringsföretag genom bankinspektionen resp. försäkringsinspektionen. Liknande regler finns i alla EG-anslutna länder. Utifrån dessa likartade regelsystem för bank och försäkringsföretag är det naturligt och sakligt befogat att jämställa fordringar på företagen såsom också har skett under lång tid i svensk bankrörelselag. För övrigt kan påpekas att svenska försäkringsföretags soliditet och konsolideringsgrad måste generellt sett anses mycket god, såväl sett i ett internationellt perspektiv som i jämförelse med svenska banker.

Sett ur ett samhälls- och försäkringstagarperspektiv måste det därför uppfattas som mycket negativt för försäkringsverksamhet att inte längre åtnjuta lagstiftarens förtroende som kreditrisk ställd utom all diskussion. I synnerhet får det dock allvarliga konsekvenser för kreditförsäkringsverksamheten, vars verksamhet omfattar skydd för kreditrisker och därigenom är ett viktigt alternativ till bankernas garantigivning. Detta torde ej endast gälla Sverige och Norden utan även Europa i övrigt där motsvarande

verksamheter bedrivs. Orsaken är inte endast den direkta påverkan som bankrörelselagens regler med anknytande regelverk får för t.ex. de föreslagna s.k. kreditmarknadsbolagen utan även den påverkan som denna lagstiftning har på ett flertal andra regelsystem som föreskriver säkerhet vid t.ex. upphandling av entreprenader och leveranser.

Det kan nämnas att vid kontakt med nordiska kollegor (Dansk Kaution, Storebrand-Kredit och Pohjola) som driver kreditförsäkring i sina resp. länder, konstateras att deras verksamhet inom området kommer att allvarligt påverkas om motsvarande bestämmelser genomförs i dessa länder. Negativa reaktioner mot Cooke-kommitténs förslag till kapitaltäckningsregler har också framförts av ett antal bolag utom norden, vilka ingår i den internationella branschorganisationen – International Credit Insurance Association (ICIA). Vid ett sammanträde i Madrid den 17 mars 1989 beslöt denna organisation enhälligt att skrivelser med yrkande på en förändring av kapitaltäckningsreglerna till förmån för försäkringsbolagen skulle avsändas till Cooke-kommittén och till berörda organ inom EEC bl.a. CEA (Comité Européen d'Assurances). Uppföljning av dessa skrivelser skulle ske genom personliga uppvaktninga där ICIA:s ståndpunkt närmare skulle motiveras. Dessutom skulle de enskilda bolagen inom ICIA vart och ett på det nationella planet verka för en förbättring av försäkringsbolagens riskkategoriplacering.

Den negativa påverkan som detta lagstiftningsförslag medför för kreditförsäkringsverksamheten är som nämnts av två slag. En direkt sådan genom att det affärs- och riskutbyte som i dag finns mellan å ena sidan bank och finansiella institut som har motsvarande lagstiftning samt å andra sidan kreditförsäkringsbolag i framtiden kommer att avsevärt försvåra och sannolika omöjliggöras. I dag förekommer ett icke oväsentligt utbyte av kreditrisker mellan bank och kreditförsäkringsbolag, som möjliggör en riskutjämning mellan systemen att jämföra med syndikering av risker banker emellan. Försäkringssystemet kan här erbjuda ett komplement och ett sätt att för goda kreditrisker tillhandahålla det internationella försäkringskapitalets förmåga att absorbera risker. Detta också till en kostnad som i en del situationer kan ställa sig konkurrenskraftig jämfört med att bank håller hela kreditrisken i egen portfölj. Förutsättningen för dylika riskdelningsupplägg är självfallet att den fordran som banken får på försäkringsföretaget är ansedd som den allra bästa och jämställd med fordran på bank. Med den föreslagna lagstiftningen torde också ett fortsatt garantiställande från försäkringsföretag till kreditmarknadsbolag vara uteslutet. Ett exempel härpå är AB Svensk Exportkredit som är en mycket viktig refinansieringskälla för svensk export. Denna verksamhet skulle bli helt hänvisad till banker som garanter av sin portfölj.

I statliga och kommunala upphandlingsregler och förordningar stipuleras att säkerhet skall ställas i samband med entreprenader och leveranser. Dessa regelverk tar ofta sin utgångspunkt i lagstiftning och kan därför komma att förändras till mer schablonartade regler i överensstämmelse med då gällande synsätt på klassificering. I många nu gällande regelverk jämföras garanti från bank och försäkringsföretag, vilket t.ex. framgår av reglerna för s.k. samordnad generalentreprenad inom byggnadsindustrin.

Ett annat exempel är resegarantilagen där som säkerhet anges garanti från bank och försäkringsföretag.

Även i internationella sammanhang jämställs garanti från bank och försäkringsbolag, vilket t.ex. framgår av International Chambers of Commerce's s.k. "Uniform rules for contract guarantees nr. 325". Det kan också nämnas att i det pågående arbetet under International Chambers of Commerce's överinseende avseende unconditional guarantees jämställer man garanti från bank och försäkringsföretag.

Det kan också erfaras att den kundkreditförsäkringsverksamhet som i dag huvudsakligen bedrivs utav Svenska Kredit även den kommer att påverkas negativt utav de föreslagna reglerna. Denna försäkringsform omfattar ett skydd av ett företags kundfordringar där särskilt exportfordringar utgör en dominerande del. Eftersom kundfordringar ingår i underlaget för företagshypotek, är ett lån med sådan pant av högre säkerhetsvärde hos bank än om detta behöver klassificeras som en risk med högsta kapitaltäckningskrav.

Att försäkringsföretag därtill i det allmänna medvetandet indirekt riskerar att bli ansedda som en sämre kreditrisk än banker är uppenbart om lagstiftaren anvisar en rangordning där försäkringsföretag jämställs med annan vanlig riskfylld affärsverksamhet. Denna uppfattning som är av generellt slag är inte desto mindre allvarlig, då det kan antas att marknaden där konkurrens mellan bank och kreditförsäkring föreligger kommer att ensidigt förskjutas till kreditförsäkringsbolagens nackdel. Med marknad avses då den aktivitet där långivande institutioner och företag placerar i fordringar säkerställda av garanti från bank eller kreditförsäkringsbolag. Här konkurrerar i dag dessa två instrument med varandra utifrån likartade förutsättningar. Sådana investeringsbeslut måste ske utifrån schablonartade normer och det skulle vara till betydande skada om den mest centrala lagstiftningen i sammanhanget kom att misskreditera ett utav de i dag konkurrerande alternativen.

Slutligen måste konstateras att resultatet utan ovan angivna exempel på konkurrensförändringar skulle inskränka alternativen för de som är köpare av garantier i dag, som nämnts t.ex. svensk byggnads- och verkstadsindustri. Till denna grupp kommer det kollektiv av lånesökande företag som söker alternativ till bankgaranterad upplåning. Kostnaden för garantier skulle sannolikt komma att stiga, då bankerna skulle komma att få exklusiv ställning på garantiområdet. Det är svårt att förstå varför man skulle vara beredd att införa ett sådant regelverk utan sakliga motiv och närmare analys av konsekvenserna.

4.25 WASA Kreditförsäkringsaktiebolag

Enligt WASA Kredits mening bör de svenska representanterna i Cookekommittén aktivt arbeta för att fordran på bank och försäkringsbolag ges samma kapitalkrav alternativt att varje land på samma sätt som för kommuner ges möjlighet att bestämma kapitalkravet.

WASA Kredit framhåller att kreditförsäkringsbolag står under försäkringsinspektionens tillsyn och har en betryggande soliditet, och denna

säkerhetsform jämställs i dag i lagen med borgen av stat och kommun. Marknaden för kreditförsäkring har under de senaste åren ökat markant och utgör i dag ett fullgott alternativ till finansiering i bank.

En viktig del i kreditförsäkringen utgör utfärdandet av garantier för byggnads- och verkstadsindustrin. Den kraftigaste tillväxten ligger i finansiering av företag på den svenska kapitalmarknaden. En inte oväsentlig del avser riskdelning av krediter tillsammans med banker. Kreditförsäkring är därmed ett viktigt instrument och komplement till bankfinansiering. (Där kunden oberoende av bank kan välja finansieringsalternativ). Genom att jämföras med banker i kapitaltäckningshänseende spelar kreditförsäkringsbolag i dag en aktiv och viktig roll inom den svenska finans- och kapitalmarknaden. För många företag är kreditförsäkringsbolag ett konkurrenskraftigt och neutralt alternativ till bankfinansiering.

En förändring av nuvarande kapitaltäckningsregler med innebörden att fordran på och fordran garanterad av försäkringsbolag flyttas från bästa kapitaltäckningsgrupp till sämsta skulle enligt WASA Kredit få allvarliga konsekvenser för kreditförsäkringsbolagens möjlighet att agera på finansmarknaden. I princip skulle en aktör försvinna från finansmarknaden, vilket skulle innebära färre alternativ för vissa sektorer av svenskt näringsliv att finansiera sig. Ett genomförande av det förslag som föreligger skulle med andra ord tjäna till att minska konkurrensen på svensk finans- och kapitalmarknad, vilket knappast kan vara kreditmarknadskommitténs syfte och önskan.

5 Konsoliderad kapitaltäckning m. m.

5.1 Bankinspektionen

Bankinspektionen framhåller att i banklagarna har redan införts en reglering som gäller investeringar i institut utomlands som driver någon form av bankverksamhet. Kreditmarknadskommittén har föreslagit att även här samma regler skall gälla för alla institut på kreditmarknaden samt att koncernsynen också skall tillämpas på investeringar i inhemska institut. Att denna fråga inte tidigare reglerats för andra institut än banker kan väl närmast förklaras av att det varit bankerna som gjort etableringar utomlands medan övriga institut av olika skäl inte engagerat sig i sådan verksamhet. Under senare år har emellertid både finansbolag och fondkommissionsbolag i viss utsträckning bildat dotterbolag utomlands. Det torde kunna förväntas att sådana etableringar blir vanligare i takt med att lättnader inträder på valutaregleringens område.

Bankinspektionen delar också kreditmarknadskommitténs uppfattning att kapitaltäckningsreglerna inte skall användas i syfte att uppmuntra viss verksamhet. De skäl som tidigare kunde åberopas för att genom lättnader i kapitalkraven söka åstadkomma en omstrukturering av en del av kreditmarknaden föreligger inte längre och den förmånsbehandling, som särskilt bankernas investeringar i bostadsfinansierande institut har åtnjutit, bör därför upphöra.

Kreditmarknadskommittén har med exempel visat skillnaderna mellan den nu gällande avräkningsregeln och en beräkning av kapitalkravet på koncernbasis. Denna skillnad uppstår även om kapitalkravet för placeringarna är detsamma i moderbolaget och dotterbolaget. I den redogörelse för argumenten för en koncernsyn som inspektionen tidigare gjort har skälet för en koncernberäkning huvudsakligen varit att man velat förhindra den ytterligare utlåningskapacitet som kunde skapas genom en etablering i ett land där kapitaltäckningskraven var lägre än i moderbankens hemland. Vad kreditmarknadskommittén har anfört är ännu ett skäl för att ersätta en avräkningsregel med en beräkning på koncernbasis.

Koncernsynen på kapitaltäckningskraven har ingående behandlats av kreditmarknadskommittén. Dess förslag grundar sig på de regler som i detta avseende gäller för bankerna. Dessa regler tillkom på förslag av banklagsutredningen och innebär att koncernsynen tillämpades med hänsyn till hur stor andel en moderbank ägde i utländska etableringar. Koncernberäkning föreslogs då ske från ett innehav av 20% i en etablering utomlands. Förslaget gjordes mot bakgrund av de förhållanden som då rådde. Vid den tidpunkten ägde två svenska affärsbanker aktier motsvarande drygt 20 resp. 25% i var sin stor bank utomlands. Det bedömdes då mindre tillfredsställande att låta koncernberäkningen ske från ett 50 procentigt delägarskap i relativt små banker och låta en annan syn tillämpas på banker med mera betydande verksamhet. Detta medförde emellertid att en princip som benämnes kvotkonsolidering föreslogs. Då de återopade ägarintressena nu avvecklats och då huvuddelen av engagemang i utomlands etablerade banker och andra institut numera göres med ett minst 50 procentigt innehav är det naturligare att övergå till den enklare koncernprincipen.

Såsom kreditmarknadskommittén anfört innebär koncernsynen att kapitalkraven beräknade på koncernbasis blir strängare än den nu gällande. Med detta beräkningssätt kommer den nuvarande avräkningsregeln för etableringar att minska i betydelse när det gäller att beräkna kapitalkravet för moderbolaget i en koncern. Avräkning i moderbolaget för sådana tillskott till andra bolag som omfattas av koncernberäkningar har därför föreslagits slopad. Bankinspektionen uttalar sin tveksamhet till detta av principiella skäl men kan acceptera att förslaget genomförs med hänsyn till att reglerna om koncernberäkning tillgodoser att brist inte uppstår i moderbolaget. Inspektionen anser dock att reglerna om koncernberäkning i 2 kap. 8 § 4 st. bankrörelselagen bör få en något ändrad utformning när det gäller tillskott understigande fem procent av aktiekapitalet i ett annat bolag.

De förslag till vissa avsteg som föreslagits för Sparbankernas Bank och för Föreningsbankernas Bank är en nödvändig anpassning till de båda bankernas funktion som central bank inom resp. organisation.

5.2 Riksskatteverket

Enligt kreditmarknadskommitténs förslag till 2 kap. 10 § bankrörelselagen skall banken vid varje tidpunkt uppfylla dels kapitalkravet för banken,

dels den del av kapitalkravet i företaget som svarar mot bankens andel i företaget. Enligt kapitaltäckningsgruppens förslag har bland övriga ändringar bortfallit kravet "vid varje tidpunkt". Nytt alternativ till bestämning av tidpunkten framgår ej av nämnda paragraf. Detta skulle kunna tolkas så att kravet endast behöver uppfyllas vid den tidpunkt koncernredovisningen avser, dvs. balansdagen för moderbanken. Riksskatteverket anser att om syftet är att kapitalkravet skall vara uppfyllt även vid andra tillfällen än på balansdagen bör detta anges.

Riksskatteverket pekar på att kapitaltäckningsgruppens förslag om att den konsoliderade kapitalbasen skall beräknas utan avdrag för eventuella minoritetsintressen ansluter sig till den s. k. enhetsteorins minoritetsbegrepp. Riksskatteverket anser att gruppens synsätt kan vara försvarligt i detta sammanhang, men förslaget borde ha motiverats då det innebär att avsteg från den förhärskande synen på minoritetsintresset.

Kapitaltäckningsgruppens förslag att ersätta kreditmarknadskommitténs komplicerade beräkningsförfarande med befintliga regler för koncernbalansräkning är enligt riksskatteverket både en förenkling och förbättring. Man frångår således kvotkonsolideringsprincipen, som inte är redovisningsmässigt etablerad, till förmån för välkända koncernredovisningsregler. Detta innebär att bankbranschen även i detta avseende anpassas till de redovisningsregler som gäller för svenskt näringsliv i allmänhet. Koncernredovisning utgör emellertid det mest komplicerade redovisningsområdet och rymmer frågeställningar där den företagsekonomiska teori-bildningen ej nått allmän acceptans. Detta förhållande talar enligt riksskatteverket för att bankverksamhetsbranschens redovisningsfrågor bör tillhöra bokföringsnämndens ansvarsområde.

5.3 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige framhåller att de kapitalkrav som för närvarande gäller ger möjligheter till en betydande uttunnig av det egna kapitalet (kapitalbasen) i en bankkoncern, vilket sammanhänger dels med att det som moderbolaget tillskjutit som aktiekapital i bostadsinstitut, kommuninstitut eller annat kreditaktiebolag, där staten är delägare, endast kräver 8 procents kapitaltäckning, dels med att avräkning för innehav av organisationsaktier i andra bolag som driver bankverksamhet i praxis har gjorts inte enbart från moderbolagets eget kapital utan från hela dess kapitalbas.

Det nuvarande systemet föreslås ersatt med ett som förhindrar en uttunnig av det egna kapitalet och som är mer enhetligt uppbyggt. En bank skall enligt såväl kreditmarknadskommitténs som kapitaltäckningsgruppens förslag uppfylla dels kapitalkravet för banken, dels ett konsoliderat kapitalkrav. Enligt kreditmarknadskommitténs förslag skall det konsoliderade kapitalkravet beräknas enligt en kvotmetod. Kapitalkravet i företag som driver bankverksamhet skall täckas av moderbanken i förhållande till dess ägarandel i företaget. Kapitaltäckningsgruppen föreslår i stället i enlighet med Cooke-reglerna att det konsoliderade kravet beräknas på koncernbalansen.

Fullmäktige har intet att erinra mot någon av de föreslagna metoderna.

Det är enligt fullmäktiges mening angeläget att konsistensen och systematiken i kapitaltäckningsreglerna förbättras på detta område. Eftersom kapitaltäckningsgruppens förslag baseras på Cooke-reglerna bör dess förslag genomföras.

5.4 Svenska Bankföreningen

Enligt Cooke-kommitténs regler skall kapitalkraven tillämpas på "a consolidated basis to banking groups" (Cooke's "Annex 1"). Gruppen föreslår att i Sverige koncernberäkning av kapitalbas och kapitalkrav skall ske med utgångspunkt från en koncernbalansräkning. Bankföreningen tillstyrker detta förslag. Däremot stöder bankföreningen inte gruppens förslag att de svenska kapitalkraven skall gälla inte endast för en koncern som helhet utan dessutom även för vart och ett av koncernens olika företag. Detta är en svensk skärpning utöver Cooke-överenskommelsen och konsekvenserna härav kan för vissa svenska institut bli allvarliga konkurrensnackdelar jämfört med utländska konkurrenter. Bankföreningens bestämda uppfattning är därför att i enlighet med Cooke-överenskommelsen det bör vara tillräckligt även i Sverige att kapitalkrav tillämpas endast på en koncern som helhet. Gruppen antyder lösningar av liknande slag under en övergångsperiod.

Om statsmakterna skulle anse att det inte är tillräckligt att kapitalkrav uppfylls enbart på totalnivå för en koncern, vill bankföreningen föreslå en regel som stadgar att inom en koncern kapitalkrav även skall uppfyllas för bank som ingår i koncernen. Alternativt kan regeln utformas så, att regeringen eller bankinspektionen får rätt att medge undantag från kapitalkrav för vissa institut ingående i en koncern.

Gruppen föreslår att reglerna om konsoliderad kapitaltäckning tills vidare endast skall gälla för koncerner som omfattar banker, kreditmarknadsbolag och fondkommissionärer men däremot inte i fråga om hypoteksinstituten. Om hypoteksinstituten, i enlighet med kreditmarknads-kommitténs förslag, får möjlighet att bilda s.k. organisationsbolag — vilket dock bankföreningen för närvarande anser olämpligt med hänsyn till den pågående översynen av hypoteksinstitutets verksamhet och rörelseregler — är det enligt bankföreningens uppfattning uppenbart att, av konkurrenslikhetsskäl, reglerna om konsoliderad kapitaltäckning måste gälla för hypoteksinstituten på samma sätt som för övriga kreditinstitut.

5.5 Svenska sparbanksföreningen

Kapitaltäckningsgruppens förslag till regler om konsoliderat kapitalkrav får enligt Sparbanksföreningen vissa effekter som är mycket olyckliga och knappast avsedda. Dessa berör de banker som tidigare bildat helägda bolag för driften och skötseln av det egna fastighetsbeståndet. Bankerna är av hänsyn till rådande bokföringsmässiga principer förhindrade att i bokföringen skriva upp värdet på egna fastigheter till marknadsvärde så länge taxeringsvärdet är i nivå med eller lägre än bokfört värde. För att kunna utnyttja den värdemässiga skillnaden mellan marknadsvärde alt. högsta

skattemässiga värde och bokfört värde har det förekommit att fastigheter sålts till helägda dotterbolag. Detta förfarande har underställts bankinspektionens prövning och har således skett med uttryckligt godkännande av denna myndighet. Förfarandet har givetvis i vederbörlig ordning föranlett realisationsvinstbeskattning. Den slutliga och avsedda effekten har blivit att det bundna egna kapitalet i moderbolaget förstärkts. Med det förslag om konsoliderad kapitaltäckning som nu föreligger går de tidigare uppnådda kapitalbashöjande effekterna förlorade i den konsoliderade kapitaltäckningen, eftersom internvinster elimineras. Förslaget får alltså på detta sätt retroaktiva effekter för tidigare genomförda rättshandlingar, vilket enligt Sparbanksföreningens mening inte är rimligt.

I traditionell koncernredovisning har även gällt att uppskrivningsbelopp hänförligt till värdering av fastighetsinnehav skall elimineras i koncernredovisningen. Förstärkning av det egna kapitalet i koncernen skall således ske först när koncernen erhållit realiserad vinst genom extern försäljning. Denna redovisningspraxis synes under senare tid ha ändrats med innebörd att uppskrivning av fastighetsinnehav ej behöver elimineras, under förutsättning att det bokförda värdet i koncernbalansen inte överstiger fastighetsinnehavets totala taxeringsvärden. Härigenom uppkommer likställdhet mellan banker, som har hela eller delar av fastighetsinnehavet organiserat i dotterbolag, och banker som valt att ha fastigheterna i moderbolagets balansräkning. Sparbanksföreningen välkomnar en sådan förändrad redovisningspraxis. Under förutsättning att den beskrivna redovisningsmetoden, som alltså avviker från tidigare praxis, kommer att varaktigt anses som god redovisningssed, föreligger i detta avseende konkurrensneutralitet vid upprättande av konsoliderad balansräkning mellan banker som valt dotterbolagskonstruktionen och banker som har sina uppskrivna fastighetsinnehav i moderbolagets balansräkning. Det kan dock inte utslutas att uppskrivningsbelopp av ifrågavarande slag skall elimineras i framtiden, t. ex. genom en internationell samordning av koncernredovisningsregler. Sparbanksföreningen hemställer därför att det i lagen görs ett uttryckligt undantag från reglerna om konsoliderad kapitaltäckning i nu avsedda fall eller att bankinspektionen får möjlighet att medge motsvarande undantag. Sparbanksföreningen anser det även vara rimligt att undantag av nu angivet slag görs så att uppskrivning av fastighetsinnehav också får ske om den faktiskt påvisade substansen överstiger taxeringsvärdet, dvs. att uppskrivning får ske upp till fastighetsinnehavets marknadsvärde.

5.6 Landsorganisationen i Sverige (LO)

Tidigare följdes i svensk banklagstiftning och banktillsyn principen att egentlig bankverksamhet över huvud taget inte kan flyttas ut till dotterföretag. Genom bankinspektionens bedömningar erhöll bankerna under 1970- och 80-talen allt oftare tillstånd att bedriva verksamhet i dotterbolag. Sedan knappt två år finns en i lag utvidgad rätt för banker till dotterbolagsbildning för bankanknutna verksamheter. I förberedelserna för denna instämde LO i förslaget att en bank bör ges möjlighet att driva fondkommissionsrörelse i särskilt bolag, motsatte sig att en bank skulle

medges rätt flytta ut centrala bankverksamheter till dotterbolag och avstyrkte att en bank skulle kunna ingå som dotterbolag i en koncern, oavsett om denna kan betecknas som finansiell eller inte och oavsett om moderbolaget är bank eller inte.

Gnom den faktiska utvecklingen har bankerna kommit att bilda koncerner med relativt många dotterbolag och även att ingå i koncerner som dotterbolag. Det är mot denna bakgrund en reform nu krävs av sättet att beräkna kapitalbas och kapitaltäckningskrav. Det föreslås av kreditmarknadskommittén att beräkningen förändras från att vara baserad på bankaktiebolaget, kompletterat med vissa avräkningar, till att ske på konsoliderad nivå för bankkoncernen. Därvid utsträcks konsolideringsprincipen till att avse varje aktieinnehav, där banken äger minst 20 % av aktierna eller har minst 20 % av rösträtten. I de fall andelen understiger 20 % och övriga delägare också är banker skall en konsolidering också ske. En konsekvens av förslaget skulle bli att kapitalkravet stramas upp för vissa banker. Sparbankerna och föreningsbankerna samt vissa bankaktiebolag får inga eller endast något förändrade kapitalkrav. Däremot kommer några stora affärsbanker att få inte obetydligt skärpta krav.

LO tillstyrker detta förslag, som får anses angeläget mot bakgrund av den förgreningsutveckling inom bankväsendet, som statsmakterna under hand släppt fram.

6 Särskilt om konsekvenser av förslagets genomförande

6.1 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Fullmäktige i Sveriges riksbank framhåller att generellt höjs såväl kapitalbasen som kapitalkravet i bankerna vid en övergång till de av kapitaltäckningsgruppen föreslagna kapitaltäckningsbestämmelserna. Höjningen av kapitalbasen beror på att 50 % mot för närvarande 40 % av värderegleringsreserverna får räknas in och detta utan beloppsbegränsning. Enligt nu gällande regler får högst inräknas ett belopp motsvarande det egna kapitalet. I det övervägande antalet banker är värderegleringsreserverna mer än dubbelt så stora som det egna kapitalet. Det innebär också att utrymmet för förlagslån, som nu får inräknas också till ett belopp motsvarande det egna kapitalet, ökar. Uppjusteringen av den kapitalbas som erfordras för att kapitalkraven skall uppfyllas kan beräknas bli än större, procentuellt sett, än höjningen av den faktiska kapitalbasen. Kapitalutnyttjandegraden skulle således komma att stiga. Höjningen av den erforderliga kapitalbasen beror främst på att kapitalkraven för lån till kreditinstitut höjs från 0 till 1,6 % och att kraven för lån mot botteninteckning i bostadsfastighet och jordbruksfastighet stiger från 1 % till 4 resp. 8 %.

Det underlag som föreligger för att bedöma hur kapitalkraven slår på olika institut är för närvarande ofullständigt. De preliminära bedömningar som nu kan göras, tyder på att bankerna, på något undantag när, uppfyller kapitalkraven enligt kapitaltäckningsgruppens förslag.

Cooke-överenskommelsen gäller emellertid inte banken utan den konsoliderade bankkoncernen. Dessa bör generellt ha en högre kapitalnyttjandegrad beroende dels på att den erforderliga kapitalbasen i dotterbolagen, och särskilt bostadsinstituten, höjs dels på att dessa bolag för närvarande inte kräver stort eget kapital i moderbolaget. Det förefaller sannolikt att det för flera bankkoncerner krävs kapitaltillskott — och för några av dem betydande tillskott — för att de skall fylla Cooke-överenskommelsens krav på kapitaltäckning. Den anpassning, som erfordras för ett enskilt institut om kapitalkraven inte är uppfyllda, kan bestå i tillförsel av riskkapital, internt eller externt genererat, och/eller utförsäljning av tillgångar. För de bankkoncerner som uppfyller de konsoliderade kapitalkraven kan uppfyllelsen av kraven på varje institut i koncernen också uppnås genom att en omstrukturering av kapitalbasen företas.

6.2 Fullmäktige i riksgäldskontoret

De ändrade kapitaltäckningsreglerna innebär ökade finansieringskostnader för bostadsinstituten samtidigt som instituten sannolikt kommer att behöva emittera betydande volymer förlagslån. För att förbättra räntenettet i dessa institut måste sannolikt även en höjning av utlåningsräntorna äga rum. Då en stor del av utlåningen är räntesubventionerad, kommer detta att leda till ökade utgifter för staten i form av räntesubventioner.

6.3 Svenska Bankföreningen

Kapitaltäckningsgruppen referar till vissa preliminära sifferberäkningar som bankföreningen tidigare gjort för affärsbankskoncernerna i genomsnitt när det gäller Cooke-reglernas effekter. Senare och mer detaljerade beräkningar, som affärsbankerna gjort med utgångspunkt i gruppens förslag, framgår nedan.

Samtliga medlemsbanker och fem av deras fastighetsinstitut har gjort beräkningar för att jämföra effekterna av kapitaltäckningsgruppens förslag med nuvarande regler. Beräkningarna avser 1988–12–31, efter bokslutsdispositioner. De viktigaste resultaten är följande:

För 12 svenskägda banker — moderbolaget:

- Relationen kapitalbas/kapitalkrav ökar för gruppen som helhet från nuvarande 131 % till 140 %.
- Spridningen mellan bankerna skulle variera mellan 175 % och 71 %.
- En bank skulle komma under 100 %.

För 7 svenskägda banker — koncerner (samt GotaGruppen):

- Relationen kapitalbas/kapitalkrav minskar för gruppen som helhet från nuvarande 140 % till 108 %.
- Spridningen mellan koncernerna skulle variera mellan 115 % och 79 %.
- Två koncerner skulle komma under 100 % med ett sammanlagt underskott på drygt 1 miljard kronor.

För 5 bankägda fastighetsinstitut:

Garantifondförbindelser som motsvaras av ej inbetalt kapital har ej medräknats i kapitalbasen.

- Relationen kapitalbas/kapitalkrav skulle för gruppen som helhet bli endast 20 %. (Jämförelser med nuvarande upplåningsregler är svåra att göra).
- Spridningen mellan instituten skulle variera mellan 45 % och 9 %.
- Ett totalt kapitalunderskott på drygt 6 miljarder kronor skulle uppkomma.

För 9 utlandsägda banker:

- Relationen kapitalkrav/kapitalbas minskar för gruppen som helhet från nuvarande 143 % till 109 %.
- Spridningen mellan bankerna skulle variera mellan 213 % och 67 %.
- Två banker skulle komma under 100 % med ett sammanlagt underskott på 68 miljoner kronor.

Av beräkningarna framgår klart att de största problemen att klara kapitalkraven skulle uppkomma för fastighetsinstituten. Detta är ett starkt argument för bankföreningens förslag som redovisats under konsoliderad kapitaltäckning att kapitalkrav endast skall tillämpas på en koncern som helhet.

Som ett sätt att minska kapitalkraven anger gruppen möjligheten för ett institut att "avyttra tillgångar, företrädesvis med högt kapitalkrav, till andra institut eller sälja ut dem på marknaden i form av värdepapper". Häremot kan invändas att försök till sådana åtgärder skulle stöta på så stora problem av olika slag att denna väg inte torde kunna medföra någon nämnvärd lösning av problemen.

Det är lätt att instämma i gruppens uppfattning att de föreslagna kapitalkraven kommer att göra det nödvändigt för kreditinstituten att generera mer kapital internt, dvs. genom förbättrade vinstmarginaler, vilket i sin tur sannolikt kräver en höjning av utlåningsräntorna.

Ett speciellt problem i fastighetsinstituten är att dessas utlåning löper med långa räntebindningstider. Efter visst antal år — numera vanligtvis fem år — har visserligen instituten möjlighet att höja utlåningsräntan, dock ofta endast under förutsättning att institutets egen upplåningskostnad ökat genom höjda obligationsräntor. En parallell höjning av utlåningsräntan kan då ske, vilket emellertid innebär att räntemarginalen förblir oförändrad och något bidrag till de ökade kapitalkravskostnaderna inte erhålls. Detta betyder att för en stor del av utlåningen kan en förbättring av räntemarginalen eventuellt åstadkommas först när lånetiden formellt utlöper. Eftersom det således kommer att ta mycket lång tid för fastighetsinstituten att genomföra den erforderliga marginalförbättringen på den gamla lånestocken, uppstår en stark press att så långt möjligt förbättra räntemarginalen på nya fastighetskrediter. Detta kan medföra starkt stigande bostadskostnader för de boende och/eller staten via bostadssubventionssystemet.

Fastighetsinstitutens möjligheter att genomföra den erforderliga förbättringen av räntemarginalen är beroende av konkurrenssituationen på marknaden för fastighetskrediter. Här är två faktorer av stor betydelse.

Konkurrenter till fastighetsinstituten är bl. a. försäkringsbolagen, vilkas fastighetskreditgivning dock inte drabbas av ökade kapitalkrav. Försäk-

ringsbolagen får därmed en fördel som skulle leda till en snedvridning av konkurrensförhållandena på fastighetskreditmarknaden. Denna konkurrensfördel, som även framhålls i rapporten, är oacceptabel. Det får förutsättas att förslag till lösning av dessa problem skyndsamt framläggs av den arbetsgrupp som hösten 1988 tillsattes av finansdepartementet för att utreda branschglidningsfrågan mellan bankverksamhet och försäkringsverksamhet.

Alla fastighetsinstitut arbetar för närvarande inte med samma konkurrensförutsättningar. Stadshypotek har i flera viktiga avseenden – t.ex. vad gäller skatteregler och statlig grundfond – konkurrensfördelar jämfört med övriga fastighetsinstitut, vilket innebär att Stadshypotek inte har samma behov av marginalförbättringar som konkurrenterna. Dessa institut kan därför få svårigheter att genomföra den erforderliga marginalförbättringen. Det finns anledning utgå ifrån att förslag till ändring av dessa konkurrensolikheter skyndsamt framläggs av de statliga kommittéer som för närvarande gör en översyn av bl.a. Stadshypoteks verksamhet och skatteregler.

6.4 Sveriges Föreningsbankers Förbund

Enligt de beräkningar förbundet gjort kommer de nya kraven att leda till att föreningsbankerna får en mer ansträngd kapitaltäckningssituation än för närvarande. För gruppen som helhet ökar kapitalutnyttjandegraden kraftigt. Läget är emellertid inte värre än att man räknar med att klara kapitaltäckningen; möjligen kan någon eller några centrala föreningsbanker tvingas tillgripa extraordinära åtgärder.

6.5 Sveriges allmänna hypoteksbank

Hypoteksbanken framhåller att som helhet leder förslaget till en fördyring av lantbrukskreditgivningen. Härigenom ökas lantbrukarens kostnader, vilket i sista ändan resulterar i dyrare livsmedel för konsumenterna.

6.6 Landsorganisationen i Sverige (LO)

Reformen medför viss skärpning av kapitalkraven och därmed kostnader för kreditinstituten. Reglerna appliceras också på kreditmarknadsbolagen. Kreditaktiebolagen är tillsammans med hypoteksinstituten den kategori som drabbas hårdast. Den troliga följden blir att räntan för lån mot säkerhet i bostads-, affärs- och jordbruksfastighet måste höjas. Då försäkringsbolagen inte träffas av dessa kapitaltäckningsregler är det troligt att de kommer att öka sin andel av nämnda inteckningslån.

6.7 Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB)

Förutom de konkurrensfördelar som försäkringsbolagen skulle få genom förslaget kan det inte uteslutas att även andra strukturändringar kan komma att ske när kapitaltäckningsreglerna har fått effekt på bostadskredit-

marknaden, främst genom höjda räntenivåer. Det är t. ex. ganska uppenbart att större låntagare kommer att försöka ordna sin fastighetsfinansiering på egen hand på kreditmarknaden. Även fastighetsfinansiering utanför den organiserade kreditmarknaden skulle kunna få en ny grund på ungefär samma sätt som var fallet på 1970-talet.

Även staten själv, i egenskap av stor subventionsgivare till bostadssektorn, har anledning att fundera på hur de olika subventionssystemen skall anpassas till effekterna av nya regler, främst effekterna på räntenivåerna. Hur stora räntehöjningarna blir är omöjligt att förutse med någon större säkerhet. Räkneexempel kan dock göras. Om man utgår från en halv procentenhets höjning av räntenivåerna, en höjning som kan sägas ligga i mitten av de bedömningar som gjorts, skulle det leda till ökade utgifter på räntebidragsanslaget med ca 3 000 milj. kr. under en femårsperiod. Förutsättningen för räkneexemplet är att nuvarande regler för räntebidrag inte ändras.

6.8 SABO (Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag)

De eftergifter som förefaller nödvändiga för svensk del för att uppnå internationell enighet drabbar främst den politiskt och samhällsekonomiskt angelägna bostadskreditgivningen. Följden blir högre räntekostnader och därmed följande ökade boendekostnader eller alternativt krav på ökade bostadssubventioner. Även konkurrensförhållandena på en i stort sett väl fungerande bostadsfinansieringsmarknad kan rubbas, både vad avser balansen mellan kreditgivarna (försäkringsbolag, bankägda bostadsinstitut och hypoteksinstitut) och konkurrensen om kapital. Det finns risk att stora grupper placerare lämnar bostadsmarknaden för mera lönsamma placeringar i en mindre gynnsam creditsituation än dagens.

6.9 Lantbrukarnas Riksförbund

LRF framhåller att om förslaget till skärpta kapitaltäckningsregler på jordbruksfinansieringens område genomförs medför detta att det ställs krav på att kreditgivarna ökar sitt eget kapital. Det ligger i sakens natur att kreditgivarna kommer att övervältra de merkostnader de därigenom åsamkas på berörda kredittagare, dvs. lantbrukarna. Lantbrukarna kommer självklart att sträva efter att föra kostnaden vidare till konsumenterna.

7 Ikraftträdande och övergångsregler m. m.

7.1 Bankinspektionen

Bankinspektionen erinrar att den tidigare påpekat att de föreslagna reglerna kommer att åtminstone på kort sikt skapa problem för institut för bostadsfinansiering och för finansiering av lantbruk m.m. Genom den

möjlighet som lämnas att efter prövning även acceptera andra instrument i det primära kapitalet kan övergångsregler skapas för att ge sådana institut ett tillräckligt rådrum att anpassa sig till de föreslagna reglerna.

Bankinspektionen har noterat, att kreditmarknadskommittén inte har behandlat särskilt frågan om kapitaltäckning för Svensk Bostadsfinansiering AB (BOFAB) som är under avveckling. Bankinspektionen vill här föreslå, att med hänsyn till innehavarna av de av BOFAB emitterade obligationerna, BOFAB får kvarstå i sina nuvarande upplåningsrättsregler såsom de är angivna i bolagets bolagsordning.

Bankinspektionen instämmer i att reglerna för hypoteksinstituten bör vara helt lika med dem som gäller för andra institut. Ett slutgiltigt ställningstagande i detta avseende bör dock anstå till dess förslag från den arbetande hypoteksutredningen föreligger.

7.2 Fullmäktige i Sveriges riksbank

Även om siktet bör vara inställt på enhetliga kapitaltäckningsregler bör instituten enligt fullmäktiges mening medges en rimlig övergångstid för att anpassa sin verksamhet. Enligt Cooke-överenskommelsen skall bankerna på konsoliderad basis, med en kontrollstation i slutet av år 1990, anpassa sig till de föreslagna reglerna fram till utgången av år 1992, då de skall vara helt uppfyllda.

Enligt fullmäktiges mening bör Cooke-överenskommelsen följas strikt. Det innebär att bankerna på koncernbasis skall uppfylla i överenskommelsen angivna kapitalkrav såväl vid utgången av år 1990 som år 1992. Beträffande kraven för de enskilda instituten — för vilka inga bindningar föreligger — bör enligt fullmäktiges mening övervägas att göra övergångsreglerna mer flexibla än vad kapitaltäckningsgruppen föreslår. För t.ex. Hypoteksbanken framstår anpassningen svår att klara även vid en relativt lång övergångsperiod. Den nyligen tillsatta hypoteksutredningen har bl. a. till uppgift att behandla institutens kapitalanskaffning. En central fråga bör därvid vara hur hypoteksinstituten skall klara av de krav som torde komma att ställas på dem framöver. Takten i anpassningen för andra institut än banker bör också prövas noggrant mot bakgrund av den utveckling som sker i andra länder.

7.3 Svenska Bankföreningen

Bankföreningen föreslår som en följd av sitt under kapitalbasen redovisade förslag beträffande förlagsbevisens minsta löptid att förlagsbevis och andra skuldförbindelser, som utfärdats före lagens ikraftträdande, får inräknas i kapitalbasen även om löptiden uppgår till mindre än fem år.

Bankföreningen vill bestämt avstyrka den föreslagna övergångsregeln att kreditmarknadsbolag och hypoteksinstitut, efter regeringens eller bankinspektionens beslut, skall kunna som supplementärt kapital få räkna garantifond eller garantiförbindelse som enligt nuvarande regler grundar rätt till upplåning, trots att motsvarande kapital inte inbetalts till institutet. Detta strider direkt mot Cooke-reglerna, enligt vilka endast inbetalt kapital får

medräknas i kapitalbasen. Det är i och för sig nödvändigt att underlätta anpassningen för fastighetsinstitutet som har bundna utlåningsräntor och inte snabbt kan göra den marginalhöjning som behövs för att klara de nya kapitalkraven. Den föreslagna regeln att räkna in garantiförbindelser etc. är avsedd att underlätta dessa instituts problem. Trots denna lösning skulle emellertid problemen kvarstå för de bankkoncerner i vilka fastighetsinstitut ingår. Dessa koncerner måste också leva upp till det högre kapitalkravet för fastighetskrediter. Den föreslagna lösningen skulle därmed skapa en olikhet mellan en bankkoncern, i vilken ingår ett fastighetsinstitut, och Stadshypotek. Bankkoncernen får ingen glädje av hjälpregeln, vilket däremot Stadshypotek kommer att få. Detta är inte i linje med målsättningen att skapa konkurrensneutrala regler mellan olika institut och kan därför inte accepteras.

Bankföreningen vill även fästa uppmärksamhet på situationen för Svensk Bostadsfinansiering AB, BOFAB. Detta institut bedriver inte längre någon nyutlåningsverksamhet och ger heller inte ut nya obligationer eller andra skuldförbindelser. BOFAB förvaltas fortsättningsvis av Svensk Fastighetskredit AB. BOFABS:s gamla lån har överlåtits på vissa av BOFABS:s tidigare ägarinstitut och tillgångarna består numera av fordringar på dessa institut. Sådana fordringar skulle enligt gruppens förslag kräva 1,6% kapitaltäckning, vilket skulle fordra en betydande kapitalökning i BOFAB. Bankföreningen anser inte detta vara rimligt mot bakgrund av att BOFAB är under avveckling och inte lånar upp nya medel. En specialregel erfordras som medger successiv avveckling av BOFABS:s verksamhet utan ökning av BOFABS:s kapitalbas.

Bankföreningen framhåller vidare att det inom EG för närvarande pågår diskussioner om soliditetsregler för kreditinstitut och definitioner av eget kapital. En tills vidare öppen fråga är därvid vilka reserver som skall inräknas i eget kapital. En annan oklar fråga är hur tio-gruppens regler kommer att tillämpas inom EG när det gäller kapitalkrav för fastighetskrediter — dels i banker/bankkoncerner, dels i fastighetsinstitut. En omständighet, som i detta sammanhang fordrar särskilt beaktande, är att i flera av de svenska bankkoncerner, som är internationellt verksamma — och därför direkt berörs av Cooke-reglerna — ingår fastighetsinstitut, vilkas krediter föreslås få avsevärt höjda kapitalkrav. Härigenom riskerar de svenska bankkoncernerna i sin tur att drabbas av högre kapitalkrav än många av konkurrenterna utomlands. Bankföreningen anser det vara av största vikt att man i Sverige inte fattar beslut som kan riskera medföra att svenska bankers reserver behandlas sämre än reserverna i EG:s banker eller att kapitalkraven blir högre för svenska banker/bankkoncerner än för utländska konkurrentinstitut. Beslut om nya svenska kapitaltäckningsregler bör därför inte fattas förrän det är helt klart vilka regler som beslutas i EG och när dessa regler kommer att gälla.

7.4 Kammarrätten i Göteborg

Enligt kammarrätten synes övergångstiden vara för snävt tilltagen. Det är därför angeläget att reglerna så långt möjligt tolkas generöst.

De av kapitaltäckningsgruppen föreslagna reglerna föreslås träda i kraft den 1 januari 1990. Regeringen föreslås dock få möjlighet att föreskriva lägre kapitalkrav intill utgången av år 1992. Härigenom skulle det bli möjligt att övergångsvis lindra kapitalkraven på bostadsfinansieringsområdet. Föreningen föreslår att fastighetskrediter och bostadsobligationer riskklassificeras så att kapitalkravet t.o.m. 1992 blir 1,6 %. En sådan ordning kan rimligen inte innebära problem i ett internationellt perspektiv.

Den av kapitaltäckningsgruppen föreslagna regeln, att bl. a. garantifond och garantiförbindelse under vissa förhållanden skall få räknas som supplemertärt kapital intill utgången av år 1992, blir tillämplig på kreditmarknadsbolag och hypoteksinstitut samt koncerner i vilka kreditmarknadsbolag utgör moderbolag. Däremot föreslås inte en motsvarande övergångsregel för bankkoncerner vari ingår kreditmarknadsbolag i egenskap av dotterbolag, eftersom övergångsbestämmelserna till bankrörelselagen saknar en regel av angivet slag.

Sparbanksföreningen har i och för sig förståelse för de svårigheter som fastighetsinstitutet får med de föreslagna kapitalkraven. Dessa kommer med sina bundna utlåningsräntor inte att kunna göra en tillräckligt snabb anpassning till de nya reglerna om inte speciella övergångsregler införs. Emellertid får de bankkoncerner i vilka fastighetsinstitut ingår som dotterbolag motsvarande problem, eftersom också dessa måste leva upp till de nya kapitalkraven. Den av kapitaltäckningsgruppen föreslagna lösningen skapar en konkurrensmässig olikhet mellan olika slags fastighetsinstitut, beroende på om de ingår i bankkoncern eller ej. Detta strider klart mot den i övrigt angivna målsättningen att skapa konkurrensneutrala kapitaltäckningsregler för kreditinstitutet. Sparbanksföreningen kan inte acceptera de skillnader som föreslås i övergångsreglerna i nu angivet avseende. Sparbanksföreningen förutsätter att det är fråga om ett förbiseende från kapitaltäckningsgruppens sida och att saken rättas till i departementsbehandlingen. Föreningen begär således, om de av arbetsgruppen föreslagna övergångsreglerna införs, en motsvarande övergångsregel i bankrörelselagen.

7.6 Sveriges Föreningsbankers Förbund

SFF framhåller att den föreslagna övergångsregeln, som innebär att bl. a. garantifond och garantiförbindelse under vissa förhållanden skall få räknas som supplementärt kapital intill utgången av år 1992, blir tillämplig på kreditmarknadsbolag och hypoteksinstitut samt koncerner i vilka kreditmarknadsbolag är moderbolag, men inte på bankkoncerner vari ingår kreditmarknadsbolag som dotterbolag. SFF har följande invändningar mot detta förslag.

För det första är det oacceptabelt att övergångsregeln inte gäller bankkoncerner i vilka kreditmarknadsbolag ingår eftersom även banker på koncernnivå måste klara de nya kapitaltäckningskraven. Om inte över-

gångsregeln utvidgas till att gälla även bankkoncerner kommer främst hypoteksinstituten att ha en klar konkurrensfördel i jämförelse med de bankägda kreditaktiebolagen. Detta kan inte accepteras.

För det andra anser SFF att övergångsregeln – även med en ändring enligt SFF:s förslag ovan – är otillräcklig. Enligt SFF:s beräkningar krävs en betydligt längre övergångstid så att instituten successivt kan anpassa sina utlåningsräntor i takt med förfallotidpunkter för räntekonverteringar. Denna synpunkt gäller således generellt för alla fastighetsinstitut med bundna räntor.

Konsekvensen av att inte tillåta en förlängd anpassningstid enligt SFF:s förslag är att respektive institut tvingas till marginalförstärkningar enbart på nyutlåningen. Beroende på resp. instituts faktiska kapitalsituation i utgångsläget kan institut tvingas till synnerligen kraftiga räntehöjningar eller – om konkurrenssituationen inte medger erforderliga räntehöjningar – tvingas till utförsäljning av delar eller hela verksamheten. En tillräcklig övergångstid är således nödvändig för att en kraftig turbulens och fullständig omstrukturering av den långa fastighetskreditmarknaden i Sverige skall kunna undvikas.

7.7 Konungariket Sveriges stadshypotekskassa

Kassastyrelsen har redan slagit fast att den accepterar principförslaget för Stadshypoteks del om de framtida kapitaltäckningsregler som skall gälla. Det finns emellertid några viktiga praktiska frågor som kräver kommentar, inte minst vad rör övergången från dagens system till det nya.

En första sådan punkt gäller själva tidsperspektivet. Kreditmarknadskommittén och kapitaltäckningsgruppen föreslår att övergången till det nya systemet för kapitaltäckningsreglerna skall ske per den 1 januari 1990, även om vissa övergångsregler skall gälla beträffande kravens nivå fram till utgången av år 1992. Det ligger också i Basel-överenskommelsen att den skall börja tillämpas så snabbt som möjligt. Ett problem för Stadshypoteks del är emellertid att förslaget till ändringar i stadshypotekslagen på denna punkt är integrerat med de övriga ändringsförslagen, såväl civil- som skatterättsliga. Det är svårt att bryta ut enbart kapitaltäckningsreglerna, samtidigt som det knappast kan vara aktuellt att göra andra ändringar när hypoteksutredningens arbete med just samma frågor pågår. Praktiskt sett måste man därför snarare tänka sig den 1 januari 1991 som starttidpunkt.

Kassastyrelsen förmodar att samma problem egentligen också gäller för finansbolag och kreditmarknadsbolag, dvs. att det är svårt att föra in det nya regelsystemet för kapitaltäckning i den gamla civilrättsliga lagstiftningen för finansbolag, kreditaktiebolag m. m. Samtidigt är det svårt att tro att det skulle vara möjligt att införa den nya kreditmarknadslagen i dess helhet redan från den 1 januari 1990. Även där ter sig ett års uppskov mer realistiskt. Endast för de egentliga bankerna, där ändringarna formellt sett inte är så ingripande, skulle det väl i praktiken vara möjligt att hålla fast vid en tidigare tidpunkt. Det är ju också för dem som den internationella överenskommelsen i första hand är avsedd, dvs. det kan kanske vara en intern svensk fråga i vilken takt reglerna också görs formellt tillämpliga

för andra kreditföretag. Realiter kastar Basel-reglerna och "måltidspunkten" vid utgången av år 1992 uppenbarligen sin skugga framför sig redan nu, oavsett från vilket datum de blir lagligen gällande.

En annan fråga om sättet att genomföra övergången för Stadshypoteks del är kreditmarknadskommitténs koppling av kapitaltäckningsfrågorna till övergångsregler som rör beskattningen. Kassastyrelsen syftar här på kreditmarknadskommitténs förslag till övergångsregel till ändringarna i stadshypotekslagen. Hela konstruktionen av denna regel kan starkt ifrågasättas, men även om man accepterar dess lydelse, så ger det orimliga effekter. Innebörden är nämligen att en stor del av Stadshypoteks fondkapital inte får räknas in i kapitalbasen förrän vissa saker har inträffat vid en framtida taxering. Eftersom en sådan alltid dröjer minst ett år efter det att nya regler blivit tillämpliga, skulle Stadshypotek alltså hamna i den situationen att man fram till dess skall uppfylla nya kapitaltäckningskrav men inte har någon formell möjlighet att efterkomma övergångsregeln, som i sin tur är villkoret för att få räkna kapitalbasen på avsett sätt. Så kan det inte få gå till.

En materiell fråga finns vidare om de regler som skall gälla för kapitaltäckningen under övergångsfasen fram till utgången av år 1992. För Stadshypotek kan man räkna med att Basel-reglerna innebär att ett kapitalkrav om drygt 4 % skulle gälla. Samtidigt skulle den statliga garanti som utgör grundfonden inte få räknas in i kapitalbasen över huvud taget. Det innebär att Stadshypotek i utgångsläget får ett underskott på kapital och måste stärka sin kapitalbas. Kapitaltäckningsgruppen har här föreslagit att regeringen skall ha möjlighet att besluta om att en garantifond övergångsvis fortfarande skall få räknas in i kapitalbasen för hypoteksinstitut och kreditaktiebolag. Ett villkor för detta skall dock vara att alla andra möjligheter, t. ex. i form av utgivande av förlagsbevis, är uttömda.

Kassastyrelsen anser att det är nödvändigt att övergångsreglerna beträffande den statliga garantins värde görs mjukare. Stadshypotek har i många decennier arbetat på en av statsmakterna reglerad marknad, där räntemarginalen varit mycket smal — för Kassan rent av noll. I efterhand har Kassan därtill pålagts en avgift för grundfonden, som inte kunnat kompenseras genom en höjning av marginalerna i den gamla lånestocken. Stadshypotek har inga möjligheter att av marginalerna på dessa tidigare prioriterade lån, som fortfarande utgör över hälften av den totala lånestocken, tjäna ihop vinster som kan bygga upp fondstyrkan. Det kan endast ske inom den del av rörelsen som omfattar oprioriterade lån. Mot den bakgrunden är det inte rimligt att över en natt genomföra en reform som helt rycker undan värdet av garantifonden; i sak är det ju just existensen av denna som har motiverat de historiskt snäva marginalerna. Som en minimiåtgärd förslår kassastyrelsen att kvarvarande garantifond under övergångstiden skall få räknas som sådant supplementärt kapital som ligger vid sidan av förlagslån. Utgivande av sådana lån skall således inte vara en förutsättning för att garantifonden skall kunna spela en roll.

Hypoteksbanken framhåller att om kapitaltäckningsgruppens förslag till övergångsregler genomförs, innebär det att tre år återstår för kapitaluppbyggnaden. Skall denna finansieras på utestående bottenlånestock måste en generell räntehöjning ske med cirka 0,5 % per år. Det kan inte vara rimligt att Landshypotek på detta sätt nödgas ålägga nuvarande låntagare retroaktivt ansvar för en nu från internationellt håll begärd kapitalförstärkning, särskilt inte mot bakgrund av Landshypoteks mer än 125-åriga verksamhet och det faktum att låntagarna under denna långa tid ej i det ringaste misskött sina förpliktelser. Kapitaltäckningsgruppens förslag leder till ett alldeles för högt uppbyggnadskrav, om Landshypotek, såsom blir fallet, skall konkurrera på marknaden med institut som till följd av betydligt högre vinstmarginaler redan haft tillfälle att konsolidera sig över eller i närheten av åttaprocentnivån. Under alla omständigheter erfordras därför väsentligt längre övergångstid än tre år.

7.9 Statens Bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB)

Bostadskreditmarknaden i Sverige kommer under alla förhållanden att träffas hårt av nya kapitaltäckningsregler. Det är avsevärda volymer nytt kapital som skall anskaffas av långivarna till bostadssektorn. Även för SBAB, som har en liten kapitalbas i förhållande till utlåningen, är det fråga om ett stort kapitalbehov. Det krävs i SBAB:s fall ingående överväganden om hur detta kapital skall anskaffas och tid för att genomföra anskaffningen. Liknande förhållanden torde gälla även för många andra långgivare till bostäder i Sverige. Ett senare ikraftträdande än vad kapitaltäckningsgruppen föreslagit är alltså högst önskvärt också av rent inhemska skäl – utöver de större skäl för uppskov med beslut som anpassningen till EG bör föranleda.

Den tidsfrist som skulle följa av det av SBAB förordade uppskovet med beslut om kapitaltäckningsregler bör utnyttjas för överväganden om hur inte önskvärda effekter av nya regler skall kunna motverkas.

8 Övriga frågor

8.1 Beskattningsfrågor

8.1.1 Konungariket Sveriges stadshypotekskassa

Kassastyrelsen accepterar att de avdragsgilla fondavsättningar som gjorts inom Stadshypotek efter 1984 års lagändring i princip får sägas ha en likartad karaktär av obeskattade reserver som bankernas värderingskonton för utlåning. Om kreditmarknadskommittén nöjt sig med detta principuttalande, och därefter förordat att saken överlämnades till den särskilda hypoteksutredning som man ju föreslagit för andra viktiga frågor, skulle inte mycket ha varit att säga. De konkreta förslag som kommittén nu har lagt kan däremot inte användas.

Kreditmarknadskommittén föreslår att specialreglerna om hypoteksinstitutens avdragsrätt i 2 § 8 mom. lagen om statlig inkomstskatt upphävs, men lämnar inget förslag om någon ny regel. Kommittén hänvisar endast allmänt till att hypoteksinstituten bör ha samma möjlighet som andra kreditföretag att utnyttja bestämmelserna om avdrag för avsättningar till värderingskonto för utlåning. Det kan emellertid konstateras att detta inte utan vidare kan fungera. I dag gäller nämligen dessa regler endast i fråga om utlåning till allmänheten och ej för utlåning till andra kreditföretag. Stadshypotekskassan (och allmänna hypoteksbanken) har emellertid ingen utlåning alls till allmänheten, utan den finns endast hos föreningarna. En överföring av hela avsättningsrätten till föreningarna kan emellertid inte accepteras, eftersom det helt skulle ändra balansen inom organisationerna. Det skulle också leda till orimliga effekter vid avskattningen av de befintliga avsättningarna.

Sakligt sett är givetvis den enda rimliga modellen att Stadshypotek skall behandlas som ett enda företag i fråga om utnyttjandet av avdragsgilla fonderingar. Det är inte Kassen och föreningarna var för sig som konkurrerar med andra institut, utan de gör det tillsammans. Under hand har det också framkommit att det är en sådan modell som föresvävat kreditmarknadskommittén. Då torde det emellertid krävas specialregler, eftersom det rent juridiskt i dag är fråga om självständiga företag, som taxeras var och ett för sig. Det föreligger inte något legalt koncernförhållande, varför taxeringarna handhas av olika nämnder i olika län. Helt lätt är det inte att lösa denna fråga, som emellertid är vital. I själva verket torde det förhålla sig så, att de normala skattereglerna endast fungerar på ett sätt som ger neutralitet gentemot andra företag om Stadshypotek antingen är ett enda företag, eller alternativt en civilrättslig koncern med full frihet att disponera över medelsflöden mellan de ingående företagen. Kassastyrelsen menar att det måste vara lämpligast att här avvakta hypoteksutredningens arbete, som ju bl. a. omfattar just frågor som rör företagsstrukturen.

Att den av kreditmarknadskommittén föreslagna övergångsbestämmelsen ger en felaktig tidsföljd mellan de olika effekterna, där skärpta kapitalkrav kommer minst ett år innan Kassen och föreningarna har möjlighet att uppfylla villkoren för att få räkna in alla sina fonder vid kapitalbasens bestämning, har kassastyrelsen redan tidigare påpekat. Men bestämmelsen torde också i mer grundläggande avseenden vara ofullgånge. Som den är angiven får den sägas vara en civilrättslig regel, även om den hänvisar till vissa belopp vid tidigare års taxeringar. Men i civilrättslig bemärkelse lär Kassen och föreningarna inte kunna som intäkt ta upp fiktiva poster. Intäkter måste ju öka företagets förmögenhet med mindre de balanseras av lika stora kostnader.

Inte heller kan regeln fungera som den är uttryckt även om man formulerar om den så, att villkoret är att Kassen och föreningarna vid taxeringen som intäkt har tagit upp de aktuella beloppen. Det man vill uppnå är att Kassans och föreningarnas redovisade reservfonder skall minskas med vissa belopp, som i princip i stället skall återkomma som avsatta till värderingskonto. Enbart en fiktiv intäktspost vid beskattningen löser inte det problemet, eftersom Kassen och föreningarna inte utan särskilt

lagstöd har rätt att sätta ned sina fonder i annan mån än som behövs för att täcka en uppkommen förlust. Och en eventuell förlust som drivs fram av en speciell skattepliktig intäkt vid taxeringen kan ju inte bli större än det skattebelopp som belöper på intäkten.

Såvitt kassastyrelsen kan förstå finns det inte någon annan framkomlig väg än att i en övergångsregel uttryckligen föreskriva att Kassen och föreningarna direkt skall sätta ned sina reservfonder med de önskade beloppen. Det är förståeligt om kommittén har velat undvika en sådan lagregel, eftersom den torde sakna parallell, men det visar bara vilka principiella svårigheter man stöter på om man vill "rätta till historien". Beloppen skall vid samma bokslut tas upp som intäkt, principiellt som en bokslutsdisposition. Samtidigt bör en särskild övergångsregel vid taxeringen föreskriva att de belopp varmed reservfonderna nedsätts skall anses vara just de för vilka avdrag har erhållits fr.o.m. 1986 års taxering. Därigenom blir återföringen skattepliktig och man får den nödvändiga parallellen mellan skatte- och civilrätten. Kassen och föreningarna får slutligen göra de avsättningar till värderegleringskonto som kan vara möjliga.

Eftersom det kommer att handla om stora belopp är det därvid uppenbart att det ligger ett stort osäkerhetsmoment i att det inte finns klara regler för hur stora avdragsgilla avsättningar hypoteksinstitut får göra. Kan det tänkas att inte hela det återförda beloppet kan avsättas till värderegleringskonto? Kommer man inte i så fall in i en retroaktiv beskattning, eftersom det ju i sak är fråga om att för andra gången taxera belopp som har utgjort intäkter tidigare år och där taxeringarna sedan länge är avslutade? Kassastyrelsen vill med andra ord ifrågasätta om inte övergångsregeln också skall innebära en garanti för att hela det tvångsvis återförda beloppet faktiskt kan avsättas med avdragsrätt.

I dag framstår det som troligt att nuvarande system med avdragsgilla avsättningar till värderegleringskonto kommer att avskaffas, kanske redan till år 1991. I stället kommer ett nytt system med lägre skattesatser och mycket mer begränsade möjligheter till uppbyggnad av obeskattade reserver. Uppenbart kan det inte i ett sådant perspektiv vara rimligt att först tvinga över Stadshypotek i det gamla skattesystemet, för att därefter strax genomföra ännu en övergång. En ändring av Stadshypoteks skatteregler bör därför avvakta den generella företagsbeskattningsreformen, med mindre det visar sig att något nu oförutsett gör att en sådan reform uppskjutes på obestämd tid.

Kassastyrelsen vill här också framhålla att det inte kan vara svårt, för den händelse ett nytt skattesystem skulle införas först något år efter det att nya kapitaltäckningsregler blivit gällande, att föreskriva att de delar av hypoteksinstitutens fonder, som har den obeskattade karaktären, under mellantiden inte får räknas in i kapitalbasen mer än till 50 %. Något behov att för den skull föra in värderegleringskontona för ett eller några få år föreligger inte.

Hypoteksbanken delar inte den uppfattning som framgår av kreditmarknadskommitténs betänkande, att Landshypotek varit skattemässigt gynnat vid reservfundsupbyggnaden. Reservfundsmedlen har aldrig utnyttjats för sitt ändamål och har inte tillkommit genom avsättning av riskkapital. Hypoteksbanken godtar kommitténs förslag att värderingskonton införs för obeskattade reserver, att reservfonderna renodlas till att innehålla enbart beskattade reserver, att reservfundsavsättningar gjorda före år 1985 skall anses beskattade samt att reservfundsavsättningar fr. o. m. år 1985 skall anses obeskattade och överföras till värderingskonto. Härigenom läggs enligt Hypoteksbanken entydigt fast vad som är beskattade resp. obeskattade reserver.

8.2 Lagtekniska frågor

8.2.1 Bankinspektionen

Bankinspektionen föreslår följande förändringar i kapitaltäckningsgruppens förslag.

Bankinspektionen förordar en annan lydelse av avräkningsregeln i 8 § fjärde stycket första meningen kapitalmarknadslagen. I stället för "någon form av verksamhet som avses i denna lag" bör föreskrivas "någon form av bankverksamhet eller verksamhet som avses i 1 kap. 1–4 §§ denna lag". Därigenom klargörs enligt inspektionen att avräkning skall ske i fråga om tillskott till företag som driver verksamhet enligt bankrörelselagen. I syfte att klargöra de gränser inom vilka avräkning inte behöver ske föreslår inspektionen att sista meningen i ovan nämnda stycket skall ändras enligt följande. "Sådan avräkning skall dock inte ske i fråga om tillskott som motsvarar högst fem procent av företagets aktiekapital om det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger fem procent av bolagets eget kapital. Avräkning skall inte heller ske för tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 10 §".

Bankinspektionen föreslår vidare att 10 § första stycket i ovan nämnda kapitel anpassas till föreskrifterna i 8 § genom att ordet "kapitalkrav" utbytes mot "kapitalbas" och att "konsoliderat kapitalkrav" utbytes mot "konsoliderad kapitalbas".

Bankinspektionen föreslår vidare att omedelbart efter tredje meningen i 10 § andra stycket samma kapitel inskjuts följande tillägg: "Vad i 8 § fjärde stycket föreskrivs om avräkning från summan av primärt och supplementärt kapital skall även tillämpas på koncernens kapitalbas i fråga om tillskott i företag som inte är dotterföretag". Genom tillägget klargörs enligt inspektionen att avräkning även skall ske av tillskott till företag som inte är dotterföretag. Inspektionen föreslår också att det sist i samma stycket tillägges följande. "Är dotterföretaget inte ett fondkommissionsbolag skall placeringarna tas upp till de värden som föreskrivs i annan lag".

Beträffande 5 kap. 14 § första stycket kapitalmarknadslagen föreslår bankinspektionen att orden "kapitalkrav" och "konsoliderat kapitalkrav" ändras till "kapitalbas" resp. "konsoliderad kapitalbas".

Beträffande 2 kap. bankrörelselagen föreslår bankinspektionen motsvarande ändringar som i kapitalmarknadslagen.

Således bör i 8 § fjärde stycket första meningen i stället för "någon form av bankverksamhet", föreskrivas "någon form av bankverksamhet eller verksamhet som avses i 1 kap. 1–4 §§ kapitalmarknadslagen".

Vidare bör 8 § fjärde stycket sista meningen ändras enligt följande. "Sådan avräkning skall dock inte ske i fråga om tillskott som motsvarar högst fem procen av företagets aktiekapital om det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger fem procent av bankens eget kapital eller egna fonder. Avräkning skall inte heller ske för tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 10 §".

I 10 § första stycket bör orden "kapitalkrav" och "konsoliderat kapitalkrav" bytas ut mot "kapitalbas" resp. "konsoliderad kapitalbas".

Slutligen föreslår bankinspektionen att lydelsen efter tredje meningen i 10 § andra stycket skall vara följande. "Vad i 8 § fjärde stycket föreskrivs om avräkning från summan av primärt och supplementärt kapital skall även tillämpas på koncernens kapitalbas i fråga om tillskott i företag som inte är dotterföretag. Placeringarna skall tas upp till de värden som föreskrivs i 9 § eller, om dotterföretaget är ett fondkommissionsbolag, i 5 kap. 13 §. Är dotterföretaget inte ett kreditmarknadsbolag eller ett fondkommissionsbolag skall placeringarna tas upp till de värden som föreskrivs i annan lag".

8.2.2 Finansbolagens förening

4 kap. 9 § D kapitalmarknadslagen avser vissa definierade riskfordringar samt fordringar enligt 2 kap. 9 § E bankrörelselagen. I sistnämnda stadgande talas om "övriga tillgångar", med andra ord rör det sig om en uppsamlingsparagraf. Motsvarande stadgande i kapitalmarknadslagen är 4 kap. 9 § E, där det också talas om "övriga tillgångar" än i, t. ex., stadgande D. Det synes följaktligen som man då ger regler för andra övriga tillgångar än sådana övriga tillgångar som avses i bankrörelsekapitlet. Tolkningssvårigheter kan då uppkomma. Detta bör möjligen rättas till.

Härigenom föreskrivs i fråga om bankrörelselagen (1987:617)

dels att 2 kap. 9–11 §§, 4 kap. 4 och 9 §§ samt 7 kap. 7 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in en ny paragraf, 2 kap. 9 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

9 §

Till insättarnas skydd skall en bank ha ett visst lägsta kapital i form av eget kapital i bankaktiebolag, egna fonder i sparbank samt eget kapital i central föreningsbank tillsammans med anslutna lokala föreningsbanker (kapitalkrav).

Med eget kapital och egna fonder får likställas dels fyrtio procent av ett belopp som svarar mot bankens reserver för utlåning, garantiförbindelser och utländska valutor samt mot bankens reserv för obligationer, varmed avses det belopp med vilket obligationernas värde beräknat enligt 4 kap. 4 § 1 överstiger nettovärdet, dels med det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer. I båda fallen får medräknas högst ett belopp som motsvarar det egna kapitalet eller de egna fonderna.

Med eget kapital och reserver i en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker avses summorna av eget kapital och reserver i dessa föreningsbanker. Förlagsinsatserna räknas därvid inte in i det egna kapitalet. Det nominella värdet av dessa insatser får dock likställas med eget kapital intill ett belopp som tillsammans med det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser enligt andra stycket motsvarar det egna kapitalet.

Från det egna kapitalet och de egna fonderna skall avräknas det bokförda värdet av vad som tillskju-

En bank skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 9 a §, som motsvarar åtta procent av värdet av bankens placeringar, beräknat enligt 10 § (kapitalkrav). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalbasen och kapitalkravet gemensamt.

tits som aktiekapital eller i annan form till in- eller utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet. Sådan avräkning skall dock inte ske i fråga om företag där staten är delägare eller i fråga om kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i panträtt i bostads-, kontor- eller affärsfastighet eller att lämna lån till kommuner.

Har en bank ett väsentligt ekonomiskt intresse i ett aktiebolag, som uteslutande har till syfte att förvalta fastighet eller tomträtt som har förvärvats för att bereda banken lokaler för dess verksamhet eller tillgodo därmed sammanhängande behov, skall från bankens eget kapital eller egna fonder avräknas åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna i fastighetsbolaget och bolagets bokförda skulder eller den del av dessa som svarar mot bankens innehav av aktier i fastighetsbolaget.

Utan hinder av andra och tredje styckena får bankinspektionen, om det finns synnerliga skäl, tillåta en bank att likställa eget kapital och egna fonder med det nominella värdet av sådana förlagsbevis, andra skuldförbindelser och förlagsinsatser, som där avses, intill ett belopp som motsvarar en och en halv gånger det egna kapitalet eller de egna fonderna.

9 a §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt fjärde stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Eget kapital i bankaktiebolag, reservfonder och uppskrivningsfonder i sparbanker samt eget kapital med undantag för förlagsinsatser i föreningsbanker.

B. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bankens reserver för utlåning och garantiförbindelser

samt sjuttio procent av det belopp som svarar mot bankens reserver för aktier, obligationer och utländska valutor, dock högst det belopp med vilket nettobokföringsvärdet understiger det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

C. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som primärt kapital.

Med supplementärt kapital avses:

A. Det nominella värdet av förlagsandelsbevis, förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid är minst fem år och som medför rätt till betalning först efter bankens övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

B. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som supplementärt kapital.

Från summan av det primära och supplementära kapitalet skall räknas av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver någon form av bankverksamhet. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet motsvarar högst fem procent av företagets egna kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger tio procent av bankens egna kapital eller egna fonder. Avräkning skall inte heller göras för tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 11 §.

10 §¹

Kapitalkravet bestäms i förhållande till bankens tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för banken (placeringar). För en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker bestäms kapitalkravet gemensamt. Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i följande fyra grupper, nämligen

A 1. Inneliggande kassa, checkar, postremissväxlar samt fordringar hos riksbanken och riksgäldskontoret,

2. skattkammarväxlar och obligationer som utfärdats av staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbanks, central föreningsbank, allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen, kreditaktiebolag, hypoteksinstitut eller Nordiska investeringsbanken,

3. andra fordringar för vilka staten, kommun eller därmed jämförlig samfällighet, bankaktiebolag, sparbanks, central föreningsbank eller annan under A 1 eller 2 avsedd kassa eller inrättning, kreditaktiebolag, hypoteksinstitut, sådant bankägt aktiebolag som enligt regeringens medgivande får jämföras med kreditaktiebolag vid tillämpningen av detta stycke eller försäkringsföretag med svensk koncession svarar,

4. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under A 1–3,

5. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under A 1–4.

Vid beräkning av kapitalkravet delas placeringarna in i följande grupper:

A 1. Inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar.

2. Värdehandlingar och fordringar för vilka svenska staten, en svensk kommun eller en därmed jämförlig samfällighet svarar.

3. Värdehandlingar och fordringar för vilka utländska stater eller centralbanker svarar, om värdehandlingen eller fordran gäller i nationell valuta och är refinansierad i samma valuta.

4. Övriga värdehandlingar och fordringar för vilka någon av de utländska stater och centralbanker svarar som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen anger i föreskrifter.

5. Fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden, för vilka säkerheten utgörs av sådana tillgångar som avses i 1 eller sådana statliga värdehandlingar som avses i 2–4.

¹ Senaste lydelse 1987:1327.

B 1. andra fullgoda obligationer än de som anges under A 2,

2. fordringar för vilka utländskt bankföretag eller annat försäkringsföretag än som avses under A 3 eller samsällighetsförening svarar, därvid fordringar för vilka utländskt bankföretag svarar skall tas upp till en och en halv gånger fordringarnas belopp,

3. fordringar för vilka säkerheten utgörs av värdehandling eller fordran, som anges under B 1 eller 2, eller panträtt i jordbruks-, affärs- eller bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom sjuttiofem procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

4. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i värdehandling eller fordran, som anges under B 1–3.

C 1. fordringar för vilka säkerheten utgörs av

a) panträtt i jordbruksfastighet, i bostadsfastighet med en- eller tvåfamiljshus eller med flerfamiljshus för vilket bostadslån enligt statliga bestämmelser utgår eller i tomträtt till sådan fastighet, om pantvärdet ligger mellan sjuttiofem och etthundra procent av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad som hör till tomträtten,

b) panträtt i fastighet som helt eller delvis är inrättad för industriell verksamhet eller i tomträtt till sådan fastighet inom femtio procent

B 1. Värdehandlingar och fordringar för vilka ett svenskt företag som bedriver någon form av bankverksamhet eller en allmän kassa eller inrättning vars reglemente fastställts av regeringen svarar.

2. Värdehandlingar och fordringar för vilka en kommun eller en därmed jämförlig samsällighet i någon av de utländska stater svarar som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen anger i föreskrifter.

3. Värdehandlingar och fordringar med en återstående löptid av högst ett år för vilka en utländsk bank svarar samt andra värdehandlingar för vilka en bank i någon av de utländska stater svarar som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen anger i föreskrifter.

4. Värdehandlingar och fordringar för vilka en internationell utvecklingsbank svarar som regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen anger i föreskrifter.

5. Fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden, för vilka säkerheten utgörs av värdehandlingar eller fordringar som anges i 4.

C. Fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden, för vilka säkerheten utgörs av panträtt i bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom det uppskattade värde som banken bestämt efter särskild värdering av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtter, av byggnad som hör till tomträtten.

av det uppskattade värdet av den fasta egendomen eller, i fråga om tomträtt, av byggnad och annan egendom som hör till tomträtten eller

c) förlagsbevis eller aktie, som är inregistrerad vid Stockholms fondbörs,

2. garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden för vilka banken erhållit säkerhet i form av värdehandling eller fordran, som anges under C 1,

D. Övriga tillgångar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden utom sådana som enligt 9 § fjärde och femte styckena skall avräknas från eget kapital och egna fonder.

För placeringar som anges under A gäller inte något kapitalkrav. I övrigt uppgår kapitalkravet vid varje tidpunkt till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt

en procent av summan av placeringar som anges under B,

fyra procent av summan av placeringar som anges under C och

åtta procent av summan av placeringar som anges under D.

Placeringar skall tas upp till följande värden, nämligen

1. fordringar, för vilka reserver som avses i 9 § andra stycket avsatts, till sitt bruttovärde,

D. Övriga tillgångar, garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden.

Vid beräkningen av kapitalkravet undantas

sådana tillskott som enligt 9 a § fjärde stycket skall räknas av från kapitalbasen,

tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 11 §,

de placeringar som anges vid första stycket A,

fordringar mot företag som ingår i samma koncern som banken,

fordringar som har garanterats av ett företag i samma koncern som banken,

fordringar mellan en sparbank och Sparbankernas Bank,

fordringar mellan en föreningsbank och Föreningsbankernas Bank.

I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av de placeringar som anges vid B,

femtio procent av summan av de placeringar som anges vid C samt

ett hundra procent av summan av de placeringar som anges vid D.

Till grund för beräkningen enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Tillgångar, för vilka reserver som avses i 9 a § andra stycket B har satts av, värderas till sitt bruttobokföringsvärde, aktier, obligationer och utländska valutor dock till sitt

2. Övriga tillgångar till sitt nettovärde,

3. garantiförbindelser, som är knutna till kreditgivning, till sitt nominella belopp,

4. övriga garantiförbindelser till halva sitt nominella belopp samt

5. andra åtaganden på kapitalmarknaden till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

Med uppskattat värde i första stycket B 3 och C 1 avses det värde, som banken bestämt på grundval av särskild värdering. Har enligt gällande statliga bestämmelser om bostadslån till främjande av bostadsbyggandet sådant lån beviljats till uppförande av viss byggnad, skall till grund för bedömandet i stället för uppskattningsvärdet läggas det enligt nämnda bestämmelser fastställda pantvärdet för byggnaden eller den fastighet där denna uppförs om inte särskilda skäl föranleder annat.

marknadsvärde om detta understiger bruttobokföringsvärdet.

2. Övriga tillgångar värderas till sitt nettobokföringsvärde.

3. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

5. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreskriver ett lägre belopp.

11 §

Om ett bankaktiebolag genom aktieinnehav eller på annat sätt har andel i ett utländskt företag som driver någon form av bankverksamhet och andelen uppgår till lägst tjugoprocent av företagets aktiekapital eller motsvarande, skall, utöver vad som anges beträffande kapitaltäckning för aktier eller andelar i företaget i 9 § fjärde stycket, följande gälla.

För det utländska företagets placeringar skall bestämmas ett kapitalkrav. Banken skall vid varje tidpunkt uppfylla kapitalkravet enligt 10 § och den del av kapitalkravet i det utländska företaget som svarar mot bankens andel i företaget.

Vid beräkningen av det särskilda kapitalkravet för det utländska företaget och vid bestämmandet av vad som i detta sammanhang skall anses som eget kapital skall 9 och 10 §§ gälla i tillämpliga delar. För de fordringar som banken eller företaget som avses i första stycket har på något av dessa företag krävs inget eget kapital. Detsamma gäller fordringar för vilka ett företag som avses i första stycket svarar. Vid beräkningen av bankens eget kapital skall 9 § fjärde stycket inte tillämpas. Vid tillämpningen av 9 § andra stycket får med det egna kapitalet likställas så stor del av det utländska företagets reserver m. m. som svarar mot bankens andel i företaget.

Bankinspektionen beslutar i fråga om kapitalkrav och vad som skall anses som eget kapital.

4 kap.

4 §

Utöver vad som föreskrivs i 14 § bokföringslagen (1976:125) gäller följande vid värdering av en banks omsättningstillgångar:

1. Räntebärande obligationer som avses i 2 kap. 10 § första stycket A 2 och B 1 får tas upp till ett värde (medeltalsvärde) som grundas på ett medeltal av emissionsräntorna under de senaste tio åren.

Om en bank har ett dotterföretag, skall vad som i 9 § föreskrivs om kapitalkrav tillämpas även på koncernen (konsoliderat kapitalkrav).

Koncernens kapitalbas och placeringar skall bestämmas med tillämpning av de regler som enligt 4 kap. 11 § gäller för upprättandet av koncernbalansräkningar. Kapitalbasen skall därvid även omfatta redovisade minoritetsandelar. Redovisad goodwill skall räknas av från primärt kapital. Placeringarna skall tas upp till de värden som föreskrivs i 10 § eller, om dotterföretaget inte är en bank, i annan lag.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får i samband med att tillstånd lämnas enligt 6 § besluta att vad som föreskrivs i första stycket skall tillämpas även på ett företag som inte är dotterföretag till banken. Företagets kapitalbas och placeringar skall då beaktas i den omfattning som motsvarar den andel banken äger i företaget. I övrigt tillämpas andra stycket.

1. Räntebärande obligationer som omfattas av 2 kap. 10 § första stycket A 2 och B 1 får tas upp till ett värde (medeltalsvärde) som grundas på ett medeltal av emissionsräntorna under de senaste tio

på obligationer som utfärdats av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, Svensk Bostadsfinansiering Aktiebolag BOFAB och Sparbankernas Inteckningsaktiebolag Spintab och som avser kreditgivning för nyproduktion av bostäder eller, i den mån bostadslån enligt statliga bestämmelser *utgår*, för annat byggande. Medeltalet fastställs av bankinspektionen. *Obligation* får dock inte tas upp över anskaffningsvärdet.

åren på obligationer som utfärdats av Konungariket Sveriges Stadshypotekskassa, Svensk Bostadsfinansiering Aktiebolag BOFAB och Sparbankernas Inteckningsaktiebolag Spintab och som avser kreditgivning för nyproduktion av bostäder eller, i den mån bostadslån enligt statliga bestämmelser *lämnas*, för annat byggande. Medeltalet fastställs av bankinspektionen. *Obligationer* får dock inte tas upp över anskaffningsvärdet.

2. Omsättningstillgång i övrigt får tas upp över anskaffningsvärdet, om förutsättningarna enligt 14 § fjärde stycket bokföringslagen är uppfyllda och bankinspektionen ger tillstånd till det.

9 §

Förvaltningsberättelsen skall upprättas med iakttagande av god redovisningssed.

I förvaltningsberättelsen skall upplysningar lämnas i följande hänseenden:

1. Sådana förhållanden som inte skall redovisas i resultaträkningen eller i balansräkningen men som är viktiga för bedömningen av bankens verksamhetsresultat och ställning.

2. Händelser av väsentlig betydelse för banken, som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dettas slut.

3. Medelantalet under räkenskapsåret anställda personer, såväl för banken i dess helhet som för varje arbetsställe med mer än tjugo anställda, det sammanlagda beloppet av räkenskapsårets löner och ersättningar dels till styrelsen och andra personer i ledande ställning, varvid tantiem och därmed jämställd ersättning till styrelsen skall anges särskilt, dels till övriga anställda och delegater i banken, samt, om banken har anställda i flera länder, löner och ersättningar angivna särskilt för varje land jämte uppgift om medelantalet anställda i respektive land.

Förvaltningsberättelsen skall innehålla förslag till dispositioner beträffande bankens vinst eller förlust.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om *det egna kapitalet och de egna fonderna, om därmed enligt 2 kap. 9 § likställt kapital samt om kapitalkravet enligt bestämmelserna i 2 kap. 10 och 11 §§*.

Ett *bankaktiebolag*, en *sparbank* och en *central föreningsbank* skall till förvaltningsberättelsen foga en kapitaltäckningsanalys. I denna skall lämnas uppgifter om *kapitalbasen och kapitaltäckningen enligt 2 kap. 9—11 §§*.

En *föreningsbank* skall därutöver lämna upplysningar i följande hänseenden:

1. Väsentliga förändringar i medlemsantalet och summorna av insatsbelopp som skall återbetalas under nästa räkenskapsår enligt bestämmelserna i 4 kap. 1 och 3 §§ föreningsbankslagen (1987:620).

2. Den rätt till utdelning som gjorda förlagsinsatser medför.
3. Summan av de förlagsinsatser som har sagts upp och skall inlösas under de näst följande två räkenskapsåren.

7 kap.

7 §

Bankens styrelse är skyldig att genast låta upprätta en särskild balansräkning, om det finns anledning att anta att en bank gjort sådana förluster att

1. ett *bankaktiebolags* eget kapital understiger nio tiondelar av det registrerade aktiekapitalet,

2. en *sparbank* inte kan uppfylla kravet på *egna fonder* i 2 kap. 9 och 10 §§,

2. en *sparbank eller en central föreningsbank med anslutna lokala föreningsbanker* inte kan uppfylla kravet på *kapitaltäckning enligt* 2 kap. 9—10 §§.

3. en *central föreningsbanks och de anslutna lokala föreningsbankernas eget kapital inte svarar mot det belopp som fördras enligt* 2 kap. 9 och 10 §§.

Balansräkningen skall granskas av revisorerna. Om antagandet om bankens förluster bekräftas skall styrelsen genast underrätta bankinspektionen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 2 kap. 9 § intill utgången av år 1992.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 2 kap. 9 a § tredje stycket A får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.

4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 2 kap. 10 § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdhandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618)

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 5 § och 4 kap. 23 § bankaktiebolagslagen (1987:618) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 kap.

5 §

Ingår ett bankaktiebolag i en koncern, där moderbolaget inte är bank, skall bestämmelserna i bankrörelselagen (1987:617) om banks rörelse och om tillsyn av bank samt bestämmelserna i denna lag om banks ledning gälla för moderbolaget i tillämpliga delar och för övriga företag, som om de vore dotterföretag till bank. Begränsningarna i fråga om banks rörelse skall avse företagen gemensamt. Koncernbidrag får ges endast efter medgivande av bankinspektionen.

I en sådan koncern som avses i första stycket får det bokförda värdet av moderbolagets aktier eller andelar i dotterföretag som driver någon form av bankverksamhet inte överstiga moderbolagets eget kapital. Vid denna beräkning skall hänsyn inte tas till kreditaktiebolag som har till huvudsakligt ändamål att lämna lån mot säkerhet i panträtt i bostads-, kontors- eller affärsfastighet eller att lämna lån till kommuner.

Vad som sägs i 3 kap. 3 § om förbud att förvärva aktier i bankaktiebolag gäller även beträffande förvärv av aktier i ett sådant moderbolag som avses i första stycket.

Om det finns synnerliga skäl, får regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen medge undantag från bestämmelserna i första och andra styckena.

4 kap.

23 §

I emissionsprospektet skall följande uppgifter lämnas, nämligen

1. en kortfattad historik över bankaktiebolaget och dess verksamhet,
2. en redogörelse för bolagets och, om det finns dotterföretag, koncernens verksamhet samt för bolagets del uppgifter som är av betydelse för bedömningen av rörelsens karaktär och utveckling,

3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt 2 kap. 9 och 10 §§ samt, i förekommande fall, 11 § bankrörelselagen (1987:617) och dess betydelse för bankbolaget,

3. en redogörelse för kapitaltäckningen enligt 2 kap. 9—10 §§ samt, i förekommande fall, 11 § bankrörelselagen (1987:617) och dess betydelse för bankbolaget,

4. uppgifter om bolagets styrelseledamöter, revisorer samt anställda och delegater i ledande ställning, samt

5. en redogörelse för ägar- och rösträttsförhållanden i fråga om bolagets aktier.

Uppgifterna enligt första stycket 1 behöver inte lämnas av bankaktiebolag, vars aktier är inregistrerade vid Stockholms fondbörs.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 1, 3 och 4 §§ sparbankslagen (1987:619) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

1 §

Om det är påkallat för att upprätthålla en sparbanks verksamhet, får sparbanksstämman besluta att bilda en garantifond genom bidrag av huvudmän eller andra.

För att vara bindande skall teckning av bidrag till garantifonden ske på en teckningslista. På denna skall anges om ränta skall utgå och i så fall hur den skall beräknas. Vidare skall avskrifter av sparbankens senast balansräkning och revisorernas yttrande över denna fogas till teckningslistan.

Garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1987:617). I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.

Garantifonden får återbetalas endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1987:617). I övrigt skall beträffande återbetalningen gälla vad som bestämts vid garantifondens bildande.

3 §

Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om sparbanken till följd av återbäringen inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på *egna fonder*.

Finns det i reglementet ett förbehåll om återbäring av grundfonden eller del därav, får sådan återbäring inte ske om inte reservfonden uppgår till belopp som motsvarar tio gånger grundfonden. Inte heller får återbäring ske, så länge garantifond, där sådan bildats, inte återbetalts eller om sparbanken till följd av återbäringen inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på *kapitaltäckning*.

4 §

Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9 och 10 §§

Utfäst ränta på grundfonden eller garantifonden skall inte betalas ut, om till följd av detta vinsten på rörelsen inte skulle räcka till att få upp grundfonden eller garantifonden till det i 2 § första stycket angivna beloppet. Räntan på garantifonden skall inte heller betalas ut, om genom utbetalningen en sådan förlust skulle uppkomma på rörelsen, att sparbanken inte skulle kunna uppfylla det i 2 kap. 9–10 §§

bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på *egna fonder*. Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

bankrörelselagen (1987:617) föreskrivna kravet på *kapitaltäckning*. Grundfondsräntan skall inte i något fall betalas ut om till följd av detta förlust skulle uppkomma.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Häri genom föreskrivs att 4 kap. 3 § och 9 kap. 14 § föreningsbankslagen (1987:620) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

4 kap.

3 §

En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1987:617).

En medlem, som deltar i föreningsbanken med högre insatsbelopp än han är skyldig att delta med, har rätt att efter uppsägning få ut överskjutande belopp utan att avgå ur föreningsbanken. Beträffande uppsägningen samt medlemmens rätt att få ut det uppsagda beloppet och hans skyldighet att betala tillbaka vad han har fått ut tillämpas 1 och 2 §§ samt 3 kap. 4 § första stycket. Sexmånadersfristen enligt 1 § skall därvid räknas från utgången av det räkenskapsår som sedan uppsägningen har gjorts slutar näst efter en månad eller den längre tid, högst sex månader, som har bestämts i stadgarna. Härutöver gäller att sådant insatsbelopp får betalas ut endast om det kan ske med hänsyn till bestämmelserna om kapitaltäckning i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1987:617).

9 kap.

14 §

När den i kallelsen på okända borgenärer bestämda anmälningstiden har gått ut och alla kända skulder blivit betalda, skall likvidatorerna skifta föreningsbankens behållna tillgångar. Om något skuldbelopp är tvistigt eller inte förfallet till betalning eller av annan orsak inte kan betalas, skall så mycket av föreningsbankens medel som kan behövas för denna betalning behållas och återstoden skiftas.

I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av dem betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9 och 10 §§ bankrörelselagen (1987:617). De medel som sålunda inte får betalas ut skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.

I en lokal föreningsbank får till medlemmarna, utöver av dem betalda insatser, betalas ut medel endast i den mån det kan ske med hänsyn till bestämmelserna i 2 kap. 9–10 §§ bankrörelselagen (1987:617). De medel som sålunda inte får betalas ut skall föras till den centrala föreningsbankens reservfond.

De medlemmar eller innehavare av förlagsandelar som vill klandra

skiftet skall väcka talan mot föreningsbanken senast tre månader efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman.

Om en medlem eller innehavare av en förlagsandel inte inom fem år efter det att slutredovisningen lades fram på föreningsbanksstämman har anmält sig för att lyfta vad han har erhållit vid skiftet, har han förlorat sin rätt till detta. Om medlen är ringa i förhållande till de skiftade tillgångarna, kan rätten på anmälan av likvidatorerna förordna att medlen skall tillfalla allmänna arvsfonden. I annat fall skall 17 § tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1963:76) om kreditaktiebolag skall föras in fyra nya paragrafer, 4 a – 4 d §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse**4 a §*

Ett kreditaktiebolag skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 4 b §, som motsvarar åtta procent av värdet av bolagets placeringar, beräknat enligt 4 c § (kapitalkrav).

4 b §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt fjärde stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Eget kapital.

B. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för utlåning och garantiförbindelser samt sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för aktier, obligationer och utländska valutor, dock högst det belopp med vilket nettobokföringsvärdet understiger det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

C. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som primärt kapital.

Med supplementärt kapital avses:

A. Det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid är minst fem år och som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till

förfallodagen.

B. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som supplementärt kapital.

Från summan av det primära och supplementära kapitalet skall räknas av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver någon form av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet motsvarar högst fem procent av företagets egna kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger tio procent av bolagets egna kapital. Avräkning skall inte heller göras för tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 4 d §.

4 c §

Vid beräkning av kapitalkravet delas placeringarna in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap 10 § första stycket D bankrörelselagen.

Vid beräkningen av kapitalkravet undantas

sådana tillskott som enligt 4 b § fjärde stycket skall räknas av från kapitalbasen,

tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 4 d §,

de placeringar som anges vid första stycket A,

fordringar mot företag som ingår i samma koncern som kreditaktiebolaget,

fordringar som har garanterats av

ett företag i samma koncern som kreditaktiebolaget.

I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av de placeringar som anges vid B,

femtio procent av summan av de placeringar som anges vid C samt

ett hundra procent av summan av de placeringar som anges vid D.

Till grund för beräkningen enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Tillgångar, för vilka reserver som avses i 4 b § andra stycket B har satts av, värderas till sitt bruttobokföringsvärde, aktier, obligationer och utländska valutor dock till sitt marknadsvärde om detta understiger bruttobokföringsvärdet.

2. Övriga tillgångar värderas till sitt nettobokföringsvärde.

3. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

5. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreskriver ett lägre belopp.

4 d §

Om ett kreditaktiebolag har ett dotterföretag, skall vad som i 4 a § föreskrivs om kapitalkrav tillämpas även på koncernen (konsoliderat kapitalkrav).

Koncernens kapitalbas och placeringar skall bestämmas med tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) gäller för upprättande av koncernbalansräkningar. Kapitalbasen skall därvid även omfatta redovisade minoritetsandelar. Redovisad goodwill skall räknas av från primärt kapital.

Placeringarna skall tas upp till de värden som föreskrivs i 4 c § eller, om dotterföretaget inte är ett kreditaktiebolag, i annan lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.
 2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 4 a § intill utgången av år 1992.
 3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 4 b § tredje stycket A får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.
 4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 4 c § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Lag om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar¹ skall föras in tre nya paragrafer, 39 b – 39 d §§, och närmast före 39 b § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Kapitaltäckning

39 b §

Kassan och föreningarna skall tillsammans vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 39 c §, som motsvarar åtta procent av värdet av kassans och föreningarnas placeringar, beräknat enligt 39 d § (kapitalkrav).

39 c §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt fjärde stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Kapitaltäckningsfond.

B. Avsättningar till reservfond och säkerhetsfond, dock endast sjuttio procent av avsättningar för vilka avdrag vid inkomstbeskattningen har medgetts enligt 2 § 8 mom. åttonde stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

C. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot kassans och föreningarnas reserver för obligationer, dock högst det belopp med vilket nettobokföringsvärdet understiger det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

D. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som primärt kapital.

Med supplementärt kapital avses:

A. Det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindel-

¹ Lagen omtryck 1983:578

ser, vilkas ursprungliga löptid är minst fem år och som medför rätt till betalning först efter kassans och föreningarnas övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

B. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som supplementärt kapital.

Om kassan eller en förening har förvärvat aktier i ett sådant bolag eller andelar i en sådan ekonomisk förening som avses i 39 a § och kassan eller föreningarna har ett väsentligt ekonomiskt intresse i företaget, skall från summan av det primära och supplementära kapitalet räknas av åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna eller andelarna i företaget och företagets bokförda skulder.

39 d §

Vid beräkning av kapitalkravet delas placeringarna in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

Vid beräkningen av kapitalkravet undantas

sådana aktier och andelar som enligt 39 c § fjärde stycket skall räknas av från kapitalbasen,

de placeringar som anges vid första stycket A,

fordringar och garantier mellan

kassan och föreningarna.

I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av de placeringar som anges vid B.

femtio procent av summan av de placeringar som anges vid C samt

ett hundra procent av summan av de placeringar som anges vid D.

Till grund för beräkningen enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Obligationer, för vilka reserver som avses i 39 c § andra stycket C har satts av, värderas till sitt bruttobokföringsvärde, dock till sitt marknadsvärde om detta understiger bruttobokföringsvärdet.

2. Övriga tillgångar värderas till sitt nettobokföringsvärde.

3. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

5. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreskriver ett lägre belopp.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 39 b § intill utgången av år 1992.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 39 c § tredje stycket A får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.

4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 39 d § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B..

Lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar¹ skall föras in tre nya paragrafer, 60 a – 60 c §§, och närmast före 60 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Kapitaltäckning

60 a §

Banken och föreningarna skall tillsammans vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 60 b §, som motsvarar åtta procent av värdet av bankens och föreningarnas placeringar, beräknat enligt 60 c § (kapitalkrav).

60 b §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt fjärde stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Avsättningar till reservfond, dock endast sjuttio procent av avsättningar för vilka avdrag vid inkomstbeskattningen har medgetts enligt 2 § 8 mom. åttonde stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

B. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bankens och föreningarnas reserver för obligationer, dock högst det belopp med vilket netobokföringsvärdet understiger det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

C. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som primärt kapital.

Med supplementärt kapital avses:

A. Det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid är

¹ Lagen omtryckt 1983:588.

minst fem år och som medför rätt till betalning först efter bankens och föreningarnas övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

B. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som supplementärt kapital.

Om banken eller en förening har förvärvat aktier i ett sådant bolag eller andelar i en sådan ekonomisk förening som avses i 30 a § och banken eller föreningarna har ett väsentligt ekonomiskt intresse i företaget, skall från summan av det primära och supplementära kapitalet räknas av åtta procent av summan av det bokförda värdet av aktierna eller andelarna i företaget och företagets bokförda skulder.

60 c §

Vid beräkning av kapitalkravet delas placeringarna in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

Vid beräkningen av kapitalkravet undantas sådana aktier och andelar som enligt 60 b § fjärde stycket skall räknas av från kapitalbasen,

de placeringar som anges vid första stycket A,

fordringar och garantier mellan banken och föreningarna.

I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av de placeringar som anges vid B,

femtio procent av summan av de placeringar som anges vid C samt

ett hundra procent av summan av de placeringar som anges vid D.

Till grund för beräkningen enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Obligationer, för vilka reserver som avses i 60 b § andra stycket B har satts av, värderas till sitt bruttobokföringsvärde, dock till sitt marknadsvärde om detta understiger bruttobokföringsvärdet.

2. Övriga tillgångar värderas till sitt nettobokföringsvärde.

3. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

5. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreskriver ett lägre belopp.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 60 a § intill utgången av år 1992.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 60 b § tredje stycket A får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.

4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 60 c § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Härigenom föreskrivs i fråga om fondkommissionslagen (1979:748)

dels att 16 och 18 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in tre nya paragrafer, 18 a–18 c §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 §¹

Fondkommissionsbolag får inneha värdepapper som anges i 15 § första stycket 4 till ett anskaffningsvärde som uppgår till högst fyra miljoner kronor eller som svarar mot fyra procent av den genomsnittliga årsomsättningen i bolagets kommissionshandel under de fem närmast föregående kalenderåren, dock högst etthundra miljoner kronor. Om ett fondkommissionsbolag ingår i en koncern, i vilken ingår ytterligare fondkommissionsbolag eller en bank som har tillstånd att driva fondkommissionsrörelse, gäller vad som nu har sagts för koncernen i dess helhet. I sådant fall skall moderbolaget till bankinspektionen anmäla vilka värdegränser som bestämts för de olika företagens innehav av värdepapper. I fråga om bolag som ej har varit verksamt under fem kalenderår skall den genomsnittliga årsomsättningen i stället avse den tid bolaget har varit verksamt.

Fondkommissionsbolag får, för att underlätta fondkommissionsrörelsen, förvärva egna aktier i moderbolag utan hinder av bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385). Detta gäller dock endast om aktierna är av det slag som sägs i 21 § första stycket. Anskaffningsvärdet av det sammanlagda innehavet av egna aktier och aktier i annat bolag i den koncern som bolaget tillhör får inte vid något tillfälle överstiga ett belopp som svarar mot tre procent av det för bolaget högsta tillåtna värdet enligt första stycket.

Fondkommissionsbolag får, för att underlätta fondkommissionsrörelsen, förvärva egna aktier *och aktier* i moderbolag utan hinder av bestämmelsen i 7 kap. 1 § första stycket aktiebolagslagen (1975:1385). Detta gäller dock endast om aktierna är av det slag som sägs i 21 § första stycket. Anskaffningsvärdet av det sammanlagda innehavet av egna aktier och aktier i annat bolag i den koncern som bolaget tillhör får inte vid något tillfälle överstiga ett belopp som svarar mot tre procent av det för bolaget högsta tillåtna värdet enligt första stycket.

Vid tillämpningen av första stycket skall ej medräknas innehav av sådan aktie eller andel som avses i 15 § andra och tredje styckena.

Om synnerliga skäl föreligger, kan bankinspektionen medge att fondkommissionsbolag får inneha värdepapper som avses i första stycket i större omfattning än som anges där.

18 §²

Fondkommissionsbolag skall *till uppdragsgivarnas skydd ha eget kapital till visst lägsta belopp som är betryggande i förhållande till bola-*

Ett fondkommissionsbolag skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 18 a §, som motsvarar åtta procent av värdet av bola-

¹ Senaste lydelse 1988:546

² Senaste lydelse 1987:1328.

gets tillgångar samt ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget (placeringar). Det egna kapitalet anses betryggande, om det uppgår till lägst ett belopp som motsvarar sammanlagt tjugo procent av värdet av aktier, emissionsbevis och andelar i aktiefonder med undantag av sådana aktier som innehas som ett led i organisationen av bolagets verksamhet samt sex procent av värdet av övriga placeringar med de undantag som anges i andra stycket. Placeringar, för vilka reserver som avses i tredje stycket har avsatts, skall såvitt avser aktier tagas upp till sitt marknadsvärde och såvitt avser utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor och obligationer till sitt bruttovärde. Övriga placeringar skall tas upp till sitt nettovärde. Åtaganden på kapitalmarknaden skall dock tas upp till sitt nominella belopp, om inte regeringen, eller efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen i föreskrift angivit ett lägre belopp.

Eget kapital krävs ej för inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar eller för obligationer och andra fordringar för vilka svarar staten, kommun, bankinstitut, kreditaktiebolag, hypoteksinstitut eller försäkringsbolag. Eget kapital krävs ej heller för fordran hos annat fondkommissionsbolag på likvid för utförd värdepappersaffär.

Som eget kapital skall vid tillämpning av första stycket anses vad som enligt 2 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) gäller som eget kapital. I fråga om fondkommissionsbolags reserver för aktier får vidare med eget kapital likställas fyrtio procent av skillnaden mellan aktiernas marknadsvärde och deras nettovärde. Från det egna kapitalet skall avräknas nettovärdet av sådana aktier eller andelar i ekonomisk förening som fondkommissionsbolaget har

gets placeringar, beräknat enligt 18 b § (kapitalkrav).

förvärvat med stöd av tillstånd enligt 15 § andra stycket.

Om särskilda skäl föreligger, kan bankinspektionen för viss tid medge att fondkommissionsbolags eget kapital får uppgå till ett lägre belopp än som anges i första stycket.

18 a §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt fjärde stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Eget kapital.

B. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för utlåning och garantiförbindelser samt sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för aktier, obligationer och utländska valutor, dock högst det belopp med vilket nettobokföringsvärdet understiger det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

C. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som primärt kapital.

Med supplementärt kapital avses:

A. Det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid är minst fem år och som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

B. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som supplementärt kapital.

Från summan av det primära och supplementära kapitalet skall räk-

nas av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver någon form av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet motsvarar högst fem procent av företagets egna kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger tio procent av bolagets egna kapital. Avräkning skall inte heller göras för tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 18 c §.

18 b §

Vid beräkning av kapitalkravet delas placeringarna in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

Vid beräkningen av kapitalkravet undantas

sådana tillskott som enligt 18 a § fjärde stycket skall räknas av från kapitalbasen,

tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 18 c §.

de placeringar som anges vid första stycket A,

fordringar mot företag som ingår i samma koncern som fondkommissionsbolaget,

fordringar som har garanterats av ett företag i samma koncern som fondkommissionsbolaget.

I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av de placeringar som anges vid B,

femtio procent av summan av de

placeringar som anges vid C samt etthundra procent av summan av de placeringar som anges vid D.

Till grund för beräkningen enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Tillgångar, för vilka reserver som avses i 18 a § andra stycket B har satts av, värderas till sitt bruttobokföringsvärde, aktier, obligationer och utländska valutor dock till sitt marknadsvärde om detta understiger bruttobokföringsvärdet.

2. Övriga tillgångar värderas till sitt nettobokföringsvärde.

3. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

5. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreskriver ett lägre belopp.

18 c §

Om ett fondkommissionsbolag har ett dotterföretag, skall vad som i 18 § föreskrivs om kapitalkrav tillämpas även på koncernen (konsoliderat kapitalkrav).

Koncernens kapitalbas och placeringar skall bestämmas med tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) gäller för upprättande av koncernbalansräkningar. Kapitalbasen skall därvid även omfatta redovisade minoritetsandelar. Redovisad goodwill skall räknas av från primärt kapital. Placeringarna skall tas upp till de värden som föreskrivs i 18 b § eller, om dotterföretaget inte är ett fondkommissionsbolag, i annan lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 18 § intill utgången av år 1992.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 18 a § tredje stycket A får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.

4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 18 b § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Prop. 1989/90:43
Bilaga 3

Lag om ändring i lagen (1980: 1097) om Svenska skeppshypotekskassan

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1980: 1097) om Svenska skeppshypotekskassan skall föras in fem nya paragrafer, 3 a—3 c, 38 och 39 §§, samt närmast före 3 a och 38 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Kapitaltäckning

3 a §

Kassan skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 3 b §, som motsvarar åtta procent av värdet av kassans placeringar, beräknat enligt 3 c § (kapitalkrav).

3 b §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Kassans reservfond.

B. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som primärt kapital.

Med supplementärt kapital avses:

A. Det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid är minst fem år och som medför rätt till betalning först efter kassans övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

B. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som supplementärt kapital.

3 c §

Vid beräkning av kapitalkravet delas placeringarna in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

De placeringar som anges vid första stycket A undantas vid beräkning av kapitalkravet. I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av de placeringar som anges vid B,

femtio procent av summan av de placeringar som anges vid C samt etthundra procent av summan av de placeringar som anges vid D.

Till grund för beräkningen enligt andra stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Tillgångar värderas till sitt netobokföringsvärde.

2. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

3. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

4. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreskriver ett lägre belopp.

Tillsyn m. m.

38 §

Kassan står under tillsyn av bankinspektionen.

Vid meddelande av föreläggande eller förbud i samband med tillsynen kan bankinspektionen förelägga vite.

Inspektionens beslut enligt denna lag får överklagas hos regeringen. Inspektionens beslut har omedelbar verkan, om inte annat beslutas.

Regeringen meddelar närmare föreskrifter om tillsynsverksamheten.

39 §

Kassan skall med årliga avgifter bekosta bankinspektionens verksamhet enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.

2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 3 a § intill utgången av år 1992.

3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 3 b § tredje stycket A får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.

4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 3 c § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Härigenom föreskrivs i fråga om finansbolagslagen (1988:606)

dels att 11 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall föras in tre nya paragrafer, 11 a – 11 c §§, och närmast före 11 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Kapitaltäckning

11 §

Finansbolag får högst låna upp medel med dels ett belopp som svarar mot bolagets kassa och mot vad som inestår hos riksbanken, riksgäldskontoret, bankaktiebolag, sparbank, central föreningsbank, kreditaktiebolag, hypoteksinstitut och postgirot eller utlånats till annat finansbolag, dels ett belopp som svarar mot tolv och en halv gånger det egna kapitalet. Om det finns särskilda skäl kan bankinspektionen medge högre upplåning, dock högst till tjugo gånger det egna kapitalet.

Som upplåning anses inte vad som motsvarar av finansbolaget utfärdade skuldförbindelser som för långivaren medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer eller som har garanterats av staten, bankaktiebolag, sparbank eller central föreningsbank. Till upplåningen skall läggas ingångna garantiförbindelser och andra åtaganden på kapitalmarknaden som innebär en kreditrisk för bolaget. Garantiförbindelser skall tas upp till sitt nominella belopp. Detsamma gäller andra åtaganden, om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen har föreskrivit ett lägre belopp.

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Med eget kapital får likställas

1. garantifond, som bildats genom tillskott av aktieägare i finansbolaget eller förbindelser utfärdade av bankaktiebolag, sparbank, cen-

Ett finansbolag skall vid varje tidpunkt ha en kapitalbas, beräknad enligt 11 a §, som motsvarar åtta procent av värdet av bolagets placeringar, beräknat enligt 11 b § (kapitalkrav).

tral föreningsbank eller annan som bankinspektionen godkänt, intill ett belopp motsvarande fem gånger bolagets aktiekapital,

2. fyrtio procent av ett belopp som svarar mot sådana bolagets reserver som avses i 2 kap. 9 § bankrörelselagen (1987:617) intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital samt

3. kapital som tillförts bolaget mot av bolaget utfärdade skuldförbindelser som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, intill ett belopp motsvarande bolagets eget kapital.

Från finansbolagets eget kapital skall avräknas det bokförda värdet av vad bolaget tillskjutit som aktiekapital eller i annan form till annat in- eller utländskt företag som driver finansieringsverksamhet.

Om det mellan finansbolag råder sådant nära samband som anges i 4 §, kan bankinspektionen i det särskilda fallet bestämma att upplåningsrätt skall beräknas gemensamt för bolagen.

11 a §

Kapitalbasen utgörs av summan av primärt och supplementärt kapital efter avräkning enligt fjärde stycket. Det primära kapitalet skall utgöra minst hälften av kapitalbasen.

Med primärt kapital avses:

A. Eget kapital.

B. Sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för utlåning och garantiförbindelser samt sjuttio procent av det belopp som svarar mot bolagets reserver för aktier, obligationer och utländska valutor, dock högst det belopp med vilket nettobokföringsvärdet understiger det lägsta av anskaffningsvärdet och marknadsvärdet.

C. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som primärt kapital.

Med supplementärt kapital avses:

A. Det nominella värdet av förlagsbevis och andra skuldförbindelser, vilkas ursprungliga löptid är minst fem år och som medför rätt till betalning först efter bolagets övriga borgenärer, dock högst ett belopp som motsvarar hälften av det primära kapitalet. Bevis och andra skuldförbindelser vilkas återstående löptid understiger fem år skall tas upp till ett belopp som motsvarar tjugo procent av det nominella värdet för varje helt år som återstår till förfallodagen.

B. Reserver och tillskott som efter regeringens eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionens medgivande får räknas som supplementärt kapital.

Från summan av det primära och supplementära kapitalet skall räknas av det bokförda värdet av vad som har skjutits till som aktiekapital eller i annan form i ett företag som driver någon form av finansiell verksamhet som kräver tillstånd. Någon avräkning skall dock inte göras om tillskottet motsvarar högst fem procent av företagets egna kapital eller motsvarande och det sammanlagda bokförda värdet av sådana tillskott inte överstiger tio procent av bolagets egna kapital. Avräkning skall inte heller göras för tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 11 c §.

11 b §

Vid beräkning av kapitalkravet delas placeringarna in i följande grupper:

A. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket A bankrörelselagen (1987:617).

B. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket B bankrörelselagen.

C. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket C bankrörelselagen.

D. Tillgångar och åtaganden som avses i 2 kap. 10 § första stycket D bankrörelselagen.

Vid beräkningen av kapitalkravet undantas

sådana tillskott som enligt 11 a § fjärde stycket skall räknas av från kapitalbasen,

tillskott i företag som omfattas av bestämmelserna i 11 c §,

de placeringar som anges vid första stycket A,

fordringar mot företag som ingår i samma koncern som finansbolaget,

fordringar som har garanterats av ett företag i samma koncern som finansbolaget.

I övrigt skall vid beräkningen av kapitalkravet placeringarna tas upp till sammanlagt

tjugo procent av summan av de placeringar som anges vid B,

femtio procent av summan av de placeringar som anges vid C samt

ett hundra procent av summan av de placeringar som anges vid D.

Till grund för beräkningen enligt tredje stycket skall placeringarna värderas enligt följande:

1. Tillgångar, för vilka reserver som avses i 11 a § andra stycket B har satts av, värderas till sitt bruttobokföringsvärde, aktier, obligationer och utländska valutor dock till sitt marknadsvärde om detta understiger bruttobokföringsvärdet.

2. Övriga tillgångar värderas till sitt nettobokföringsvärde.

3. Garantiförbindelser med anknytning till kreditgivning värderas till sitt nominella belopp.

4. Övriga garantiförbindelser värderas till halva sitt nominella belopp.

5. Andra åtaganden på kapitalmarknaden värderas till sitt nominella belopp om inte regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen föreskriver ett lägre belopp.

11 c §

Om ett finansbolag har ett dotterföretag, skall vad som i 11 § föreskrivs om kapitalkrav tillämpas även på koncernen (konsoliderat kapitalkrav).

Koncernens kapitalbas och placeringar skall bestämmas med tillämpning av de regler som enligt 11 kap. 11 § aktiebolagslagen (1975:1385) gäller för upprättande av koncernbalansräkningar. Kapitalbasen skall därvid även omfatta redovisade minoritetsandelar. Redovisad goodwill skall räknas av från primärt kapital. Placeringarna skall tas upp till de värden som föreskrivs i 11 b § eller, om dotterföretaget inte är ett finansbolag, i annan lag.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1990.
 2. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, bankinspektionen får föreskriva lägre kapitalkrav än som anges i 11 § intill utgången av år 1992.
 3. Utan hinder av vad som föreskrivs i 11 a § tredje stycket A får förlagsbevis och andra skuldförbindelser som utfärdats före lagens ikraftträdande räknas in i kapitalbasen även om den ursprungliga löptiden uppgår till mindre än fem år, dock endast till det lägre belopp som anges i lagrummet.
 4. Utan hinder av vad som föreskrivs i 11 b § första stycket får, intill utgången av år 1990, värdehandlingar och andra fordringar för vilka försäkringsbolag svarar hänföras till grupp B.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1989-10-23

Närvarande: f.d. regeringsrådet Stig Nordlund, justitierådet Fredrik Sterzel, regeringsrådet Björn Sjöberg.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 5 oktober 1989 har regeringen på hemställan av statsrådet Kjell-Olof Feldt beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
2. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),
3. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
4. lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620),
5. lag om ändring i lagen (1963:76) om kreditaktiebolag,
6. lag om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stads-
hypotekskassa och om stadshypoteksföreningar,
7. lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteks-
bank och om landshypoteksföreningar,
8. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979:748),
9. lag om ändring i lagen (1980:1079) om svenska skeppshypoteks-
kassan,
10. lag om ändring i lagen (1988:606) om finansbolag.

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Ulf Stenlund.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 oktober 1989

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden S. Andersson, Göransson, Gradin, Hellström, Johansson, Hultström, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Nordberg, Engström, Freivalds, Wallström, Lööw, Persson

Föredragande: statsrådet Engström

Proposition om kapitalkravet i banker och andra kreditinstitut

1 Anmälan av lagrådsyttrande m. m.

Föredraganden anmäler lagrådets yttrande (beslut om lagrådsremiss fattat vid regeringssammanträde den 5 oktober 1989) över förslag till

1. lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617),
2. lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618),
3. lag om ändring i sparbankslagen (1987:619),
4. lag om ändring i föreningsbankslagen (1987:620),
5. lag om ändring i lagen (1963:76) om kreditaktiebolag,
6. lag om ändring i lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar,
7. lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar,
8. lag om ändring i fondkommissionslagen (1979:748),
9. lag om ändring i lagen (1980:1079) om svenska skeppshypotekskassan,
10. lag om ändring i lagen (1988:606) om finansbolag.

Föredraganden redogör för lagrådets yttrande och anför.

Lagrådet har lämnat lagförslagen utan erinran. Förslagen bör därför nu överlämnas till riksdagen. Vissa redaktionella jämkningar bör dock göras i de remitterade lagförslagen.

2 Höjning av stadshypotekskassans grundfond

2.1 Bakgrund

Jag vill i detta sammanhang också ta upp frågan om en höjning av stadshypotekskassans grundfond.

Enligt 13 § lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar ställer staten som grundfond för

kassan till förfogande en av regeringen eller, efter regeringens bestämmande, riksgäldskontoret utfärdad garantiförbindelse. Grundfonden höjdes senast våren 1989 och uppgår nu till 21 miljarder kronor (prop. 1988/89:104, NU17, rskr. 170, SFS 1989:179). Enligt 7 § får kassans upplåning uppgå till högst tio gånger summan av grundfonden samt reserv- och kapitaltäckningsfonderna.

I en skrivelse som kom in till finansdepartementet den 20 oktober 1989 har stadshypotekskassan hemställt om en höjning av grundfonden med fyra miljarder kronor. Kassan har uppgett bl. a. att kassan slutit ett avtal med Gota-koncernen om successivt övertagande av den verksamhet som bedrivs av Gota Kredit AB Gigab och att den nuvarande utlåningsramen torde komma att bli fullt utnyttjad redan under de första månaderna av år 1990. Kassan har bedömt att en höjning av grundfonden med fyra miljarder kronor skall vara tillräcklig för att säkerställa kassans upplåningsmöjligheter till dess att en reform på grundval av hypoteksutredningens förslag kan genomföras. I det uppkomna läget anser kassan således inte skäl föreligga att pröva en tidigare diskuterad ny lagkonstruktion, där upplåningsrätten grundas även på föreningarnas fonder.

2.2 Överväganden

Mitt förslag: Stadshypotekskassans grundfond höjs med 4 miljarder kronor från nuvarande 21 till 25 miljarder kronor.

Stadshypotekskassans framställning: Överensstämmer med mitt förslag.

Skälen för mitt förslag: Som tidigare framgått är grundfonden för närvarande helt avgörande för stadshypotekskassans upplåningsmöjligheter. Jag delar kassans uppfattning att man inte i detta läge bör gå in på några nya lagkonstruktioner, och en ökning av grundfonden är därför nödvändig för att kassan och föreningarna skall kunna öka sin utlåning och därmed fortsätta att konkurrera med de andra bostadsinstituten på marknaden. Höjningen bör göras med ett belopp som tryggar kassans upplåningsmöjligheter till dess att en reform på grundval av hypoteksutredningens förslag kan genomföras, även om en sådan reform inte kan genomföras redan den 1 januari 1991. Detta mål bör uppnås genom den av kassan föreslagna höjningen med fyra miljarder kronor. Jag föreslår alltså att grundfonden i fortsättningen skall uppgå till 25 miljarder kronor.

Den föreslagna höjningen av grundfonden förutsätter att 13 § stadshypotekslagen ändras. Liksom övriga lagförslag som läggs fram i detta ärende bör ändringen i 13 § träda i kraft den 1 januari 1990.

2.3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom finansdepartementet upprättats ett förslag till ny lydelse av 13 § lagen (1968:576) om Konungariket

Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar. Förslaget har arbetats in i det förslag till ändring i den lagen som redan tidigare upprättats i ärendet.

Prop. 1989/90:43

2.4 Lagrådets hörande

Med hänsyn till den enkla beskaffenheten av det förslag som jag nu har berört anser jag att lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Yttrande från lagrådet behöver därför inte inhämtas.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta

dels de av lagrådet granskade lagförslagen med vidtagna jämkningar,

dels förslaget till ny lydelse av 13 § lagen (1968:576) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 oktober 1989 ..	43
1 Inledning	43
2 Gällande rätt	44
2.1 Bankerna	44
2.2 Finansbolagen	49
2.3 Fondkommissionsbolagen	50
2.4 Kreditaktiebolagen	50
2.5 Hypoteksinstituten	50
3 Kreditmarknadskommitténs förslag	51
3.1 Allmänt	51
3.2 Bankerna	51
3.3 Finansbolagen och kreditaktiebolagen	54
3.4 Fondkommissions- och fondhandlarbolagen	55
3.5 Hypoteksinstituten	56
4 Baselkommitténs rekommendation	57
4.1 Bakgrund	57
4.2 Kapitalbasen	59
4.3 Riskklassificeringen	60
4.4 Kapitalkravet	65
4.5 Ikraftträdande m. m.	65
5 Kapitaltäckningsgruppens överväganden	66
5.1 Reformering av kreditinstitutens kapitaltäckningsregler	66
5.2 Kapitalbasen	66
5.3 Riskklassificeringen	72
5.4 Konsoliderad kapitaltäckning	75
5.5 Olika konsekvenser av förslagets genomförande	76
5.6 Ikraftträdande m. m.	79
6 Utvärdering av kapitaltäckningsgruppens förslag	80
7 Förhållandet mellan Baselkommitténs och EG:s regler	86
8 Allmän motivering	87
8.1 Utgångspunkter	87
8.2 Enhetliga regler för alla institut	89
8.3 Kapitalkravet	91
8.4 Kapitalbasen	91
8.4.1 Kapitalbasens innehåll	91
8.4.2 Kapitalbasens struktur	92
8.4.2.1 Primärt kapital	93
8.4.2.2 Supplementärt kapital	96
8.4.3 Avräkning från kapitalbasen	98
8.5 Placeringarna	99
8.5.1 Placeringarnas värdering	99
8.5.2 Placeringarnas indelning och viktning	99
8.6 Konsoliderad kapitaltäckning m. m.	102
8.7 Konsekvensfrågor	103
8.8 Ikraftträdande m. m.	107
9 Upprättade lagförslag	109
10 Specialmotivering	110
10.1 Förslaget till lag om ändring i bankrörelselagen (1987:617) .	110
10.2 Förslaget till lag om ändring i bankaktiebolagslagen (1987:618), förslaget till lag om ändring i sparbankslagen (1987:619) och förslaget till lag om ändring i förenings-	

bankslagen (1987:620)	115
10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1963:76) om kredit- aktiebolag, förslaget till lag om ändring i fondkommissions- lagen (1979:748) och förslaget till lag om ändring i finans- bolagslagen (1988:606)	115
10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (1968:576) om Konunga- riket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteks- föreningar	116
10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar ..	117
10.6 Förslaget till lag om ändring i lagen (1980:1097) om svenska skeppshypotekskassan	117
11 Hemställan	118
12 Beslut	118
<i>Bilaga 1</i> Författningsförslagen i departementspromemorian Ds 1988:70	119
<i>Bilaga 2</i> Sammanställning av remissyttrandena över kreditmark- nadskommitténs betänkande (SOU 1988:29) Förnyelse av kreditmarknaden och kapitaltäckningsgruppens promemo- ria (Ds 1988:70) Reformering och internationell anpassning av kapitalkravet i svenska kreditinstitut	141
<i>Bilaga 3</i> De till lagrådet remitterade lagförslagen	209
Utdrag ur lagrådets protokoll 1989—10—23	249
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 26 oktober 1989 .	250